KRONBIBLIOTEKET
N:o 5

Folkaforer
och
Stollastöcken

Bygdeprat

af

Thure Sällberg

Beijers Bok-förlagsaktiebolag

STOCKHOLM
1907

Pris 1 krona

FOLKAFORER

OCH

STOLLASTÖCKEN

BYGDEPRAT

AF

THURE S.(ÄLLBERG)

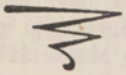

STOCKHOLM
BEIJERS BOKFÖRLAGSAKTIEBOLAG.

KUNGL. BIBLIOTEKET STOCKHOLM

STOCKHOLM
TRYCKT HOS BEIJERS BOKFÖRLAGSAKTIEBOLAG 1907.

Den gamle skolkarlens straffpredikningar och bibelförklaringar.

Vi äro en stor hop, däribland en massa präster här i landet, som vid gubben A:s säkra hand för första gången tågade in på teologiens knaggliga och styfbrutna mark. Alla hafva vi en gång darrat inför den propre och elegante gubben med de vådliga kraftuttrycken på läpparna och den stränga och allvarliga blicken bak de guldbågade glasögonen, men vi hafva ock alla älskat honom för det stora och varma hjärta, som klappade för oss i hans robusta bröst.

Ett original var han.

Så här bortemot ett fjärdedels sekel efteråt kan det ju gå för sig skämta öfver de förfärliga straffpredikningar, hvilka lektor A. tidt som oftast höll för oss, men det var minsann lagom skämtsamt så länge man satt där och darrade och skalf under gubbens blickar, medan han på sitt kraftiga sätt och med sina mest mustiga uttryck framhöll vår uselhet och dålighet, och därunder stammade litet smått.

Arg var han säkerligen icke i så hög grad som vi då föreställde oss, utan det var egentligen en vana och ett oemotståndligt behof hos honom att få, såsom det så skönt heter, »skälla» på allt och alla.

Han menade rakt ingenting ondt därmed, men det begrepo v inte då, utan darrade under lektorns mullrande åska såsom inför domen.

Stora, långa trettioåringar, som på den tiden icke sällan förekommo på skolbänken, hyste samma obeskrifliga respekt för gubben A., och de där »gamlingarna» voro också oftare än de yngre utsatta för hans allra vådligaste straffpredikningar.

Hade någon annan lärare talat till oss i samma ton och med samma uttryck, hade vi nog opponerat oss ibland, men nu sutto vi där samtliga spaka, rädda, förkrossade och ödmjuka, medan han gaf oss på huden.

Och ibland fingo vi hålla till godo med duktiga örfilar också.

Till och med när gubben ohjälpligen kom af sig vid uppläsningen af psalmversen i aftonbönen, hvilket ofta var af en obeskrifligt komisk verkan, vågade vi icke draga en millimeter på smilbanden.

Han såg nämligen betydligt vred ut, när han gaf sig i färd med att memorera ur psalmboken, och kanhända tog han på sig denna skräckinjagande min för att vi skulle hålla oss allvarsamma, ifall han skulle komma af sig, hvilket nästan alltid hände.

Vanligen plägade detta inträffa i början af psalmen, men då klippte han genast till med en annan, och han kunde på det sättet känna sig för på tre à fyra stycken, innan han kom i gång.

En aftonstund gick det dråpligt för honom ända till dess han läst högt sista versraden i psalmen.

Själfva slutet undflydde totalt hans minne, och det blir omöjligt att glömma gubbens ursinniga min, när han gjorde den erfarenheten.

— Och hjälp, mig, Jesu, nådelig... hm... hm...

Där stoppade det för honom, och lektorn glodde till öfver glasögonen, som om han hade velat svälja oss allesamman. Men ett slut måste han ha på versen, och så hostade han ett par gånger samt skrek sedan, under det han såg ut som ett åskmoln:

»Och hjälp mig, Jesu, nådelig
Att djäfvulen ej sviker mig! Amen.»

* * *

Vid ett tillfälle hade vi några stycken burit oss mycket illa åt och varit oförskämda mot en extra lärare, hvilket tyvärr ibland inträffade.

För den sakens skull undfingo vi af gubben det gräsligaste ovett, som säkerligen någonsin vankats i någon skola. Han hyflade först till oss en och en i sänder och sedan alla i gemen.

— Hva' du din lille svinpäls, Thu-Thure S., ska' här i skolan å göra, dä begriper ja' inte. För du ä' lika lat som du ä' dum, å lika dum som du ä' oförskämd, å lika oförskämd som du ä' lat, och lika ussel å dålig som du ä' dum å oförskämd å lat.

— Å du, G—svärd, du ä' ett fullkomligt kriantur; du tycks gå här å trotsa på din ussla kna-knapadel, din stympare, men dä' ska' ja' säja dej, att ja' inte vill ge' så mycke' som mina gamla galoscher en gång för ditt ruttna adelskap.

När gubben hunnit hit uti sina straffdomar, fick han händelsevis syn på den hyggligaste eleven i hela afdelningen, en yngling, som alls icke deltagit i oförskämdheten mot extraläraren. Men gubben, som nu var kommen i sitt esse, ansåg tydligen, att äfven denne borde ha sin lilla släng med af slefven, hvadan han vände sin vrede från oss, de verkliga syndabockarne, och undfägnade honom med följande tirad:

— Nu sitter du tydligtvis och gläder dej åt dina kamraters ofärd, men ja' ska' säja dej, att du kanske ä' vi-vida större kri-kriantur än de andra. Dä' ä' bara tillfälle som hi-hittills har saknats dej att lägga din u-usselhet i dagen; fi-finner du bara läglighet, så komma dina bofstreck att bli förskräckliga, fast du nu sitter här och söker se ut som en kyrkängel, din... hm... din skomakaregesäll. Ful och o-otäck ä' du också te' å si på, så dä' får ja' säja dej, att du passade bättre i ett me-menageri än här!

Det är omöjligt att beskrifva hur förfärad och förbluffad denne oskyldige yngling blef öfver denna väckelsepredikan.

Så gick det lektion efter lektion. Alltid fann gubben anledning att på sitt egendomliga sätt framhålla vår »usselhet och dålighet». Men när det blef fråga om examina och betyg, så höll han oss faderligt om ryggen, och vi kunde också våra saker för honom, så att det hurrade efter'et.

* * *

I studentexamen rättade han sig icke ett dugg efter hvad censorerna föreskrefvo, utan han höll sig med sina frågor, där han visste, att vi voro säkrast hemma och låtsade, som om det hade varit en vanlig lektion, så att han interfolierade på det alldagliga viset sitt examinerande med ett och annat »kri-kriantur», »dru-drummel», »nöt» och »stockfiol». Censorerna sågo mycket tilltalade ut och logo i mjugg åt dessa lärda trefligheter.

Strax före studentexamen sade gubben till oss, att vi uti kyrkohistorien »kunde ta' och se på Luther och lärostriderna efter honom, så att vi inte sutte och fånade och drumlade oss som vanligt».

Det gjorde vi också, så att vi voro urstyfva med afseende på vännen Luther och lärostriderna.

Men när examensdagen kom och kyrkohistorien skulle före, anmodade censorn lektor A., att han måtte hålla sig till Augustinus och hans tidehvarf.

— Jaså. Åh ja! sa' A., och vi bleknade och voro förfärade.

Men gubben gick omkring censorns föreskrift på detta enkla sätt.

— Nå, kan du länge där säja, hvar Augustinus var ifrån?

— Från Afrika!

— Jaha, dä' ä' riktigt! Hvad var han för någonting?

— Biskop!

— Nå, kan du då nämna någon annan lärofader i nyare tid, som syn-synbarligen påverkats af Augustinus?

— Mårten Luther!

— Jaha!

Se'n voro vi ju inne på Luther och det blef aldrig vidare ett dyft fråga om Augustinus.

Censorn såg litet långnäst ut, men han afbröt icke examen, hvilken gick såsom en olja.

På det viset hjälpte han oss härligen i våra trångmål, och därför älskade vi gubben, fastän vi städse voro fulla af bäfvan och räddhåga, när vi stodo inför honom.

* * *

Till den gamle lektorns många framstående egenskaper (han hölls nämligen icke utan rätt för en af landets lärdaste elementarlärare) hörde framför allt hans ovanliga hjälpsamhet och gifmilda sinnelag.

Gärna och ofta stack han en sedel till någon fattig yngling, men han fordrade af denne absolut tystnad angående den saken.

— Här har du ett par se-sekiner men du ä' så go' och håller gapet på dej, å inte pratar om'et, din dru-drummel! plägade han säga.

En gång kom en af gubbens medlärare och förebrådde honom detta slöseri med tio-kronorssedlar, hvilket icke stod i fullt klokt förhållande till den gamle lärdes tillgångar. Detta välmenande råd upptogs emellertid med den allra grufligaste onåd.

— Lägg dej inte i mina af-affärer, du snå-snålstock, utan gå du din väg och låt mej sli-slippa se ditt ve-vedervärdiga ansikte! röt gubben.

Och kamraten-lektorn fick lomma i väg, som om han varit en simpel skolpojke.

* * *

Under de sista åren af sin tjänstetid slösade lektor A. mycken kärlek och omvårdnad på en släkting, som bevistade skolan.

Rask och hygglig samt något ostyrig var denne yngling precis i gubbens smak, så att om denne lät honom vederfaras mycket kärleksfullt och eggande ovett, lät han heller aldrig hans börs vara tom.

Stundom föll det dock gubben in att låta släktingen göra reda för, huru han användt erhållna penningar, och då gällde det för unge Karl att hålla tungan rätt i munnen. Från ett sådant förhör har man en mycket lustig historia, som tillika på det otvetydigaste sätt lägger i dagen gubbens kärlek till ett öppet väsen samt hans ända ut i fingerspetsarne gående konservatism och ovilja mot alla nymodiga rörelser, förnämligast nykterhetspedanteri och nyevangelism, hvilken senare han i sin egenskap af mycket pålitlig teolog ingalunda kunde fördraga.

— Nå, Ka-Karl, sporde gubben en dag, hvar gjorde du af de senaste två kro-kronorna som ja' gaf dej?

— Jo, farbror, jag köpte konjak för att ha någonting att bjuda kamrater på! svarade brorsonen med mycken uppriktighet och ärlighet.

— Åh ja! dä' ä' just icke något dumt sätt, å nyttjas dä' mä' må-åtta, så har man ingenting att anmärka däremot. Nå, har du då haft några kamrater hos dej?

— Ja, Andersson, Lindell och Lundgren va' hos mej i går kväll! (Lundgren var känd som ifrig nyevangelist).

— Jaså, fortsatte gubben, vi-visade du dem något?

— Jo, jag bjöd dem ett par tumlare konjak!

— Åhja, dä' gjorde du rätt i Ka-Karl! Nå, dra-drack di?

— Jabevars, Andersson tog sej en bra konjak!

— Jaha, ja, han ä' en mycket duktig och red yngling; flitig och uppmärksam ä' han också. Vi-visserligen ä' han bara en bo-bondson, men han har ett mycke' redigt hufve', så jag har god förhoppning om honom. Nå, Li-Lindell, han tog väl också?

— Ja, för all del, det gjorde han visst!

— Åhja, äfven han ä' en ga-ganska framstående yngling. Inte ä' han precis något un-under af flit, men han har mycken na-naturlig be-begåfning!

— Lindell tog till och med två glas, farbror, afbröt ynglingen.

— Ja-aså, ja, han ä' mä' di bäste i afdelningen, å ja' har särskildt fäst mej vid hans behandling af mo-modersmålet såsom mycket re-redig och bra. Ja' har verkligen ett mycket godt hopp om honom! Nå, den där Lundgren då, drack han något?

— Nej, han påstod, att det stred mot hans principer!

— Hm, hm, den dru-drummelen! Dä' ska' just ett sådant där nöt prata om prin-principer. Ett sådant där kri-kriantur, som sprispringer omkring på ko-konventiklar å annan u-ussel dålighet och gör sina lä-lärare sorg och be-bekymmer. Eländig och i högsta måtto tatarflig är han också i sina ku-kunskaper, å sitt modersmål det behandlar han då pre-precis som den u-uslaste sko-skomakaregesäll, så han kan väl näppeligen bli student. Hm, hm, å så kommer en sådan där ärke-sto-stock-fiol fram å pratar om principer å vill inte ens dridricka ett gla-glas konjak! röt gubben i det yttersta raseri.

Det säges, att Lundgren, som fick reda på den orlofsedel A. vid detta tillfälle gaf honom, af fruktan och bäfvan för gubben sedermera infann sig hos brorsonen och anammade en konjagare samt anhöll, att detta måtte komma inför lektorns öron.

När A. fick kunskap om denna libation, smålog han mildt och uttryckte sin belåtenhet öfver att »dä' fäet vill söka bli folk igen» och Lundgren gick gladeligt igenom uti sin maturitetsskrifning.

* * *

Att döma af den rysansvärda straffpredikan, som den lärde lektorn vid ett tillfälle höll efter en morgonbön inför alla skolans alumner, synes han icke hafva varit någon synnerlig älskare af musik.

Det var nämligen så, att läraren i sång och musik vid ett tillfälle uppmanat dem, hvilka trakterade orgeln under morgonbönerna, att spela preludier till psalmverserna.

Kort därefter kom lektorn en morgon upp i katedern för att hålla bön, och vid orgeln på läktarn satt den gången en äldre lärjunge i skolans högsta klass, en yngling, som var känd och värderad lika

mycket för sin framstående musikaliska begåfning som för sin tadelfria vandel och sina goda kunskaper i öfrigt.

Denne drog nu, enligt föreskrift, till med ett långt och ganska tilltalande preludium.

Gång på gång öppnade gubben sin mun och drämde till att sjunga på psalmen, men det tog icke skruf, och när slutligen preludiet var slut, var A. så förgrymmad, att han icke alls förmådde taga en ton.

Bibelförklaringen i den morgonbönen inskränkte sig i följd af gubbens vrede därtill, att han två gånger å rad läste upp ett och samma kapitel ur nya testamentet, hvarefter han reste sig.

Så kom ett nytt, långt preludium, hvilket ännu ytterligare stegrade gubbens ursinne. När vi sedan efter psalmsången redde oss till att strömma in i klassrummen, befallde han oss stanna kvar på våra platser, enär han hade något att förkunna.

— Hör du druler däruppe, skrek han åt orgelspelaren, du tycks tro att du befinner dej på något sä-sämre värdshus efter du spelar sådant där usselt tingeltang och klingklang! Sådana där fä-fähundsaktigheter undanber ja' mej; eller tycker du att dylika eländiga pigtoner passa vid en andlig handling?

— Direktören har befallt mig spela preludier! stammade den stackars orgelnisten.

— Hä-här styrer ingen direktör, förstår du, utan jag! Och dina eländiga pre-preludier, eller hva' du behagar kalla din us-usla smörja, dä' kan du få spela på något tarachim eller eljes, när du vill ådagalägga den fä-färdighet, du möjligen besitter i dina smu-smutsiga fingrar, me-men här du-duperar du ingen med nå-några pre-preludier, för vi veta ändå blott alltför väl, hvilket rysansvärdt kriantur du däruppe ä'!

Den stackars orgelspelarn stod på läktarn förfärad och såsom fallen från skyarna, och vi andra skyndade bäfvande in i klassrummen.

* * *

På sextiotalet kom där till skolan en ung man, som var nästan ett fenomen. Man ansåg honom för ett verkligt snille och hans läsning gick med en sällspord fart.

Han tog öfver hvarannan klass och satt ändå alltid främst och fick städse de högsta betygen i alla ämnen, så att både lärare och kamrater förespådde honom en lysande framtid i vetenskapens tjänst.

Men när han blef vuxen och kom upp i läroverkets högsta klass, började han öppet och offentligt bekänna, att han storligen betviflade åtskilligt af det, som stod i Norbecks teologi, Augsburgiska bekännelsen och Symbolum Athanasianum.

Särskildt hyste han svåra dubier med afseende på de underverk,

som bibeln omtalar, och hans obstinata matematiska sinne reste sig på ett mycket betänkligt sätt upp mot läran om själfva treenigheten.

Många af kamraterna, hvilka i detta ögonblick äro riktiga och framstående prelater i landet, sökte förgäfves leda honom från de villospår, på hvilka han slagit in. Men det halp intet.

Tvärtom blef den unge mannen i stället så förhärdad i sitt fritänkeri, att han satte upp tolf stycken gudlösa och hädiska teser, samt inbjöd till en offentlig diskussion å en af lärosalarne.

Disputationen gick äfven af stapeln, och hädarynglingen ansåg, att han kunde triumfera; ty han var kunnigare än de fleste och yttrade sig med en hänsynslöshet, som förbluffade motståndarne och kom dem att tiga och draga sig tillbaka.

Lärarne vordo djupt bekymrade, men teologie-lektorn själf, gubben A., tog saken ganska lugnt och förklarade, att han nog inom kort skulle få ynglingen att blifva renlärig och fullt troende.

— Hör du Jo-Johansson, kom hem te' mej kl. 4 i afton, så får jag tala ve' dej! sa' gubben en dag till den irrlärige sjundeklassisten.

På slaget fyra stod denne också morsk och självmedveten innanför dörren i sin religionslärares studerkammare.

— Du tror en hel hop du, min kære Jo-Johansson, men du lär tro så rasande ko-konstigt, och så säjer di, att du i allmänhet inte tror på bi-biblen?

— Jo, i viss mån gör jag det, men det finns allt åtskilligt i den boken som...

— Si så, pra-prata nu ingen smö-smörja, utan säj om du tror på bibelen eller ej! afbröt gubben.

— Åtskilligt är ju förnuftsvidrigt, och jag får erkänna, att... till exempel underverken...

— Ja så, sa' gubben, och reste sig saktmodigt ur stolen, jaså, han är vidrig för ditt förnuft och du tror inte, du dru-drummel och sto-stockfiol, men ja' ska', min själ, bibringa dej redigt förnuft och lära dej att tro, ja'!

Och så grep han fritänkaren i nacken med ena handen och fattade sitt tjocka spanska rör med den andra.

Ynglingen vågade naturligtvis inte slingra sig undan, och snart började det spanska röret att falla fast och tätt utefter hans rygg.

Efter en stund höll gubben upp, vände på martyren och såg honom i ögonen.

— Tror du på bibeln än, ditt fä? röt han.

— Dä' ä' väl ej nödvändigt att tro allt, som står... till exempel.., att...

— Jo, dä' ä' just dä' som ä' nödvändigt, dä' ska' ja' visa dej! och så började han ånyo dänga på honom utefter ryggtaflan, så att det skrällde och sjöng i lärjungen. Men ju kraftigare och tätare

käppen föll, ju klarare och renare började bibelns sanningar uppgå inför själens ögon på denne.

— Tro-tror du inte än?

— Jo, nu börjar jag tro, så att om lektorn ville resonera med mej en smula i lugn om bibeln, så...

— Jaha, du, dä' ska' ja' göra! Ja' ska' resonera med dej så, som man rätteligen bör resonera om tros-trosartiklar och bibeln med sådana där okunniga kri-kriantur och öfvermagar och stympare som du ä'! sa' lektorn och drabbade ånyo på den halft troendes rygg det värsta han kunde.

— Nu måtte väl tro-tron ha' infunnit sej! pustade gubben till slut, alldeles uttröttad.

— Ja, ja, herr lektor, nu tror, förlåt mej, nu tror ja'! grät den unge mannen.

Då satte sig gubben genast ner och såg mildt och godt på honom.

— Hva'ke dä' just hva' ja' sa' att du skulle tro på bibeln till sist, Johansson! Sir du det du! Bara du fick påtagliga bevis, som du kunde begri-gripa med ditt ussla och in-inskränkta förstånd. Gå nu hem och lä-läs och sköt dej och gå inte och pra-prata en hop dumheter om bi-bibeln. Så förökas din tro. Här har du några kro-kronor, för du ä' ju eländig och fattig, din långa dumme dra-drasut!

Den omvände ynglingen slank ut som en pil och märkligt är, att han ifrån den stunden aldrig kunnat misstänkas för irrlärighet. Han blef tvärtom sedermera en af statskyrkans allra yppersta präster, som i tal och i skrift kraftigt uppträdt till bibelns försvar.

* * *

En gång under sin lektorstid blef gubben A. benådad med ett stort pastorat.

Han flyttade dit, men trifdes platt icke i den nya verksamheten. Han kom ej åt att få gräla såsom han varit van vid, ty det gick icke för sig bland de styfva bönderna på den ort, dit han kom. Han led-des vid och tynade af i tystnaden ute på landet, och när lektoratet efter en tid blef ledigt sökte han och fick det åter, oaktadt det icke gaf stort mer än hälften så mycket i inkomster som pastoratet.

— Men hur kommer det sej, sa' en dag en af hans kyrkovärdar, att prosten vill lämna oss, när han får mycke' mindre lön som lektor?

— Tror du inte, att dä' ä' värdt några tusen kronor om året att slippa se så'na där menagerifi-figurer, som du och dina ge-gelikar! grymtade den gamle skolkarlen.

* * *

En annan gång, då vi i »Novum» läste berättelsen om den barmhärtige samariten, gick gubben på golfvet med tummarna instuckna bak västen i armhålorna och funderade ut en lämplig förklaring, hvarför prästen gick förbi den af röfvaren slagne mannen.

— Dä' kan ju för oförståndigt folk synas underligt, sa' han, att prästen gick framom den sargade stackaren. Men det berodde ty-tydligen därpå, att prästmannen sku-skulle in till staden och pre-predika i högmässan. Nu hade han säkerligen fördröjt sig och hörde samsammanringningen i Jerusalems tempel just när han fick se den sårade, och då kan ni väl begripa, era fä, att han ingalunda fick tid att vå-vårda sig om mannen. Folket i Jerusalem vä-väntade otåligt på honom, och han fick icke försumma sin tjänst. Så är det uppenba-barligen med den saken. Kom ihåg dä', era stofiler!

Ja, så var han och sådana tag hade han i sig, den gamle oförgätlige hedersmannen. Gu' signe hans stoft, där det nu hvilar i den lilla anspråkslösa småländska kyrkogården.

Två martyrer.

Vår präst sa' en gång i predikstolen:

»Det finns ingen ödmjukhet längre, ingen undergifvenhet, intet tålamod, ingen försakelseanda, ingen ihärdighet annat än i jäktandet efter rikedom och nöjen, ingen uthållighet annat än i lustarnes tillfredsställelse! Man far blott efter njutning och göder sitt kött!» skrek han och slog sig för bröstet samt tittade med det hvita.

Men det är då säkert, att om prosten kommit att tänka på Gusten Pettersson eller Manne Nilsson, innan han yttrade det där, så hade de orden aldrig blifvit sagda eller ock hade prosten åtminstone inte gormat så hårdt.

Påfven och den katolska kyrkan ha bland sina många helgon en hel skock, hvilka före kanoniseringen eller under den tid då de traskade omkring på jorden, icke förfogade öfver hälften af det tålamod som dessa två sistnämnda. Och min tro är, att få katoliker, som efter sin död blifvit kanoniserade, ha i lifstiden späkt sitt kött så grundligt som Gusten och Manne, fastän dessa senare gå här och räknas till syndarehopen samt troligen aldrig bli ansedda för helgon.

Hvilket är orättvist.

Men jag vill åtminstone göra min plikt och sätta ärones krona på deras änne.

Man kan inte se en mera påtaglig bild af självförsakelse än Manne i sensommardagar. Hos honom kan man inte tala om denna moder till allt elände, som kallas köttets begärelse, ty det finnes intet kött på hans kropp, icke en endaste slarfva en gång.

Han har spunnit af sig det på bicykel och jakt, så att om man skulle förebrå honom något, så vore det väl egentligen »benens begärelse»; men sådant har man ju aldrig hört nämnas såsom något i och för sig själf syndigt.

O! den som kunde lefva så helgonlikt som han!

Hela våren och sommaren, ända till jaktandan tager vid, förgäter han hustru och barn, vänner och värld och är en botgörare utan återvändo, späkande sin lekamen mellan ett par hjul, trampande sig fram på vägar och stigar, tänkande i ensamheten djupa och ödmjuka tankar samt vettskrämmande bondkäringar och vägfarandes hästar, hvilket är bicykelsportens främsta resultat.

När andjakten sedan börjar, ser Manne ut som en sprättbåge. Men har ej ännu tillräckligt späkt sig, och så tager han ytterligare till att martera sin lekamen och sin hunds också. Dag efter dag plumsar han då i vassen vid stränderna af alla bygdens sjöar, är uppe med solen och går som en perpendikel dag ut och dag in och glor tålmodigt efter de flyende änderna.

Och detta gör han ej för snöd vinnings skull, ty han får ej en enda and med sig hem.

— De äro för stora, de flyga sin kos, plägar han säga med en undergifven suck, men det hindrar honom ej att dag efter dag viga sin arma uthjulade och försläpade kropp åt samma eviga penitens.

I septemberdagar vandrar detta tålmodiga, undergifna och ihärdiga sportbenrangel i skog och mark efter harar och orrar.

— Får du nå't Manne? fråga vi honom ibland.

— Nej, det är utskjutet, men i morgon ska' jag försöka på annat håll, svarar han med ett änglalikt leende, när han halfdöd af hunger, trötthet och strapatser återvänder från den stärkande jaktens härliga nöjen.

Och så fortsätter han dag efter dag. tåligt utsättande sig för öfvermänskliga mödor och sina vänners begabberier. Han försakar mat och dryck och middagshvila och kaffe och punsch, han öfvergifver fader och moder och hustru och barn och all världen samt följer sin bicykel eller sin hund.

En dag stod denne martyr inför domstol, tilltalad af Jösse Bengtsson för att ha skjutit dennes skällebagge dess högra bakben af. Manne hade tagit baggen för en råbock.

Skulle icke en sådan karl kanoniseras efter sin död, så lär väl jag ingenting begripa af hvad som menas med köttets underkufvande.

En nästan lika helig och djädrig eremit är Gusten Pettersson.

Han späker dock icke sin kropp på landsväg mellan hjul, eller uti skog och mark med bössa på rygg, utan han samlar sin blifvande gikt och reumatism och sin ålderdoms krämpor sittande i en flatbottnad eka ute på sjön.

Ty Gusten är fiskare. Allt ifrån det isen går sin väg sitter han ensam och allena från solens uppgång allt intill nedergången långt borta vid vasskanten och stirrar på ett flöte, hvilken verksamhet inbringat honom under året 6 mörtar till hushållet samt en indians rödbrända hy.

Kommer han hem någon kväll och således icke föredrager att tillbringa natten och begå sin andakt i någon fårkoja vid stranden eller i en ängslada, så är det ingalunda af längtan för att få omfamna sin hustru eller kyssa sina barn, utan för att leta daggmask i grannarnas örtagårdar.

En människa med vanliga böjelser och allmänt mänskligt förstånd skulle för länge sedan, — om han haft Gustens erfarenheter — hafva bränt sin båt, brutit sönder sina metspön och förtrampat sina refvar. Men han har hvar morgon, som blir ny, och hvar kväll, som blir skum, samma brinnande håg, samma lefvande fiskeanda.

En gång slank han en natt in i sin bäste väns trädgård för att leta mask samt ställde sig i närheten af en berså för att tända sin lykta.

Så fort hans ljus blänkte till, fick han ur bersås innandöme höra ett gällt och förskrämdt kvinnoskri, som han egentligen skulle hafva känt igen såsom sin hustrus, om han för tillfället kunnat tänka på annat än sin daggmask. Och en grof mansröst röt samtidigt:

— Jaså, du går och spionerar på folk!

Ögonblicket därpå slogs hans lykta i tusen bitar, och själf vardt han kindpustad och bankad samt med hugg och slag drifven ut ur lustgården.

Men han tog allt med samma himmelska tålamod, med hvilket han hela månader utan klagan kan vänta en mörts svaga napp, lånade sig en annan lykta och stultade in i en annan trädgård. Ä'ke en sådan karl nästan mer än en människa?

En onaturligt het sommarmiddag, då eljes allt lefvande, så vidt möjligt var, sökte skugga, — det var förresten i fjol somras, satt han som vanligt ute på sjön och glodde på sitt flöte samt inbillade sig, att han var en vådlig sportmänniska, ända till dess han höll på att få solsting.

Då fick han — så underligt det än låter — en förståndig idé.

— Jag ska', minsann, ta mig ett bad, efter jag inte har så långt till vatten, tänkte han.

Och så klädde han af sig i ekan och skuttade i på grundet. Men båten fick en liten törn och lommade af till sjöss.

Där stod Gusten nu och kunde nästan inte annat.

Slutligen beslöt han att gå i land och kom upp till en backstuga där en ensam gammal gumma bodde vid stranden.

På aftonen kom den undergifne fiskaren hemdrifvandes, klädd i en gammal rutig underkjol, ett par träskor på de bara fötterna och ett grönt kläde på det storslagna hufvudet. Det kan kallas att vandra som en botgörare.

En morgon kom han hemskranglandes med en långrefskrok med vidhängande tafs i näsan.

— Hur i all världen har herrn burit sig åt nu? sporde doktorn och kunde naturligtvis inte hålla sig för grin.

— Ja' låg på knä i aktern och skulle vittja refven, och pojken, som rodde, gjorde med båten ett ryck framåt i stället för att backa som en ska' göra. Då dråsade ja' i och rände hufvu't midt i refven, svarade Gusten.

Men tror ni inte ändå, att Gusten kvällen efteråt var ute med sin ref, oaktadt det då var kallt och ruskigt, och fastän hans näsa värkte förskräckligt och såg ut som en medelstor palt som icke är fullt kokt.

Jo, men var han så!

Och under hela tiden och efter alla vedervärdigheter har han ändå inte fått mer än en ål, och den var så beskaffad, att hans lille son tog honom för att vara en pisksnärt.

Men hvar enda dag har han naturligtvis haft rysansvärda gäddor, hiskliga abborrar och vidunderliga ålar på refven, hvilka dock alltid besuttit en sådan djädrighet, att de slingrat sig ifrån honom just som han fått upp dem i vattenbrynet.

Aro icke sådana män som Manne och Gusten på väg mot fullkomligheten.

Och här gå nu vi andra vanliga och förnuftiga människor och grina åt och begabba alla dessa hjulmänniskor, jägare och fiskekarlar.

Men hvilka tålamodsfulla helgon äro de ej mot oss?

En tulldebatt i Skvaltaby kvarn.

En liten tid efter den stora dag, då tullen på spannmål, gualof, höjdes bastant här i riket, hade de ett hundan så roligt kolifej för sig nere i Skvaltaby kvarn.

Efter som väl inte hela världen kan känna till Josop, som är mjölnare därnere, är det bäst, att jag nämner något om honom först, ty därigenom får man lättare att fatta andan i denna beundransvärda paschasa.

Josop är en dråplig mjölnare, det är ingen fråga om den saken, men han är besatt svår att förstå sig på.

En del anse och hålla bestämdt före att han rent ut sagdt är en dumbom och det med fetstil ändå, under det andra förmena, att han icke är ett tecken dum, utan endast illparig och så full af knep och skamstyg som kyrkan är full af bönder vid midsommartiden.

Huru det nu egentligen förhåller sig med Josops vett, är inte så godt att afgöra, men faktum är, att patron, som äger tullkvarnen nere i Skvaltaby och åt hvilken Josop mal för tredjedelen af tullen, själf påstår, det mjölnargubben är ett underverk af dumhet.

— Annars vore han inte så ärlig. Han är så förhärdadt dum, att han inte har vett att lura hvarken mig eller mäldfolket, och en sådan karl är ovärderlig! plägade patron säga.

Ett dylikt tal låter konstigt, men det är kanske inte så oriktigt ändå. Åtminstone ser det ofta ut, som om man rent af sökte ut trindskallar till att sätta på viktiga poster.

Sant var emellertid, att Josop gick därnere och skötte sin kvarn som en dunderkarl. Inte upplyfte han just sin mun till mycket tal med mäldfolket, men så ofta det skedde, kom det alltid något konstigt ur honom.

För min del hörde jag till det parti, som höll före, att Josop inte var så dum som han gaf sig ut för, och den uppfattningen fick jag en gång då några syndaträlar fyllt honom.

Rätt som han gick där i fyllan och kastade korsben samt dråsade utför trappan, kom, min själ, patron dit och fick se hur Josop vände sig.

— Bevars väl, jag tror du är ösfull, ditt kreatur! röt han.

— Fuller? Nänämen, dä' ä' inte så väl heller, patron lelle! Ja ä' bara lite ömfotad! svarade Josop och raglade mot kvarnkammardörr'n, så att det skrällde i hela inrättningen.

Patron kunde inte annat än grina och gå sin väg.

Nå, en kväll strax efter det spannmålstullen gått igenom, var kvarnen rätt talrikt besökt af folk, och en del af dem skulle stanna hela natten för att få malet med sig hem. Dessa senare sutto vid långvedsbrasan i kvarnkammaren och språkade om bå' nytt och nattagammalt, som man säger. Att talet också vände sig kring det »beträckta jor'bruket» faller af sig själf.

— Kors dä' va' så rätt! Ja' tog mä' mej ett tidningsbla' för å' ha' nå'nting att förli'a tiden mä'! sa' Sven i Hägnen, och tog fram en tidning ur innerfickan.

— Brabo! Läs då opp di dö'e först högt och rejält för oss!

Sven läste upp dödsannonserna och se'n måste han pusta ett tag.

— Dä' var då för ynkligt, — suckade Anders i Bo, rätt som han satt, — dä' va' då förfärligt, att Skam skulle få den gamle grefven te' sist!

— Skam? Hvilken grefve har han fått nu igen?

— Den, som va' dö i annonsen du läste. Där sto' ju inte, att han »afsomnat i tron på sin Frälsare», och då måtte väl Skam ha' huggit honom, om inte alla märken slå fel, ty den som inte dör i tron, han ä' förlorad, dä' har du väl reda på?

— Ja, ja, det har du rätt i, sa' Sven och tittade i tidningen, här står bara, att han afled, men inte att han afled i nå'n tro. Då har den grefven hett om öronen nu, och Gu' hjälpe oss lite te' mans!

— Gå nu in i tidningen och läs opp roligheterna för oss! Dä' andra ge vi attan! påstodo karlarne.

Sven lydde och tittade efter roligheterna, men rätt i rappet skrek han till:

— Nej, du mildaste påsajödde! Hören, gubbar, hva' här står: »*Spannmålstullen höjd.*»

— Ä' du fly och evigt förbannad, dä' står väl så i helgotte heller:

— Jovisst, sjong-hi, sjong-hopp, sjong hej, fallerej! jubilerade Sven och började dansa på golfvet, ty Sven ville liksom gälla för att vara protektionist. Och ett par af de andra flögo nu också upp och började tralla.

— Åh, hojten I lagom, för dä' här ä' minsann ingen gröt å grina åt! inföllo de andra, som hade mindre och magrare hemman.

Och så spände de båda partierna till att gräla och diskutera och knyta näfvarna åt hvarandra och orera i Skvaltaby kvarnkammare, så att det var en lust och en glädje däråt.

Josop stod där handfallen och hörde på, men visste inte, antingen han skulle hjälpa protektionisterna eller frihandlarne, ifall det skulle bli stryk af'et till sist.

Plötsligt afbröt han hela meningsutbytet med att skrika:

— Ä' tullen höjd, go' vänner?

— Visst hundingen!

— Hur möcke?

— Mer än dubbelt efter hvad jag kan förstå, sa' Sven och började stafva i tidningen.

— Kors för den dåli'e, mer än dubbelt! hojtade Josop och sprang ut i kvarnen som en vilde.

Karlarne trodde, att han blifvit riktigt galen och glömde sin dispyt samt gingo ut för att taga reda på hvad som gick åt honom.

När de så kommo ut i kvarnen, fingo de till sin yttersta förfäran se Josop fara omkring med sin kappe och tulla det sváraste han kunde i deras mäldsäckar.

— Josop, håll, ditt kreatur! Eller har du blett galen, som tullar två gånger? Lägg te'baks spannemålen, annars vankas här smörj!

— Vankas smörj! Sa' ni inte själfva att tullen är fördubblad!

— Javisst, men . . .

— Ja, titta hit, ja tar bara två kappar till i hvar tunna, det är ju ärligt och rätt det? Dubbelt ska' ja' ju ha' enligt tidningen.

— Men du begriper väl . . .

— Tullen ä' fördubblad! skrek Josop.

— Förstår du inte, att det är bara på så'n säd, som . . .

— Tullen ä' fördubblad, tullen ä' fördubblad, och ja' blir evigt olöcklig för patron, om ja' inte tullar rätt! skrek Josop och tullade så att det yrde efter't.

Men då blefvo gubbarna utaf bägge partierna alldeles befängda och rusade på Josop såsom en man. Det bar ihop riktiga tag, det ska' jag säga. Ty när Josop blef retad, så var han inte god att ryckas med. Sven klente han till i skallen med kappen, och tre andra slängde han utför trappan till nedre rummet. Se'n sprang han efter en kvarnstenshacka och dref ut bå' protektionister och frihandlare. Och det tog mindre tid än jag behöft för att tala om'et.

Så det kan man då säga, att maken till het tullstrid får man leta efter.

Ett farligt rustande och skrik och lif och svärjande blef där sedan utanför kvarnen, och rätt hvad det var kom själfva patron nedspringande och frågade, hvad som stod på.

— Har inte tullen fördubblats, patron? skrek Josop.

— Jo, men inte behöfver du lefva som en stolle för det.

— Lefva som en stolle! Det är de här fähunnarne, som skapa sig galna, när jag nu, som rätt är, vill ta' dubbel tull af dem!

— Ack, du himmelske uroxe! grinade patron. Tror du att det tusenåriga riket är kommet så när, att vi få tulla dubbelt i våra kvarnar också?

Se'n redde han ut affären och förklarade tullförhöjningen för Josop, som strax blef lugn och dum igen.

Alla karlarne voro ursinniga och svuro på, att det skulle dröja, innan de läto mala i Skvaltaby.

— Tull och stryk på en gång ä' vi för go'a te' å' underkasta oss här! sa' de. Och ingen vet, om de inte dragit dädan med säden omalen, om inte patron skickat ner kaffe och brännvin till dem.

Gamle Hägg.

För ett tjog år sedan hade vi den förskräckligaste hjälte man kan tänka sig nere i vår gamla fattigstuga.

Hägg hette gubben, soldat hade han varit, och om någon kunde klarera hur det gick till i krig, så var det då Häggen, ty han hade varit med både i Tyskland och Norge.

Särdeles i detta sistberörda rike hade han, enligt hvad han själf erkände, farit fram som det värsta vilddjur, så det är då inte så underligt, om norrbaggen hade lite svårt för att älska oss svenskar.

Häggen svor och bedyrade, att han ensam förskrämde nästan hela Norge, och att det egentligen var han, som satte dess krona på Karl Johans hufvud och skapade unionen.

En sådan bjässe var Häggen.

Gubben tillbragte sista åren af sin lefnad i fattighuset, fastän det är svårt att fatta, hvarför en så tapper man, en kungamakare ex professo, skulle få en sådan reträttplats på gamla dagar.

Ty om man fick tro allt hvad gamle Hägg berättade om sina bravader och mandomsprof i krigen och förnämligast under norska fälttåget, hvarunder han farit fram som en sannskyldig vandal, så hade han varit en riktig dunderkarl i sin dag.

Det var i allmänhet kort före jularna, då han vandrade omkring i socknen och tiggde helgdagssofvel, som han kungjorde sina hjältedater för det förbluffade folket.

Själf påstod han med tvärsäkerhet att det var ministrars intriger och tjufknep, som bragt honom i elände och fattighus.

— Di va' afondsjoka! upplyste han med sin egendomliga vana, att alltid uttala u såsom o.

Men en annan gratialist inom församlingen, hvilken ock varit med i krigen, påstod, att Häggen inte var annat än en lögnare, att han varit en riktig skråe och backhare i fält, där han för det mesta åkt med trossen och skurit sina lagrar som kock.

Men det är i alla fall inte godt att veta, hur det var med den saken, ty Häggen yttrade alldeles detsamma om den andre, hvilken han jämt och samt nedsatte. Han fulltygade ock sin tapperhet genom att visa ett stort ärr på sitt bröst.

— Det feck ja' utå en länkakola ve' Läppsig! Men hvar har den fördömde Spjot sitt ärr? Har han nå't, så setter dä' väl i röggen på den poltronen! dök Hägg.

Samma ärr lyckades han en gång få visa för kung Karl XV, då han reste genom socknen. Och den förevisningen inbragte en förhöjd gratifikation. Men ärret i bröstet var dock, skam till sägandes, ingenting annat än minnesmärket efter en gammal fistelgång.

Så något egentligt sanningsvittne var gubben svårligen, och det är nu godt och väl detsamma, ty hade han i själfva verket varit så barbarisk i Norge, som han sade, skulle norrmännens ovilja mot oss under dessa 80 år varit liksom en smula rättmätig.

Det må nu för öfrigt ha' varit hur som helst med hans tapperhet och grymhet: martialisk såg han dock ut, och när han berättade om sina öfverlägsna gärningar, syntes det tydligt, att han själf trodde på hvart enda ord såsom på det yppersta evangelium. — — —

Under det tyska fälttåget hade han naturligtvis också varit en hisklig bjässe.

— En gång kommo vi, sa' han, till en otäck stad, som det var nära på lögn för oss att ta' in. Kolorna stodsade mot stadsporten. Då blef Karl Johan så himla förbanskad, att han sparkade sönder sina stigbyglar, där han satt på hästen. Men i detsamma fick han syn på mej.

— Kan do säga mej, hor i hondan vi ska' komma in i den fördömda sta'n, Hägg? skrek prinsen.

— Ja bevars! Får ja' tolf rejäla karlar till hjälp, ska' dä' kveckt vara gjordt, lät jag. Nå, ja feck 12 andra och så geck vi och högg ett timmerträ, stort som en körkstapel. Mä' dä' hejade vi ner stadsporten i tre tempo. När så porten skramlade ner, blef Karl Johan så skrofgla', att han grät och prisade God, sägandes: »do va mej då en helsikes oxe, korpral Hägg!» Och detta ä' dagsens sanning, för ja' ljoger inte som den poltronen och marodören Spjot gör. — —

Frågade man Hägg, hurudant han fann det tyska folket, svarade han alltid med sin allvarligaste och mest trovärdiga min:

— Åh, dom som andra utländare, otom det, att dom sköt opp och idisslade ett par timmar efter det de hade ätit!

* * *

Sina dråpligaste mandater hade Hägg likväl utfört i Norge.

När det var slut i Tyskland, hade han hoppats att få hvila och gifta sig ett grand.

Då han emellertid i stället fick gå mot Norge, blef han för den skull så hiskligt ursinnig, att han beslöt att helt förkrossa det landet i två tempo och göra processen grufligt kort med norrbaggen.

— När vi kommo dit, sa' han, marscherade vi rakt på Kresjania, och där sto' allihop norrbaggarne och va' så styfva i nosen, som om di rådt om hela jordklotet samt fördobblade sig på, att de skulle göra kål på hvarenda svensk krigsman som vågade sig inom skotthåll.

— Blef' ni inte rädda då, Hägg?

— Åh hot! Rädda för dem — tvi tosan! Vi sågo nog att hasorna darrade på dem, fast di va' styfva i käkbena. Stor i orden och liten på jorden, heter dä' jo. Och Karl Johan bara grinade åt dem, så att han kunde spräcka sig.

— Stora ord och fett fläsk fastna inte i halsen på nå'n och minst på de där herrarne! sa' han.

— Nå, hva' fläsket beträffar, så är det väl sällan dom få smörja sig mä' så'nt, såvida vi inte ta' hand om dem, ty som de nu ha' dä' ställdt för sej, få di hålla te' godo mä' sin blötfesk, Ers nåde! sa' jag te' Karl Johan, för han ville alltid ha mej i sin närhet, lät Häggen.

— Sen frågade Prensen dem på rena och rama allvaret, fast helt beskedligt och högtidligt likaväl, om de ville veta hot och slota sej te' Svärjet och afskeda kongen, som de hade gjort åt sej. Men di va' fortfarande styfva i nacken och homöret och menade på, att de skolle stå som en man lika säkert och fast som »Dåreberget» — dä' ä' ett berg di ha' — ända te' domedagsottan.

— Men då blef Karl Johan stött och drog sabelen, reste sig opp i stigbyglarna och pekade på Kresjania:

— Skjot pojka, skjot en rejäl salfva på skräfvelmånsarna, så få vi si hur länge di stå! ropade han.

— Och vi skot på sta'n. Men då ska' I se, att norrbaggen fick fötter under sej. Jesses, så dom la' i väg uppåt berga, och aldri' har ja' sett och aldri' får ja' se så springas, grinade Häggen.

Se'n talade gubben om, hur han trängde in i Kresjania. Han och en vice korpral Bo voro de första, som rände in i sta'n. Strax innanför stadsporten träffade de på en norrbagge, som satt på gatan med bägge benen afskjotna och muttlade, grinade illa och pekade på sitt öra.

— Ja försto' grant, förklarade Hägg, att karlen ville, att vi skulle skjota ner honom redigt, fast ja' töckte, att dä' inte var lönt att kasta krot på döa hökar. Men Bo klente te' honom mä gevärskolfven, så han skulle slippa att plågas, den skråen.

— Se'n var det Bo och jag, fortsatte Häggen, som satte af i språngmarsch in i konglia slottet. Alla vakter flydde hofvodstopa, när de fingo syn på mej, och i det allra innersta rommet i slottet träffade vi på den norske kongen. Han satt på sin kassakista och hackade tänder och darrade i hela kroppen, så att krona' flaxade hit och dit på'n. Drottninga' sto' i ett hörn och grät och snöt sig i förklä't.

— Låt mej få smita af med drottninga' och kassan, Hägg, så ska' bå do och din kamrat få tosen dokater och en hoffröken hvar! tiggde kongen.

— Nä', du ska' väl så i helgotte heller, din räf, som vill fresta så godt som gefta karlar! röt Bo och sköt på kongen.

— Men det tog bom, förstås, ty Bo darrade på manschetten, och det vill kallt blo' till när en ska' skjota ner kongar. Dä' ä' skam så vekti'a och högtidli'a ögonblick. Men i detsamma la' ja' an på'n och det tog träff, så att kongen stopade utan att säja så möcke' som »aj» en gång.

— Var dä' hemskt och barbariskt, säjer ni? Jojo, sådana där stugegriser, som folket nu ä', kunna väl tycka så, men på dä' viset ska' dä' gå till i krig, om de ska gå rejält!

— Nå, när kongen fallit, tog ja' opp krona', Bo tog kassakistan på röggen och så gingo ví ot på borggår'n, där vi mötte Karl Johan och generalerna.

— Si här, hva' ja' har hämtat hos Ers höghet! sa' ja' och räckte honom den norska kronan.

— Och här ä' rikskassan! pustade Bo och släppte kassakistan i marken, så hela jorden ro ıgade.

Men då blef Karl Johan riktigt bå' rörd och gla'. Han fick stora tårar i ögona, när han hoppade ner af hästen och sa':

— Du' ä' hin håle själf, och Gu' välsigne dej, min käre Hägg! Men har du hämtat kronan, så ska', ta' mej skam, du och ingen annan sätta henne på mitt hofve'!

Och så knäböjde Karl Johan på borggården i Kresjania, och ja' satte kronan på hans konongsliga hofve'. Hon passade som om hon var't gjord åt honom. Och när han se'n reste sig opp, sa' han så att allesammans generalerna hörde dä':

— Kassakistan får do och Bo ta'. Dä' ä' väl inte för möcke för en kongakrona!

Och vi tackade förstås.

— Hva' dä' blef af den stackars drottninga, frågar ni? Jojo, när hon fick se, att ja' sköt ner kongen, så flydde hon genom ett fönster. Men hon hann inte långt. När hon kom ut på fältet blef ho' belägrad otå generalstaben och nerskjoten, ho' mä' te' slotet.

— Var dä' omänskligt? Nä', dä' va' så hondan heller. Hade inte vi drabbat på så bra, hade norrbaggen sväljt vårt rike, så opphetsad och otsvolten va' han, pricis som en varg. Och där va' flera generaler, som sa', att den dag skulle komma, då vi finge ångra, att vi inte va' ändå strängare. Fast drottninga' var då kanske onödigt att belägra. Hon kunde väl inte stort ondt göra, den sjåtan. Men dä' doger inte att döma öfver generalstabens gärningar!

— Om Bo och ja' ble' rika, frågar ni? Ja, vesst tusan var dä' en hel hop i kassakistan. Men när en ä' ote i krig, så aktar en hvarken lif eller pengar. Dä' geck åt som en dans bå' brännvin och fruntemmer! lät Häggen.

På det viset lär det, enligt hvad denne gamle krigsbuss berättade, egentligen ha' gått till med skapandet af unionen.

Det stämmer nog inte riktigt med historien, men denna har härvidlag så många versioner, så man kan inte så noga veta, hur det egentligen bar till. Hemma i socknen trodde vi i det längsta, att Häggens ofvanstående utredning var den enda riktiga.

En häradsfriare.

Det finns folk, som synas liksom förutbestämda till elände, olycka och lidanden, liksom det också å andra sidan finnes personer, hvilka allting går väl i handom, om de se'n rätt vända sig aldrig så illa.

Mången gång är det dock människans egen skull att hon blir slagen så att säga till en slant och att hon varder till spott och spe inför sina likar.

Sålunda kan man tämligen riktigt påstå, att de, hvilka icke med allvar söka till att tämja sina passioner och syndfulla böjelser, icke äro utan egen skuld till det elände, hvari de råka, och i hvilket de vanligen allt djupare och djupare sjunka.

Sven i Målen hade blifvit en olycksfågel, en fattiglapp, som mistat sitt anseende bland människors barn på grund af sin okufliga passion för hästbyte.

Han har bytt och kränglat och krabbat, så han har nu inte ett söndrigt grimskaft i behåll. — — —

Pelle i Månsagård har fått gå ifrån gård och grund för sin eländiga lust att springa omkring i skogen med bössa och hund, i stället för att masa fram och åter på sitt gärde bakom en plog.

Bonden är skapt att arbeta på åker och i loge, men inte till att springa toseter efter harstackare och tjäderhönor. Det är herrars och latmaskars göromål, fast Gu' må veta, att äfven det kan suga kroppastollen värre än den argaste ottetröskning. Men det slår dåligt i spann och medför nästan lika usel förtjänst, som att bråka och slåss på marknader, torgdagar och auktioner.

Handelsman Vingelblixt i Åbo har blifvit ett reelt vrak för spels skull.

I början af hans bana var det storståtligt att se honom och iaktta, hvilken maffe han var, när han kom fram till kyrkan vid midsommartiden i nya gummigaloscher n:r 13 med yllefoder och i stor ytterrock.

Han var så rotad då, att han inte med egen handkraft mäktade taga upp plånboken. Så stinn var hon och så trångt satt hon i innanfickan. Skulle hon fram mens han stod bland det beundrande folket på kyrkbacken, så dängde han alltid tillbaka öfverrocken och sa' till någon af de närstående:

— Ta' i ett tag å hjälp me' opp mä' plåneboka! Ho' sväller lite' för möet. Tråka ner henne kan ja', men ta' opp henne ä' värre!

Och folket var rent förbluffadt, fast det var en och annan, som grinade och sa', att det fanns flera gamla flottiga nummer af »Fäderneslandet» än sedlar i boken.

Men nu ser Vingelblixt inte så väldig ut och det är sällan det finns nå't te' salu i hans »botik»! Han har spelat bort alltihop, till och med »plåneboka», på knack och i Hamburgerlotteriet. — — —

Jösse i Lappebo har dukat under för sitt brännvinsbegär, Sven på Skogen för sin högfärd och Kalle i Björnås har blifvit ett socknaspektakel för sitt myckna friandes skull.

Ingen af allihop de här stackarna har makt eller mod att resa sig ur sitt elände eller att lägga kapson på sina begärelser, utan de fortsätta i sina laster så godt de kunna. Är det möjligt, så byter Sven i Målen hästar än i dag, fast det nu bara kan ske med tattare och rackare. Pelle i Månsagård lägger ut giller för orrar, ty han har inte ens en bössa längre. Vingelblixt har alltid en gammal kortlek i fickan, Jösse vill inte bli »opslutist», Sven på Skogen kom med gröna vantar till sista julottan, af högfärd blott, och Kalle i Björnås slutar nog inte opp med sitt friande förrän han tryter en gång. Fast man kan tycka att han häromsistens borde fått bot för det.

Kalle bor uppe i Norra Vedbo, och Gu' tröste oss, har han inte friat igenom hela häradet, utan att det någonsin velat ta' skruf för honom.

Han är slagen till en slant den stackarn.

I hela det goda häradet finns det inte en man, som varit utsatt för eller trotsat så många faror, som denne unge man. Han har fått smörj på hvarenda auktion och marknad, som hållits där i trakten på de senaste sex åren.

En julotta satte en rival krokben på honom midt på självfaste kyrkogården, så att Kalle slog framstupa i Herrans hus och fördärfvade näsan, så att hon såg ut som en halfkokt palt på'n under hela helgen.

Sällan har han varit på någon ungdomsbjudning utan att de trattat i honom bittervatten i stället för sockerdricka Och en gång när han skulle stå fadder i kyrkan fingo de fatt i honom utanför ringmuren och klippte af honom den ena mustaschen. Sådan måste han klifva fram till altaret. Prästen varsnade icke hans jämmerliga och förstörda skönhet förrän just i det ögonblick han grep barnet, men då blef han så förfärad och bestört att han på ett hår när hade tappat ungen i golfvet.

Kalle i Björnås har under sina giljarfärder nattetid dråsat ner i brunnar, hållit på att omkomma i gödselpölar, blifvit instängd i källare, tvingats att krypa upp genom köksskorstenar. Ja, det står icke till att räkna upp alla de fasligheter, han fått utstå under sina fåfänga försök att få begå äktenskapets sakrament.

Men han har aldrig låtit sig förbluffas.

Sistlidne jul trodde han sig vara nära målet. Han hade fått halft löfte af en flicka nere vid sta'n och de kommo öfverens om, att han skulle komma till henne en kväll. Ty så där i närheten af städer äro töserna inte så värst krångliga af sig. Men äfven hon var falsk och full af svek, som ju många fruntimmer äro. Gunås, det ha' vi allt erfarenhet af litet till mans. Hon omtalade för några af sina andra beundrare att »all världens friare», som Kalle ock nämndes, skulle komma till henne den och den kvällen. Och så redde de sig genast till att göra honom ohägn.

Nå, på sagd dag gaf sig Kalle ridandes på sin mors gamla märr ner till flammans bostad och band hästen i skymundan vid en gärdesgård samt smög sig sedan med klappande hjärta fram emot huset. Rätt som han gick, fick han se en kjol skymta och en kvinna sväfva in i förstugukammaren.

— Anagga den Mina! Ho' vet hur dä' ska' va' och ä' inte så motbärliger som de förhärdade slynorna där hemma! jubilerade Kalle och satte efter henne in åt kammaren.

Man kan tänka sig, att hjärtat klappade reelt i honom, när han förnam, att dörren stod öppen för honom, och än värre blef det, när han fick se ett fruntimmer på spjälsoffan därinne.

— Gu' kväll! stammade Kalle.

— Töst, töst! hviskade tösen.

— Ja, gubevars! ja ska inte ställa till något skoj eller dån! mumlade älskaren samt gick på tå fram till flickan och tog henne i famn.

Men när han i samma vefva skulle till att kyssa henne, förnam han det alldeles som om han fått tusentals sylar emot ansiktet, och ett starkt os af brännvin och snus strömmade emot honom öfver den skönas läppar.

Och så underligt var inte det ty det var ingalunda Mina han fått fatt uti, utan en förklädd dräng, den mest stubbskäggige och fule grymsing, de kunnat leta upp i hela socknen.

Och då kan man tänka sig hur dan han såg ut.

Kalle barkade burdus på dörren och tjöt:

— Ja' ä' evinnerligt bedräen igen! Men han hann knappt utanför förstugubron förrän en hop andra drängar fingo fatt i häradsfriarn och handterade honom värre än om han varit ett oskäligt kreatur.

Den ene öste öfver honom ett karbolbad, en annan smetade öfver hans ena kindben med bläck och det andra med rödfärg. Andra åter kastade kalfvablod öfver ryggen på'n och tjärade honom i håret. Hästen hade de släppt lös.

Till fots måste han alltså skumpa i väg hem, och folk, som kom åkandes och mötte detta vidunder i månskenet, bäfvade och nyktrade till, så upprörda blefvo de.

Till sist kom han dock hem. Men när hans stackars gamla mor,

änkan i Björnås fick syn på'n vid det flämtande skenet från långvedsbrasan, blef hon så förskrämd, att hon miste förståndet och skrålade, så att det hördes långa vägar.

Kalle tvättade sig, bytte om kläder och sprang efter folk, som togo till att läsa böner och hälla vatten öfver gumman.

Men hon fortfor ändå att vara toseter, och ingen kunde få ur henne, att inte satan uppenbarat sig lifslefvande på natten.

— Det var bara ja', ingen annan satan än ja'! jämrade Kalle och vred sina händer.

— Nej, den riktige skam var det! Det kändes på oset och syntes på färgen! skrek gumman ideligen.

Det blef ingen annan råd än att Kalle måste resa ner till dårstugan med mor sin, ty hon blef allt värre och värre.

Nu skulle man väl kunnat tro att Kalle blifvit botad för sitt giljande. Men det var allt stopp det. Ty så djupt var han inväfd i sitt elände, att han på hemväg från hospitalet friade fyra särskilda gånger i tre olika socknar, dem han for igenom, fastän han väl borde hafva betänkt, att mor hans låg där nere på hospitalet för hans synds skuld och trodde sig hvarje stund och minut få se skam och höra domsbasuner.

Kuggade i pröfningen.

Med afseende på husförhör vet jag inte, antingen det är förmånligast att hålla dem före eller efter slåttern eller framåt hösten. Det brukas olika i olika socknar.

Men det har jag lagt märke till, att katekesvetandet är störst i de församlingar, där förhören löpa af stapeln på höstsidan och minst, där de hållas efter slåttern, ty det kan man tänka, att folk inte får tid på sig att läsa öfver i slåttertiden.

I alla fall lönar det sig egentligen inte mycket att språka om »läsemötena» nu för tiden, ty det är i alla fall inte något bevändt med dem, se'n de hållas i skolhusen och inte åtföljas af kalas och svalg och utsväfning i pannekakeväg.

Men det är så med det, att ju längre det lider, desto trubbigare och tråkigare blir mänskligheten. Och håller det på så här litet till, blir hela landet befolkadt af endast guitarrspelande och sångbölande gubbar och käringar, som gå och skrymta och spionera på samt kujonera hvarandra.

Nå'n riktig ungdom finns här snart inte.

Förr i världen voro husförhören muntra och roliga tillställningar, ljufliga både för själ och kropp. Man kan inte tänka sig något mera uppfriskande än att höra när pastorn pröfvade de gamle uti innanläsning eller ställde s. k. grundfrågor på dem.

Jag minns än i dag ett par trefliga paschasor från ett husförhör uppe i Bankeryd, där jag var med och själf pröfvades i min kristendomskunskap, hvilken, gudskelof, i alla tider varit af så framstående och öfverlägsen beskaffenhet, att jag gått segrande ur disputationer både med »träskomakaren» i Hånger, »biskopen i Julosten» och flera andra »vedkastapräster» och profeter i hela landet.

— Var go' och läs den versen! sa' pastorn till gamle Måns i Klenbo.

Måns klef fram till bordet, grep boken och höll henne på armslängd ifrån sig, plirade med ögonen, hostade och grinade värre än en solvarg.

— Dä' är löx! Ja' sir inte ett fnyk, och dä' värsta ä', att ja' glömt glasögonen hemma!

— Ni ska' få låna mina! lät pastorn.

— Tackar mjukast!

När Måns efter mycket stretande fått dem på sig, grinade han än värre samt knäckte till att svära på, att han inte såg bättre för det.

— Di ä' för herra, pastorns briller, di bara suger och drar mina bondögon, så dä' svier som eld. Men hade ja' mina glas, så skulle ja' läsa som rennande vatten! utlät sig Måns. Och därvid fick det lof att bli, fast vi allesammans visste, att han inte kunde stafva sig fram en endaste rad.

Då tänkte pastorn emellertid att han skulle sätta på'n en fråga för att något så när få veta, hvad gubben gick för.

— Hur många personer ha' vi i gudomen, Måns? sporde han.

— Hm! lät gubben och spände till att räkna på fingrarna och nicka med hufvudet. När han hållit på med det en stund, öppnade han munnen och svarade:

— Vi ha' la sex, vet ja'!

— Sex? inföll pastorn i yttersta förbluffelse — sex? Hvilka ä' de då?

— Abrahams Gu', Isaks Gu' och Jakobs Gu' och Fadren, Sonen och den Helige Ande! skrek Måns och tittade sig omkring som om han velat säga: »här hör ni, hvilken maffe ja' ä'»!

Men pastorn bara runkade på hufvudet, suckade och kallade fram gamle Sven i Skrikebo.

— Ja' kan inte läsa en enda ra', dä' säger ja' burdus ifrå' och det får ta' hus hva' i helgotte det vill, ty ingen kan häkta mej för dä'! tillkännagaf Sven.

— Men det bör du lära dig! Det är ingen konst. Se här, detta är ett a! sa' pastorn och pekade i boken.

Sven tittade länge och väl på bokstafven och såg riktigt glad ut.

— Åh tusan ä' dä' ett a! utropade han.

— Jaha, och här ha' vi ett b! fortfor pastorn.

Sven glodde som förut.

— Nä', för f-n, ä' dä' ett b?

— Och här ha vi ett c!

— Kors för sjuttan, sir dä' så ut?

— Jojomen, och här är stora D!

— Nä' men dä' var ett helsike te' å si bra ut, nästan som en hvetekringla! Minsann var inte detta bå' roligt och löjeligt! lät Sven.

Pastorn, som inte tyckte att det var skäl uti att hålla på längre med honom, gaf sig därefter i färd med oss ungdom, och då gick det som en oljad blixt utefter hela raden, ända tills han pekade på Tilda i Labbarp, och frågade:

— Hvad är det?

Han ville, förstås, att Tilda skulle läsa upp förklaringen till ett stycke, men det begrep hon inte, utan hon slog ned ögonen och rodnade som en törnros.

— Hvad är det? skrek pastorn än en gång och såg rätt så när ett grand ilsk ut.

Då blef Thilda rädd, steg upp, neg och bekände:

— Dä' ä' bara en sölkeschal, som jag fick på sommarmärken utå Thure på Målskog för att han skulle få följa mej te Björnebergs äng.

För att åt eftervärlden bevara en beskrifning öfver prästens min, då han undfick detta svar på sin renläriga fråga, behöfves samtliga Uppsalaprofessorernas pennor. Jag vill inte ens göra ett försök att åstadkomma en sådan skildring.

Förhöret slöts och vi förfogade oss ut till drickatunnan, brännvinsankaret och de hiskliga smörgåsar med ost på, hvilka alla håfvor voro uppställda på bord och bänkar utanför stugan.

När vi dvalts där en stund, kunde vi gå hem, uppbyggda till själen och så stärkta till kroppen, att vi förmådde tralla och hojta och skråla, så att det hördes utöfver hela pastoratet.

— Si så, nu ä' förhöret slut i den roten! sa' folket i den öfriga församlingen, när de fingo höra vårt välsignade vrål.

— Jaja, det var lif och lust och fröjd och gamman på den tiden!

Men nu finns här inte annat än tevatten och suckan, pust och sura miner, skrymtan och magkatarr.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Dock i vår grannsocken, där de hålla sina husförhör efter slåttern, hade de i fjol en smula lifvadt.

En rik knase och gammal man ifrån en annan församling hade köpt en gård där och flyttat in samt skulle, förstås, till husförhöret, där han i följd af sin mäktighet ju borde blifva en stor bjässe.

Men han var i alla fall led åt'et, ty läsning hörde just inte till hans talanger, och inte ville han gärna skämmas inför sina nya socknemän.

Nåväl, ett par dagar före »läsemötet» gick han bort till själasörjaren och bad att få tala ett par ord i »doldom» med honom.

— Nu ska' pastorn inte bli för sträng ve mej! Ja' har nog attan kunnat läsa, men ja' börjar bli gammal och skrabbig nu, så det vill inte gå så bra och dä' ä' förargligt för en egenråannes karl att behöfva stå och skämmas inför ungdomen, hviskade gubben och lät undfalla sig några ord om, att han skulle komma och sätta in en slaktestut i pastorns ladugård, äss han vore barmhärtig mot honom.

— Ja, ja, Johannes är en gammal hederlig och ärlig man! Kan ni bara göra reda för personerna i gudomen, så ska' ja' inte spörja er om mer! genmälde pastorn.

— Javisst, dä' ska' ja' nok klarera! Käringa ska' få instrujera mej i'et! log Johannes och var glad.

Så kom den stora dagen och till sist fick Johannes sin fråga.

— Hvad heter förste personen? frågade pastorn.

— Hva' han heter — hm — —
— Fadren! hviskade pastorn.
— Fadren, ja det förstås, fadren! skrek Johannes.
— Nå den andre då?
— Den andre, jo — hm — —
— Sonen! sufflerade pastorn!
— Sonen! röt gubben. Ja, mötte inte pastorn honom på vägen, så har pojkrackarn min själ ledt ginvägen till prästagårn mä' stuten.

Där blef efter den betan ett svårt och ganska syndfullt fnissande i hörnen, och ifrån den stunden anses Johannes som en stor spektakelmakare och en ganska framstående syndare i Lungamosa socken.

Men det är en orätt uppfattning, ty i själfva verket är Johannes mera enfaldig än hädisk.

När pastorn kom hem, stod emellertid stuten i hans ladugård. Och det var ju inte något ondt i det.

Sven Stutasprängare.

Det var inte så förunderligt just, om Sven Sågare blef litet konstig i hufvudet. Inte hade han af begynnelsen varit något ljushufvud, det förstås, men innan han blef gift och några år efteråt också hade han varit som andra människor samt arbetat och försökt dra' sig fram och försörja sig på ärligt vis.

Dock käxade Greta allt för rasande på'n, så fort hon kom i hans närhet, och för hvart år som gick blef hon allt ettrigare och värre.

Det tålde Svens skalle inte vid, utan han blef, som man säger, lite mellankalkonisk till humöret och konfyser på alla sätt och vis, så att de tordes inte ha' honom nere i sågen längre.

Men dummare blef han ändå inte, gualof, eller slöare heller, än att han ville äta, och då fann han på att vanka omkring och predika i socknarna. På det viset fick han födan en långlig tid och kunde på samma gång hålla sig afsides från Gretas förfärliga trut. Ty han var allt illmarig också, den sjåtern.

Men när han inte skickade hem nå'nting till henne af det goda, som han predikade sig till och tiggde ihop i gårdarna, blef Greta rasande och beslöt sig för att fördärfva predikoämbetet för honom.

Ty så pass inpiskad och grym var hon till humöret.

Till den ändan satte hon efter honom samt träffade till sist på den arme korsdragaren borta i Björkhult, långt hundingen i våld i andra häradet. Och hon kom olyckligtvis dit en kväll, just som Sven stigit upp på ett bord i en stuga och nyss börjat tyda ut skriften för en skock folk.

— Jaså, du står där och himlar dej och ljuger för folk, du skojare! skrek hon till, så fort hon trädde näsan inom dörren.

Sven blef naturligtvis mållös, när han fick syn på sin hustru, och inte blott det, utan han blef äfven så besattandes perplex, att han dråsade neder af bordet och höll på att rakt fördärfva en gammal döf käring, som satt där bredvid och vaggade med hufvudet.

Folket kom sig heller ingenting för, utan trodde såsom sanningen var, att det var satanas själf, som kom att förgöra deras lilla andaktsstund.

— Ska' du gå omkring och skrömta och må väl och låta hustru din sitta hemma och svälta, så att ögonen kunna trilla ur hösen på henne, din usling, för dä' ä' du, vet du dä' du! Har du gjort ett enda rejält dagsverke på tre månars ti', din latoxe? Eller brytt dej

om hemmet? Har du dä', du bedragare, för dä' ä' du, så möcke du vet dä'! Du predika! Du snushane, som inte ä' mer väckt än min gamle underkjortel! Eller kanske du ä' dä', du klubbeduns, som knappt kan läsa i bok och inte sjonga en strof! Eller kanske du inte svärjer och regerar och slåss, när du ä' hemma i ditt hus, du vålddriftande kreatur, för dä' ä' du, så du är! Och inte ä' I stort likare heller, som ge er te' att höra på en sådan där ulf i fårakläder! fräste Greta och trängde sig fram liksom för att gripa sin gubbe i peruken.

Men just i detta högtidliga ögonblick försiggick något fruktansvärdt i själen på Sven.

Måntro, att bli så chikanerad inför sitt auditorium och att se hoppet om ett sorgfritt och på sitt sätt äfven ärorikt lif, fylldt af andakt, fläskpannkaka och kaffe, med ens grusadt, det var minsann kitsligt nog. Också blef Sven i ett enda tempo så ilsk, att han inte visste hvarken hvad han sa' eller hvad han gjorde.

Just som käringen därför sträckte fram näfven för att grabba tag i honom for han upp och röt mera som ett vilddjur än som en from botpredikant:

— Låna mig en käpp, go' vänner, så ska' jag bota den helsekes markattan! Och en syndaträl gaf honom sin staf, hvarefter det blef det konstigaste bönemöte, som väl någonsin hållits i trakten.

Sven drämde på sin hälft så att det sang i henne, och han svor och tjöt och regerade precis som en ond ande. Greta tjöt, och kvinnorna bland åhörarne höllo med henne, det förstås.

Gubbarne togo däremot Svens parti. Man kan nog tänka sig oväsendet, men att beskrifva det går ingen i land med.

Smörj fick Greta, och så långt var då allt godt och väl. Men Svens predikarbana vardt ändå ohjälpligen fördärfvad genom denna tillställning.

Visserligen är folket i det häradet inte just så nogräknadt eller bortskämdt med afseende på predikanter, men säkert är, att när Sven ansåg sig ha' tillräckligt användt påken och slängt honom ifrån sig, så höll också folket före, att han i alla afseenden fyllt sin mission.

— Låt oss nu ta' opp en sång ofvanpå detta! lät emellertid Sven och sökte ånyo krafla upp på bordet.

Men åhörarna voro inte med på't, utan letade fram sina hättor och sa':

— Tag du din käring och gack åt helsefyr med henne. Man ska' inte röra ihop gröt och pannkaka eller slagsmål och Guss' or'!

— Vänta lite go' vänner, så ska' jag förklara hela schäsen, för jag vill stå ren inför er! bad Sven.

Men det var förgäfves.

De kvinnliga åhörarne började på att ballra och skrika och skälla ut honom med de värsta ord, som finnas i mänskligt tungomål samt

bevisade honom med skriften, att vilddjuret i Uppenbarelseboken var ett helgon emot honom.

Och med det beskedet fick det äkta paret lägga i väg mot hemhållet.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

När nu predikandet på detta sätt tagit en ända med förskräckelse för Sven, slog han sig på spådomskonst och kreatursbotande, hvilket inte är något oäfvet göra ute på landet.

Det skadar inte heller en kreatursbotare om han är lite vriden i knoppen, ty det håller folket för ett bevis på öfvermått af visdom.

Det dröjde också inte så värst länge, förrän Sven förskaffat sig ett rätt bra rykte som förståsigpåare i läkareväg, och praktik fick han.

Han luffade dag ut och dag in omkring i bygderna med ett par påsar på ryggen. I den ena hade han krut och i den andra dyfvelsträck, så han luktade och stank såsom ett kreatur långa vägar omkring.

Krut och dyfvelsträck voro den enda medicin han kände till, och det vrok han i djuren, så det stod härliga till.

Så kom han en kväll ner till Jösse i Sjöhemmet och bad att få låna hus öfver natten.

— Du kommer som du vore efterskickad. Min stora stut är så rasanes sjuk! lät Jösse.

— Dä' ska' vi väl snart bota! mente Sven och så begåfvo sig gubbarna utåt fähuset och smorde i oxen ungefär ett halft skålpund, hvarjämte Sven gjorde litet signeri öfver ryggen på'n.

Efter några timmar gingo de åter ut för att se till hvad verkan medicinen haft.

Men stuten hade, gunås, blifvit sämre i stället för bättre.

— Han får lof ha' en större dosis! förklarade Sven och tog ånyo fram sin krutpåse. Jösses käring skulle sköta lyset medan gubbarna hjälptes åt att tratta krutet i stutakräket.

Hur nu käringen ställt sig med taljdanken, det vete Herren i höjden, men stuten, som ville rädda sig, stötte till gumman, så att ljuset for i krutet och en explosion uppstod.

Hela stutens hufvud sprängdes, och det ena hornet flabbades för en stund fast vid Jösses hufvud, hvaraf den arme gubben sedan fått namnet »Horndal».

Sven slängdes hufvudstupa in i svinhuset och käringen fick företaga en liten himlafärd upp på hörännet. Ett sådant elände har nästan aldrig förut sports i grannhället.

Men en stor välsignad sak var det, att inte hela fähuset sprängdes i luften eller tog eld.

Där lågo de nu på hvar sitt håll och hojtade.

— Lefver du Jösse? ropade Sven utur svinhuset.

— Ja, med lite lif! Men ja' vet inte hvad det är, som hänger fast vid hufvudet på mej! sa' Jösse.

— Jag hör inte Lisa! Ho' måtte väl aldrig va' sprängd ihjäl? fortsatte Sven.

— Gu' vet, men det ger ja' attan, bara stuten ä' bevarad! svarade Jösse, ty så mörkt och rökigt som det var, kunde han inte se, huru illa det stod till.

Men till sist kom Lisa ner och visade mer sinnesnärvaro än de båda männen, ty hon sprang efter ett annat ljus.

Då fingo de se hornet, som förmedelst en bit af huden hängde fast vid hufvudet på Jösse, och de bäfvade, både Lisa och Sven, ty de trodde i början, att det var själfva hin onde, som de hade framför sig i krut- och svafveloset. Till sist kände de likväl igen Jösse på skinnbyxorna. Men när de fingo syn på stutens söndersprängda och döda tillstånd, blef Jösse alldeles ifrån sig, och han grät, slet sig i håret och tjöt:

— Jag vet inte hva' jag har gjort för ondt, eftersom stuten ligger död i stället för Lisa, som är frisk och färdig. Dä' hade var't mindre förlust och skada, om ho' eller du, Sven, hade farit åt helsefyr och stuten fått lefva! Han va' värd hundratjugu, väsnades Jösse.

— Dä' ä' din skull alltihop, Sven! Du har hatt hit krutet, din rackare, och du ä' så go' och betalar stuten på eviga fläcken! skrek Lisa.

— Men det var du, som släppte värmen i krutet! protesterade Sven.

På det viset blef där ett vådligt gräl, som slutade med slagsmål.

Sven blef bet i den bataljen, ty han hade ju två emot sig, och dagen efter kom han hem i söndersargadt och fördärfvadt skick.

Det var klart att historien om stutasprängningen snart började göra sin rond i pastoratet, och Sven, som nu inte kunde tro annat, än att hans praktik var slut, begärde fattigunderstöd.

Men kommunalnämnden, som alltid är rasande på sådana ansökningar, gaf honom i stället för understöd ett betyg om stor skicklighet i häfvandet af alla djursjukdomar och sa' till honom:

— Gack du opp åt grannhäradet, Sven, där dom inte har reda på Jösses olöcklie stut, och bota bå' folk och fä, så få de fö' dej och så slippa vi nå'n tunga af dig. Här har du ett bety' som talar lattin och som ger dej bättre kost än vår kommun kan komma ut med!

Kan man tänka sig sicket djup det kan vara i en kommunalnämnd, och hur knifvigt och djädrigt de kunna lura ut sakerna!

Sven tog betyget samt masade åstad åt det föreskrifna hållet och där går han väl än och praktiserar.

En ätaretrio.

Understundom då tidningsredaktörerna blifva riktigt lifvade och goda, släppa de så vådliga saker genom pressen, att det är en riktig lust och äkta glädje däråt. Men det händer också ibland, att de knäcka till med notiser, som de tro skola slå oss med den mest genomgripande förbluffelse, utan att vi likväl af desamma blifva det ringaste häpna.

Sådant var förhållandet med den artikel, hvilken en gång för icke så värst länge sedan gick igenom tidningarne, handlande om storätarebedrifter, hvilka utförts i England och Amerika.

Ja, artikeln var så grundlig, att den till och med omnämnde ätarebragder, utförda i både det gamla Grekland och det påfviska Rom.

När vi läste det där härute, hissnade vi inte, utan mente som så, att man icke behöfde gå så långt hvarken i rummet eller tiden för att få tag i riktiga dunderkarlar i storätning, och att vi, landtbor, inte stå tillbaka hvarken för engelsmän eller amerikanare, greker eller araber i ätareförmåga.

I supning ha vi däremot försämrats, och väl är det, ty supningen gör oss hvarken bättre eller starkare såsom maten gör.

För en fyratio år sedan eller så hade vi nog stått oss i supning också emot hvem som helst, men nu ä' vi afvanda, gualof, rätt så de gamla begabba och håna oss för'et.

Anders i Flugeby körde häromsistens en lefvande gris uti bur till staden för att sälja honom, grisen förstås.

På kvällen kom han hemkörandes, och husfolket hörde hur vagnen stannade ute på ladugårdsbacken. Men det dröjde och dröjde och ingen Anders kom in. Då tände de en lykta och gingo ut. Minsann, låg icke självfvaste Anders, kommunalnämndsledamoten, vidöppen i grisaburen, så slankig och svag och eländig, att där icke blef annan råd för folket än att bära in hela buren in i stugan och hvälfva ut kommunalnämndsledamoten i sängen.

Dagen därpå frågade honom far hans, som är 85 år gammal:

— Hur mycket hade du i alla fall fått i dej i går, innan du ble' så matter? Dä' va' i alla fall väl, att du hade förstånd te' å krypa in i buren, så du kunde hänga mä' hem!

— Åh, svarade Anders och såg »döalik» ut, bara sex supar och två flaskor öl!

— Tvy hundan! I mina glansdar hade vi minst tie supar i oss före körkedags hvareviga söndagsmor'n! svarade 85-åringen och hånlog åt sin svagare son.

Så det syns af det här, att i supning ä' vi degenererade.

Men i storätning stå vi oss.

Först vill jag nämna några ord om Peter i Appelt. Här finns nog icke många, till och med i utlandet, där de annars skola vara värre än vi i allting, som kunna äta i kapp med honom.

En vår hade klockarn körhjälpe, och då vet man, att det kan vankas en bastant kvällsmat för körkarlarna. Klockaremor hade också dukat fram bruna bönor och fläsk och hvitgröt för de tio karlarna, så att det rent knakade i bordsbenen.

Peter i Appelt, som hade längst hem, slutade en kvart före de andra och skulle förstås in och äta, innan han körde hem.

Nå, han satte sig ner vid bordsändan, läste sin bön samt knäckte till i faten. Och antingen ni tror mig eller inte, så är det likväl sant, att där efter en stund, när klockaren och de andra karlarna kommo in, inte fanns mer än en bit ost och vid pass en half kaka bröd igen af hela kalaset.

— Ta' nu in maten te' oss, mor lella! skrek klockarn i köksdörren, när han såg att bordet var tomt. Han trodde, förstås, att hon inte satt in mera än Peters anpart.

Denne reste sig emellertid från bordet och sade i det han gick:

— Tack då för mej och för godt kalas! Så mätt har ja' inte känt mej på länge!

Men klockaremoran kom in alldeles perplex.

— Ska' ja' ta' in maten? Ä' du galen? Ja' har dukat in alltsammans! skrek hon och började att stortjuta, när hon fick se alla grötfaten och bönkarotterna och fläsk- och korfbergen totalt uppsvulgna.

Ni kan tro, att där blef ett lif och lite sorg och bedröfvelse hos klockarns. Nio främmande och hungriga karlar, och inte ett dyft att mätta dem med i hast.

Hur de redde sig ur knipan, det hör nu inte hit, men Sven i Mjölkanabben, som var med på detta körhjälpe, satte sej i sinnet på, att han för sin del en dag skulle pröfva, huru långt Peter i Appelt kunde sträcka sig i ätareväg.

— Äss du tror dej för att äta opp en skäppa full med stinnkakor (tunna pannkakor), så kan du komma te' mej om sönda', Peter, sa' Sven en gång.

— Jaja, dä' ä' ingen synd att bju' te' och göra så godt en kan; men då ska' I klena lite' smör på innansidorna i skäppan, så slinka pannkakorna ner lite bättre! log Peter, som blef förtjust öfver att ha' ett sådant räfvamål i sikte.

Den söndagen hade fruntimren i Mjölkanabben ett fasligt bestyr, ska' ja' säga. De bakade stinnkakor, så att de kunde fördärfva sig o'h stodo kring spisen så heta och illröda i syn, att man kunde tro dem färdiga att fatta eld, när som helst. Det går minsann inte åt lite tunna pannkakor till att fylla en skäppa med.

Men när Peter i Appelt kom, var skäppan emellertid nästan jämnbräddad.

— Ge' honom nå't att bita i, mens han väntar tills skäppan blir full! sa' Sven.

— Tackar som bjuder! sa Peter och mottog en vådlig smörgås, som han dock expedierade i en handvändning.

När se'n stunden var inne att hugga in på pannkakorna, tog Peter af sig rocken och satte sig bredvid skäppan.

Där fanns ingen bland alla de närvarande, som trodde att karlen skulle gå i land med det betinget, och flera fruntimmer tyckte att hela tillställningen var detsamma som att fresta vår Herre.

— Han spränger sej, suckade de och knäppte ihop händerna och vaggade med sina hufvuden.

— Åh, dä' ä' inte farligt, ja' vet hva' han uträttade hos klockarns. Och för resten ä' dä' ju bara mage hela karlen, si på'n bara! Han har ju inget bröst egentligen! log Sven.

Men Peter åt sig lugnt och säkert ner mot skäppans botten. Det gick lite långsammare mot slutet, det förstås, och tidt som oftast lossade han på spännet i västen och släppte upp ett par tum. Men gick gjorde det, och snart fångade han upp sista pannkakan. När han fått denna i näfven och noga sett efter, att där ingen mer fanns, tog han upp skäppan i sitt knä och gned med pannkakan af alla smörlämningarne på dess kanter. Se'n snodde han i sig pannkakan och satte suckande ifrån sig skäppan.

— Gu' välsigne er för den go'e maten! Men ett stop mjölk skulle allt va' godt ofvanpå, sa' han.

Kära mor i Mjölkenabben flydde honom mjölken och han expedierade henne också. Jag tror inte att det finns många, som skulle göra det bravatet efter! Eller hur?

Men från den stunden blir aldrig Peter bjuden på kalas i socknen. Det finnes ingen, som ser sig god att mätta honom.

* * *

Ja, det finns här ute i bygderna många karlar, som ha alldeles vådliga svalg.

Ni ha' kanske hört talas om Vrigstabon, som höll på att sätta ihjäl sig af gröt en gång?

Jo, han satt och slefvade gröt i lugn och frid om kvällen och anade intet ondt, förstås. Rätt som han var bäst i tagen, kände han

det alldeles som om någonting fastnat i grötagången på'n. Han sväljde och tråkade och tog i och istades och vardt alldeles blå i synen en lång stund och trodde till och med en vändning att hans yttersta stund var kommen. Men rätt i rappet sjönk det ner, så att han fick lisa. Han hade emellertid också ilsknat till, när han satt och sväljde, och han lofvade därför, så fort han fick sin talförmåga åter, hustru sin stryk, »äss hon inte framdeles böstade sönder mjölklonkarne, så att han sluppe sätta ihjäl sej».

Om en stund därefter, då hustrun hade diskat och skulle sätta sig till och stoppa strumpor, var det henne omöjligt att hitta sitt ullgarnsnystan. Hon sökte likt och olikt samt petade med ett piskskaft under hvarenda möbel i stugan.

— Ja' menar skam ha' tatt mitt lilla nösta'! skrek hon slutligen och tittade på mannen. Men i detsamma fick hon se något underligt i mungipan på honom.

— Torka dej om truten, du! sa' hon.

Och gubben tog ett stråk med tröjärmen öfver munnen, men det hjälpte ej. Då fattade hon själf tag i det underliga och ryckte till.

— Jesses, ja' tror minsann, att du har ullgarnsnöstat i munnen och sitter här och för skoj mä' mej! skrek hon.

— I munnen! skrek mannen och bleknade. Nej inte i munnen utan i magen! Förbanningen börjar ja inte tro, att det var ditt nösta, som råkat komma i grötafatet, och som jag sväljde. Dra' sakta i trån, så kan vi kanske harfva upp'et.

Och så satte gubben sej gapande på sängkanten och hustrun ställde sig framför och började nysta till sig tråden ur mannens innandöme. Det tog sig minsann ut liksom ett duktigt trolleri.

— Härfva sakta, mor, för dä' hvälfver sej i mej! pustade gubben.

Men gumman räddade till sist sitt ullgarnsnystan.

* * *

Ett mera ovanligt ätande utförde också Peter i Masås en aftonstund.

Trött och hungrig kom han hem från skogen på kvällen och det var därför med glädje han satte sig ner bredvid sitt grötfat, hvilket mor Lena dukat fram midt under »väggstudsaren» i stugan. Peter åt länge, andäktigt och väl samt vardt omsider mätt. När han lagt ifrån sig skeden och mumlat sin bordsbön, tittade han upp på klockan ofvanför bordet för att se om det var läggedags. Men hur han glodde och glodde, blef han icke slug på klockan.

— Hva' i hundan ä' klockevisarn, Lena? sporde han till sist.

— Han sitter väl där han ska' sitta! svarade hustrun.

— I hälseke heller! Ja' ä' då åtminstone inte människa te' å upptäcka'n!

Det var sant som han sade. Visaren fanns inte på taflan och bägge började leta på golfvet och öfverallt, men klockvisaren var ingenstädes till finnandes.

Sent omsider sa' gumman:

— Ja' undra' om han möjligtvis kan ha' dråsat ner i grötabunken, så att du har fått honom i dej?

— Åh, dä' kan väl allri' stå tell!

— Kände du ingenting, när du åt?

— Jo, Gu' vet hur dä' va'? Ja' töckte bestämdt att dä' krasmade te' en gång i halsen på mej, och att dä' va' nå'et långt och styft, som slank ner, men ja' trodde att dä' bara va' en bit utå' grötaklynnan!

— Där ha' vi'et, du har fått visarn i dej, sa' käringen och ville taga till lipen.

Men Peter i Masåsen tröstade henne sägandes, att han var säker om, att visaren som »hållit parull» i 45 års tid, skulle gå sin gilla gång härefter också, och han spådde sant.

Visaren gick samt kom till bys igen, och än i dag luffar han omkring urtaflan på studsaren där borta i Masås. Men Peter har numera girat fast honom med en bit af ett gäddsnar.

Skolprästen i Högakull.

Di tala om att här agiteras och mutas och kränglas i stad och på land hvar gång ett nytt riksdagsmannaval skall gå af stapeln, och att många fula lidelser då släppas lösa emot hvarandra. Och det är nog sant det.

Men ett så vådligt rabaskande åstadkommer dock aldrig ett riksdagsmannaval som rätt ett prästval gör det, hvilket i alla fall är ett sorgligt faktum. Ty när man ska' välja sig en själasörjare, så borde väl en så allvarlig och kristlig förrättning egentligen uträttas i frid och mycken kärlek.

Men det är, gunås, långt ifrån att så sker, utan det har händt och det händer inte alls sällan, att byamännen råka i lufven på hvarandra och klämma till att slåss på själfvaste kyrkovägen, när de gå hem från ett prästval. Det hjälper inte, att de nyss förut fått uppbygga sig af kontraktsprostens förekomst i deras kyrkokor.

I tuårsen valde de sig en ny »körkeherre» borta i Högakull, och såsom de då lefde och härjade i den församlingen medan valet stod på, det har man då inte hört talas om hvarken förr eller senare.

Men så ha' de också blifvit straffade på folkavis.

Det var naturligtvis ingenting, som var godt nog åt Högakullsborna. De nöjde sig inte med förslaget, utan de bråkade till det åt sig och kallade en fjärde, som det heter.

Men då blefvo bå' kungen och biskopen alldeles besatta och rasande bägge två, samt skickade i förargelsen på dem en gammal »skolepräst», som församlingen inte kände till.

Men denne blef då gua'lof till ett gissel och till en tuktomästare åt dem. I början tyckte de rätt bra om honom och gingo till och med omkring och voro liksom litet smått högfärdiga öfver sin präst.

— Han har just inga stora gåfvor, men han är sekterlig och gemener! yttrade de och menade därmed att han var ärevördig och nedlåtande på samma gång.

Men det blef minsann annat ljud i skällan, när det gått en tid, ty det begaf sig snart, att »körkeherrn» var snål ända till girighet, och han gnodde och gnor syndaträlarne i Högakull, så att det är en lust och glädje däråt.

En söndagsmorgon sa' han till den ene kyrkovärden:

— Det var en ovanligt fet och härlig bagge Sven Nilsson har. Der ska' väl slaktas snart?

— Ja, det har jag tänkt!

— Jaså, kan tro det! Kom då bort till prästgården med köttet.

— Ja gubevars! lät kyrkovärden och gladdes, ty han fann det ljufligt att få sälja slaktet hemma och slippa köra ner till sta'n med det och sätta bort tid. Det töfvade heller inte länge, förrän han drap baggen och kom bort till prästgården.

— Nu är jag här med baggaköttet, som vi talades vid om! sa' kyrkovärden.

— Tackar allra mjukast! Det var något till rar present det! Bara inte kyrkovärden tar sig för nära! smilade kyrkoherden och bugade sig och klappade den arme Sven Nilsson och bjöd honom på rågkaffe och tackade och tackade för det rara fårköttet, så att kyrkovärden inte kom sig för att yttra ett ord. Utan han for hem och var så ledsen öfver sitt förlorade får, att han höll på att hänga sig.

En annan dag strax efteråt kom »körkeherren» under en spatsertur bort till nämndemannens.

Hustrun ville fägna honom, det var ju gifvet, och för att visa husets förmåga hof hon fram en rysansvärdt stor smörtrilling på bordet.

— Tackar mjukast, tackar aller ödmjukast! Jag är inte hungrig nu, men om jag får en gammal tidning att svepa in smörklumpen i, så ska' jag bära hem den själf och stanna i stor förbindelse! Tackar allra mjukast! Dä' var ett rart och präktigt smör. Tackar mjukast! smilade prästen.

Hvad skulle gumman göra, stackars människa, annat än låta kyrkoherden lägga i väg med det rara smöret.

Det var då i alla fall stor synd åt henne, ty hon hade lagat smöret i ordning såsom förning till ett bröllop i grannskapet och tog bara fram det för att det skulle se ståtligt och rart ut, när det kom ett sådant storfrämmande som själfva »körkeherren». När nämndemannen kom hem, fann han alltså sin gumma i förtviflan och upplöst i tårar.

— Hva' går nu åt dig igen, eller hva' in i den dålige lipar och tjuter du för? sporde han.

— Ih ih ih, körkeherren har tatt mitt smör, hela min rara och välsignade smörtrilling, så vi kan inte få komma till bröllopet, jämrade hon och ville inte taga någon tröst.

— Ä' prästen förbaskad, tar han nu smör till! lät nämndemannen och svor på att han skulle låta honom betala't.

Fanns där någon i socknen, som plägade fiska i vattendragen, bad han dem gå till prästgården, när de gjort någon fångst.

De trodde, förstås, att han täcktes köpa af dem. Men när de kommo, så anammade han hela subbet och bara bugade och tackade så aller ödmjukast.

Jojo, han gnodde dem för deras myckna synds skull.

Till råga på eländet dref han igenom, att de skulle måla om kyrkan invändigt. Men för att få det billigt anställde han den skröpligaste målare, som fanns i hela häradet.

Nå, denne målade och plitade och omsider vardt det färdigt. Då skulle där hållas en mer än vanligt högtidlig gudstjänst i det nyrestaurerade templet för att inviga nymålningen. Och hela församlingen var nästan mangrant i kyrkan den söndagen.

Men hur det var, hade målaren inte lagt reelt med torksaker i färgen, utan när församlingen skulle resa sig, så hängde de fast i fernissan allesammans. Med vedermöda sleto de sig visserligen upp ur bänkarne, men då hade de fernissa och spackelfärg i sitsarne hvar eviga kutte, såväl karlar som fruntimmer. Och hurudant det skulle te' sig i Guds hus, det kan enhvar föreställa sig.

Men det var just inte ledsamt att skåda denna Herrans församling bakifrån, när de tågade hem från kyrkan i arghet och raseri samt med nerklenta och fördärfvade kläder.

Nej, ledsamt var det inte, men ynkligt var det.

Den enda gång Högakullsfolket egentligen har haft någon ro och fröjd af denna sin präst var en påskadag.

Men det var då i alla fall ett sorgligt nöje äfven det.

Kyrkoherden hade tagit hem mässkjortan för att låta frun tvätta och laga upp henne till högtiden. Och det gjorde hon väl, kan jag tänka.

Nå, på påskdagen kom han inskridandes i kyrkan med ett paket under armen, hvilket han lade på bordet i sakristian.

— Det är mässkjortan! sa' han till stöten.

Sen ringdes där samman, och stöten plockade fram skruden samt tog ihop med att kläda prästen. Till den ändan vecklade han ock upp paketet och började kränga skjortan på sin herde.

— Men hva' i alla dar är detta för slags skjorta? skrek plötsligt stöten och sprang baklänges.

— Dä' är väl en mässkjorta, vet jag, snörflade herden.

— Men ho' ä' så konstig, ja' känner inte igen henne! svarade stöten och såg så vilsekommen ut som en gästgifvare i ett missionshus.

Då tittade äfven prästen på plagget, som han fått på sig, tittade stort och vidöppet och bleknade.

— Åh, herre du min skapare. Sannerligen, sannerligen har jag inte fått ett af fruns lintyg! Det är ett misstag! Men hvad ska' jag nu ta' mej till! jämrade han och pustade och suckade.

Ja, där var ingenting annat att göra än att behålla lintyget på under altartjänsten, hvilket väckte stor gamman samt gladde och fröjdade hela församlingen.

— Den synen var värd mer än en smörtrilling! säga de än i dag och kunna grina sig nästan fördärfvade, när de tänka på't.

Kyrkvärdens syn i nyårsottan.

»Prata strunt och önska nyår, dä' går väl för sig, men äta ost, när en ingen har, dä' ä' värre», är ett ordstäf, som vi rätt ofta begagna härute.

Och det är sant.

Nu för tiden ställer det där nyårsönskandet inga vidare kraf på oss, sedan vi lätt och lustigt komma ifrån hela affären med några tryckta kort, några 4-öres frimärken eller en enkel tidningsannons, hvilket senare naturligtvis är det allra förnämsta.

Men det fanns dock en tid, då nyårsönskandet, åtminstone inom småstäderna, satte vännerna på sådana prof, att väl ingen af oss i denna tid skulle stå ut med dylika ansträngningar och vedermödor.

Man brukade inga nyårs- eller visitkort på den tiden, utan man frambar personligen, uppsträckt i hvit halsduk och svarta kläder och »stukis», sina fromma välönskningar till samtliga sina grannar, vänner och bekanta.

Och på den tiden fanns det, gunås, icke heller något goodtempleri eller blåbandisteri eller någonting absolut på jorden, såsom det nu lär göra, utan det var glögg och mumma, konjak och starköl, rom och brännvin och vänskap och svinahös i husen.

När så de uppsträckta och ärevördiga gubbarna gingo ut på sina nyårsvisiter, var det alldeles detsamma som att börja sitt år med ett drickande utan like och ett ätande på hvilket ingen ända fanns.

Det var, sägs det, icke heller just med så glada känslor som fruarna i dylika småsamhällen räckte fram de höga hattarne och söndagsstafvarne åt sina herrar och mästare, när dessa skulle draga ut på nyårsvisiter.

De voro aldrig riktigt säkra på, när de skulle få gubbarna åter, men i hurudant skick de skulle komma igen, det visste de af gammal pröfvad erfarenhet. Och det berättas vidare i de gamla småstadskrönikorna, att nyårsdagens middagssol alltid sken öfver en skock högtidsklädda män, som leende och nöjda, rödmosiga och trallande gingo och ledde sig vid staket och husknutar eller kraflade sig fram »på alla fyra» öfver de öppna platserna, där intet stöd fanns att tillgå. Och var så tillika halt väglag, skickades pigorna ut vid middagstiden att samla upp de goda husbönderna och nyårsgratulanterna hvar de kunde finna dem och deras hattar än här och än där vid dikeskanterna.

På den tiden var det alltså ingen struntsak att önska sin nästa ett godt nytt år.

Såväl i detta som uti många andra fall ha' vi därför fått det bättre med tiden. Nu sitta vi inne uti stor nykterhet och mycken kyskhet hos våra gummor och flammor, medan de arma, svettande postmänniskorna få sköta om nyårsönskningarna åt oss.

Här komma icke vidare några svartklädda, trallande, lustiga bröder in till oss på nyårsmorgonen och vräka i sig vår julamat och ragla omkull våra bord. I stället komma blott en skock fyrkantiga bref, dem vi sorglöst slänga i det för dem bestämda fatet på kabinettsbordet, utan att kanske se på dem.

Det är billigare och finare det här nya sättet, men Gu' vet, om det egentligen är så rasande roligt ändå. Men det får jag erkänna, rätt hvad jag än må tänka om den nya tiden och dess bekvämligheter, att om Jonas i Bagghemmet hade skaffat sig ett nyårskort och skickat det till kyrkoherdens i stället för att gå dit själf i julas, så hade det varit bättre för honom. Han hade då sluppit ligga med kalla omslag om hufvudet hela nyårsdagen samt hänga allra ytterst på den brant som stupar neråt vansinnets natt.

Ingen vet hvad det kostade eller kommer att framdeles kosta Jonas, men säkert är, att han vid decemberstämman strax förut blifvit korad till kyrkovärd.

Förut under hösten hade vi gång på gång varit på gille uppe i Bagghemmet, och Jonas hade en långlig tid betett sig såsom en framstående kristen, ty han har skrifvit på våra kreditivkontrakt och växlar och 10-års lån med en min, som om det icke varit annat än hans förbaskade skyldighet, så det var stört omöjligt att inte rösta på honom till kyrkovärd.

Och skrifver han på åt oss lika beredvilligt i fortsättningen, varder han riksdagsman med tiden, det slår aldrig bom.

När nu Jonas emellertid lyckligt och väl blifvit kyrkovärd, ansåg han sig böra så tidigt på nyårsdagen som möjligt lägga i väg till prästgården och önska kyrkoherden ett godt nytt år och själf mottaga dennes välsignelse, innan han trädde in i sin nya, dyrt förvärfvade värdighet.

I den tidiga, dimmiga morgonväkten nalkakes alltså Jonas i högtidligt och kyrkovärdsmässigt framskridande sin själasörjares och förmans tjäll.

Där var man redan uppe, det såg Jonas på afstånd. Ljus sken i alla fönster och förstuguportarne stodo öppna.

Jonas stannade en vändning, slätade ut håret och funderade på huru han skulle börja sin nyårshälsning vist och lärdt, så att »körkeherren» skulle förstå hvilken djädrans kyrkovärd han fått.

Just i samma stunden fick Jonas emellertid se, huru tre hvitklädda

varelser med ljus i händerna sväfvade öfver förstugan i prästgården, tydligen kommande från det prästerliga ämbetsrummet.

— Jesses, dä' ä' himlatecken! mumlade Jonas och började darra i alla leder.

Strax efteråt såg Jonas, hvars bäfvan och förskräckelse allt mer och mer tilltog, hur prästgårdens stora hund, som eljes plägade skälla och ge hals, undergifvet tyst och ödmjukt kröp utefter marken emot en lång svart figur, som slank fram från andra sidan af byggnaden och snabbt men ljudlöst närmade sig förstugutrappan.

När Jonas fick syn på den uppenbarelsen, vände han tvärt och gaf sig till att springa hem mot Bagghemmet, dit han snart återkom och förskrämde hela huset.

— Jag har inte långt igen, ja' lefver inte öfver året för ja' har sitt himlatecken på nyårsmorn! pustade han.

— Hva' har du sitt?

— Änglar i prästegårds förstu' och djäfvulen på gårdsplanen! Ä' dä' inte nok? skrek Jonas och skakade som om han hade fått frossan. Se'n tog han till att ömsom gråta och ömsom grina, så folket kunde inte annat än frukta för vettet på honom.

Till sist skickade de ett åkande bud efter barnmorskan, som ju är vårt allt i allom i läkareväg härute, och hon ordinerade kalla omslag om hufvudet på Jonas. Och där låg han hela nyårsdagen och fantiserade stollastycken, medan allt i Bagghemmet var försänkt i sorg och bedröfvelse.

På kvällen, just i solagången, kom hjälpeprästen dit ner och skulle höra efter hur det stod till.

Folket berättade hvad de hört Jonas prata om änglarna i förstugan och satan på gårdsplanen. När den unge pastorn hörde det, tog han till att skratta så hjärtligt, som en ung framåtsträfvande präst vågar skratta nu för tiden.

— Lugna sig, Jonas, sa' han och for med handen öfver den nye kyrkovärdens kinder, lugna sig, det har inte varit några öfvernaturliga saker, som Jonas sett!

— Änglar och djäfvulen! pustade Jonas.

— Hör nu på, kyrkovärd, hvad jag säger, fortfor pastorn. Änglarne, som ni trott er se, voro kyrkoherdens döttrar, hvilka gått in att önska sin gamle far godt nytt år, halfklädda och med ljus i händerna!

Vid detta tal fingo ögonen på Jonas ett förnuftigare och vettigare uttryck, och han såg för ett ögonblick till och med litet flat ut. Det varade dock blott en sekund.

— Men satan på gården då? stönade han och darrade som ett asplöf.

— Ack, Jonas, log pastorn, det var inte annat än länsmannen, som ju friar till fröken Julia! Han kom mycket tidigt i dag med sina nyårsönskningar!

Efter den upplysningen låg Jonas och funderade en stund.

Rätt hvad det var slet han omslagen från hufvudet, strök sig öfver pannan och var precis som en annan människa samt bad om en sup.

När han tagit den och smackat, la' han sig ner igen och tittade i taket en stund.

Se'n sa' han:

— Ja' förstår nu grant, att det är som pastorn sagt. Men det var i alla fall vådligt hva' *di* liknade änglar och *han* skam.

— Ack ja! svarade pastorn. Han tänkte förstås på mamsellerna.

Jonas blef snart karl igen, men det var inte utan, att han gick litet dyster några dagar, »ty», sade han, »det kan aldrig båda godt att få se en länsman det första en sticker ut näsan i nyårsottan»!

Mossros.

Landthandlanden Johannes Isaksson i Spången är under vanliga förhållanden just inte så särdeles vacker att se uppå, men en gång härom året var han då rent af anskrämmelig att skåda.

Då gick han nämligen omkring under fjorton dagars tid med hufvudet inviradt i en stor, icke allt för öfverdådigt ren handduk.

Han lät inte se mer än det ena ögat, och äfven det var stort och ansvälldt, hvarjämte näsan, krokig och grym af naturen, som hon var, tedde sig mera såsom en här och där söndertrasad regnbåge än som en ansiktsprydnad och ett luktorgan.

Johannes Isaksson hade nämligen fått smörj en kväll, och det var riktigt prima smörj ändå, som vankats, samt ingalunda någon sekunda vara.

De, som dängde upp honom, sa' också midt under exekutionen, när handlarn skriade om nåd och antydde, att han fått nog:

— Nähäj du, vi likna inte dig! Vi knussla inte på mått och vikt, utan rejält ska' du ha' och god dryg vara ska' du bekomma!

Hur det kom sig, att patron Isaksson fick denna välsignade stryk, det skall blifva ämnet för den här djupsinniga betraktelsen.

Den underafdelning af det Kungliga Hushållningssällskapet, som kallas hushållsgille, hade sitt vanliga årsmöte.

Dessa möten äro lärorika, högtidliga och jämväl fina, ty till de samma komma icke annat än väldiga agrarer samt en och annan handlande, som gör sig till och smickrar agrarerna och bjuder dem på middag för att få sälja gödningsämnen och klöfverfrö till dem fram mot vårsidan.

På kredit och mot revers förstås.

I bland händer det nog, att dessa agrarer äro morska, öfverdådiga och arga, och då är det inte värdt att komma dem för nära, men när tiderna äro så dåliga, som de gunås nu äro, låta de tala med sig och äro såsom annat folk.

Särdeles vid det tillfälle, jag nu åsyftar, voro de rätt undfallande, och aldrig sågo vi dem mera skickliga, än på den sammankomsten.

Det var bara när fläsket kom på tal, som de började ryta och grymta ett grand. Men det gick gualof snart öfver, ty det vet man ju, att stora ord och fett fläsk fastna icke längre i halsen på folk.

De satte hastigt och lustigt en rysansvärd tull på fläsket, och sen slickade de sig om munnarne, myste och voro glada igen.

Nå, när detta var gjordt, steg där fram en, som det sades öfver höfvan stor landtbruksingeniör, och höll ett väldigt föredrag om de slumrande milliarderna i våra mossar och om torfströets märkliga art och beskaffenhet.

Under detta stora föredrag var det lätt att se, hvilka af våra agrarer som voro benådade med torfmossar.

Dessa skilde sig nämligen från de öfriga genom en allt högre grad af stormodighet och maffighet, som aftecknades i deras anletsdrag allt efter som den väldige föredragaren plockade fram million efter million ur de hitills tröstlösa mossarnes smutsiga djup.

Till sist sågo de alla ut som om hvar och en af dem hade vunnit högsta vinsten å danska klasslotteriet, medan de, som inga mossar ägde, snusade och suckade.

När vi sedan gingo bort från hushållsgillet, kom jag i sällskap med patron Isaksson.

— Jag får allt lof att köpa mig en mosse! lät handelsmannen och gick mycket tankediger på vägkanten.

— Ja, måntro, du har allt kunnat hämta mycken lärdom och nytta af föredraget! inföll jag.

— Hur så?

— Hörde du hvad han nämnde om torfströets obegripliga förmåga att uppsupa vätskor?

— Jo, det minns jag väl, för ja' ä' inte så rasande dummer som du tror! utlät sig patronen.

— Nå, om du t. ex. har 3 à 4 kilo snus och kokar det i 100 kannor vatten, så får du ju en bra vätska!

— Men den duger ju inte te' nåt! Hvem vill äta en så'n välling eller hvad menar du? undrade Johannes.

— Jo, om du t. ex. göte de hundra kannorna snussås öfver en bal torfströ, så kanske det inte vore så dumt för en person i din ställning och med ditt yrke och sinnelag! lät jag.

När handelsman Johannes Isaksson gått en stund och funderat, stannade han plötsligt och skrek:

— Nu begriper jag schäsen! Herren välsigne dig, som hjälpte mig på trafven! Slår jag den kokta snusluten öfver torfströbalen, så kommer den att få en stark tobakslukt, och som tobak ser den ju ut, alldeles som »Ystadsblandning». Halleluja! Sedan kan jag sälja ut torfströbalen såsom rökkardus till bönderna! — Gu' välsigne dej, som öppnat mina ögon för en stor affär! Jesses ja' ska' sälja tobak billigt och i gross och lassviss te' andra handlande, och ja' ska' minsann sätta upp en liten cigarrfabrik också; för till inlägg i cigarrer blir torfströet ändå bäst. Gu' välsigna dig än en gång! jublade Johannes och hoppade och dansade på vägen som en tosing. Jag fick lof följa med honom hem och jag hade ett förskräckligt kalas på kvällen i hans hus. Vi hängåfvo oss åt ett grufligt svalg bägge två. Men

innan jag gick från honom, måste jag svärja och betyga att inte för någon nämna ett ord om de blifvande tobaksaffärerna.

Följande vecka höll sig patronen för det mesta instängd i sitt brygghus, så folk fick knappt tala med honom, utan hustru hans skötte butiken. Om någon frågade efter mannen, svarade hon förnämt:

— Han håll's med ett expriment och vill inte bli störd!

Men nere i bryggstugan gick Isaksson och kokte snuslag, med hvilken han dränkte in och mättade en bal torfströ om 160 kilogram. En kväll midt under experimentstiden råkade jag honom. Han var litet blek och såg inte fullt kry ut.

— Dä' är inte så lätt som man kan tro! Tobaksoset ger en svår hufvudvärk! Men bra blir dä', och aldri' kunde ja' tänka, att torfströ söp i sig så helgottes möcke, som dä' gör! lät patronen.

Efter cirka fjorton dagars tid stodo de två öfversta hyllorna uti butiken fulla af större och mindre påsar, på hvilka Isaksson med sin dråpliga stil pränta denna text:

»1:a Måsross,
å 75 öre pär tjilogram.»

— Di kan inte säga att dä' ä' lögn, som står på påsarne, ty om nå't ä' måsross, så ä' dä' min tobak! flinade den gode handelsmannen.

Priset konvenerade folket, och där såldes en vådlig hop mossros under de första dagarna.

Isaksson var så glad som den värste speleman, och visste knappt på hvilket ben han skulle stå.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Men öfver allt i socknen började det med ens lukta såsom det gör i trakter, där de elda med bränntorf, och mycket värre för resten.

Så fort Isakssons »måsross» kom in i ett hus, och gubbarna börjat röka, togo käringarna alltid till att blekna, draga väder och tala om trängrök.

— Här har bestämdt tagit eld nån'stans i huset, för så luktar det! Och så började de snoka i panelningen, kring murarne och öfverallt, hvarest de ansågo sig böra misstänka, att eld kunde ligga fördold.

Och gubbarne tyckte också, att det luktade konstigt, men de kunde aldrig tänka, att det var tobaken, fastän han hade en fadd och besynnerlig smak. —

Slutligen fingo gubbarne förfärliga kväljningar, och gummorna vordo samt och synnerligen beslagna med en oerhörd hufvudvärk.

I början höll man det för en influensaepidemi och skickade efter konjak, som ju är den enda medicinen mot den sjukdomen och spände till att supa.

Men under tiden kom man underfund med, att det onda endast grasserade i de hem där man försett sig med Johannes Isakssons nya tobak.

Denna blef då föremål för undersökning, och när det så blef uppenbart, hvar den egentligen vuxit, ja, då blef ilskan väldig hos folket, och den arme Johannes Isaksson undfick det rysliga stryk, som här ofvan omtalas.

— Nu kan vi komma åt att ge' honom så möcke han tål; han törs inte stämma oss, för då anmäla vi honom för tobaksförfalskning! mente de karlar, som dömde Johannes till bastonaden, samt voro rätt glada åt att få betala honom för gammal ost. Ty han hade, oss emellan sagdt, i alla dar varit en filur i sin handel.

Och stryk fick Johannes, det må Gu' veta.

Men roligt var det att se, hur han gick och illgrömmade sig om dagarne och ömmade kroppen. När han stundom beklagade sig öfver sitt lidande, bara grinade folk och sade:

— Jaha, känn på den tobaken, Johannes lille!

Ett litet misstag.

Dagarna före jul i fjol hände det vår kyrkovärd ett litet spektakel, som kom en hel hop väsen åstad härute i socknen.

Själfva saken var i och för sig själf inte så värst farlig och inte ärerörig heller, utan rätt naturlig, och själfva spektaklet hade kunnat hända hvem som helst, ty sådant inträffar gualof rätt ofta här världen.

Men när det händer någonting, gör folk det så vidlyftigt och lägger ut det mycket omsorgsfullare än de skulle göra, om de finge i uppdrag att förklara en bönedagstext. Och därför blir det stora romaner och långa skandalhistorier af de simplaste händelser.

Nu är det också mycket värre än det var förr i världen, ty i vår tid ska' allting, gubevars, också påtas in i tidningarna. Man kan snart inte nysa härute, utan att avisorna ska tala om det, ty här finns i socknarna en vådlig massa skribenter, som sitta kvällarna igenom vid sina chiffoniersklaffar och dikta och ljuga redaktörerna fulla för 2 öre raden samt jaga efter skandaler, och de veta platt intet hvad som menas hvarken med sanning eller pietet. Men det har jag, gudskelof, reda på.

Därför vill jag nu omtala kyrkovärdens malheur precis sådan den var och inte såsom den blef utstofferad af käringapratet, till stor chikan för inte blott kyrkovärden utan för hela kyrkan och renlärigheten. Ty prästen och hans vackra fru blefvo ju indragna i det också.

Sanningen är, att kyrkovärden måste ursäktas.

Bevars, till och med en människa, som har mindre att tänka på än en kyrkovärd, kan bli förvillad i hufvudet under dagarne före jul. Man blir inte riktigt klar i knoppen förr än helgen pågått en tid och man fått hvila sig och sofva ut i hemmen och i kyrkorna.

Säkert är nämligen, att det icke gifves någon tid under hela året, då vi landtgubbar äro utsatta för så många frestelser och farligheter och då vår andliga välfärd kommer så nära fördärfvet, som just i december månad, då alla landsens tidningar slåss om våra själar. Måntro, det vill till att kunna vandra sin stig obesmittad, när de stora löftena och de billiga prenumerationsprisen hagla öfver oss, och våra stugor fyllas från golf till tak utaf gratisnummer och startande tidningar, så att vi bokstafligen vada i makulatur med våra träskostöflar.

Vi bli rent från oss, det är gifvet, och veta stundtals icke hvad vi skola taga oss till. Ty den ene lofvar att bevara fosterlandet och hjälpa upp jordbruket, den andre svär på, att han ska' hålla länsmän och andra vådliga bondplågare stången, en tredje slår sig i backen på, att han skall sätta af kungen och försätta oss i ett tusenårigt rike uti ett enda tempo för 2 öre om dagen. Allt det där frestar hufvudet på oss, så att vi blifva nära nog otillräkneliga i de dagarna. Samtidigt härja också käringarna och regera med sitt bryggande, bakande och slaktande, att man icke vet, hvar man skall sätta sin fot eller lägga sin lekamen.

Nej, riksdagen borde gå i författning om, att sådana böcker, som denna, delades ut i julveckorna bland landets innebyggare, så att de i virrvarret icke råkade på villovägar, utan finge något ljus för sina fötter och någon tröst för sina jäktade själar.

Det här har jag måst förutskicka för att än tydligare ådagalägga, att vår kyrkovärd måste ursäktas och förlåtas, i stället för att skymfas och begrinas och utskällas.

Han hade fått en så vådlig massa profnummer, att det var utan all reson, och som han, gu'nås, är snål och vill ta' vara på sina stumpar, så läste han, så att han höll på att bli grönögd, den stackars kyrkovärden. Men något riktigt läshufvud hade han inte, så han tålte inte vid det, utan blef liksom litet vurmer och yr i skallen till sist, och han kunde inte sofva om nätterna eller äta reelt heller. Utan han blef blek, glåmig och slapp, så att Kajsa, hustru hans, blef orolig för honom.

Midt under denna hans eländes tid skulle han in till sta'n för att handla till julen, och efter som han tillika skulle uträtta en hel hop åt pastorn, fick han ta dennes gamla märr att åka efter.

När han gaf sig i väg på morgonen, var Kajsa ganska nedstämd och sa':

— Hva' du gör, så gå inte och ta' nåra störkedroppar därinne, utan kom ihåg ditt nökterhetslöfte och att du ä' körkevärd, Johannes lelle!

— Ah, du pratar jämt din evinnerliga smörja! Ja' måtte väl va' karl för min hatt! genmälde kyrkovärden i det han med piskskaftet sökte gångsätta prästens mycket ärevördiga sto.

Jag sa' här ofvan på ett ställe, att vi äro utsatte för många vådor under december månad.

Och komma in till sta'n för att göra sina juluppköp är ingalunda den minsta farligheten. Handlandena äro då så hiskeligt beskedliga och fina och sockersöta samt ha så rysansvärdt många knep och illfundigheter till hands för att locka oss att köpa mycket och för att kunna med falska varor och svek draga till sig vår välfångna egendom.

Kyrkovärden stod på sig i det längsta och det såg mörkt ut för

handlarn att kunna purra på honom en grann schal, som han nödvändigt ville ha honom att köpa hem till Kajsa.

När ingenting annat hjälpte, blef kyrkovärden uppmanad att stiga in på kontoret.

— Var så go', kyrkovärd, och stig in i firman på tretti dar! lät handelsmannen, ty han var så kvick och lustig, som de, gu'bevars, alla äro.

— Får dä' inte va' en liten konjak i kölden? smilade den förledaren.

— Nä' tack! Ja' ä' vice or'förare i nökterhetsföreninga och smakar inget starkt!

— Asch, lite fin konjak ä' inte skadligt; dä' ä' bara medicin, när man är ute och reser och ä' ruskig.

— Ja, kanske dä', och här i ensamheta' skadar en ju ingen mä' exemplet; sjuk och illavuren ä' ja ju också, förstås! lät kyrkovärden och slängde i sig ett halft dricksglas.

— Men tala inte om'et, för då blir dä' ett förhärdadt lif där hemma! bad han efteråt.

— Var lugn, kyrkovärd! svarade handlarn och hällde upp ett glas till.

— Ja, dä' va hundingen hvad dä' lenar godt i bröstet och lättar på hufve't. Han ä' sannerligen ingen dålig medoksin, den konjaken! log kyrkovärden och svängde i sig äfven det glaset. Se'n blef han fast för schalen.

Gu' vet, om det var konjaken eller det vådliga profnummerläsandet, som gjorde det, men framåt aftonen vardt kyrkovärden befunnen i källarsalen på stadshuset drickandes tutingar, och efter som han inte ätit riktigt en tid förut eller sofvit ordentligt, så knäckte de där toddarna honom, det var naturligt. Men det får han lof att ursäktas för, ty det kan hända den bäste. I alla fall gick det bra för honom, ty beskedliga människor hjälpte honom upp i åkdonet och vände näsan på prästens märr mot hans hemhåll samt hängde tömmen om nacken på kyrkovärden.

Väl var det, att han hade prästens häst, som är sedig och ärevördig. Det dröjde heller inte så värst länge förrän öket stannade utanför prästgårdens trappa. Ty dit gick märren naturligtvis af sig själf. Så fort åkdonet emellertid stannat, kom prästfrun ut i mörkret.

— Välkommen, välkommen! hälsade hon och gick fram till kyrkovärden.

— Go' kväll igen, Kajsa lilla! Dä' va' hundan hva' du ä' mör å' go' i mun. Dä' ska' du då, ta' mej attan, ha' dej en rejäl köss för! lallade kyrkovärden, som trodde att han var hemma. Och i det samma grabbade han tag i den arma prästfrun, som stod där i sin förbluffelse och oskuld och intet ondt anade. Innan hon visste ordet

af, knäckte han, skam till säjandes, till att kyssa henne precis rakt på munnen.

— Förbaska mej, om ja' nånsin känt munnen så lener och go'er på dej se'n du va' flecka i världen, lella välsignade Kajsa, och så väl du osar se'n! jublade Johannes och klappade och böstade prästafrun så att det sjöng efter't.

Men frun kunde naturligtvis inte annat än ge hals och skrika på hjälp. Vid detta skrän kom pastorn ut på bron med en lampa och fick skåda hela eländet.

Rätt så »dragen» kyrkovärden var, blef han dock snopen, när han fick se hvar han befann sig och att det var själfvaste prästfrun han vänslades med.

Pastorn bleknade vid åsynen af detta fasaväckande helgerån och stirrade bestört än på den ene och än på den andre.

— Kyrkovärden har blifvit galen, ty rusig kan jag väl inte tro att han är! yttrade han till sist.

— Näj, gualof, fuller ä' ja' inte, bara lite matter och svager. Men pastorn får lof ursäkta mig, för den här kössninga har, så sant ja' lefver, skett i messtak! lallade kyrkovärden och höll sig i vagnshäcken.

Uj, uj, uj, sicken predikan pastorn höll, när han af talet och åtbörderna fick begrepp om af hvad slags galenskap hans kyrkovärd anfäktades. Det var måntro ord och inga visor det, och Johannes vardt till sist så förkrossad att han grät.

— Käre pastor, dä' har då väl egentligen ingen skada skett, och dä' lofvar ja' inför bå' Gud och människor, att pastorn ska' få kössa mi' Kajsa så möcke och så ofta han vell, så ble' vi ju kvett om kvett!

— Gack kyrkovärd, gack hem och sof af dig ruset! ropade pastorn i det han återförde sin förfärade hustru. Men Johannes lommade i väg och mumlade för sig själf:

— Han trodde, att ja' ä' fuller, dumbommen! Ja' ä' bara matter utå medoksinen! Men tusen daler och ett par stutar skulle ja' gladeligt ge till, om Kajsa hade bara hälften så bra kösseverk som prästafrun!

Detta är nu hela sanningen om kyrkovärdens lilla malheur, och inte var väl det någonting så farligt eller så värst mycket att gapa om. Ty det är väl då i all världens namn ingen tjufvagärning heller att kyssa ett grannt fruntimmer.

Jag undrar, hvem som inte har gjort det i sin dag!

En lärd disputation.

Det var midsommargille hos Erik på Tången och dit är det alltid roligt att bli bjuden, ty många finnas inte i trakten, som göra bättre och likare kalas än fader Erik.

Själfva pastorn brukar alltid att vara med där, men den här gången hade han ett barnsöl för sig i andra ändan af socknen och kunde inte vara med, hvilket hela socknen beklagade, både för gillets skull och för komministerns skull också. Ty hur det är, så är prästen i alla fall rasande rolig att ha.

Visst finns här, gunås, i landet en hel hop människor, som inte göra stort annat än förfördela och skälla ut det stackars prästadömet, folk stå nedanför Zions murar och gläfsa på dem, hvilka sitta på svår vakt däruppe. Men sådant är syndigt och orättfärdigt. Ty prästen är, som sagdt, bå' bra och rolig att ha' och nyttig också.

Man behöfver bara se på, hur det går till på våra gästabud och gillen härute i gårdarna, när prästen inte är med och lägger band på vår syndanatur.

Usch, så vi härja och regnera framåt kvällarne, så att både tak och väggar kunna ramla ner.

Men är pastorn med, sitta vi lugnt på bänkarne och lyssna på, hur hans visdom flödar.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Nå, vi voro på midsommarsgille nere hos Erik på Tången, och nu har jag ro af att på en liten stund språka om, hur det kan låta och taga sig ut, när vi bönder ge oss till att tala i vetenskapliga ämnen.

Ty efter det vi redt ut kreaturspriserna och landsens vedermöda i allmänhet samt haft de »store ämbetsmännen» på tapeten och vid spöpålen en stund, så kommo vi verkligen vid slutet af kalaset in på vetenskaperna.

Ungdomen höll sig nere på gårdsplanen och dansade efter ett bäljaspel, ty på sådana saker begripa sig de unga bättre än vi, som däremot mera intressera oss för lärdom.

Rätt som vi sålunda sutto där, yttrade nämligen Sven Svensson i Hof, som är hvad vi säga »utstuderad», eftersom han gått igenom folkhögskolan:

— Dä' ä' märkvärdigt hvad vetenskapen ä' högt uppdrifven i vår tid!

— Dä' ä' lögn! brummade gamle Andreas i Furelund, hvilken är en sådan där inpiskad och envis gammal gök, som för sitt lif inte tål något nymodigt, rätt om det är aldrig så bra.

— Ä' dä' lögn? skrek Sven och såg ut som han fått en slef hvitgröt i vrångstrupen.

— Dä' ä' lögn och skräfvel! lät den andre.

— Ja, men tänk på våra krigsmaskiner! Tänk sådana förfärliga kulor om flere, flere skeppund, som di nu kunna slunga milsvis och ändå råka precken!

— Dom va' värre förr!

— Hur kan I säja så'nt; det vet en ju att det är osanning?

— Har du inte sett jättestenarne där borta vid Bråten? Dom ä' stora som små berg. Jätten har kastat dit dem från Rumskulla! Hva' ha' I för maskiner nu för tiden, som kunna kasta sådana en så'n väg? Nähä du, min gosse lilla, där blir allt bå' du och den där »Kuppen i Essen» bet och små!

Vi andra till att hojta och grina, så att fruntimren trodde skam farit i oss. En del höll med Sven och en del med Andreas. Men Sven, som ju gått i folkhögskolan, ville inte, förstås, ge tappt i en diskussion. Och så underligt var inte det.

— Nå, men järnvägen då och telefonen? Hade dom sådana i forntiden? sa' han och såg segerviss ut.

— Nähä, gualof, men dom hade det som bättre var! Dom hade Lonkentus och inte ett dugg till *skatter*.

Jestanes, hvad vi grinade och skrålade:

— Bravo!

— Anagga den Andreas. Han har, minsann, skallemejan på rätta stället.

— Där tro' ja' du blef bet, Sven!

Denne senare vred och vände sig och krängde med kroppen, som en ål på en ref.

— Dä' omöjligt att diskutera med en så'n, som bara sätter sagor emot verkligheten! lät han till sist.

— Sagor? Åh hut! Jag har sett jättestenarne tusentals gånger. Såg dom på hitvägen. Och det andra har jag läst i böcker, i tröckta böcker, du spoling! röt Andreas.

— Ja, det håller streck! inföllo vi, som inte riktigt visste hvem af dem vi skulle hålla med.

När vi så inbördes en stund öfverlagt om det här och just som bäst voro i färd med aftonvarden, ljusnade Sven, gick bort till Andreas och sa':

— Det kan väl vara, att di inte voro så dumma i forntiden heller, men en ting vet jag, som dom inte dugde till!

— Hvad skulle det då kunna vara?

— Ja, dom dugde inte till att resa till Nordpolen i luftballong! mente Sven och tittade omkring sig såsom en segerherre.

— Luftballong? Tvy attan! På den tiden kunde dom fara i lufta utan ballonger! Vet inte du dä', du som vill vara så stoderad. Jo du, dom kunde flyga hvart hundan dom ville utan sådana instrument som kallas luftballong. Ja' har läst om stora andar och troll, som i ett ögonblick kunde dråsa från Lappland och till Skåne och tillbaka igen fortare än du sväljer en pannkakebit. Och dom kunde till och med göra sig osynliga! Så möcke har jag läst!

Vi blefvo allt mer och mer förbluffade och visste rakt inte hur vi skulle tänka och tro eller hur det här till sist skulle redas upp.

— Besitta det, att inte pastorn ändå är här, så att vi kunde få de här sakerna klarerade! mente vår värd och ref sig i hufvudet med bekymrad min.

— Jo, det må du allt säga! Hade han varit här, så hade han redt det åt oss på eviga fläcken, inföllo vi.

— Asch, hva' behöfs det! I ä' väl inte dummare än att I förstå, att ja' har rätt! sa' Sven och log.

— Dä' ä' lögn! röt Andreas.

— Nå, men läkarekonsten då? inföll Sven. Det får vi väl erkänna att den är förskräckligt mycke' större nu än under forntiden!

— Hahaha grinade Andreas. Ja, det har du rätt i. Men nu var du dum och högg i sten, så det förslog. I forntiden funnos inga läkare, utan då fanns bara hälsa, berghälsa, godt folk, och inte en enda sjukdom. Det ordet ingick inte ens i språket. Dom blef flera hundra år gamla. Men nu görs här läkare på läkare och för hvar och en, som blir färdig uppstår en ny sjukdom. Tvi för den dålie, så usel och rutten din ti' ä', du Sven! röt gubben och spottade i golfvet.

— Jaha, jaha! Hundan vete ändå, om inte när det kommer till kritan, Andreas har rätt! mumlade vi och beto af ändarne på »rökcegarerna», som Erik bjöd omkring.

Sven Svensson blef så topp toseten, att han tvärt gick ut ur stugan och Gu' vet, om han inte i dörren mumlade några ord, hvilka nästan läto som »bondkaniner», »mörker» och »idiotanstalter».

Farliga saker.

En hel hop unga pojkar och spolingar gå här och inbilla sig, att det inte är så värst hvarken syndigt eller straffvärdt eller farligt att föra skoj med och bedraga lättrogna och giftaslystna flickor i kärleksväg.

Men jag vill dock bevisa, att sådant inte blott är skamligt och omoraliskt, utan att det också nästan alltid har ett svårt straff med sig.

När jag själf rann upp i världen, var jag just inte något så värst stort helgon, utan jag trodde, jag som andra pojkslynglar, att töserna bara voro ett slags granna leksaker, som man kunde gyckla och härja och regera med hur som helst, och att man ändå kunde få vandra ogild, som det står i lagen.

Men det dröjde inte länge, förrän jag fick veta af annat. Ty rätt som jag gick här ute i socknen och slog mina lofvar i öfverdåd och synd samt fladdrade såsom en fjäril från blomma hvit till blomma röd, så vardt jag, minsann, gift och fångad och fastskrufvad samt fick black om foten.

Straffet kom, Gu'nåde mig. Jesses, jag skulle kunna göra upp en lista, så lång som en gammal riksdagsmans syndaregister i valtider, med exempel på personer, för hvilka det gått på sned och åt häcklefjäll, emedan de inte kunnat hålla sig i skinnet och inom marginal i kärleksväg.

Men sällan har väl någon människa varit värre däran för sin fjärilsnaturs och sitt myckna friandes skull än vår skollärare var det en Kristi Himmelsfärdsdag. Om han rätt lefver i tusen år, ska' han säkerligen aldrig glömma den sabbatsmorgonen. Och vi socknemän skola nog också sent förglömma densamma.

* * *

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Det kan väl nu vara så där omkring tre år se'n eller så, som vi behöfde en vikarie öfver sommaren, emedan vår gamle skolmästare var virrig i skallen af influensa, som han fått och som inte på vis eller villkor ville släppa honom.

Nå, då skaffade oss skolinspektören en ung man, nyexaminerad och mäkta lärd, så att han var då riktig dunderdon emot den gamle.

Skolan skötte han som en karl, spelade gjorde han, så att vi trodde kyrkan skulle spricka, och med sitt frieri höll han sig inom församlingen, såsom tillbörligt var, och flaxade inte omkring det ringaste utom socknen, åtminstone efter hvad man kunde spörja och förstå. Utan allesammans de förnämsta karlarna, såsom nämndemannen, kyrkovärden och landstingsmannen, trodde hvar i sin stad att de skulle få honom till måg i sinom tid, när han blifvit placerad.

Så serradö, dog den gamle skolmästaren på vintern och vardt begrafven, som det heter.

Hvad var då naturligare än att den unge vikarien, som nu sökte platsen, fick hvar eviga röst. Ty alla de gubbarne, som hoppades anamma honom till måg, arbetade för honom med både händer och fötter.

Men sedan han bara fått sysslan och till och med krånglat sig till ett grand ökning i organistlönen, blef det gudnås ett annat ljud i skällan. Sällan vankade han sedan till vare sig nämndemannens eller kyrkovärdens och ej heller bort till landstingsmannens.

Och frågade man honom, om han inte ändå skulle måga sej hos någon af nämnda ämbetsmän, så bara fnyste han med nosen och kasserade tvärt samtlige deras flickor.

Men hva' ä' det för fel med dem? mente vi ibland.

— Asch, den ena ä' ju rödhårad, den andra ä' som ett par hopslagna bräder, och landstingsmannens ä' ju som ett bykekar!

— Men di ha' schaber och dä' ä' knuten! invände vi.

— Dä' ger ja' hundan! lät han.

Alla tre flickorna gingo och sörjde och grämde sig, bleknade och tynade, så orgelnisten och skolläraren samlade därigenom en hel hop synd på sig.

Och straffet uteblef ej heller.

Nå, när det kom allt omkring, vardt det omsider uppenbart, att den filuren gick och slog sina slag för en ung och grann svägerska till garfvaren, som bor borta vid kyrkan och har sin fabrik alldeles vid uppkörsvägen till templet så där vid pass 300 meter från ringmuren.

Annars påstods det utaf sådana, som hade reda på saker och ting inom kommunen, att länsmannen skulle ha lagt nå'n slags kvarstad på den tösen, och nog kan det vara möjligt, ty hur det var, kom orgelnisten och skolläraren ingen väg med henne, efter hvad det sades.

Men han blef emellertid allt mer toseter efter henne, samt visste till sist inte, hur han skulle vända sej för att knäcka henne. Han köpte blustyg och parfymflaskor och broscher och Gu' vet inte allt för halfva lönen, men ändå ville hon inte vid honom.

— Ho' bara drifver med'en, och det är, min själ, inte mer än rätt åt'en! mente folket.

Till sist hittade han dock på ett medel, genom hvilket han förmodade, att han otvifvelaktigt skulle kunna leda hennes hjärta såsom en vattubäck och slå länsmannen med ens ur brädet.

Han köpte sig nämligen på vårsidan en pincenez, den han satte på näsan.

Ni kan aldrig tro hur lärd och bra han såg ut efter den anordningen, och det fanns många, som yttrade, att det skulle bli omöjligt för henne att stå emot, när han kom koxandes med näsklämma framför ögonen uppåt kyrkogårdsallén.

Blott nämndemannen, som var rasande på'n för sin bedragna flickas skull, grinade illa och sa':

— Han ser ut som ena so med ett gyllene spann på näsona, såsom Syrak säger!

Men i alla fall var det en stor uppoffring af honom att anlägga pincenezen, ty dels behöfde han honom inte, dels hade han fått rasande glas, så att ögonen runno på'n, och det var med knapp nöd han var människa att se med honom.

En gång tittade jag som hastigast igenom denna hans näsklämma, och minsann tyckte jag inte, att vår kyrka, som jag stod invid och skulle glo på, kom ända långt bort åt grannsocknen. Så det var då inte underligt, att den stackars karlen gick och slog emot stenar och träd och stubbar och väggar, hvar han vankade fram, sedan han fått det där instrumentet på näsbenet.

* * *

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Kristi himmelsfärdsdag kom mycket folk till kyrkan, så att hela kyrkobacken var svart vid sammanringningstiden.

När klockorna tystnat, gick en del in åt kyrkan, men en stor mängd af oss stannade utanför, ty vi tyckte, som sanningen var, att vi gärna kunde stå där i solskenet tills orgelverket började låta.

Men det började inte, och till sist togo vi till att undra hva' i hundringen orgelnisten tänkte på.

Rätt hvad det var, kom prosten ut på sakristitrappan och skrek:

— Hafven I sett orgelnisten, mine käraste?

— Ja, gu'bevars, många gånger, men inte i da'! svarade Per i Klynnan, som är en gycklejösse och en framstående syndare i pastoratet.

Pastorn blef liksom stött och sporde ånyo:

— Jag menar om ni sett honom nyligen här?

— Nä' för all del! svarade vi alla.

Då vardt prosten än argare och tittade illa samt runkade på hufvudet.

Så kom han bort till vår skock och frågade, om någon af oss trodde sig till att ta' upp ingångspsalmen, efter orgelnisten inte hördes af.

Men det vågade sig ingen på.

Prosten suckade samt gjorde sig redo att ånyo gå in åt kyrkan, då vi i detsamma fingo höra rysansvärda skrik och nödrop nerifrån garfveriet.

— Elden ä' kanske lös! hojtade vi och rusade dit allesamman och prosten med.

Nå, det dröjde, gualof, inte länge, förrän vi voro på ort och ställe, men nå'n rök förnummo vi inte, utan bara jämmerrop från bakgården och därför sprungo vi, förstås, dit.

Hvad tron I väl att vi fingo se? Jo, midt i den otäcka garfveripyren låg orgelnisten och skrek och plumsade i en sörja och i en stank, som det skall vilja en riktigt genomgarfvad garfvarnäsa till att tåla vid.

Han hade inte kunnat motstå frestelsen att visa sig för garfvarns svägerska i den nya vårdräkt, hvilken han hade fått strax före kyrkedags, och så hade han gått och loverat i den nya kostymen framför byggnaden, men inte fått se en skymt af henne. Då hade han till sin olycka gifvit sig till att göra en sväng öfver bakgården för att kunna glo upp åt de fönstren också, och därvid hade den sabla pincenezen narrat stackarn att gå miste, så att han råkade ner i garfvarepyren.

Där hade han nu legat en lång stund, under hela samringningen, innan han kom sig för att ge hals och skaffa undsättning.

Ni kan tro, att vi blefvo inte lite flata, när vi kommo till och sågo honom ligga där och pusta i det jämmerliga eländet, och det dröjde en god stund, innan vi kommo oss för att nappa en båtshake och draga upp honom.

Just som det verkställts hann prosten dit.

— Hvad står på? Är det mord eller olyckshändelse? flämtade han.

— Åh, det är, gualof, hvarken det ena eller det andra, utan bara orgelnisten, som har svalkat sig ett grand i pyren! svarade kyrkovärden och såg liksom litet skadeglad ut.

Men när prosten fick syn på'n och fick känna lukten, blef han ledsen och sa':

— Det dröjer allt en half timme innan han kan bli så pass att vi kunna ta' in honom åt kyrkan utan att han förpestar Herrens hus. Vi ta ett litet katekesförhör, mens kyrkvaktarn tvättar honom och lämnar honom torra kläder. Låtom oss gå in i helgedomen, godt folk!

Nå, vi blefvo ilskna för kyrkoförhörets skull, ty vi visste, att vi skulle stå oss slätt, och flere stycken stannade därför kvar och erbjödo sig, midt i förtreten, att hjälpa till med orgelnistens rengöring.

Gu' vet hur de djädrans karlarna handskades med honom, men det dröjde inte så värst länge förrän han kom framdinglande till orgeln i kyrkoväktarens målskinnsbyxor samt garfvarns vinteröfverrock; och det kan man tänka sig, att det ena med det andra fördärfvade all andakt för oss på den dagen.

Man behöfde också bara se på orgelnistens jämmerfulla min, där han satt och glodde i sina noter för att bli alldeles proppfull af syndiga och ogudaktiga tankar. Och när han se'n i den där kostymen skulle ramla igenom kyrkan och upp på predikstolen med kungörelserna, såg han så förkrossad och kostelig ut, att till och med de mest »väckta» inom socknen inte kunde hålla sig för grin.

Efter detta spektakel var han emellertid glad att få hålla till godo med nämndemannens argsinta Sofi.

Och därigenom fick han så godt som lifstidsstraff för sin obeständighet och sitt krångel i kärleksväg.

Jojomen, det finns inte stort farligare saker att handskas med än de välsignade flickorna.

De ä' värre än dynamit.

Glädjekransar och sorgedok.

Det är alldeles obegripligt hvad människan blir lifvad i sinnet och konstig i kroppen, så fort luften börjar osa af vår.

Man kommer ut på sin förstugubro en morgon för att dra luft, och så finner man, att solen gassar ett grand varmare än vanligt emot väggen, att där trådes en liten myggdans rakt öfver den kulle, där man brukar ha bladgruppen, att luften tränger ner i lungorna med någon slags pånyttfödande kraft, som man med ens förnimmer, men som man inte kan beskrifva eller göra sig reda för.

Det dröjer i sådana stunder inte länge förr än man liksom känner att ögonen börja bli klarare på en, att man ser en bit längre bort än vanligt, att horisonten liksom drar sig tillbaka och att allting får en ljusare och gladare färg.

Trippar så en liten tös förbi utanför portarne, tycker man bums, att hon är vackrare än vanligt och man får ögonblickligen en nästan oemotståndlig böjelse att kila ut och ta henne i famn.

Ja, det kan en och annan gång i sådana stunder gå så långt med en gift karl, att han med strålande ögon och vidgade näsborrar kan krama till och med hustru sin mot sitt hjärta, om hon händelsevis skulle komma ut i detsamma.

Och om hon då med skäl bestört och förvånad spörjer:

— Hva' i Herrans namn tar åt kloka människan före frukosten? Så svänger man kring henne som vore hon en nystvinda och icke en matrona samt grinar och trallar:

— Anagga det, du mor, det har blifvit vår!

Så rusar man bort till ett kändt ställe i lunden för att se, om inte blåsippan har börjat titta fram mellan de gamla löfkåporna på marken. Benen kännas så förunderligt spänstiga och man slänger och dänger med dem precis såsom en af barnens sprattlegubbar. Ja, man till och med försöker att skutta öfver gärdesgårdarne.

Så konstig blir man i kroppen, när det börjar osa vår i naturen.

Några veckor förut drog man sig för en promenad på en half kilometer. Men när våren kommit, får det vara bra långt ner till sjöstranden, äss man inte skuttar dit för att titta efter om gäddorna slå och leka utmed vassbänkarne.

Ja, egendomligt är det, som sagdt, med våren!

Jag hörde en vinterdag hustrun till en af mina vänner tigga sin man om, att han täcktes ställa sig upp på en stol och bösta in en spik i väggen att hänga en tafla på.

Karlen blef nästan arg och röt som ett lejon åt hustru sin:

— Nähej du, jag ä' ingen akrobat eller tapetserare eller timmerkarl och inte ä' ja heller skapad att flyga åt luften eller krångla uppför väggar och tak.

Men ett par månader efteråt, när löfven började spritta i våren, såg jag samme man trallande och nyter kila högt upp i en lönn, munter och vig som en ekorre, fast karlen vägde nittio kilo. Med fara för sitt lif äflades han nu hänga ut en holk åt ett par starar, som kommit öfverens om att sätta bo.

* * *

Och barnungarne se'n!

Så länge vinter och källossning pågå, är det inte stort annat än mässling och feber och kikhosta och apoteksflaskor, bleka kinder och sjukluft i barnkammarn. Men titta bara på dem, när det våras, så får man se, hvilka läkare vårsolstrålarna äro. Med oemotståndlig makt, samma makt, med hvilken de tvinga sipporna ur mullen, draga de ut de små kulsingarne och lägga dem att rota i grushögen vid södra gafveln, färga kinder och läppar röda på dem samt fylla deras små strupar med jubelskri i stället för med jämmerlåt. Ja, titta på dem ett grand, där de tumla omkring, smutsiga om sina trynen som små grisar!

Det har råkat komma grus och sand här och hvar på smörgåsarne, som de mumsa i sig, men det generar dem inte. En med vårluften kommen aptit, som nästan är omöjlig att tillfredsställa, skyler öfver allt. Och litet sand i magen skadar aldrig grand.

* * *

Men, gunås, de stycken af lifvets väf, hvarest inslaget är endast solljus och vår och lefnadslust och hälsa, äro inte så värst långa. Rätt hvad det är råkar man på en bit, där ränningen inte öppnar sig för några glada färger, och där slå sorgen och sjukdomen in sina mörka trådar, rätt hur solen än må lysa bakom och framför.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Vårfjärilar fladdrade under bokarne neråt stranden, bofinkar och andra glada fåglar sjöngo, kvittrade och älskade samt höllo på att rent af sprängas utaf lust, där de flaxade i solljuset mellan gröna grenar, bäcken pustade och hoppade som en stolle mellan stränderna och retades och gnabbades med de gamla saktmodiga stenarne, som stodo i vattnet och sågo trygga och dumma ut som en skock kyrko-

rådsledamöter på en majstämma; alltsammans vid åstranden var så fängslande liffullt och gladt, var en riktig mönstertafla af ett leende och hoppfullt lif.

Men endast några stenkast därifrån, just där stranden började slutta ner mot älfven, låg en liten rödfärgad stuga med hvitmenade knutar.

Äfven hon såg leende och inbjudande ut, när man betraktade henne utifrån. Men därinne rådde sorgesam skymning. Ängsligt hviskade de innevarande till hvarandra, och den dystra tystnaden afbröts då och då blott af en skafvande hosta från sängen vid främre väggen.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Det var just inte så många år sedan en kraftig yngling timrade upp den stugan under vänliga vårdagar. Han timrade och högg med kraftig arm och trallade och sjöng därtill. Det gick såsom en dans. Väggarne växte med en vådlig fart. I ett huj kom taket på, och en ljum och tränfull sommarafton flyttade det unga, modiga och kärnfriska hjonelaget därin.

Se'n kunde man se hur den lilla åkertäppan år efter år kröp allt längre och längre fram åt alla väderstreck. Rätt hvad det var började äppelträd blomma vid knutarne om vårarne; en liten ladugård kom till, och allt hvad det led började det se allt mer och mer burget ut på den platsen.

Men för hvart år, som gick, blef där dock allt flera munnar, som skulle ha sitt bröd af den idoge mannens odlarflit.

— Snart kunna vi ej föda oss längre här. Berget tar emot, så du kommer inte vidare med åkern! sa' hon en kväll om hösten. Och det ville liksom stiga upp några missträstans tårar i ögonen på henne, när blicken gled öfver alla de små hvitlockiga hufvuden, som sofvo och drömde i träsofforna kring väggarna.

— Prat! Jag slår ett stort dike genom maden här nedanför och torrlägger henne. När den lilla lönnen därute, som nu rätt snart skall fälla löf, börjar knoppas till våren, så ska' du få se, att jag kan så en hel hop där nere! svarade han.

Och han satte sin plan i verket.

Hela hösten gräfde han fram sitt dike genom den vattensjuka maden. Det syntes inte mera än hufvudet af honom öfver marken, när han gick i det fuktiga djupet och kastade upp den tunga och sura jorden till en hög vall på båda sidor om sin kanal. Det var ett hårdt och ett tungt arbete, det var styfvare och tog längre tid än han trott ifrån början.

— Du fördärfvar dej med att gå och vada och plumsa i den våta sörjan! klagade hustrun, när han kom hem lungvåt en kväll, såsom han för resten alltid gjorde, se'n han tog ihop med det arbetet.

— Ah skräp, jag hinner minsann inte att frysa, och nu är diket för resten färdigt om åtta dar! svarade han.

Och färdigt blef det.

Men det där ideliga plumsandet i det kalla vattnet var likväl ett våld på hans hälsa. Det sög honom för hårdt, och efter julen lades han ner i lunginflammation. Lefde öfver det kritiska nionde dygnet det gjorde han, men där stannade likväl kvar en del var i lungorna på honom och det frätte omkring sig och ökades och blef allt värre och värre. Det rent af galopperade bort med krafterna och med lifvet för honom.

Den sjuke låg där nu i vårdagen och arbetade tyngre med att få fram andedräkten än en gång med att slå upp det stora floddiket. Men ständigt ville han vara lagd så, att han kunde titta ut till sin lönn utanför fönstret, och så länge han orkade, såg han ock oaflåtligt dit ut till de ännu spröda grenarne.

— Gack ut, — hviskade han en dag till hustrun — och bryt af en liten kvist åt mig.

Det gjorde hon, och när hon kom in, smekte han med sina kyliga och fuktiga fingrar grenspetsarnes små knoppar, hvilka just nu höllo på att sprängas.

— Minns du jag sa', att jag skulle få så, när knopparna slogo ut i vår? hviskade han efter en stund.

— Ja! Och så föll hon på knä vid sängen och skakades af förtviflans gråt.

— Gråt inte, Hanna! Inte får jag *så*, det är sant! Men när knoppen spricker och kanske innan dess, får jag göra hvad bättre är — jag får *skörda* i stället, skörda för eviga tider... Gråt inte! Medan lifvet rinner bort ur mig, sipprar vattnet undan ur maden, som ska' bära skördar åt er! När dagsverket är lyktadt, låter Herren i sin nåd den trötte arbetaren få ro. Han vet hvad *jag* behöfver och då ställer han nog om hvad som är nödigt och nyttigt för *er*. Så trösta dej nu!

Men under det lifvet sakta och säkert drog sig bort utur den trötte dagakarlen därinne, och medan maka och barn skälfde af sorg kring den älskades läger, sprängdes knoppar och föddes lif strax därutanför. Medan döden sömmade sitt svarta dok därinne, band våren, sprudlande af lif, sina brokiga kransar därute.

Pojkaenfald och kvinnolist.

Folk må tala och skrifva aldrig så fagert eller aldrig så ilsket om den tjänande och arbetande klassens förtryck och vedermöda, så skulle det ändå vara underbart att få se den karl i synen, som kan klifva fram och visa oss en människa, hvilken lefver mera lugnt och bekymmerslöst, mera godt och gladt, än just den tjänande bonddrängen.

Himlen ska' veta att han icke försläpar sig i sitt arbete, och när det bestämda klockslaget kommer, går han och sätter sig till ett godt bord.

Han kan ge attan uti — och han gör det samvetsgrant — hur'dan väderleken är och skörden blir. Sina reela och kraftiga mål ska' han ändå alltid ha' i rätter tid, och sin stora lön också. Inga skatter, inga inteckningar eller andra onera trycka och fördystra honom. Det är husbonden, den stackarn, som får ligga och grubbla på tocket om nätterna, medan drängen sitter och håller gladt kärleksglam med pigan.

Jesses, en hjälpepräst, som kommit ut i socknen, har knappt större lön eller dyrbarare och finare helgdagskläder än nutidens bonddrängar, och han får knappt så kraftig kost som dessa. Och ändå har den arme prästen vakat och slitit ondt med gamla greker och romare och kyrkofäder hela sin ungdom igenom, samt åsamkat sig skulder, som skola följa honom till grafvens brädd, för att likväl, när han omsider är fullbordad och vigd vid sitt ämbete, till en början få det knappt så bra som en vanlig dräng. Och så komma de likväl här och skrika och illfänas och röra upp himmel och jord talandes om den kroppsarbetande klassens betryck och om den omänsklige husbonden, som drifver den stackars tjänaren att träla lifvet ur sig. Jo, jo minsann! Men himlen vare den hemmansägaren nådig, som skulle försöka sig på att få sin dräng att göra ett så reelt dagsverke som vi gjorde förr i tiden, när jag och mina jämnåriga runno upp i världen. Jag skulle då åtminstone inte vilja vara i den karlens kläder.

— —

En tröst är det då, gualof, i allt det här skriket och eländet, att man aldrig hör den arbetande gossen själf jämra sig och klaga, utan han går där på åkern och hvisslar och tänker på sin lilla Lotta samt grinar »i mogg» åt sin självgjorde målsman.

Dock, kläder och föda och litet lagom arbete till motion äro inte ensamma i stånd att bringa fullständig sällhet.

Det behöfves litet kärlekslycka därtill, och äfven i det fallet är det förunderligen väl beställdt för bonddrängen. —

Ack, han må vara hur djädrig som helst att se uppå, han må va' linhårig och skefbent och snusig och fräknig som en människa kan vara, så har han ändå flera älskarinnor än den vådligaste kavallerioffiçer. Vanligen har han en »riktigt bestämd» fästemö, och se'n 3 à 4 i reserv. Ja, gu' har han så, det är dagsens sanning.

Så han har inte ens kärlekskval att dra's med här i tiden.

Eljest hör man jämt ute i sällskapslifvet talas om den ödeläggelse, som landsens krigsmän åstadkomma i kvinnolägren. Men deras framgångar äro dock blott att räkna såsom ett intet mot bonddrängens fullständiga och jämna segrar på det fältet.

Jag tror därför stadigt och säkert, att våra unga samhällsförbättrare icke känna till huru våra tjänande bröder ha' det, och hvad mig själf vidkommer, skall jag bums gå hän och städsla mig till nämndemannen i Fästampen eller kyrkovärden i Granåsen, så fort jag bara har tjänat ut hos den här förläggaren.

Hej, det skall bli en annan känsla att få sitta och hålla en liten trinder och rödlätt Stina om lifvet under kvällarna, än att hänga här och fåna öfver bordet med ett gammalt och magert pennskaft i näfven! — — —

Nu kan någon komma och säga, att sorger och vedervärdigheter kunna träffa äfven en bonddräng och att framtiden för honom stundom blifver törneströdd och mager och jämmerlig.

Visst det ja! Det har händt och det händer också ofta nog. Men då är det, ta' mig sjutton, drängens eget syndiga kött eller hans dumhet och rakt inte hvarken husbönder eller ställningar och förhållanden, som bringa honom uti eländet.

* * *

Stina på Klampen ville aldrig gå åt. Hon hade vänslats med hvarenda dräng i socknen under de 4 sista åren, men aldrig lyckats blifva »bestämd fästemö» åt en enda, utan hon hade ständigt gått och hört till reserven. Det var ingen som »extimerade» henne, se'n de lärt känna henne. Inte var hon just nå'n grannlåt att se på, och så snarsticken och ilsk och svartsjuk och djädrig på alla vis var hon, att pojkarne kallade henne »kattan» och liksom flydde henne.

Men så, serradö, fick hon i fjol somras för sig, att hon skulle bli riktig fästmö åt Karl Anders hos rusthållarens, hvilken egentligen inte hade någon annan synd än den, att han är så illmänskadt snål.

Nå, hon försökte på alla vis med pojken och hängde efter honom hvar enda helgdagskväll, men han stod emot rätt bra en långlig tid.

Då föresatte hon sig en gång, att hon skulle sätta alltihop på ett kort, och så tog hon till alla sina lönebesparingar och köpte 5 alnar af det allra raraste kamgarnstyg och gaf det åt Karl Anders till en kostym.

Se'n var det minsann inte godt för honom att stå emot längre.

— Ja' ska' betala sömningalöna också! myste hon.

— Nä', nu ä' du då rent vådlig, Stina! sa' Karl Anders.

— Och här har du ett fint söndagsbla' på köpet, log Stina.

— Kors! men är du vettig, lilla vän?

— Ack, ja' ä' så rysligt gla' ve' dej, så ja' skulle ge' dej hela världen, om jag kunne, suckade hon.

— Nu ä' ja' då tvungen te' å' kössa dej rejelt för alla dessa saker, mente pojkstackarn och kysste henne det värsta han kunde.

— Och här har du en fin körkehatt!

— Nä, nu ä' du då fly förbanskad! Nu ska' då ingen annan än du bli mi bestämda fästemö, jubilerade Kalle. Ty snålheten bedrog honom, förstås.

Se'n gick det en tid. Men ju längre det led, dess mera funderade Karl Anders på, hur han skulle komma ifrån Stina och ändå få behålla kläderna, ty hon kommenderade och kujonerade honom hiskligt och ville aldrig låta honom vara i lag med den andra ungdomen.

Till sist grunnade han ut, att han skulle ge sig på arbete långt åt ett annat håll, mens han slet upp kläderna, och så tog han ingen tjänst för följande året.

Så ställde ungdomen till ett dansgille en lördagskväll strax före flyttningstiden, som vanligt är, så att alla, som skulle flytta, fingo ta' afsked af dem, som blefvo kvar.

Karl Anders smög sig också till gillet, Stina ovetande, och han var, förstås, uppsträckt i de nya kläderna och hatten.

Och ungdomen dansade och hojtade, trallade och hade roligt borta hos torparen i Bommen.

Fram på natten, när det var som allra trefligast, och Karl Anders rent af hade glömt Stina för en annan liten tös, kom torparen fram och hviskade till honom, att det var någon där utanför, som ville tala vid honom.

Karl Anders sprang ut på gården och där stod Stina, min själ, lifslefvande och arg som ett bi.

— Jaså, är det på dä' viset du hushållar med en fästemö, att du ränner ifrå' henne om nättera! Ge hit hatten! skrek hon.

Nu hade Karl Anders fått sig ett par supar i pälsen, så han var just inte ledsen, utan han dängde hatten i skallen på henne och sa' henne samtidigt några sanningsord.

— Ja vars, ta' du igen hatten, du ditt långa förbaskade etterbo och ryk och ränn se'n så långt vägen räcker! sa' Karl Anders.

Men se'n kom han just riktigt illa ut.

— Jaså, ä' dä' så'n kärlek du talar, så ta' å' dej tröjan på eviga fläcken, din snålhane! hväste Stina.

Det regnade och blåste alldeles fasligt den natten och kallt var det också, men hon hade intet förbarmande med gossen, utan hon slet af honom kavajen och lät honom stå där i skjortärmarne och hacka tänder.

Ingen kan undra på, att han började finna det kusligt.

— Hit mä' sönda'sbla'et och rosetten! Ja' har själf köpt'et för mina egna pengar! röt hon, och nappade äfven den härligheten ifrån honom.

— Kan du inte nu gå ditt håll, ditt otäcka troll! invände Karl Anders.

— Sa' du troll? Hit mä' västen, å dä' lite' fortare än vanligt. Ja' ska' ge' dej för troll, ja'!

Om en stund stod Karl Anders barhufvad, utan väst och tröja och söndagsblad och frös och skalf ute i den kalla höstnatten.

— Se så, kräng nu å' dej böxera mä', så ska' du slippa trollet. — Böxera ä' mina, dä' vet du. Sen kan du gå in och svänga dej hos din nya fästemö. Då ä' du just passelig åt henne! flinade Stina och såg riktigt genomdjädrig ut.

Det halp inte Karl Anders, att han tiggde och grät och bad att åtminstone få låna pantalongerna till da'n därpå.

— Kräng bara af dig dem! skrek hon och ryckte och slet i den arma stackarn, tills han omsider stod där mer än halfnaken i natten.

Då knallade hon omsider i väg med sitt klädesbylte, medan regnet strömmade ner öfver den nakota ynglingen.

Han uthärdade inte längre.

Att gå in i lekstugan sådan han nu var, det stod inte till för honom. Det fanns bara en utväg till räddning, tyckte han, och så sprang han i fatt Stina.

— Låt mig få ta på mig kostymen igen, så ska' jag följa dej hem! ropade han efter henne.

Hon gaf med sig förstås, ty det var dit hon ville ha det, och klädde på'n och tog honom med sig hem och vaktade honom granneliga till dagen därpå.

Så fort det var dager tog hon honom med sig till prästen.

Han försökte väl bjäbba emot, men då hotade hon med att släppa ut honom naken på vägen midt ibland kyrkfolket, och då var han dum nog att ge vika och gå med.

* * *

Nu sitta de bägge i en hyrd kammare borta i Ågården.

Det är knappt med mjölken till gröten om kvällarna för dem. De ha inte så godt nu som när de tjänade, och den stackars Karl Anders får mera ovett än fläsk till sina potäter.

Men inte rår arbetsgifvarne för det; utan det är väl snarare, tänker jag, kvinnans begärelse och mannens dumhet, som bragt dem i denna otrefliga situation. — — —

Patron Snuselin och jag på äfventyr.

I.

På den stolta plats, där jag bor, ha' vi en ganska reputerlig och dråplig handelspatron, som heter Snuselin. Han och jag äro stundtals de bästa bussar i världen, men rätt hvad det är blifva vi dödsfiender, hvadan vår vänskap kan sägas vara så där tämligen obeständig, alldeles som flickornas kärlek.

När jag skrifver det här äro vi osams igen.

Nu är det så, att patron Snuselins hustru är tämligen sträng af sig, så att karlastackarn har just inte alltid så roligt i hemmet. Det är en sak som jag måste erkänna, rätt så stora ovänner vi äro.

Han behöfver alltså en smula muntration ibland, och det må ingen förtänka honom. Men det är inte alltid en ren och oskyldig glädje han jäktar efter, och det är på grund däraf, som vi stundom råka i ovänskap. Och eftersom synden ju alltid straffar sig själf, går det ock Snuselin ibland rasande illa, när han försöker sig på sina syndiga nöjen och tager sig för att lura hustru sin och föra henne bakom ljuset.

En dag kom han emot mig på gatan, log och sa':

— Vill du följa med på en liten tripp neråt Lungemosa socken i moron? Det är grant väder och lätt väglag och så ta' vi en treflig matsäck med oss!

Om jag minns rätt flickade den kanaljern också in några ord om, att vi, i djupaste hemlighet förstås, skulle kröka af ner till flickorna i Blankebo gästgifvargård och dricka en kopp kaffe där, men att vi skulle hålla tyst med den saken, så att inte våra käringar fingo nys därom, emedan det då, som han sa', skulle bli ett evinnerligt spektakel.

Jag var inte med på't till att börja med, det var som en inre röst hade varnat mig, och jag hade ordet uppe i munnen för att säga:

— Vik hädan, Snuselin, och fresta mig icke med matsäck och Blankebo flickor.

Men just i detsamma knäckte den djädrans skalken till att under en half timme utbreda sig till den grad öfver arten och beskaffenheten af matsäcken samt smackade med läpparne och utvecklade en sådan vältalighet vid beskrifningen af den ena Blankeboflickans ögon och

växt, att jag till sist accepterade hans förslag och räckte honom näfven till ett vedertecken uppå, att jag följande morgon skulle följa med honom på en liten sväng.

Och så skildes vi åt.

Men jag hade inte gått så särdeles långt, förrän jag hörde honom komma springande och flåsande efter mig.

— Hör du! Kom ihåg, att vi ljuga för våra käringar och säga att vi bara rest ut till en missionsfest i Lungemosa! Glöm inte det, ty vi får lof bägge ljuga lika, så att det bär ihop för oss!

— Men ljuga är syndigt och det vill jag inte va' med om! lät jag.

— Nä', gubevars, det är ingen synd att skarfva lite för sina egna hustrur. Det är ens rättighet, och det må de för resten bara väl utaf! log Snuselin.

— Jaja, det kan du då egentligen ha rätt uti! sa' jag och gick hem och anförtrodde hustru min, att jag kände ett stort behof af att följande dag i sällskap med Snuselin öfvervara en missionsfest ute i Lungemosa socken.

— Det gör du rätt i, det är vackert och tillbörligt! sa' hon.

Da'n därpå, vid niotiden, satte vi oss upp i vagnen och voro glada.

Snuselin, som hade en rysansvärd massa gräjor och päls och Gu' vete allt på sig, nödgades vi trilla upp i sätet, och det var minsann ett styft göra. Men omsider fingo vi dock upp honom och så grep han tömmarne samt skulle gubevars sätta åstad på ett högst imponerande sätt.

Till den ändan drämde han först till hästen med piskskaftet utefter refbenen. Och se'n ryckte han till i den ena tömstjälken.

Så bar det i väg. Men på sned gick det. Vi hade inte kommit mer än ungefär 20 fot från utgångspunkten, förrän vi fingo en af köpingens lyktstolpar mellan vagnshäcken och bakhjulet, hvilket förorsakade, att hästen dråsade på knä med en vårdslöshet, som en stabskapten i frälsningsarmén skulle i högsta måtto afundats honom.

Lyktstolpen kom gifvetvis i en mycket våldsam skakning, ja ända därhän, att dess glasrutor gingo sönder och föllo ner öfver mitt oskyldiga hufvud, medan åter den aftonen förut med två liter fotogen påfyllda lampan lyckligtvis råkade ramla ner och krossas mot Snuselins mera hårda skalle. Fotogenen rann och skvalade öfver hans ansikte och öfver pälskragen.

— Pu-u-uh, hva' in i helgotte ä' dä' för blött, som kommer öfver mej? Dä' väl konkurrenten, som slänger ner nå't på mej ifrån sitt fönster, det svinet, för dä' har en äcklig smak. Tvy! lät Snuselin, ty han var så påpälsad, att han knappast kände eller såg och kunde inte vrida hufvudet en gång.

Där stodo vi nu och stretade. Snuselin frustade och spottade och

svor, och folket utefter hela gatan grinade och hade grufligt roligt åt oss.

— Ajö, ajö, go' herrar! hånade de och viftade med hattarne och bockade sig. Men vi kommo inte ur fläcken, förrän ett par beskedliga landtmän kommo och tyckte det vara synd om hästen, som ryckte och knyckte och istades det värsta han kunde.

— Hjälp mej, I gossar! Backa vagnen baklänges, så att jag kan gå klar den förbaskade löktpålen! skrek Snuselin.

Och landtgubbarne, som voro skyldiga honom pengar för rågmjöl, »backade baklänges» åt oss och hjälpte oss på trafven igen.

— Jag råkade visst rycka i den galna tömstjälken! lät Snuselin, när vi kommit en bit ut på vägen.

— Det ser nästan så ut! sa' jag.

— Men ja' ska' visa dej, att ja' kan köra på folkavis, bara ja' kommer i gång! fortsatte min vän och knäckte till att rycka och slå och sätta i väg, så att jag inte såg annat än himmel och hästskor på en lång stund.

— Nu ser du hva' jag duger till! hojtade han.

Jag hann aldrig svara honom på den saken, ty ungefär samtidigt fick han ånyo fatt i den galna tömstjälken och ögonblicket därpå rullade vi ned mot ett dike. Sedan vet jag egentligen inte om hvad som hände under de närmaste sekunderna, men när jag kunde taga situationen i betraktande, låg jag intrasslad i en gärdesgård utan förmåga till eller begrepp om, hur jag skulle komma dädan.

Och ett stycke öster om mig kunde jag iakttaga Snuselin liggande på ryggen utan makt att vältra sig till rätta. Han låg där som en upp och nedvänd sköldpadda och fäktade med armarna samt stönade och svor.

— Lefver du? skrek jag.

— Nej, dä' gör ja' troligtvis inte, för ja' ä' inte människa att rulla mej så, att jag kommer på magen och det ena benet är knäckt! sa' Snuselin.

I detsamma kom Sven i Svensbygget dit och försökte välta upp honom. Men det gick inte. Snuselin kunde inte reglera det ena benet.

— Dä' blir nock bäst, att jag går hem efter mina stutar och ett remmalag att köra hem patronerna på, och se'n får min pojke följa med och leda hästen, för vagnen är burdus i kras! mente Sven.

Han gjorde som han sagt, och något annat fanns heller inte att uträtta. Han kom efter en stund med stutar, remmalag och två plankor, öfver hvilka Snuselin och jag rullades upp på åket.

Där lågo vi bägge två som ett par skållingar. Sven gick bredvid och körde. Efteråt kom pojken ledande den halte araben.

Det var ett dystert tåg och gudeligt tog det sig ut.

Snuselin jämrade sig ideligen, grät och gjorde till sist sin syndabekännelse:

— Det har jag för mina synders skull! sa' han. Ty jag har allt blandat mycken krita i hvetemjöl, mycken småsten i kaffe och stöpt mycket bly på undersidan af vågen i min dag, för att inte tala om allt vatten, som ja' öst på bresilja och snus.

— Ja, det är allt säkrast att du bättrar dig! förmanade jag.

— Det ska' jag också ta' mej attan göra! grät Snuselin.

Under sådana uppbyggliga och om sinnesändring vittnande samtal körde oss Sven på sitt remmalag in uti köpingen. Vi hade inte varit borta stort mer än en timme, men ni kan aldrig tro ett sådant mottagande vi rönte. Om självfaste kungen kommit, hade det inte blifvit ett värre hurrande på gatorna. Det var nära på att stutarna skenat för Sven, och jag hörde till och med gamla kristna påstå, att de inte sett någonting så ynkligt och löjligt i all sin tid. Och så grinade äfven de åt oss.

Fruarna Thure S. och Snuselin voro egentligen de enda, som inte deltogo i det allmänna jublet, utan de trängde sig med mycket olycksbådande miner fram till remmalaget och befallde hvar och en sin korsbärare:

— Andas på mej, så ja' får känna om du supit nå't!

Vi andades på dem, ty vi tordes inte annat.

— Jo, det är just grant det här, pep fru Snuselin, när hon drog sin näsa från sin herres och mästares anlete — det är just fint. Min ussling har hällt fotogen öfver hufvud och hals på sig för att dölja brännvinsoset. Har din gjort så med?

— Nej, tack du! sa' min käring och knyckte på nacken. Men det såg jag på henne, att inte skulle jag i brådbrasket få resa ut på någon missionsfest i Lungemosa.

II.

— *Aka!* Hvem i all världen tror du lämnar oss häst och åkdon i ett sådant välsignadt väglag? Nej, vi gå bäst och krångla oss nog fram på kanterna! Och för resten ha' vi nog i hundingen varit ute och åkt vi bägge, när vi gjorde den där sista olycksaliga resan! sa' vännen Snuselin en dag i källossningen.

Saken var den, att patron Snuselin fått för sig, att vi ovillkorligen skulle till en auktion, som hölls i grannhället.

Det hade nog kunnat lyckas för oss att få en skjuts, det tviflar jag inte på, men alltsedan det gick så olycksaligt, då vi skulle ut till bönestunden i Lungemosa, hade Snuselin en viss respekt för åkturer och jag tror icke heller, att han fick ägna sig åt sådana, utan att hustru hans följde med. Ty han är, han så väl som en annan, rätt strängt hållen och köres med bra korta tömmar af sin husära.

Vi kommo alltså öfverens om att tillsammans gå till auktionen.

— Gå vi, så kan här inte bli något spektakel af, som de fördömda köpingsborna få att gapa och grina åt! mente Snuselin. Och det höll jag med honom om.

— Och så slippa vi komma hem till våra hustrur, — tillade han — med vrickade armar och ben!

— Och så slippa vi att betala skjutspengar och skadeersättning för sönderkörda åkdon och annat tyg! log Snuselin och var glad.

Nå, på ett bestämdt klockslag kom jag bort till min dyre vän. Jag säger med flit *dyre,* ty han gör sig inte samvete att ta' sju för tu, om han kommer åt.

Han stod verkligen fullt i ordning, och hustru hans höll som bäst på att förmana honom.

— Kom nu hem som en människa och inte som ett kreatur! sa' hon.

— Ja gubevars! lät Snuselin.

— Och så går du hit hem direkt i kväll, och vräker dej inte på Gästis, begriper du!

— Vräka mej på Gästis! Brukar ja' häfva mej där om kvällarna? Hva' ä' dä' för prat? Eller när var jag där sist kanske? Det är en hel evighet se'n dess!

— Var du inte där i går natt till kl. 4, din — —

— Kom nu, så gå vi! skrek Snuselin, och så knallade vi i väg.

Dagen var dimmig, så man såg då inte så särdeles långt framför sig, och det första Snuselin kom ut på gatan, rände han i dimman och i sin närsynthet på sin konkurrents vackra piga, så det sang i dem bägge två.

I detsamma dunkade det i hans fönster som om elden varit lös, och när vi tittade dit upp, stod fru Snuselin där, grön i synen och knöt handen åt sin man.

— Hva' vell hon? sa jag.

— Jo, hon tror förstås, att jag ville kössa pigan! suckade patronen och satte hatten till rätta på sitt visa hufvud.

När vi så kommo bort i trakten af Gästis, började han sakta takten och tala om, hvilket välgörande och välsignadt inflytande konjak hade på honom, när han skulle gå ett stycke väg.

— En kan lätt få lunginflammation, om en inte värmer upp innanmätet med några halare i den här vårdimman! lät han.

— Ja, gack du in och tag dig en dram! svarade jag.

Snuselin slickade sig om munnen och tittade försiktigt bakom sig neråt gatan.

— Nej, se så, fördubbla mig sitter inte hustru min, den ormen, och glor i reflexionsspegeln för att titta efter, om ja' dråsar in på Gästis! Nu är det förkyldt! suckade Snuselin.

Men då lärde jag honom ett bra knep, ty jag begriper mej, gualof, på hur man ska' ta' käringarna.

— Vänd dej om och se så trånande ut som möjligt samt kasta några slängkyssar åt henne, så blir hon gla' och går från sin post', sa' jag.

Det gjorde han och jag såg tydligt hur hon blef blidkad och nickade samt drog sig lugnt undan, så att Snuselin kunde slinka in och få sig några bägare.

Se'n knäckte vi i väg, och Snuselin var så upprymd och glad, att han trallade till att börja med. Men så fort vi kommo ut på landsvägen och började balansera på vägkanten byttes hans sång i rysansvärda svordomar öfver länsmannen, som inte höll vägen i ordning.

— Dä' ä' underligt, att inte Skam tagit honom för längese'n! pustade han och sökte med käppen bryta upp sina galoscher, som fastnat en aln nere i lersörjan.

— Svärj inte på honom, Snuselin! Vi ha källossning, och för öfrigt är ju länsman din vän, som hjälper dej att flå och krossa dina gäldenärer.

— Visst tusingen ä' han min vän och bror och kund. Men det hindrar väl inte, att hin tar honom ändå! röt patronen.

— Nä' tvärtom! sa' jag.

I detta moment stod Snuselin, som var något efter mig, och gräfde efter galoscherna vid sidan af ett stort gult innanhaf å vägen.

Han stod där krokig, ilsk och stönande. Just i detsamma kom hans konkurrent körande med två hästar det fortaste han kunde, och han saktade minsann inte farten, när han fick syn på sin afundsman, utan han körde igenom den stora pölen med sådan kraft och energi, att allt dess innehåll helt och hållet yrde upp och öfverspolade Snuselins person.

Jag vill inte försöka skildra, hur han fräste och skällde, och hur han såg ut ifrån hjässan till fotabjället. Snuselin tedde sig efteråt som ett vilddjur, doppadt i halftjock hafremjölsvälling.

— Vi vända om! sa' jag.

— Vända om och visa mej i köpingen, när ja' ser ut som ett kreatur! Nej tack! sa' patron, och var så förtörnad, att han till och med började förfördela mig och påstå, att jag funne fröjd och sabbatshvila uti att föra skoj med honom och förlöjliga honom.

Vi fortsatte alltså på vägkanten, men fort gick det inte, ty tidt som oftast satte vi oss fast och trillade omkull och handterade oss jämmerligen.

Om en kort stund kommo vi att kryssa oss fram på en smal och slipprig stig utmed ett bredt och vattenfylldt floddike.

— Passa dej där, Snuselin, så att du inte slinter! förmanade jag.

— Sköt dej du själf; ja' ä' hvarken full eller galen! svarade han.

Men det dröjde inte just många sekunder efteråt, förrän jag fick höra ett vådligt plumsande och ett hiskligt grymtande. Och när jag vände mig om, si då låg Snuselin på rygg i diket. Jag såg i början blott nästippen och tåspetsarne på'n. Allt det öfriga dvaldes under vattnet. Men han flöt opp och började anropa mig och Herranom om hjälp och frälsning utur floddiket. Aldrig har jag slitit värre i min tid än jag nu fick göra, innan jag lyckats draga min vän utur djupet och få honom på fast mark igen.

— Nu får jag nog lunginflammation och dör på kuppen; ja' ä' alldeles genomvåt! sa' han och grät och bättrade sig riktigt allvarsamt.

Lyckligtvis voro vi inte långt från ett litet torp, som heter Vraket, och dit ledde jag den stackars Snuselin och sökte trösta honom så godt jag kunde.

När vi kommo fram till torpet, träffade vi endast hustrun hemma och bådo henne att få låna mannens helgdagskläder åt Snuselin.

— Du ska' få en fjärndel kaffe och ett paket cikoria för'et! lofvade Snuselin.

Mannen hade dock olyckligtvis gått till auktionen, och där fanns endast hans skinnbyxor att tillgå. Men det blef intet annat råd. Snuselin måste anlägga skinnbyxorna, fast de, krokiga som de voro, icke nådde stort längre än till knäna på'n.

— Ja' nöjes med hvad som helst, bara det är torrt, så att jag kan komma hem och tala med doktorn! sa' han med darrande röst.

Och vi plockade ihop litet af hvarje: ett par träskostöflar, en kalfskinnsväst och skinnfodrad vadmalströja, så att Snuselin till sist såg rätt hygglig ut.

Men när vi skulle gå, blef det fråga om ytterplagg och hufvudbonad. Gubben Svens mössa var alldeles för liten och ytterrock fanns inte i huset.

Det blef till sist nödvändigt att krångla på Snuselin käringens gamla vinterkappa och knyta en ylleduk om hufvudet på'n. Den senare ville han till en början icke på några villkor anlägga. Men jag sa' honom, som sanningen var, att han måste hålla sig varm om hufvudet, annars kunde han lätteligen få hjärninflammation.

— Men ja' kommer att se ut som en stolle, suckade han.

— Vill du hellre dö då? sa' jag.

— Nej, för hundingen! svarade han och lät Sara knyta på sig ylleduken.

Sådana gingo vi från torpet och sådana återvände vi hem vid middagstiden.

Klädd i Svens på Vraket träskostöflar, skinnbyxor och Saras vinterkappa, kilastrumpor och gröna ylleduk tågade Snuselin fram öfver vår storgata och jag skred vid hans sida mera liknande en murerihandtlangare än en apostel. Alla skolpojkarne följde efter oss och hurrade, ty de trodde, att patron Snuselin var full och att han klädt ut sig »för skojs skull».

Hvad fru Snuselin sa' mig, när jag öfverlämnade mannen åt henne, det kan inte upprepas i tryck, men andemeningen i hennes anförande var, att hon ansåg, att jag af elakhet och för att skämma ut hennes man lockat och tubbat honom att anlägga den dräkt, hvari han återvände.

Och det fick hon visst Snuselin att tro också, ty dagen därefter stod han på sin trappa och titulerade mig »rackare» och »oxe», när jag gick förbi.

Det skulle, förstås, utgöra tacken för det jag räddade hans lif utur floddiket och från förkylning.

»Te' våren!»

Ute hos oss på landet skall allting stort ske antingen på våren eller om hösten.

Har man fått i sinnet att draga till med någon riktigt märklig gärning, heter det alltid, att »det och det ska' göras till hösten, och blir det då inte förr, så ska' det då förbanningen ske te' våren!»

Om hösten gifter man sig bra gärna, och om våren »tages man med jordbruk».

Har man någon fordringsägare — och hvem har inte det — så tröstar man alltid den betryckte och djupt bedröfvade mannen, när han kommer och kräfver, med detta lyckliga budskap:

— Ja, nu är det då störtomöjligt, men till hösten så ska' det då bestämdt vankas pengar!

Har man gått och bytt bort sitt hjärta — och det göra vi ju alla — samt lofvat den lilla tro och äktenskap, så heter det ju ständigt i sommardagar: »Te' hösten, du, så ä' dä' allt vi, som sätta bo, när potater och krösen bli mogna!»

Den lilla blir, förstås, så innerligt glad för hvar gång hon hör dessa ljufliga ord hviskas i örat under skymmande lördagskvällar, och se'n går hon och tycker, att sommardagarna äro så långa och skrida så sakteliga.

Men så kommer omsider hösten, fårorna rämna öfver de svällande potatisknölarna och marken i skogsryarna står illröd af lingon. Då bleknar däremot lilla tösens kind, när det — såsom ofta är händelsen — heter:

»Dä' va omöjligt att få ihop'et; dä' ä' så godt att vi töfva te' våren, så få vi lite' bättre i ordning mä' bå' dä' ena och dä' andra!»

Slutligen bryter så våren in, men då heter dä' kanske: »Te' hösten» igen.

För många, måhända för de allra flesta, kommer på det viset aldrig den vår eller den höst, som hägrade så vackert på hoppets himmel, som skapade så många fagra sommardrömmar och väckte så många värmande tankar i vinterdag.

Men detta hopp hjälpte oss dock att lefva, det satte nerv i våra armar och mod i våra bröst under dagarnas långsamma och tröttande släp. Ty det välsignade hoppet är dock elden under lifvets stora ångmaskin. När det flammar och brinner, så går det undan, men slocknar

det, så är det minsann inte mycket bevändt med hela maskineriet. Det stannar helt plötsligt med ett jämmerligt gnisslande och stönande.

* * *

De bördigaste åkrarna och de fetaste betena på sluttningen af Grimdalsåsen, hvilken skär af större delen af vår socken, ägdes af Per Nilsson, »draken» och »enstöringen», som de kallade honom.

Per var född snål och illfundig, stackarn, och han hade fördenskull just ingen fröjd eller något gästabud under sitt lif.

Till och med hans barnafröjder voro en smula problematiska.

Innan han dugde till att arbeta och i den ålder, då andra småttingar pläga hängifva sig åt lekar och ras, hade Pers unga sinne redan hunnit växa fast vid ärgiga slantar. Rikemans barn, som han var, sökte han likväl sin barnafröjd uti att under sommartiden drifva bort till landsvägen och spana efter åkande, åt hvilka han för en slant kunde få öppna grindarne.

Tidigt om morgonen drog han dit med en brödkant i fickan och lade sig på lur i närheten af den stora grinden midt på mon.

Han låg där med ängslan och oro i sin själ tills han fick höra dånet af någon liggfjädersvagn. Men så fort det ljudet träffade hans öra, blef det lif i honom, och se'n kunde han för löftet om en batting springa med halfmiltals för att öppna en annan grind åt grinande resenärer.

När vintern se'n kom, och grindarna lyftes af sina krokar, hade Per sin stora glädje uti att gång efter annan räkna igenom de slantar, han sprungit ihop under sommaren.

— Han ligger som en drake och rufvar på sina grindpengar! sa' hans jämnåriga.

När Per just hade kommit till myndiga år, dog hans far en afton, och lämnade honom såsom arfvinge till de präktiga åkrarna och de feta betena på hällningen af åsen.

Det första han gjorde efter det han futtigt och eländigt firat sin fars likbegängelse var att säga upp och göra sig af med drängen.

— Han är lika dyr att fö' som ett par oxar, och så ska' han ha' lika möcke i lön, som jag får för ett par elfvakvarteringar! sa' han.

— Men hvem ska' uträtta arbetet! inföllo grannarne.

— Jag får vånnas själf så fort ja' hinner, mente Per.

Men när hösten kom, fick han icke in sitt hö i tid, fast han slet dag och natt till och med om sabbaterna. Hafren grodde i skylarne, och frosten hann på honom innan han fick upp sin potatis.

Då insåg Per, att han måste skaffa sig hjälp och hela socknen blef perplex, när det spordes, att han stadt Tina i Lund, den vackraste och bästa och fördenskull den dyraste pigan i hela pastoratet.

Husbönderna rent af slogos om henne och öfverbjödo hvarandra bara för att få henne.

Nu dör Per snart, när han kostar på sig så dyr piga! mente folket i grannhället.

Men Per hade minsann allt gått och grundat ut, hur han skulle ställa till med saken.

När han skulle betala ut den första halfårslönen, kastade han fram till Tina några ord om, att det kanske skulle bli nyttigt för gården och bruket, därest han och hon gifte sig med hvarandra »te' hösten». Ty det voro de öfverens om att hemmanet kräfde rejält både ut- och inarbete.

Tina gillade förslaget och tog inte ut mer än tredjedelen af sin halfårslön.

Men när hösten kom, menade Per, att det vore förståndigt, om de väntade till våren med giftet, så att de under vintern hunne skaffa sig en smula flera möbler. Och så gick vintern. Men när våren kom, resonerade Per som så med Tina, att det egentligen passade bäst att »dra te' med saken framåt hösten, när man hade bättre om tid».

På det viset rann år efter år bort, och alltjämt gick Tina och släpade och slet såsom för sitt eget hos Per samt inbillade sig i sin enfald och beskedlighet att hon vid halfårets slut skulle vara mor på gården och bli »skrifven i köpet», som det ju heter.

Men det gick dock och var på det gamla viset under många Herrens år.

Till sist blef Tina, förstås, gammal, men hon hoppades likväl och trälade ut sig, så att hon blef både fullmogen och ful. Men sina löner lät hon stå inne hos Per.

En höst packade hon dock tillsamman sina fattiga grejor och låtsade göra allvar af att flytta sin kos. Men då svor och bedyrade Per, att giftermålet skulle ovillkorligen komma till stånd följande vår, och på den grund stannade Tina kvar hos honom äfven öfver vintern.

I källossningen hade Per förbundit sig, att bröllopet skulle stånda och gamla Tina hade ända sedan julen farit omkring såsom ett yrväder och ett torrt skinn samt sökt ställa huset på vederbörlig fot och rustat för den stora bröllopsdagen.

Men just som snön började smälta bort och det tycktes arta sig att bli slut med vintern, fick Per lunginflammation.

Man kan tänka sig, hur Tina skötte honom med grötar och värmda tallrikar. Hon gaf sig ingen ro, utan vakade nätterna igenom vid hans säng. Men det hjälpte inte ändå.

Per tröt och jordades.

Strax därpå kommo hans släktingar och gjorde rent hus samt drefvo bort Tina.

— Ja' ska' väl ändå ha' ut mina innestående löner! menade hon.

— Visst dä', för sista året! Men har du nå't te' godo för gammalt, så hör det inte hit! svarade släktingarna, och Tina måste gå i gryende vår icke till brudstol såsom hon så länge hoppats och trott, utan till fattigstugan.

Och där sitter hon stackarn nu vid spismuren och hoppas att Herren ska' förlossa henne »te' hösten».

Hvart vägskatten tar' vägen.

Allt folk i hela riket har i ett par års tid gått och undrat hvad de här vägskattemedlen användas till.

Omsider ha vi emellertid kommit underfund med den saken, och väl var det, ty vi höllo på att rent af grubbla oss fördärfvade på't.

När det först blef kunnigt ute i bygderna, att den nya väglagen blifvit antagen af riksdagen, blef här måntro ett hurrande och jubilerande utan all ände.

Ty vi tänkte, förstås, att vi efteråt skulle få skrifva räkningar och bära upp pengar för hvart eviga lass grus, vi körde på våra vägstumpar, och att det skulle vankas en god och rund ersättning för hvart tag vi togo till igenräfsandet af hjulspåren på vår gamla kyrkoväg.

Och hvem kunde väl tänka annat, när ju köpingsinvånare och fabriker och handelspatroner och allt reelt folk i hela riket skulle dela vägbesväret.

I den första förtjusningen gingo vi också in till landshöfdingen och begärde att dels få en hop nya vägar härs och tvärs i socknarne, och dels att få våra kvarn- och byvägar indelade till allmänt underhåll.

— Nu ska' hundan knussla, när herrarna ska' betala! grinade vi och förhäfde oss öfver den lysande seger vi vunnit.

Men den psalmen togo vi, gunås, upp för tidigt. Ty det dröjde inte så länge, förrän vi själfva fingo punga ut med vägskatt och därtill hålla de gamla vägstyckena liksom förr.

Hvad vi fingo tillbak's, var blott några usla ören, och länsmannen for och härjade, svor, skällde och kasserade vägarne alldeles som i den gamla, goda tiden.

Då blefvo vi först snopna, sedan arga samt togo oss till att hata väglagen, fast ingen af oss begrep sig på honom.

— Hvad begagnar dom vägskatten till? frågade vi hvarandra på stämmor och kalas. Men det fanns ingen, som kunde svara på den frågan.

Så, serradö, satte vi till en deputation, bestående af två snöplogfogdar, två nämndemän och en kyrkovärd och skickade dem till själfve häradshöfdingen för att bedja honom uttyda och förklara väglagen för oss.

Nå, häradshöfdingen var i början beskedlig och las i lagen, men ju mer han las, dess ilsknare blef han, och sist dängde han boken i golfvet, spottade och sa':

— Jag begriper mej lika lite på väglagen, som nämndemannens oxe därhemma förstår sig på hebreiska!

— Då är det väl bäst att vi resa upp till den, som har skrifvit honom, och be' att han tolkar lite grand för oss? inföll deputationen.

— Lönar sej inte! Han begriper honom, min själ, inte själf! lät domarn.

— Hva' ska' vi då göra?

— Skrif till riksdagsmannen, att han bums motionerar om anslag till en kommitté af sjuttio uttolkare, som ge sig ihop med att skrifva en förklaring öfver väglagen! mente häradshöfdingen och var så förgrymmad att han körde ut hela vår deputation.

Och gubbarna gingo snopna och långnästa sin väg.

— Det var väl hundingen ändå, om en inte ska' få nå'n förklaring på hvad vägskatten nyttjas te'! mumlade nämndemannen, medan de vandrade.

Då fick kyrkovärden en, som han tyckte, lysande idé.

— Pastorn, som begriper Uppenbarelseboka, måtte väl kunna tolka väglagen! Låt oss gå till honom, mens vi ä' ute! lät han.

Men det blef inte något med det, ty nämndemännen och snöplogfogdarne, hvilka i följd af sina ämbeten äro föga gudaktiga, ville inte vara med om'et.

— Då kränger han det bara till vår nackdel och bevisar, att våra egna gärningar och synder ha' skapat väglagen! mente de.

Och på det viset fingo vi inte något förstånd på väglagen, eller veta hvart skatten ta'r vägen, förrän det sedan helt plötsligt vardt uppenbart för oss.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

De hade lagt in en dålig planka i bron vid Flathälla norr upp i häradet.

Det var ett par stora kvistar i plankan, och hvar och en kunde begripa, att hon inte kunde hålla länge. Men rusthållarn, som åtagit sig brons byggande, bjöd den gamla brostyrelsen på toddy, så de sågo inte eller ville inte se felet, när de synade in arbetet och lämnade rusthållaren betalning.

Nå, på hösten kom Peter i Sobo i olycka där.

När han kom och körde ett litet bjälklass med sina stutar, rände den ene ner benet i kvisthålet och bröt af det, så att Peter, den stackarn, måste slakta stuten.

Men det var ingen, som brydde sig om'et. Peter vände sig visserligen till den gamle brofogden, men han svarade:

— Dä' angår mej inte! Nu ä' det en högre makt, som regerar och vägstyrelsen heter han. Vänd dej dit, äss du vill!

Men det tordes icke Peter.

Se'n gick Justus i Målen ner sej i samma hål och fördärfvade sej vid jultiden, så han låg sjuk i sex veckor.

Få dagar efteråt kom en knalle och körde där. Och som han inte kände till brons förhållande, fick han frambenet förstördt på sin häst i hålet.

Ett fasligt kolorum förde den knallen. Men när han fick veta att han hade vägstyrelsen, att vända sig till teg han. Ty han var rädd, att herrarne kunde förgöra't för honom hos landshöfdingen, så att han icke finge tillstånd att fara omkring i länet och lura folk längre, ifall han gjorde affär af hålet i Flathälla bro.

Men en tid efteråt kom patron i Bäckaryd körandes vägen framåt med två hästar sent en natt. Fort gick det, ty patron hade varit på julkalas hos häradsprosten och var rätt lifvad, så han satt och tralla-de för sig själf och manade på kamparne.

Allt gick välsignadt och bra, ända tills han kom ut på Flat-hälla bro.

Där stöp emellertid högerhästen, som om han hade fått ett skott i bringan, schäsen stannade som genom en ögonblicksbroms, och patronen höll på att kastas öfver broräcket af knycken.

Nå, när de fått låna lyktor i gården bredvid, befanns det, att hästen brutit af sig bägge bakbenen. Plankan hade gått midt af vid kvisthålet, och patron höll på att få gallfeber.

Nu blef det, förstås, anmälan till ordföranden i vägstyrelsen om brons skick, och folk väntade dag efter dag, att skadan skulle bli afhjälpt.

Men det tog tid.

— Jag kan ingenting göra förrän jag fått höra den öfriga sty-relsens mening! lät ordföranden.

Och så utlyste han sammanträde med styrelsemedlemmarne vid tingsstället, som ligger någorlunda midt i häradet.

De reste dit hela högen, och dumma hade de eljets varit, ty de fingo ju tillgodoräkna sig reseersättning och traktamente.

Så blef saken föredragen och diskuterad.

— Det är ju lätt hjälpt! Låt mans blott lägga dit en ny planka! sa' en af ledamöterna.

— Det är inte i enlighet med väglagen. Vi få lof resa dit, syna skadan, tillkalla sakkunnig och hålla entreprenadauktion på det blif-vande reparationsarbetet! förklarade de andra.

Och i enlighet med deras förslag blef det äfven beslutadt.

Efter två timmars ytterligare öfverläggning hade de bestämt dag för synens hållande och kommit öfverens att som sakkunnig tillkalla en ingeniör från staden.

Under tiden bröto ytterligare två oxar benen af sig i det olyck-liga hålet i bron.

Men på utsatt dag infunno sig alla de sex styrelseledamöterna

vid Flathälla, dit tre af dem hade fyra, två tre och en två mil, så att reseersättningen gick ju till rätt bra pengar.

Ingeniören från staden kom ock tillstädes och bron underkastades vederbörlig syn.

Undantagandes plankan var hon gudskelof i godt skick, hvilket togs till protokollet jämte uppgift om reseersättningarnas och dagtraktamentenas sammanlagda belopp 92 kr. 30 öre, hvarjämte den sakkunnige tillerkändes godtgörelse för resa och besvär med af styrelsen skäligen ansedda 125 kr.

Se'n drog det fjorton dagar innan entreprenadauktion för skadans botande hann blifva vederbörligen kungjord i alla häradets kyrkor.

Under de fjorton dagarne knäckte två luffare och en fattigstugugumma benen i hålet och tillskyndade församlingen en utgift af 33 kr. i läkarearfvode och medicin.

Till sist kom dock auktionsdagen och då åtog sig Magnis i Flathälla att ställa bron i vederbörligt skick för 75 öre, och arbetet tog endast 20 minuters tid i anspråk.

Men af den här sannfärdiga och i enlighet med väglagen tillkomna historia om brolagningen fingo vi, gualof, kunskap om hvad vägskattemedlen ska' användas till.

Ett sorgebarn.

— Den sakramentskade pojken gör mig med grå hår! röt bruks-patron Strömvall en dag.

Och det var minsann inte första gången han låtit ett sådant uttryck undslippa sig med afseende å sin son Axel. Han hade ändå inte mera än det barnet, och det var väl för den skull gubben var så bedröfvad öfver, att denne inte ville arta sig efter hans önskningar.

— Men hvad har du då emot den stackars gossen, efter du jämt och ständigt käxar på'n och hundfilar honom och aldrig bemöter honom som det höfves en kärleksfull fader? plägade patronessan säga.

— Åh f-n, han har så rasande simpla böjelser! Ser du inte, att han jämt och samt helst håller sig ute bland tjänstfolket och dagsverkarne. Och aldrig kan jag heller glömma, att han icke dugde till att ta' sin studentexamen! fräste patronen.

— Jaha, gubbe lilla, du vet, att man kan gå ifrån gård och grund, men inte från sitt sinne.

— Nå, ifrån gård och grund får han, min själ, nog gå en gång, ty en sådan där yrskalle, som inte håller sig uppe, så att han kan gifta sig efter sitt stånd och så att han får pengar, kan inte efter min död sitta vid det här stället, så intecknadt som det, gunås, är. Hade han dugt till att läsa och bli ämbetsman, kunde det redat sig. Men nu vräker han mej — som det står i bibeln — med grå hår i grafven, den nötstöfveln! suckade Strömvall.

— Nej, det gör han aldrig, gubbe lilla!

— Gör han inte? Hur tusan kan du säga det?

— Jo, det kan jag! Ty du är ju flintskallig och har peruk! Hur ska' du då kunna komma gråhårig i grafven?

— Dra åt . . .! fnös patronen, som i själfva verket var en smula råvalkad af sig, och gick sin väg.

Sådana där meningsutbyten voro inte alldeles sällsynta hos bruks-patronens. De förekommo tvärtom allt mera ofta, sedan herr Axel slutat skolan och gifvit sig till att gå hemma och titta på jordbruket.

Sant var det också, att ung Axel just inte ätit visdom med sked. Men om främmande språk och logik och tocke där inte gick uti honom, så var han dock benådad med ett praktiskt förstånd, och det såg nästan ut som om han haft en medfödd instinkt för landt-

hushållning, såsom ju många människor ha. Och när han gått där hemma och spovelerat bland arbetsfolket ett år, var han hundan så mycket styfvare i både solrosfrökakor och kainit och pudrett än kontraktsprostens son, som gått fyra år vid Ultuna samt svor på, att han »legat i» de artificiella gödningsämnena alldeles förskräckligt.

Men brukspatron Strömvall hade en gång för alla fått i sin tjurskalle, att en människa inte duger till ett dugg här i världen, utan att hon så och så många år hängt öfver en hop tråkiga böcker, och han var fullt och fast öfvertygad om, att ingen kunde bruka jord, utan att han hade fosforsyra och guano på sina fem fingrar och kunde tala som en präst i flera timmars tid om Ayrshire och Yorkshire och kali och magnesia och alla de där krokiga tillställningar och ord, som bo på en modärn landthushållares visdomsdrypande läppar.

Men Axel gick munter omkring på åker och äng och lärde sig praktiskt alla jordbrukets göromål, och hvart han kom och hvar han högg i satte han ett vådligt lif i spelet, ty folket tyckte om honom.

— Han ä' så beskedlig och gemen som en gelike; dä' ä' annat än den förhärdade gubbastuten! lät folket.

Kom det främmande till brukspatronens och man ville hafva reda på herr Axel till sällskap åt de unga damerna, hände det oftast, att man fann honom med grep i näfven ute i gödselstaden eller med tömmarne i hand bakom en harf långt borta på ett gärde.

Vid sådana tillfällen svor alltid patronen på, att bedröfvelsen skulle »göra honom gråhårig bums».

Var det så, att herrskapet Strömvalls skulle ut på fest i grannskapet eller in till bal i staden, bedyrade ung Axel alltid, att han hade skoskaf eller håll i bröstet, så att han måste stanna hemma.

Men de gamle hade inte väl gifvit sig i väg, förrän han spände till att tralla som en speleman samt for i väg bort till häradsdomarns, så att rockskörten flaxade såsom ett par örnvingar efter honom. Och när brukspatronen satt vid virabordet i det festliga laget och drack grogg och blef bet, så satt Axel, den muntergöken, och virade sin arm om häradsdomarens dotter samt tog hem spel på spel från den skälmungens läppar. Det var »gask», som han tyckte om.

På det viset gick det ett par år och knappast en dag förflöt, utan att brukspatronen förklarade, hur rasande gråhårig han snart skulle bli på grund af sonens simpla böjelser och eländiga bondkurtis.

Men Axel lät honom gorma och gnata.

— Hvilken är den torparpiga, som du är kär i, efter du jämt och samt hänger ute hos folket, du sorgebarn? kunde han fråga ibland.

— Kors, jag tycker om dem allesammans! skämtade Axel.

— Ja, jag kunde väl tro, att det skulle bli en turk af dej! Men hvem tusan bräs du på?

— Åh, det vet du allt! Äpplet faller inte långt ifrån trädet, heter det ju!

— Hut! Nu gör du mej med grått hår igen! Aldrig gör du annat, din dagdrifvare! — — — — — — — — — — — — —

Det gick emellertid sin gilla gång hos patronens, ända tills han i följd af ett par borgesmäns obestånd fick sitt betydliga kreditiv och ett par andra lån uppsagda.

Hur patron Strömvall for och konkade i bygden och i sta'n och krusade sina bekanta, blef det honom stört omöjligt att få andra borgesmän och ännu omöjligare var det för honom att betala in beloppen.

— Mor, sa' han en eftermiddag, då han kom hem efter ett nytt och fåfängt försök att få affärerna ordnade, mor, nu få vi gå ifrån vårt hem! Det går åt hälsefyr och blir konkurs innan veckans slut. Jag skjuter mig väl med revolvern eller med Axels fågelstudsare. Hade han skött sig, så kunde ett rikt gifte räddat oss, för han ser i alla fall ut som en karl, den odågan. — Ja, jag tar hans fågelstudsare, så samlar jag glödande kol på hans hufvud!

Patron hade knappt talat ut, och frun hade inte ens hunnit få tappen ur tåretunnan, förrän Axel och häradsdomaren kommo in.

— Jag hör, att brukspatron fått en hop pengar uppsagda, och nu ville jag ödmjukast fråga, om jag inte kunde få sätta in min dotters möderne hos patron, eftersom jag just nu har di pengarna oplacerade! sa' häradsdomaren.

Man kan tro, att där blef en nyter brukspatron. Han hoppade till som en kalf på golfvet och skrek:

— Låt bära in toddyvirke på eviga momangen! Sitt ner häradsdomare! Jo jo, visst går det an! Hur stor ränta?

— Ja, si det får brukspatron egentligen göra upp med sin son om!

— Jag ska' väl så i pocker heller och inte göra upp med den pigadonisen!

— Jo, efter som han ska' ha' flickan och gifta sig med henne, blir det väl egentligen hans pengar! lät häradsdomaren, och släppte ner några sockerbitar i toddyglaset.

Patronen bara glodde och glodde än på sorgebarnet, som stod där och log, och än på häradsdomarn, hvilken ägnade allt sitt allvar åt toddyberedningen.

Å ena sidan betänkte Strömvall sitt ruinerade läge och häradsdomarns stora rikedom, och å den andra sin finare släkt och sin förnämligare extraktion.

Och det slets med honom, som man säger. Men så kom han att se ut genom fönstret öfver sina vackra ägor och gårdens trefliga byggnader. Att få gå bort från allt detta och sätta fot under fattigmans bord — det vore dock ett rackaretyg, det kände han.

Och så gick han bort och slog Axel på skuldran:

— Lycka till du! Är det inte som jag alltid sagt, att jag skulle få glädje af dig, fast du inte passade till bokmal och pennfäktare.

— Men hur går det med dina grå hår, far! log sonen.

— Dra åt . . .! Skål häradsdomare!

— Tack patron! Dä' tycks arta sig bra mellan herrarna angående räntesatserna, ser jag! Skål!

Axel masade ut och hämtade flickan på kvällen, och patronen var så nöjd och uppspelt, att han tog henne i sitt knä och medan hon satt där, fattade han sitt glas och sa':

— Låt oss lägga bort titlarne, häradsdomare!

När Bom var på »treater».

Gamle afskedade korpral Nöjd och sonen hans, granadör Bom, hade kommit ner till sta'n för att köpa hem sina julagrejor, och det vet man, att ett sådant affärsföretag är nästan det viktigaste en människa ger sig ihop med under hela året.

Ett vådligt helgon skall väl ock den landtman vara, som icke vid ett så högtidligt tillfälle tar sig en knaber eller två, och månget blått band har äfven, gunås, blifvit förorenadt, när bäraren skolat köpa sin julafisk.

Jesses, det blir ju inte jul mer än en gång om året!

Nöjd och Bom voro emellertid inte hvarken helgon eller blåbandister, utan vanliga syndare, och därför begaf det sig, att de fram på eftermiddagstiden befunnos sittande vid ett bord på stadshuset.

Nöjd började redan att bli lifvad, och när han det blef, hade han för vana att skrika, härja och regera som om han haft att kommendera en halftropp rekryter. Och samma takt hade sonen också i sig.

— Skrik inte så förbålt, när du pratar, gubbe. Här äro vi inte lomhörda! snäste kyparn.

Men den uppsträckningen retade Nöjd, så han rynkade ögonbrynen och började att i sitt sinne fara efter kyparns argesta.

Rätt hvad det var, hviskade han till sonen:

— Är du kveck i bena, Bom?

— Som en lärka i vingarna, far lelle', svarade pojken.

— Nå, ränn då fram den ena skånken och fäll omkull den där krankelhanen, när han går förbi med kaffebrickan, som han nu dukar opp! log gubben.

Bom var minsann inte sen till det, utan då kyparen med den väldiga brickan öfver hufvudet kom i närheten, visste han inte ordet om förrän han låg där pladask och framstupa på källargolfvet. Och det gick så kvickt och med sådan fart, att kaffekannan singlade bort och utgöt sig öfver hufvudet på själfva stadsfiskalen, som händelsevis kommit in, och gräddsnipan for i synen på ingen mindre än nämndemannen i Tranhult, hvilken satt vid ett annat bord och kråmade sig.

Man kan tänka sig hvilket elände det blef. Stadsfiskalen vrålade och hotade kyparen med lifstidsstraff, och nämndeman steg upp, gulhvit i ansiktet och skriade:

— Vet I kanske inte hvem ja' ä'!

Där blef ett hissnesamt lif inne i stadshuskällaren.

De landtbor, som voro där och de voro inte få, påstodo med nämndemannen i spetsen, att alltsammans var en anläggning mot dem och ett uttryck af stadsboarnes vanliga oförskämdhet emot »modernäringens» idkare och det var som på ett hår när, att det hela hade afslutats med ett allmänt slagsmål.

Men stadsfiskalen uttryckte som sin mening, att det var en olyckshändelse. Ty ingen hade sett den unge Boms mandat.

Till slut satte sig också de stolta böljorna, men då hade stadsfiskalen nästan skrikit sig fördärfvad och hes för de närmaste fjorton dagarna.

— Här var hundingen så omväxlande och trefligt! Skål pojk! log Nöjd.

— Nu får du säga »du» te mej, för om ja' är ett grand äldre, så har du gått i korpralskola och ä' kveckare i bena! fortfor Nöjd till sin son. Och så drucko de brorskål och vordo än mer lifvade.

När de sedan gingo dädan, fick Bom minsann i förstugan se en stor affisch, som omförmälte, att där om en stund skulle bli en gruflig muntration i stadshussalen, att en herre skulle sjunga visor och berätta historier. Bom kunde inte stå emot det där.

— Kan I låna mig lite pengar, far, så får jag gå upp på treatern en vändning.

— Ja vars, men dröj inte för länge. Här har du en krona!

— En krona! Hur långt in i hälsefyr tror du att ja' kommer mä' den!

— Hur långt vell du då?

— Jo, ska' dä' va', så ska' dä' va' rejält! mente Bom.

— Nå här har du fem! Då vet jag att du måtte väl komma åtminstone till främre gafveln! röt gubben.

Sen kommo de öfverens, att gubben så fort han blef i ordning skulle traska af i förväg. Bommen trodde att han skulle hinna honom efter han var så kvick i benen. — — —

Och allt efter som konstnären sedan sjöng eller berättade, skriade Bom:

— Kors en så'n attanalning! Jesses, ja' menar att karlen ä' rent förbaskad — hi, hi, hi! Jag grinar ihjäl mig. Han är ledigare i truten än en präst, och har värre galepenne än klockarn, ha, ha, ha! Dä' här va' värdt minst tre reksdaler!

På det viset gick han på och klappade i händerna och ref sig i hufvudet. Publiken applåderade och jublade, så att svetten lackade af hvarenda själ, och konstnären sjöng och regerade och gjorde krumsprång, så att han rent kunde spränga sig, så glad var han. Ty han trodde, att det var åt honom folket gladdes så svårligen.

— Förbaska mej, om jag haft så roligt eller varit med om värre spektakel pa mången god dag! pustade borgmästarn, när han sen gick ner för trappan.

Bom blef bjuden på punsch och annat godt af flera stycken, när soarén var slut, så han var alldeles föryrad, när han till sist knäckte i väg på hemhållet.

Då han gått vid pass en half mil och kom in i Kullarps mörka hage, fick han höra något plumsa och ryta i ett kärr, som ligger där vid sidan af vägen.

— Är du skam eller spöke eller en oxe eller hvem är du? skrek Bom, ty han var inte buskablyg den kvällen, ska' jag säga.

— N-ö-j-d ä' ja'! svarade en andfådd röst från kärret.

— Jaså, jaha! Ä' du nöjd, så ä' ja' nöjd och belåten också! skrek Bom och gick vidare och trallade:

»När du ska' ut å fria
Så ta dig ej en gammal mö!»

Han tänkte inte på, att det var far hans, som gick i fyllan och vadade i kärret, så pass var han förvriden utaf punschen och »treatern», utan han gick hem och satte sig vid spisen och somnade bums.

Om en timme kom Nöjd efter, våt som en tupp och ilsken som ett vilddjur, och han hade inte väl fått se Bom sitta där och snarka förrän han gaf honom en örfil, så att granadören slog i golf som en torsk!

— Ä' du nöjd och belåten med den du? röt gubben.

— Jaså, var det I, som var i kärret? Ja, då ä' ja' nöjd! snörflade Bom och kastade sig på sängen.

Gubben ville ge sig på honom igen, men käringen afstyrde det.

— Jag kan spricka, när jag tänker på att den lömmeln lurade ifrån mej fem kronor för te' å' gå på »treatern»!

— Har I vatt på »treatern», far, eller hva' säjer I? lallade Bom i halfslummern.

— Ja, Kullarps kärr! skrek Nöjd och stampade i golfvet, så att vatten och dyjord yrde omkring stugan.

En runsten.

En vårdag för cirka 25 år se'n gick Johannes Karlsson i Norregård och bröt sten och stretade i backsluttningen västanför sin uthuslänga. Där låg förut en liten åker, som han tänkte utvidga genom att odla upp en gräsplan nedanför, hvilken gräsplan hans föregångare inte brytt sig om att rödja. Och de hade väl inte haft tid och stunder till den saken heller, emedan man i deras dar hade sitt mesta göra med att köra lass på landsvägarne och skjutsa folk. Sedan nu emellertid järnvägarne fördärfvat körförtjänsterna, kan en åkerman, som inte föredrager att flytta in till sta'n och bli åkare eller hökare, få tid att ägna sig en smula åt modernäringen. Och en sådan karl var Johannes. Han ref och bråkade i jorden med järnspett, flåhacka och ärjekrok, så att hans barn, som nu skörda fälten, må såsom pärlor i guld. Ty jorden är i alla fall den huldaste moder som finns för dem, som vårda sig om henne.

Nå, en dag för 25 år se'n eller så vid pass gick Johannes och bröt upp jordstenar och redde en ny åker västanför sin la'gård. Och rätt som han gnodde där i svett och flit, hittade han i jorden en stor flat stenhäll.

— Dä' blir en djädranas bra trappsten af den, lät Johannes.

Se'n skaffade han sig hjälp, reste hällen och stöttade henne, så att hon stod som en bautasten, ty i den ställningen ville han ha henne, medan han jämnade af hennes kanter och »yxade» till henne så att hon blefve jämn och vacker. Ett sådant arbete skulle nämligen gå lättare för sig, när stenen stod rätt upp och ner.

Men hur det var, fick Johannes aldrig tid att putsa till den blifvande förstugustenen.

En riktigt ifrig jordbrukare får sällan stunder att offra åt sådant, som inte är precis nödvändigt, och därför blef hällen stående i hans åker såsom ett ärevördigt och talande vedertecken på hans flit och odlarnit.

Men så hände det, att Johannes hade en son, Kalle hette han för resten, som blef glad vid gårdbons Mina. Och Mina blef glad vid Kalle. Men de voro blyga och oskuldsfulla bägge två, så att de kommo sig inte för att stoltsera med sin kärlek i byn, utan de dolde den och skylde honom för hela grannhället samt sökte gömma honom, så att ingen ens skulle kunna andas på'n.

Sådana idéer ha landets oskuldsfulla barn ibland. Och det är i mitt tycke underliga idéer, hvilka jag inte kan fatta. Ty jag erfar för det mesta som om det skulle utgöra min största sällhet att få gå midt igenom bygatorna med armen om lifvet på min älskling och under det hon lutade sitt svarta hufvud mot min skuldra skrika högt och vildt inför allt det afundsamma släktet:

— Hurra, detta ä' min flicka; håll ur vägen för henne!

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Så en dag funno Kalle och hans tös på, att det var så vigt för dem att hålla sina små möten bakom den här ofvanberörda stenhällen. Den var bred, låg i en sluttning och det var stopp att ifrån gårdarne på backen skönja hvilka och hvad som rörde sig bakom stenen. Och det var inte kinkigt att osedd och i doldom smyga sig dit heller, ty det växte skyddande hassel- och albuskar i sluttningen.

Thy gick Kalle dit ner i solakvällarne, lade sig bak' stenen och härmade kajors läten.

Och han behöfde aldrig släppa ifrån sig mer än ett par eller tre kraxande, förrän han fick se Minas schalett skymta fram i backen.

Jesses, jag är ingen realist, ty jag gick latinlinjen under min studietid. Och därför kan jag inte på modärnt sätt beskrifva Kalles och Minas ljufveliga fröjder bak' stenen. Och det får herrskapet förlåta mig, ty jag börjar bli gammal och mina själsförmögenheter ha anlag för att ge tappt, när det gäller sådana omständigheter. Men roligt hade de, och det kan hvar och en tänka sig.

Så hände det en dag, att Kalle och Mina fingo för sig att gravera in sina respektive namn i stenen, och det gjorde de också medelst en mejsel, som Kalle tagit med sig i tröjfickan. Men bokstäfverna blefvo allt ett grand sneda och konstiga, ty vederbörande skulle naturligtvis krama hvarandra om lifvet och pussas emellanåt medan de böstade in namnen i stenen. Men namnen kommo dit i alla fall.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Så begaf det sig, nu efter 25 års tid och sedan Kalle och Mina som gifta bott länge i Norregård och lagt på en hel skock barn, att en Lundastudent kom gångandes och botaniserandes öfver Norregårds ägor. Han fick se stenen samt låg vid pass sex timmar och sökte tyda inskriptionen. Men det blef löx för honom. Hur han djädrades med det i all sin grufliga lärdom, kunde han inte ändå finna tydningen, ty han var för lärder, kantänka.

Men han ville inte låta saken gå ifrån sig, utan skref till Vitterhetsakademien och beskref och ritade upp stenen. Akademisterna snusade och undersökte historien samt kommo till sist öfverens om, att en ny runsten blifvit funnen samt skickade ner en så kallad docent för att läsa af honom.

Ni skulle ha sett den där docenten vid stenen, så hade ni fått er ett grin. Han kom ner och slog sig ihop med prästen och talade

stolta och arkeologiska ord med honom. Prästafrun bakade fläskpannkaka och var högtidlig samt snodde ihop den gudligaste matsäck i världen till tröst och sinnesstyrka åt docenten och pastorn innan de dråsade af för att syna och beskrifva den nyfunna runstenen.

Lundastudenten hade gifvit en teckning af terrängen, så det var ingen konstighet för pastorn och docenten att hitta rätt på stenhällen.

En afton fick Kalle i Norregården alltså se ett par herremän demonstrera och regera vid stenen i hans hafreåker. Och när han tittat på dem en stund ifrån sin gårdsplan, masade han dit ner.

— Dä' ä' nok attan ett par stollar, som rymt ifrån dårkistan! lät han åt hustru sin.

Men han blef inte så litet snopen, ska' jag säga, när han fick se sin egen själasörjare stå där och peta med en pennknif i den förglömda stenhällen.

— Här har fader Karl en rar runsten, som ingen vetat om förut; vi ska' snart tyda inskriptionen, sa' pastorn, när Kalle hälsat på vetenskapskarlarne.

— Tyda! Dä' fordras väl ingen lärdom te' å tyda dä' där. Dä' öfversta ska' va' »Mina» och di nedersta strecken ska' föreställa »Kalle». Ja' hoggde in'et för cerkla 25 år se'n, när hustru min och jag va' fästefolk och vänslades! log Kalle.

Ni skulle ha sett bå' pastorn och docenten efter den upplysningen.

Många konstiga karlar har jag sett här i socknen på sista tiden, men så ta' mig dalern, om jag sett några löjligare.

Docenten for tillbaka till Vetenskapsakademien som en pil, och han kommer här nog inte i brådbrasket.

Nordiska spel i Grälebo.

Patronen på Ängaholm, som ligger en half fjärdingsväg från mitt, har då den grannaste och tosigaste flicka, som finnes i världen, så det är då inte underligt, att patronen kallar henne »solstrålen» och att alla karlar, som träffa henne, bli vridna.

Ingen enda pastorsadjunkt har kommit oslickad härifrån, och löjtnanter och kaptener och moss- och torf- och landtbruks- och utdikningsingeniörer samt mejerikonsulenter och hela kreatursprämieringsnämnder, som vankat fram här och blifvit inbjudna på frukostar eller middagar hos patronens, ha lämnat kvar sina förnuft — äss de haft sådana — på Ängaholm.

Men fröken Karin bara grinar åt allesammans, och dess tokigare bli ju herrarna.

En så'n skälmunge finns inte i hela landet. Det trifs bara sprittande glädje, gyckel och tosingaforer inom hennes lilla barnungahufvud. Men annars är hon snäll och god som en liten Herrans ängel. Det är bara friare och tocket där, som hon just inte har nå't förbarmande med. Men det kommer nog hennes tid en gång, när den rätte möter henne, det har jag sagt henne flerfaldiga gånger. Och då får hon nog, stackars liten, erfara hur det kännes och hur det bränns, när kärleken oförhappandes rusar in i hjärtat och börjar regera öfver tankar och sinne och känslor och allt det där, som ni nog vet om och som gör, att vi bli gifta och få block om fötterna. Häromsistens kom hon och förde spektakel med mej, gamle skråe, samt lurade mej att begå nordiska spel. Hon vankar för resten förbi Grälebo, där jag bor, tidt som oftast. Sommartiden susar hon förbi på en sådan där cykel, di kallart, och i vinterdagar sprätter hon sig fram på en illmänskadt lång och odräglig kälke, som jag aldrig sett maken till.

Jag stod ute på vedbacken och skulle klyfva sönder lite kaffebråte åt käringen min, som gualof fått sin »induflensa», så att hon ingenting kunde uträtta, utan satt där inne i stugan och sa', att hon väntade på döden i hvilken minut som helst. Hon får för öfrigt alltid den dödssjukan hvarje gång jag kastar fram ett ord om att gå till någon auktion i grannhället. Det hade jag nu gjort på morgonen samma dag. Och så blef resultatet det vanliga. Käringen fick sin sjukdom och skulle dö — det svor hon på — ungefär vid den tiden auktionen skulle börja.

— Vill du sta' och ha roligt på auktionen samt kanske dricka kaffegök och dra' fingerkrok, när jag ligger i själatåget, så gack! grät hon. Och då fick jag förstås lof att bli hemma och sköta henne och sysslorna. Men arg var jag där jag stod på vedbacken och knölade sönder kaffeveden. Jag grunnade och grunnade, om jag inte skulle kunna hitta på något djädrigt meklament, som förmådde bota hennes sjukdom, så att jag kunde få gå på auktioner och andra roligheter, jag såväl som andra reela karlar i socknen.

I detsamma kom fröken Karin framsprättandes med sin långa drög och började grina det första hon fick se mig.

— Hva' är det nu, som är så roligt? Har fröken fått en ny slags ingeniör till friare? lät jag. För jag var ju vid misshumör och satiriskt anlagd i det momanget.

— Stackars, stackars karl! Ni har ju en min på er, som ni vore kär upp öfver öronen, skrattade hon, så att det klingade som bjällror.

— Kär! Tvi den dålie! Hvem i all sin dar skulle ja' bli kär i härute? Och för resten ska' jag säja fröken, att ja', gualof, har ett godt vett och starka nerver, så att jag reder mej nok för kärleken! lät jag.

— Men ni ser så där olycklig och dum ut, som karlar pläga göra, när de ä' kära eller vilja spela förälskade. Ni ser ut, som om ni friat nu på morgonkvisten och blifvit åthutad i stället för kysst! svarade hon och tog på sig en min full af medkänsla, den bytingen.

— Jesses, skoja inte mä' mej! Ja' ä' ju gift, så kärleken ä' ju en öfvervunnen ståndpunkt. Men jag är förbaskad, för käringen har fått sin induflensa och vi ha auktion i Bockebo, sa' jag.

— Ja, ser ni det, att det är kärlek, som lagt de där rynkorna i ansiktet på er och att det är kärlek och ömhet, som dra ner era mungipor på det där viset! Er älskade hustru är sjuk och ert hjärta bäfvar af ängslan och oro och medlidande och sorg! sa' hon och la' hufvudet på sned.

— Fröken ska' inte häda en medelålders och kloker karl, sa' jag — för jag har gunås varit gift i flera år, och när man dä' varit, så ä' dä' inte nå'n kärlek med i spelet längre, som drar ner våra mungipor, och då ä' dä' inte frågan om nå'n ängslan eller oro eller nå'n bäfvan i hjärtat, utan då vill man va' i fred och gå på auktioner och få lite lugn för kärleken, sa' jag med en stor så kallad indignation. —

— Har ni då aldrig varit kär och älskat? sporde fröken.

— Kär och älskat! Visst tusingen har ja' dä'! När jag var ung och ogift älskade jag igenom hela pastoratet ända ifrå' Skuggebo och ända te' Målen, precis som frökens pastorsadjunkter och ingeniörer, och hade inte ro hvarken natt eller da'.

— Men ingeniörerna svära på, att kärleken aldrig går öfver, utan växer till sig i kraft och styrka år efter år!

— Han gör så hundingen heller, den lurifaxen. När han bara styrt till ett äktenskap, blir dä' induflensa och andra krämpor och lip och pip af hemma hos fruntimret samt kaffegöksträngtan och auktionsgriller hos karlarne. Tro hvarken ingeniörer eller präster eller proselyter i den vägen, fröken lilla, för djädran i min lilla låda, om kärleken är nå'nting att lita på. Gack och titta på min Kajsa där inne! Ho' grät en gång och sa', att ho' heller ville dö än göra mej nå'n sorg eller sätta sig emot hvad jag ville. Och nu får hon induflensa och tretti, förti andra obotliga och dödliga sjukdomar, om ja' bara vill slinka af en vändning till nå'n auktion eller annan rolighet, sa' jag. Ty den så kallade indignationen satt fortfarande kvar i mej för Bockebo auktions skull.

— Men ni talar inte om hurudan ni själf är, skrattade hon.

— Hurudan jag är! — Jo, ja' ä' anagga mej reeler i alla affärer. — Men hva' i alla tider ä' dä' för ett åbäke till drög, som fröken lagt sig till med, sa' jag och dängde yxan samt gick fram och tittade på hennes åkdon.

— Ack, det är en sparkstötting. Försök honom! Ni med de benen skulle få en bra fart på honom! log hon och visade mej, hur det skulle gå till att köra med'en.

Nu ha vi en ganska bra sluttning från vedbacken och uthusen ner mot stugan och ett stort stup på vänstersidan, ty Grälebo ligger, gu' nåde mej, på en ås och på vrakmark, för att inte husen ska' ta bort något af åkrarne och slätten nedanför.

— Åk utför backen, får ni se hur fort det går, sa' fröken. Nå, jag ställde den långa helsefyrn i position och sparkade till med min broddade träsko. Och så barkade det åstad. När jag sprätte till andra gången, kom minsann Kajsa utspringande ur stugan med den tomme potatiskorgen i näfven. Hon hade tydligen bättrat sig, när hon såg, att jag inte gick till auktionen. Och nu skulle hon väl ut åt grafven efter jordpäron till middagen. Hon hade förstås en stor schal om hufvudet, så att hon hvarken hörde eller såg, den sjåtan, utan kom rakt emot mej. Men så, serra dö, vände hon sej om och hötte med näfven åt den minste pojken, som kommit ut på förstubron och bölade och ville följa med henne. Då hade jag just sprätt till med träskon för tredje resan, och nu kom åkdonet som ett jehu och drabbade på Kajsa bakifrån, så att hon for vidöppen emellan skalmarna, och jag var inte mänska att hvarken styra eller hejda det förskräckliga kreaturet till drög. Kajsa skrek i himlens höjd, där hon låg med potatiskorgen på bröstet. Pojken skrålade där nere och fröken grinade där uppe så att det ringde i öronen på mej.

Men undan gick det, så att det hven. När vi så körde förbi min lilla bod, kom Johannes i Fageräng fram från gångstigen till vänster. Skam hade inte märkt Johannes, men han tar alltid den ginvägen öfver vår gård, när han skall åt Bockebohållet eller österut åt

socknen. Karlen hade inte väl kommit upp från vår gatuväg, förrän kälkastollen rände till honom med nosen i smalbenet, så att Johannes for framstupa öfver benen på Kajsa och fick in skallen i potatiskorgen.

Då försökte jag hejda uslingen och skrapade med den högra träskon i vägen. Ty nu såg det mörkt ut.

Tror ni, att han stannade? Nä' gubevars, hvad han det inte gjorde! Men dråsade af vägen gjorde han och snurrade omkull vid stupet, så att jag och Kajsa och Johannes med hufvud och hätta inkilade i korgen rullade utför den långa hällningen med en hisklig fart. Snö och träskor och bälgvantar och Gu' vet icke allt yrde och smattrade utför branten. Jag blef liggande vid en sten, Kajsa hamnade, gualof, i en enebuske. Men Johannes tumlade längst. När jag tittade mig omkring, satt han i en drifva där nere och försökte kränga korgen af hufvudet. Han trodde tydligen, att han råkat ut för skamstyg, ty jag hörde honom med skälfvande röst läsa: »Bort, o värld! med ditt försåt!» o. s. v. Fröken Karin stod och höll sig i bodknuten och hela den lilla varelsen skakade från topp till tå.

— Jess, fröken ä' väl inte fördärfvad också? sporde jag och försökte få rätt på mina träskor.

— Åh — — åh — — åh! Herre Gud så härligt! Vänta tills jag kan tala! Och så skrattade och skrattade hon, så att hon kunnat mista andan, det förskräckliga barnet.

— Oh — oh — oh! Nordiska spelen i Stockholm voro ett intet mot detta. Ha ha ha! Det här var tusen, tusen gånger härligare! skrattade hon.

— Var detta nordiskt spel då, fröken? pustade jag.

— Visst, visst! Detta var nordiskt spel af prima sort! Och så skrattade hon, tills hon var i färd med att förgås.

— Men då ska' jag väl ha ett silfverstop i pris! lät jag.

— Ja, ja! Vänta bara, tills er hustru kraflat sig upp ur enbusken, så delar hon ut priset! genmälde den bytingen.

Och det höll streck. Ty maken till det tal, som Kajsa drog till med, när hon väl kommit på benen och fått träskorna på sej och ryckt korgen af skallen på Johannes, det har aldrig hittills hållits vid några nordiska spel eller marathon- eller kapplöpningar. Hon upphöjde mina egenskaper i allra högsta mått, hon gjorde mig märkligare än själfve Nordlund, för om han hade haft en hustru, skulle han nog inte med berådt mod mördat henne ute i snön midt i smällkalla vintern, sa' hon. Jo, hon upphöjde mej så pass, att hon jämförde mej med själfve Belsebub. Fröken Karin grinade, så att hon kunde sig fördärfva åt Kajsas tal och klappade i händerna och ropade »bravo»! Till sist ilsknade jag till, och när Kajsa inte orkade längre, sa' jag:

— Nu har visst dina svåra sjukdomar gett mä' sej! Är du alldeles induflensafri nu, Kajsa lella?

— Jag ska' nog ge dej för induflensa, när vi bara komma på enbeten, din hustrumördare! skrek hon.

— Gu'alof att du blef bra igen. Då tar jag rätt och går med Johannes ned till Bockebo auktion en sväng! genmälde jag. Och därvid blef det. På två röda minuter fick jag på mej stöflar och helgdagsrock och masade i väg med Johannes, medan fröken stod kvar och pratade med Kajsa och tröstade henne. En liten stund efteråt sparkade hon förbi oss ute på gärdet.

— Nordiska spel ä' ju inte så dumma ibland! skrattade hon.

— Di ä' te' stor välsignelse. Dem förutan hade jag ju inte fått käringen botad och inte kommit till Bockebo i dag! Gu' välsigne bå' fröken och hennes drög och nordiska spelen! svarade jag.

På aftonen hade vi grufveligen lifvadt i Bockebo, och jag vred mig till en bra ko där nere för ett sablarnas rampris, så att Kajsa sa' inte ett knyst, när jag kom hemskranglandes framåt kvällen.

Nordiska spel ska' jag hädanefter flitigt öfva.

Maja.

— Jag är så nöjd och så tacksam emot himlen för allt hvad han gifvit mig, för hälsa och krafter och humör och matlust, för duktiga armar och styf rygg, för hus och hem och allt annat, som så många andra människor sakna. Men jag vet inte hvarför vår Herre stoppade in ett så oroligt och ett så fasligt brinnande och skälfvande hjärta i barmen på mig och hvarför han drifver mitt blod att köra så hett rundt omkring i mina ådror. Om jag hade fått ett lugnare hjärta och ett kallare blod, skulle här inte vankat många lyckligare karlar än jag omkring på jorden! Sa' Bengt i Bygget i soluppgången en dag.

Det var så, att Bengt och jag hade kommit öfverens om att vi skulle fiska tillsammans, och så hade vi köpt ett par nät ihop och lagt ut dem utanför vassbänkarne vid tegelbruksstranden. Nu voro vi i morgonstunden på väg att vittja dem, när Bengt lät undfalla sig de där orden. Han brukar i allmänhet inte säga mycket i sänder, den gode Bengt, och därför tyckte jag, att det var konstigt att höra honom tala om hett blod och brinnande hjärta. Hvem i hundingen har inte ett hjärta, som man har svårt att tämja? Men det brukar man ju aldrig tala om. Jag visste nog, att Bengt i alla tider gått och grubblat, som om han haft nå'n sorg eller ett stort bekymmer, men det trodde bå' jag och andra bero på, att han hade sitt stora hypotek att dras och plita med.

— Hm, har hjärtat spelat dej nå't svårt spratt, Bengt? undrade jag.

— Inte precis något spratt, men . . . men . . . Ja, det där begriper du inte. För du har förstås intet förstånd på hvad det vill säga att hänga fast med hela sin själ och hvarje fiber i sin kropp vid en kvinna! sa' Bengt och drog ner hättan och tog långa steg.

— Jo, det har jag bå' minne och erfarenhet af. Tror du kanske att jag är en gammal träbock? Nej tack, du. Innan jag blef gift fanns det inte en tös i hela vår rote, och inte i grannroten heller, utan att jag rände som en stolle efter henne och tyckte om henne mer än hvad nyttigt var, lät jag.

Bengt hånlog, så att jag höll på att bli rasande på'n.

I detsamma klefvo vi öfver gärdsgården och kommo in i Linne

ryds äng, där den gamla vildappeln stod och blommade så grant utmed stigen ner åt sjön.

När vi nådde fram till det hvita trädet, stannade Bengt och satte sig på den stora stenen, som ligger invid stammen, och han tittade långt och vidöppet och betedde sig nästan som en stolle.

— Har du ondt nå'nstans, Bengt? frågade jag.

— Åh, inte så värst! Men det kommer åt mig ibland om våren, särdeles när jag vankar fram här, då appeln blommar. Det kommer öfver mej att jag tänker på Maja, och då känner jag det som om jag hade gått vilse i lifvet och kommit in på rasande led.

— Bevara mej Gu', jag tror du börjar fela på vettet, Bengt! Går du och tänker på Maja än i dag, du gamle syndapalt. Hon for ju sin väg för många Herrans år sen och kom undan, så att ingen vet hvar hon finns nu, gapade jag.

— Tänker . . . ja, gunås . . . och det är då i alla fall en go' sak, att tankarna och barndomsminnet inte kunna tas ifrån mej, hvarken utaf hypoteksbanken eller länsmannen. Om det skulle gå illa, så kan dom skilja mej ifrå' allt hvad jag har, men inte ifrån mej själf och inte ifrån Maja. Jag vet inte hvar hon är eller hur hon har det, men jag är hos henne i alla fall med min själ.

— Vi låta näten ligga. Kom med, Bengt, så sätter jag för min märr och skjut-ar dej till doktorn, för du är ju sjuk, det hörs ju, afbröt jag. Och jag kunde väl inte tänka annat, när han pratade så konstigt.

— Sjuk! Ja, du skulle var't mycke' sjukare, om du haft mitt hjärta och mitt sinne och suttit med Maja under vårkvällar i ungdomstid vid det här trädet och på den här gamla stenen, när bina surrade i blommande grenar och sola gick ner där borta bakom Applakulla skog.

— Inte blir en sjuk af så'nt! lät jag.

— Nä', inte så länge det varar. Men när hon så en dag drifves åt ett annat håll, och man själf i sin feghet låter köra sig åt motsatta leden, då springer det efter några dar sönder något, där bröstkorgen börjar, och det såret vill aldrig läkas se'n. Har du aldrig blödt på det viset? sporde Bengt och tittade ut öfver ängen, som doftade och blommade.

— Jo, gubevars, nok har mitt hjärta blödt, men det kom, gualof, alltid snart en annan tös och stämde blo'en, svarade jag.

Bengt knep i hop ögonbrynen och tittade på mig med en min, som om han tyckte att jag var en dumbom eller ett kreatur. Och så torkade han sig med tröjfliken öfver pannan och började tala med en tunga, som klingade nästan vackrare än en prästs. Aldrig trodde jag, att det kunde finnas sådana ord, sådan ton, i en simpel karl. Men det är väl så, att när det börjar frusta ur hjärtedjupet

på folk, så blir det rödt och vackert, äfven om barmen skyles af en blångarnsskjorta och en hemväfd tröja.

Jag hade var't orolig för näten, men jag glömde bort båd' fisk och skepp och vårt morgongöra, när Bengt knäckte till att öppna sitt hjärta och drifva tankarna tillbaka till den flämtande kärlekens och ungdomens dar.

— Det är för resten en underlig Gu' vi' ha' — sa' han, som aldrig eller åtminstone sällan låter en få den, man vill ha' hos sig här i lifvet.

— Nänä, det har du rätt i, Bengt, sa' jag. Ty hur det var, kom jag att tänka på, att det nog skulle varit hvitare, renare, grannare och saligare där hemma så väl i stugan som inombords, om Kajsa i Åsa fått flytta till mig och fått bestyret öfver mej och hus och hem och kreatur och mataffärder. Kors, hvad gröten skulle smakat godt och »doppat» till fläsket, om mjölet fått glida ner i grytan eller pannan mellan hennes små knubbiga fingrar.

Men skam och Manne i Bråten togo Kajsa, och Josefina i Fästampen anammade mej.

Tvi den dålige!

Men såsom man bäddar åt sej, så får man ligga.

— Nu kila vi ner, Bengt, och titta på våra nät, sa' jag.

Jag ville komma bort från Kajse-tankarna. De gräma och kvälja mej alltid och rifva mej och liksom förebrå mej och säga mej, att jag förspillt lifvet och varit en skrabbelin.

Men Bengt ville, att vi skulle stanna en stund i Linneryds äng.

— Låt mej sitta här ett grand och grunna, sa' han. Det är som jag låge i en vagga. Hypoteket och ledsamheterna och alltihop det där glider undan som en sky, den där gripes af en östanvind. Här satt jag med Maja, det lilla mjuka och fagra vårblomstret. Jag känner just nu hur hon kröp intill mig med sina späda lemmar. Jag var inte klen på den tiden. Du minns väl, att det var jag, som stod på kyrkotornskulan och girade fast åskledaren vid korset, och jag darrade inte på hand eller fot och kände mej inte yr heller. Men när Maja satt här på stenen och log och lindade sin mjuka arm om halsen på mej och hviskade sina små drömmar och sa': »Styr om att jag får vara hos dig, Bengt, så länge lifvet räcker», så skalf och frös och darrade jag i hvar lem. Och allt mitt blod strömmade ned och skvalpade i trakten kring hjärtat. Jag kunde inte tänka, jag tyckte att det var en liten blomma, som spirade upp och klängde sig fast vid min sida. Jag vardt rädd att jag — en grobian som jag varit och är än — skulle skada eller bryta stjälken. Jag vågade knappast andas åt det hållet, där hon satt och gnodde med sitt lilla hufvud mot min väst. Nå ja, man är väl ändå inte mer än mänska. En gång i slutet af maj kunde jag inte styra mej längre. Jag tog henne om lifvet varsamt och vackert, som om hon varit af glas, och lutade

mina läppar mot hennes högra ögonbryn och kysste henne där. När jag gjorde det, hvilket jag för resten aldrig ångrar, så är det ju möjligt, att hon räckte upp sitt hufvud, ty det var väl därför som mina läppar viljelöst mötte hennes, i hvilka det heller inte var just mycke' större vilja än i mina. Och det kvittar. Jag minns bara och skall ända till det ögonblick, då min själ flyr, minnas att det där ögonblicket var det enda, under hvilket jag varit säll och lycklig och stolt här i lifvet.

Det var ingen synd och ingen skam och intet brott i den kyssen. Det var två varma barn, hvars läppar möttes därför att det måste så ske, när vår och himmel tillåtit kärlek växa och gro i deras hjärtan, alldeles som de låta blommor slå ut i solljus under ljumma västanvindar.

När knopparna vuxit sig fulla och starka, så måste de spricka och slå ut. — — —

Men så hade man sett oss vira armarna om hvarandra, man hade sett våra oskyldiga läppar mötas, och det var dumt och elakt och styggt folk, som sett det, folk, inom hvilket ingenting godt kan gro. Ty det är med människorna som med åkrarne: där skulorna och gödselhögen vräkas, där växer ingenting annat än tistlar och nässlor, och där bränner man sin fot och sin hand.

Nåja, det var jag, som drog Maja intill mig, det var jag, som kysste henne. Och om Serafim eller den så kallade Cherubim ställt sig emellan oss med sitt bart huggande svärd, så hade jag gjort det ändå. Och ängelen — det är jag säker på — skulle gått åt sidan och lett och varit nöjd, ty änglarna, de rena, le ju och glädjas, när människobarn älska hvarandra.

Men hvarför kastade ej hädarne sina stenar på mej, som hade tålt det och grinande stått emot det? Hvarför kastade de dem i stället mot den veka och svaga? Jo, för det att de skulle göra än mera ondt.

Så blef hon till ett flarn. Hon var för stolt för att höra det, och så drog hon bort med sitt brinnande hjärta, som väl nu har förtärts i det kalla och ödsliga lifvet, och lämnade mig här utan glädje och utan hopp, utan lycka och utan framtid. Hvad mänskligheten ändå är feg! Det var ju mot min barm, de skulle kastat sin smuts, det var med mig, de skulle tagit ryggtaget. Men de föredrogo att bryta den veka och doftande liljans spröda stjälk. Det var lättare, förstås, sa' Bengt och hans läppar voro bleka.

— Ah, sitt nu inte här och grubbla på Maja. Det finnes ju flera än hon och lika vackra töser som hon. Inte ska' man gå och ha tråkigt för ett fruntimmers skull. Statt upp Bengt, så kila vi ner och vittja våra nät, lät jag.

Nå, den sabla karlen steg upp och skakade på sig och glodde på mej föraktfullt, som om jag varit skyldig honom pengar och mum-

lade något om mej, hvilket lät som »nötstöfvel». Så tittade han på blommorna, som glänste hvita i vildappeln och mumlade:

»Har himmelen icke stjärnor,
Ge drufvorna icke vin?
Och finns det i hela världen
En Maja så skön som min?»

Se'n gingo vi ner och hifvade upp trettiotvå skålpund abborrar ur våra nät.

Stufvade abborrar ä' inte stort sämre än kärlek, tycker jag.

Vådaskott.

Jag ska' tala om, att vi ha en poststationsföreståndare här ute i socknen, som inte ställer sitt ljus under någon vare sig skäppa eller halfspann. Jag törs nästan svära på, att själfve den kunglige generalpostdirektören inte är så djädrig att tala vid eller så hög i sinnet som vår poststationsföreståndare är. Ja, till och med kungen i sitt majestät är skam så mycket mera nedlåtande och gemener än vår »postmästare», såsom han älskar att kallas, den rytande ulfven. Och kungen är mycket mildare också. Det minns jag sedan jag var med i den s. k. deputationen till slottet, när vi skulle tigga oss till en präst en gång för många herrans år se'n. Vi fingo prästen, fast vi just inte båtade af honom. Men så mycket lärde jag af den resan, att en kung inte är så hög i sinnet som en gammal pösig och snusig och flottig och ilsken poststationsföreståndare, hvilken säljer för tjugofem riksdaler frimärken i kvartalet.

Kungen hälsar på folk som en vanlig människa, och kungen kan skratta som en annan karl. Men det gör inte poststationsföreståndarn, utan han bara ryter och skäller och glor som en tjur på en köttkandlare.

Jag minns än i dag hur det bar till, när vår deputation kom in i slottet och skulle träda fram för majestätet och underdånigast anhålla om prästen. Häradsdomarn i Lockebo skulle föra vår talan, och vi hade spelat öfver och lärt att bocka oss. Själf hade jag i fjorton dars tid förut gått i lagårn och öfvat mig i ödmjukhet och att göra fina komplimanger. Jag förutsatte nämligen att min store och granne högerstut var kungen och allt det öfriga fäet, stutar och kor och får, hofherrar och hofdamer af olika valör. Så gick jag fram och bockade mig för stuten och mjukade upp ryggen på mig, tills jag kunde böja mig så, att jag blef såsom den yppersta sprättbåge.

— Buh! lät stuten och ristade på hufvudet och såg bå' förvånad och belåten ut, när jag slutligen blef god för att bocka mig, så att skallen nästan snuddade vid golfvet i fodergången.

På det viset blef jag säker, och hjälpeprästen sa' också, att jag var öfver höfvan »hoffähig», när vi drogo åstad.

Nå, när vi omsider kommo inför kungen och skulle till att bocka oss, så var där så ställdt, att golfvet var såsom den hårdaste glanskis, hvadan häradsdomaren, som var rätt bra tjock och oviger och hade

nya stöflar med hala och föga tillslitna sulor, dråsade pladask baklänges midt för näsan på kungen, så att det sa' klock i häradsdomaren.

Kungen försökte hålla sig allvarsam, men det blef stopp för honom, och det får ingen säga något om, ty det såg förbålt roligt ut.

Kungen kunde alltså inte hålla sig, utan dräpte till att skratta i den kungliga salen.

— Ha ha ha! Du har fallit neder reellt för din kung. Hjälp honom på benen, karlar, och faren i frid. Prästen ska' ni få, log han och gick ut.

Så'n var kungen, god och gladlätt och hjälpsam.

Men när man kommer till poststationsföreståndaren här hemma, så låter han på ett annat sätt.

— Hva' vill du nu igen? Aldrig får en va' i fred! Hvad vill du, din snushane? ryter han.

Och när man då, rädd och förfärad, dristar sig fråga, äss en kan få hämta bref och tidningsbla', så blir han än argare och vrålar:

— Hvem tror du skrifver bref te' sådana nöt och svin, som du och dina gelikar? Ni kan ju inte läsa, och om ni får några tidningar eller inte, så kvittar det. Hva' ska' du med tidningen, din skrabber? Springa och besvära folk, det kan du. Ut med dej! Här finns inga tidningar; dem har hustru min lagt i köksspisen; där göra de mer nytta än hos en hop idioter till bönder. Ut mä' dej!

På det viset har han hållit på och härjat med oss och skällt ut oss i många herrans år, så att det inte varit stort bättre att gå efter post än att gå till stupstocken. Själfvaste länsman, hvars mun gunås inte alltid är bestruken med honung, såsom Syrak säger, är då såsom en liten himmelens ängel med palmer i händerna emot den förskräcklige poststationsföreståndaren.

En och annan gång ha vi skrifvit till generaldirektören om'en, men de brefven ha aldrig gått fort, utan gubben har nappat dem och läst dem och brännt upp dem och skällt och slagits än värre efteråt.

Tror ni det är roligt att ha en sådan poststationsföreståndare att dras med?

Nej, det är så hundingen heller!

Men nu har himmelen själf straffat honom, såsom han alltid gör, när måttet är rågadt.

— — —

Så underligt det än kan låta, har poststationsföreståndaren en fasligt vacker tös. Hon är, gualof, inte ett dugg lik far sin, hvadan man ser, att äpplet mången gång kan trilla rätt bra långt bort från päronträdet.

Lika ilsk som gubben är, lika mild är tösen, och lika butter som han är, lika glad och pigg och käck är hans flicka.

Men hon har fått gå där och stampa i ensamhet utan fästman, ty hvem i all världen skulle väl våga på att fria hos poststationsföreståndaren? Måntro, när en knappt vågar spörja efter ett bref, så kan väl ingen drista sig till att fråga honom efter dottern.

Stackars tös, jag tyckte alltid det var synd, att hon skulle vanka friarelös på markena och lida för sin fars missgärningars och grufliga ilskas skull.

Men kärleken låter inte stuka sig, när den slagit rot och börjar växa i en människobarm. Han är knepig och påhittig och låter inte binda sig som man binder in en stut eller en kviga i ett bås. Nänä men! Kärleken låter inte styra sig på det viset. Han sofver inte bort sin tid, utan vakar ständigt och jämt och passar på tillfället och slingrar sig undan väktarena, när de sofva och minst ana någon argan list.

I våras blef poststationsföreståndarens tös bekant med Axel i Maråsoch det kom till en ganska bra kärlek dem emellan. Pojken förvillade tösen, och tösen förvred hufvudet på pojken, så att han till sist blef så oförvägen, att han tog till att stryka omkring poststationen om kvällarne, och detta till och med så vårdslöst, att »postmästaren» började ana oråd.

— Hva' går du här och drar hasorna efter dig för, du solbrända åbäke? fräste han mot Axel en afton.

— Jag går bara och tittar efter daggmask, för jag tänker lägga ut ref, stammade pojken.

— Daggmask! Nej, tror du inte jag begriper hvad du koxar efter. Du vill röfva posten naturligtvis, för det syns på dej, att du är en bof; och så går du här i förväg och söker lista ut hvar du ska' bryta dej in. Men du kan försöka! Tror du inte, att jag har bå' revolver och gevär och bössor? Försök bara, säger jag, så ska' jag, min själ, stoppa på dej så mycket bly, så du inte duger till att springa hem till ditt sanka och otäcka Maråsl

Men ju svårare det blef för de älskande att träffas, dess värre blef kärleken i dem, såsom det ju alltid händer i dylika fall.

Pojken stålsattes af faran, och poststationsföreståndarens flicka, som fått smaka på en liten puss i skymningsstunden, ville inte för allt smör i Småland försaka den sällheten. Tycker någon det.

Nej, det vet man nog, att har man vant sig vid något godt, så är det nästan ogörligt att vänja sig af därmed. Jag har försökt några gånger med snuset t. ex. Men då har jag blifvit som en stolle och känt mej betryckt och olycklig.

Poststationsföreståndarens tös, som så länge gått och hungrat efter ett grand vänlighet och kärlek, kunde alltså inte afstå från kyssandet, när hon omsider fått smak på't. Och hvem vill kasta första

stenen på henne för det? Åtminstone inte jag. Ty de få säga hvad de vilja, så smakar en kyss djädringen så godt, om en får honom af den man tycker om.

Men postmästaren var säker på att han drifvit undan Axel till evig tid och därför vaggade han sig lyckligtvis in i säkerhetssömnen, hvilket var rätt åt det etterboet. Dock, när han och hans tjocka och nästan argare käring lågo i sin djupa syndasömn om nätterna, kom Axel dit och slängde sand på tösens gafvelfönster. Och då öppnade hon fönstret och han hade en liten stege, som han vadderat i öfverändan. Den satte han varligt mot väggen och så gick han upp och klappade flickan och kysste henne igenom fönstret timtals. Men in i rummet fick och tordes han inte klifva, den mesen, och hon vågade inte heller klifva ut till honom.

Hade det var't jag, hade där nog blifvit en annan och vådligare vals.

Så ha de hållit på hela sommaren i all oskuld.

Men så hände det en natt, att poststationsföreståndarens gikt var värre än vanligt, så att han låg vaken. Samma natt hände också, att Axels stege slant ett grand emot väggen, hvaraf ett ringa dån uppstod. Och man måste medge, att det är nästan ogörligt att hålla en stege riktigt stilla, när man står på'n och kysser en flicka en sommarnatt. »Postmästarn» spratt till, påtade hustru sin i sidan och hviskade:

— Hustru, statt upp, här är posttjufvar.

— Jess, hur ska vi då vända oss?

— Jo, — sa' postmästarn och kraflade sig upp — kasta nå'nting på dej och gå ner till grinden och mota dom där, mens jag laddar bössan.

Gumman, som är manhaftig och arg, slängde på sig några kläder. Men som hon är tjock och tung, så knakade det i golfvet, när hon stultade omkring, så att Axel blef varskodd och kilade af med sin stege just när gumman kom ut på förstubron. Det var mulet och mörkt som beck den natten, men hon hörde någon löpa sin väg och gaf sig efter så godt hon kunde. Ty hon är, som sagdt, inte rädd af sig.

Strax efteråt kom postmästaren ut med bössan, och då han såg någon skubba bort utmed hagtornshäcken nere vid ingångsporten, slängde han bössan till kinden och släppte af ett skott i den riktningen.

Men när han fick höra vrålet, som följde efter skottet, stelnade han af fasa.

Det var hans hustru som skrek:

— Herre varkunna dig! Jag dör! Ska' du skjuta din egen lagvigda hustru, din fördömde usling, din bandit och kvinnomördare!

Jo, go' vänner, så gick det till. Det var ett stort aber och en svår hemsökelse för »postmästaren».

Han hade satt in hela skottet i — ja, hur i all världen ska' jag nu uttrycka mig, så att jag inte skämmer ut bå' mej och boken — hm — jo, han hade slängt in hela hagelsvärmen i — hm — i — tournyren för gumman.

Gualof att det nu är sagdt.

Men är inte vår poststationsföreståndare en bra målskjutare kanske?

I dagningen kom han ner till mig och lejde skjuts till lasarettet, och jag följde själf med.

Vi fingo ha gumman liggandes raklång på magen i vagnshäcken — och postmästaren och jag gingo vid sidan af åkdonet.

Men ett sådant ovett, som han fick under hela färden, skulle jag inte velat ta' emot för tusentals riksdaler. Och inte kunde han försvara sig heller. Han gick med sänkt hufvud som en våt hund. Hade han alla dar varit svår emot oss korrespondenter, så fick han nu sota för detta på folkavis. Nu var han inte så vid i gapet, som när man sporde honom efter bref. Han bara stönade och vred sig som en orm, där han skred fram och höll i häcken för att den inte skulle rista, ty jag körde upp på stenar och all den bråte jag kunde skönja på vägen.

Jojo, hvar och en får sin lön här i världen. Nu hade postmästaren fått betaldt för gammal ost, och detta fröjdade mig och gjorde mig så godt, där jag gick och ryckte i tömmarne, att jag beslöt att inte ta' ett öre för skjutsen.

Jag har nästan aldrig haft så roligt som den morgonstunden.

Tösen och Axel hade heller inte så värst olifvadt under den tid de gamle voro på sjukhuset, ty gumman ville inte släppa sin make och mästerskytt ifrån sig, förrän haglen blifvit utplockade, hvilket tog tid, och doktorn började kunna ansvara för den skadskjutnas vederfående.

Utan skydd.

Jag har kommit under fund med, att staten icke är en så god fader för sina barn, som mången inbillar sig.

En reel far med kristligt sinne, en god och kärleksfull far ska' vårda sig lika ömt om alla sina barn och inte bara hylla det ena och framhålla och smeka och akta det för tvärdrag och farligheter och osund luft på de andra barnens bekostnad. Den, som sådant gör, är en sablarnes onaturlig fader, och det är just hvad jag fått för mig, att staten är. Gu' gifve jag nu bara inte går och jagar upp mitt sinne, så att jag blir en rabulist och en rackare, som går och ställer till myteri och uppror här ute i bygderna.

Men man kan bli besatt ibland, när man ser, hur staten hyllar somliga och försummar andra af sina barn.

Här lönas nu t. ex. en skock s. k. yrkesinspektörer, som skola vakta däruppå, att en massa bångstyriga fabrikspojkar icke förtaga sig i arbetet, att det icke dammar på dem i salarne, att arbetsgifvaren betraktar dem som små känsliga prinsar och noga öfvervakar, att deras dyrbara kroppar icke bli skrubbade af några maskinremmar eller att de i sin lekfullhet icke ränna in sina skuldlösa fingrar i kugghjul eller dylikt. Nåja, sådant kan vara på sin plats; en fader bör kärleksfullt sörja för sina barn, särdeles när dessa ha att öfva lifsfarliga yrken.

Men hvad i hundingen gör staten t. ex. för mej, stackars pojke, som måste förslita min kropp och trasa sönder min själ i en så farlig uppgift som det här skrifveriet? Inte ett dugg! Han bara kräfver ut ohyggliga onera och afgrundsfödda vägskatter af mig, kör mig med korta tyglar, drifver mig fram som vore jag en oxe, böjd under äktenskapets slåok, som ingen kan kasta af sig — och tillåter hvem hundingen som helst att ge mig smörj. Men fabrikspojken, det gryende socialistfröet, får ingen röra vid. Ve den, som låter sådant komma sig till last.

Är det rim och reson i sådant? Nej! Jag har alltså många ting att förebrå staten och stor orsak att vara arg på honom. Men det bryr jag mig icke om. I stället inrättar jag mitt lif så, att jag dagligen samlar glödande kol på statens hufvud. Gack du också, förbigångne och försummade medvandrare, och gör sammaledes.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Men nu ska' ni få höra hur jag beter mig att samla glödande kol på statens gamla ärevördiga flintskalle.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Vi ha, som man säger, en ung och färsk änka här borta i Skumphult, en riktigt älsklig och rar människa för resten, omkring 24 år gammal.

Hon är ensam och öfvergifven, stackarn, där hon sitter afsides i Skumphult.

Hon behöfver bå' tröst och råd och det ena med det andra i ensamheten, ty svärföräldrarne hennes vilja lura henne och komma åt hemmanet, om de förmå.

Nå, jag har bistått henne i så ett som ett annat, ty änkor och faderlösa, det är just min force det.

Men det tåls inte kan tänka. Mången gång, när jag vankat till eller från Skumphult om kvällarne, där den arma änkan varit i behof af min hjälp och mina själsgåfvor, har jag varit utsatt för stryk och mordiska anslag på vägen.

Nu frågar jag hvad det är för en stat, som inte skyddar sina barn, när de gå omkring och göra godt och bringar hugsvalelse åt de betryckta.

Ska' inte jag få gå i fred för Kalle i Sobo och hans fem bröder, fast han friar till änkan? För jag friar inte till henne. Och det borde Kalle begripa, att jag inte, såsom det nu vetter, kan tänka på gifta mig med henne, om bå' hon och jag ville aldrig så gärna. Nä, gubevars, jag bara hjälper henne i vissa saker, eftersom jag, skam till sägandes och utan skryt, har bättre gåfvor än Kallenötet.

Här behöfdes i sanning yrkesinspektörer, hvilka vårdade sig om hedersprissar, som taga sig an unga änkors sak, hvilket tycks vara ett vådligt och lifsfarligt yrke.

Jag bryr mig inte om att nämna, det Kalle i Sobo och hans bröder och gelikar legat på lur i Skumphulta hage och kastat sten och till och med skjutit med salt efter benen på mig. Det bryr jag mig icke om, ty de ha aldrig räkat och ständigt skjutit bom, de blindstyrena. Och inte heller befattar jag mig stort med att Kalle och änkans svärmor ha eggat upp käringen min och ställt till ett förskräckligt s. k. helsike i mitt hus, för det jag bisprungit änkan i hennes trångmål och i hennes svåra ställning, ty jag har mitt samvete, mitt goda samvete, som tröstar mig i det stycket.

Men att jag skall behöfva slåss för mitt lif och gå i dödsfara och därtill tvingas betala pengar, det kväljer mig.

Det är inte så värst länge se'n Kalle i Sobo och tre andra, som han legt till hjälp, ville snara in mig med en töm i Trollebo grind, när jag kanske väl sent en kväll kom ifrån Skumphult, där jag hjälpt änkan med att skrifva ett reversal till ett lån, som skulle omsättas.

Inte behöfde jag låta snärja mig i en grind och taga emot stryk

af gärdsgårdsstafvar för det. Jag såg gualof snaran i tid och låtsade, att jag fastnat uti henne. När så Kalle och hans hjälptrupp kom fram och skrek:

— Nu ska' du få för att stryka omkring i Skumphult och förvilla och sätta stollastycken i änkan! så var jag till reds och gaf den ene af karlarne ett litet nyp i synen, så att han tog jorden an. Hvilket gjorde, att de andra inställde sina fientligheter.

Jag ville inte karlen nå't ondt, jag ville bara värja mitt lif. Därtill hade jag ju rätt, när jag var på ärliga vägar stadd.

Men försynen, som är outgrundlig, hade velat att näsbenet sprang af på karlen. Han hade väl ett fasligt skört och uselt näsben, kan jag tro, som egentligen inte kunde vara värdt någonting. Men tror ni inte, att jag ändå blef på att lägga ut femti riksdaler för det förhärdade gamla murkna näsbenet. Annars hade de dragit mig inför domstol, sa' de, och då hade de kanhända stått där och babblat om mina Skumphultafärder. Hvilket jag var lika nöjd om, ty en hop dåliga människor misstolka alltid de bästa bevekelsegrunder och vända allting åt hälsefyret, när en stackars 24-årig änka är med uti spelet.

Femti riksdaler! Det är så jag kan krevera, när jag tänker på't. Eller är verkligen priset på näseben så högt nu för tiden, godt folk? Men karlen blef gualof sned i synen för all sin tid.

Se'n hörde jag inte af Kalle i Sobo på en långlig tid, utan jag fick gå något så när i fred bå' till Skumphult och annorstädes. Änkan tog tröst och redde sig samt visade mig stor tacksamhet, såsom ju inte underligt kunde vara. Kalle i Sobo hade ingen framgång hos henne och inte fick hon af mig att hjälpa upp hans aktier, utan jag sa' henne tvärtom hvilken förskräcklig dråse han var och stigman och röfvaranförare. Det vardt alltså litet lugn en tid. Men mina femti riksdaler voro borta. Käringen min kallade mig »Skumphultelin» och förde ett fasligt gny med mig samt förklenade änkan.

Ni kan inte tro, så söt denna är.

Under allt detta och trots allt detta gick jag dock stilla och laglydigt, tyst och from min väg och samlade glödande kol på samhällets hufvud.

Hvarför ska' inte staten ha lika mycket hjärta för unga änkor som för fabrikspojkar? Ä' inte änkor lika dyrbara som en hop pojkar och värda beskydd? Grufligt mycket sötare äro de i alla fall. Men staten har ingen kärlek till änkor, staten ger dem attsingen, den gamle krubbitarn, och skyddar inte ens dem för våld, som af sina hjärtan drifvas att bistå änkorna i deras bedröfvelse.

Nå, en kväll gick jag andäktigt från Skumphult. Jag hade var't och hjälpt henne att skicka af hennes lilla hypteksränta, kantänka. Hvem angick det? Ty om jag har gåfvor att skrifva till hypteksföreningen, så ska' jag väl nyttja dessa gåfvor. Behöfver jag kanske sätta mitt ljus under ena skäppo? Jag var alltså i Skumphult och

bisprang änkan, hvilket var kristligt, och hustru min trodde, att jag var på ett bönemöte i Svängen. Så till vida var ju allt godt och väl.

Men när jag gick i mina tankar på hemvägen och var kommen några få bösshåll från Skumphult, kom minsann Kalle i Sobo och fyra karlar till och hunno upp mig.

— Gu' kväll! skreko marodörerna.

— Gu' signe! genmälde jag, som tvärt begrep, att det var fråga om smörj.

Men de togo sig ingenting för till att börja med, utan gingo bara tätt inpå mig. Då slog det mig, att de kanske hade i sinnet att störta mig ner i Grisebo göl, ofvan hvilken vägen strax skulle löpa fram och dit ett högt stalp ledde.

Nå, vi gingo och pratade om allehanda, tills vi nådde det farliga stället. Och jag var på min vakt.

Det var så som jag räknat ut. Just på den högsta punkten raglade Kalle till och skulle förstås drämma till mig, som gick på branten, med sin kropp, så att jag skulle tumla ner i afgrunden och undfå svalka i den djupa och kalla gölen.

Men i samma momang, som han trodde sig törna emot mig, hoppade jag fram cirka en aln, och Kalle som inte träffade något motstånd, for i ett huj utför stalpet och ner i gölen.

Plums, lät det, och karlen till att pusta och böla af alla krafter.

De andra fingo nu lof att ge sig i väg till hans frälsande, och jag med för resten. Gu' vet hur det gick till, ty jag var så alterad, att jag inte minns ett dugg. Om jag råkade fälla de andra eller om jag snafvade och föll emot dem, det vet jag inte. Men allesammans ramlade i en hög ner till Kalle.

Där uppstod ett sådant skrikande och skrålande och ett så fasligt allo i hålet, att jag blef förfärad och sprang min väg det fortaste jag kunde. En stor lycka var i alla fall, att de samtliga kommo upp med lifvet, ty skriket hade förnummits till Skumphult och änkans dräng och piga räddade dem.

Allt gick sålunda väl och bra den kvällen. Men det dröjde inte många dar, förrän länsmannen kom och stämde mig för vägafridsbrott.

De rysansvärda karlarne hade anmält, att jag störtat dem samt och synnerligen i gölen i afsikt att döda dem, sa' länsman och förespeglade mig bå' häktelse och annat.

Hvad sägs om en stat, som tillåter att sådant opåtalt kan drabba en ärlig medborgare, som hjälpt en frånfallen änka att skrifva till hypoteksföreningen i Växjö.

En fabrikspojkes lif och lemmar skyddar staten, men en änkotröstare och beskärmare har intet skydd, utan hotas med häktelse, om han vågar freda sitt lif.

Jag nödgades muta ner saken med två hundra riksdaler till karlarne och hundra banko till länsmannen. Finns det lag och rätt till i ett land, där sådant kan hända?

Håller detta på litet till, så får jag gå ifrån bå' gård och grund, så vida inte jag dessförinnan blir lönnmördad på Skumphultavägen.

Men jag har föresatt mig att icke klaga, icke vrenskas, utan tåligt bära mina lidanden samt allt framgent samla glödande kol på statens hufvud och vara änkors beskärm.

En hästläkare.

Jag tackar försynen på denna stunden riktigt innerligt för det att jag får slita min tid i ärlighet ute på landet och icke blifvit en stadsbo. Ty säga hvad man vill: stadsboarnas moral är betänklig och kan icke annat vara.

De äro så många tillsammans därinne och den ene lär den andre sina hundstycken och rackarestreck, så att hela samlingen till sist blir förfärlig.

Härute är det inte så godt om läromästare i det onda. Äro vi för den skull icke så klyftiga som de synddrypande och i allehanda knep och skojeri utstuderade stadsbarnen och fäbommarne, så stå vi i alla fall himla bra mycket närmare än de. Det kan väl hända, att vi synda lite smått vi också härute i tystnaden och lugnet på vidderna. Men det blir inte så särdeles mycket af'et. Vi ha knapp tid öfver för syndagärningar, ty sysslor och bestyr och kreatur och pengavigilans ta'r gualof upp all vår tid. Och för resten ha' vi våra reele präster härute, som valla oss och köra oss med korta tömmar på dygdens väg.

Men stadsborna tyckas hvarken bry sig om präster eller någon slags religion. Om jag ska' säga min mening rätt ut och det är jag minsann inte rädd för — så tycks det mej att de luta mer åt muhammedanism och mormonism än åt den lutherska läran.

I denna stunden är jag arg på stadsboar, ty en sådan har spelat mej ett spratt, som inte just var så grant, och som hållit på att vångla mig in i bå' slagsmål och process. Så jag kan inte vara annat än förbanskad i mitt inre.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Jösse i Fågelsången och jag handlade hästar med hvarandra och jag var lycklig och glad efter affären, ty jag var säker på, att jag lurat honom inte så illa litet, hvilket jag ansåg rättfärdigt. Ty Jösse gick med räfvastycken och pratade lögner om min moral för prosten den gången jag trådde efter att bli kyrkovärd, hvilket jag ock blifvit, om inte Jössanötet varit. Därför sa' jag också till mig själf, när jag lurat Jösse på hästabytet och var på hemväg:

— Sir du där du, Jösse, att den så kallade herr Nemesius vakar! Och så trallade jag på vägen och var så skrofglad, att jag till och med kysste Kajsa, när jag kom hem. Hon trodde att jag var full,

förstås. Men då hon inte kunde känna att jag luktade starkt, då hon nosade på mig, blef hon lite lugnare.

Hästen visade heller inga fel och de tre pröfvodagar, som man har vid hästaffärer, gingo utan att Jösse kom och ville rifva upp, hvilket jag nästan bäfvat för, ty jag hade, som sagdt, med Guds hjälp purrat honom galant och trissat upp honom på minst 50 riksdaler.

Men Jösse höll sig lugn och jag var glad.

Så körde jag en dag ett lass ved till sta'n. Det gick bra och min nye häst aktade inte lasset ett tecken, så det var en lust att köra och jag behöfde inte nyttja pisk en endaste gång.

När jag kom in på stadsgatan mötte jag gamle Alström, hofslagaren därinne, som påstår, att han är den likaste hästbotaren i universum. Han hade inte väl fått syn på mej och min häst, förrän han kom framskranglandes och tittade på hästen och synade honom fram och bak och på sidolinjen också.

— Din häst ä' sjuk! sa' han.

— Han är väl så hundingen heller! genmälde jag och började darra i alla leder.

— Jo han ä' riktigt sjuk! Ä' han försäkrad? fortfor Alström och raglade kring hästen, för Alström är en supare han som de andra stadsboarne.

— Nä, gunås, hva' han inte är försäkrad! Men är dä' nå'n fara på färde?

— Fara! Får du inte bot för honom i rappet, så mister du honom, förklarade karlen.

— Kors, hva' ska' jag ta' mej till? lät jag.

— Spring efter ett kvarter brännvin. Men skynda dej, så ska' jag blanda ihop ett meklament! lät Alström, och lofvade se till lasset.

Nå, jag skubbade efter brännvin i en brinnande hast. Och när jag kom tillbaks med buteljen tog karlen upp ett par nypor hvitt pulver, hvilket såg ut som stött socker, och trattade ner det i brännvinet.

— Släpp nu ner den vänstra skakeln och håll opp bakbenet på luringen, så ska' jag hälla i honom dekokten! komderade Alström.

Jag gjorde, förstås, som han befallde och stod där bå' länge och väl och höll opp bakbenet på hästen. Under tiden kunde jag ju inte se hur gubben vände sej med ingifningen. Men faslig tid tog det.

— Vell han inte ta in? sporde jag.

— Åhjo, tåla dej du! Han ä' djädrig och vill inte gå på'et. Men i sig ska' han ha' dä! stönade Alström.

Till sist fick jag då släppa ner benet.

— Nu har han fått'et. Kör nu och var lugn, mente gubben. Och nog hade det varit svårt för honom att tratta brännvinet i kampen, för Alström var röd i synen som en kokt kräfta.

När jag se'n kom hem om kvällen, gick jag ner till Jösse i Få-

gelsången och knäckte till att skälla på'n, för det han lurat på mej en sjuk häst och begärde tio kronor i skadestånd om han ville undvika process och chikan.

Men Jösse bara grinade och tussade hunden på mej, så jag fick mina byxor ramponerade. Och med det beskedet fick jag lägga af hem igen.

Ett par dar efteråt for jag åter ner till sta'n och mötte Alström ånyo.

— Bevare mej Gu'! Hästen har ju sjukdomen kvar i kroppen. Han tarfvar mer medoksin om han ska' kunna lefva. Dä' var välsignadt väl, att vi kom att råkas igen! hojtade gubben och trefvade på hästen.

Nå, jag fick löpa efter brännvin igen och ställa mig i en gränd och hålla upp bakbenet i femton minuters tid, mens gubben hällde det i hästen. Jag höll rent af på att bli lam i ryggen genom att stå och streta med det sabla hästbenet, för det är minsann intet latmansgöra att hålla opp bakben på hästar. Det vet ju hvar man.

När det var gjordt tycktes Alström färdig att storkna, så han hade nog haft strängt han också med att tvinga brännvinet i det stackars djuret.

— Har hästen haft sjukdomen i kroppen länge? sporde jag.

— Ja — hick — i hi-hick sex hi-ve-hick-ers ti', sa' Alström och fordrade en krona för sitt besvär. Och det gaf jag honom, för det töcktes han ha förtjänt. Herre Jess, karlen såg alldeles utschasad ut af öfveransträngningen.

Den kvällen gick jag ner till Fågelsången i stort vredesmod.

— Nu har ja' bevis på hvilken bedragare du är, Jösse. Hästen har haft en sjukdom i minst sex veckor och var alltså sjuk och fördärfvad, när vi gjorde affären. Du ä' bedräglig och har varit bedräglig i all din tid, din tjufstryker! lät jag och hötte med käppen.

Men då blef det lif i Jösse, ska' jag säga. Han tog till att hoppa och hojta och svära på, att jag var den störste uslingen i hela häradet, att jag var en idiot och en processmakare och en skojare och en äktenskapsbrytare. Ja, det fanns intet brott och ingen synd som jag inte begått, sa' han, och påstod, att om han nappade bössan och sköte ner mej, skulle han göra samhället en stor tjänst.

— Men då finge du allt släppa till nackafläsket lell! genmälde jag.

— Nähä du, om jag knipsade dej, finge jag i stället skottpengar och medalj för berömliga gärningar! skrek han och fick fatt i besmanen och körde mig bort från Fågelsången som om jag varit en vålddriftandes och okynnes hund.

Då blef jag emellertid så besatt, att jag tvärt gick bort till nämndemannen och fick skrifven en stämning på Jösse för ärekränkning och våld och mordförsök och bedrägeri i handel och Gu' vet

icke allt hvad nämndemannen krängde ihop, ty han är en sabla karl och kan verkligen skrifva stämningar, som gå på djupet.

Tre eller fyra dar efteråt for jag till sta'n igen och träffade på hästabotaren.

— Om vi ge' honom en dosis till, så tror jag att vi få sjukdomen ur honom och att dä' än en gång kan bli folk utå hästen! sa' Alström, när han noga bekikat honom.

Och så fick jag än en gång ränna efter brännvin och ställa mig till att hålla upp bakfoten.

Men denna gång var hästen icke riktigt med på'et. Rätt som han stod, ryckte han foten ifrån mig, och när jag då tittade mig omkring, fick jag se Alström stå — med buteljen för sin egen mun och klunka i sig medicinen med en sådan fart, att han kunnat storkna.

Då gick ett gudomeligt ljus upp för mig. Jag begrep nämligen tvärt, att hästen aldrig varit sjuk, utan att den rysansvärda stadsbosmeden lurat mej allt ifrån begynnelsen för att komma åt brännvin.

Ä'ke det grufligt att tänka sig! Jag hade fått springa efter det och betala det och därpå som ett spektakel ställa mig med ryggen mot skojaren och streta med hästens bakben mens han i lugn och ro tömde hela buteljen samt dessutom ge honom betalt för besväret.

Tror ni, go vänner, att nå'n annan än en helt och hållet gudlös stadsbo kan utföra ett sådant spektakel?

Och det sa' jag Alström också. Men han bara grinade åt mig.

— Hva' hundan ä' ni bönder skapade till annat än att luras! Skål! gapade han.

Med en sådan människa kunde jag ju för skams skull inte byta ord, utan knallade mig dädan.

Nå brännvinet och besväret behöfde jag ju inte hänga mig för. Det var ju världsliga saker. Men värre var det att jag gått och stämt Jösse i Fågelsången på grund af den brännvinstörstande banditens funder och skoj.

Jag fick lof återtaga stämningen och be Jösse om ursäkt, och sådant skär en karl i själen. Men så ha hans pojkar därtill diktat en visa om mej och Alström och hästen, och gjort mej till ett stort socknaspektakel, och det kväljer mej värst.

Hade jag inte den trösten, att jag likväl lurat Jösse i hästhandeln, så vet ingen hvad jag kunnat göra mig själf i förargelsen och dispratonen.

Gubbakärlek.

När en gammal 75-årig gubbe blir kär i en tös, så ska' jag tala om för herrskapet, att det går hett till. Man skulle väl eljes vara böjd att tro, det någon vidare stor och brusande kärlek icke skulle kunna få rum i en åldrings förkrympta barm. Men tror man sådant, misstager man sig storliga. Aj, aj, aj, hvad gubbar kunna bli kära och galna och vilda, till och med när de stappla på grafvens rand. De ä' tusen gånger värre än vi pojkar. De kunna älska så att det brakar i deras gamla giktbrutna kroppar och merendels varda de samtidigt så svartsjuka, att det rent af gnistrar om dem. Därför önskar jag innerligt, att jag, när jag blir gammal en gång, inte måtte gå och förgapa mig i de uppväxande tösernas skönhet, utan att jag måtte blifva en af de människor, hvilkas dårskaper försvinna med åren.

Jag hyser i alla fall en stor vördnad för ålderdomen och jag älskar icke de människor, som utan rörelse kunna se en lifvets solnedgång, då aftonens mörker börjar breda sig öfver det skumma ögat och skymningens skuggor falla allt djupare öfver förståndet och tankeförmågan. Men jag kan inte hjälpa, att jag inte kunde låta bli grina åt gamle Peter Magnis i Hiarum, när han en höst helt plötsligen blef toseter och kär och ville spela pojk samt försökte dansa polska med sina 75-åriga gamla skinntorra och skramlande ben.

Peter Magnis var verkligen 75 år och hade varit änkeman i cirka 25 års tid, så här fanns väl ingen i hela kristenheten, som kunde inbilla sig, att den gamle hvithårige gubbastulten skulle bli anfäktad af den så kallade kärlekens kval. Vi trodde tvärtom, att han satte större värde på en 50-öring än en flicka. Ty pengar var han glad åt och sådana hade han samlat icke så litet på gamledar.

En son hade han i första giftet, och den hade han aldrig gifvit ett runstycke, utan pojken hade fått ge sig ut vind för våg på egen hand i världen och försörja sig bäst han gittat. Men det hade gått bra för denne. Han hade till sist blifvit slaktare i en stad och korfmakare eller en sådan där »charkutisör», di kallar't.

Nå, så kom här på sensommarn ut en fattig skomakaredotter ifrån sta'n. Hon var systerdotter till Salomon i Höhället och skulle bli därnere och njuta några veckors landtluft, sades det.

Nu ligger Höhället bara några bösshåll ifrån Hiarum, så att den sabla tösen råkade Peter Magnis tidt och tätt. Det var en lifvad

flicka, ska' jag säga, och fri var hon bå' i sitt tal och i sina fasoner, så att en annan, som bara var van vid våra egna oskulder här ute, rent kunde bäfva och hissna.

Hvad hon egentligen tog sig till med Peter Magnis, det vete Gu', men hon hade inte flaxat omkring mer än ett par tre veckor därnere i Höhället förrän hon skapat om gubbasjåtern helt och hållet, så att det var med nöd en annan kunde känna igen honom.

Han knäckte till med att stryka blanksmörja i håret, han lät sy sig små kavajer, precis som en pojk, beställde sig resårkängor och rätt i rappet gick det så långt att han kostade på sig löständer också. Han kom till kyrkan rökandes cigarr och med ny smällpiska i näfven och en liten halmhatt på hufvudet. Hemma i Hiarum tog han upp nya gångar i trädgården, lät sätta in nya fönster med hela rutor i stugan och byggde en utkrusad veranda för åttio kronors kostnad, så att stugan tedde sig som ett blångarnslinne med brysselspetsar på.

Kan man tänka sig en sådan rackaregubbe.

Hvarenda kväll i solagången finklädde han sig, smorde blanksvärta i håret, tog på sig söndagsblad, uppståndarekrage och halsdukskrosett, beöste sig med osevatten samt trippade ner till Höhället och var så kär i stadsboflickan, att han knappt såg att gå vägen.

Hela socknen grinade och skåkade åt gubben, men det brydde han sig inte om, och han fäste sig inte ett dugg vid hvad folk sade. När han satt i Höhället och flickbytingen kröp intill honom och dårade honom och petade honom under hakan, hade Peter Magnis gifvit attan om hela världen ramlat sönder och samman. Den förhäxade skråen begrep inte, att tösen bara ville åt Hiarum och hans pengar. Ty hon tänkte naturligtvis, som sanningen var, att han snart skulle kola af.

Men Peter Magnis var inte alltid så säll. Om en annan karl kom i närheten af tösen, blef han som ett vilddjur och rasade som en ond ande. Då hoppade han jämfota och svor och var blek som ett lik och tuggade fradga och vände sig precis som en galning. Många svartsjuka karlar har jag sett i min dar, men maken till Peter Magnis i Hiarum har jag aldrig skådat. Vi voro alldeles säkra på, att gubben en dag skulle få slaget, när han råkade i svartsjuka.

Men så, serradö, lystes det en söndag för dem, och Peter Magnis började rusta till bröllop. Tredje lysningsdagen skulle det stå och då skulle blifva ett sådant gille i Hiarum, att dess make aldrig förut blifvit spord.

— — —

Hur det kom sig hade gubbens son, korfvamakaren, fått nys om saken några dar innan bröllopet skulle ståndа. Att han blef rasande på't, kan ingen förtänka honom och så sprang han till en sådan där jurist, som det gualof finns så godt om i städerna, och frågade, om man inte kunde förhindra vigseln.

Jurister ä' djädriga, de veta råd för allting, och när han hade grunnat en stund och förhört korfvamakarn, kom han underfund med att Peter Magnis icke hade — som det heter på lagspråket — »afvittrat» efter sin första hustru, och på den grund kunde man ju tillsvidare förgöra giftet för Peter Magnis och stadsbotösen.

Men det var måntro inte mycken tid att vinka på, och lång väg och klen postgång är det till vår socken.

Juristen hade emellertid i sonens namn ihopsatt ett bref till vår präst och skickade en fullmakt till vår fjärdingsman att anföra jäf emot äktenskapet. Men postgången hit är, som sagdt, klen. Vi få vår post om söndagarne efter tjänstens slut och pastorn, som ju skulle ner till Hiarum, hann inte titta igenom sina bref, innan han drog af dit ner, utan skickade hem hela bibban och fick alltså inte läsa juristens skrifvelse om »afvittringen», hvadan han kom till bröllopsgården utan att ana något krångel.

Jess, så ståtligt där var. Äreportar och grönklädt och skinka och stek och halfva socknens befolkning. Peter Magnis hade svärtat håret så att det blänkte, hvita handskar och kryddkvast hade han, och han gick där som en gammal tupp och stoltserade medan han väntade på vigseln samt var så glad och lycklig, att benen darrade under honom.

Frälsningsarméns musik var ditkallad att blåsa och det gjorde den också och trummade så att Hiarum darrade därvid. Ett så ståtligt bröllop hade vi knappt skådat, det kommo vi öfverens om, och själfve pastorn såg förbluffad ut öfver all den myckna och stora härligheten.

Omsider skulle där då bli vigsel af. Peter Magnis skranglade in med flickan. Det var både ynkligt och löjligt att se den gamle stofilen komma stultande fram till kullerstolarne med en nitton års tös. Och där hviskades också måntro bland gästerna en hop mustiga ord, som man inte gärna kan återgifva.

Nå, musiken spelade först en sång eller en psalm, jag minns inte riktigt hvad det var, men nå't gudeligt var det i alla fall, och se'n knäckte pastorn till med vigseln.

Men han hade inte kommit många rader i boken förrän vi fingo höra ett flåsande ute i förstun och en karl, som hojtade och befallde:

— Tåcka er, sti' åt sidan, så att jag kommer fram. Dä' va' väl märkeligt, att ni inte kan flötta er, för här ä' brådska på färde!

Vi kände bums igen fjärdingsmannens röst och undrade hvad som nu stode på.

Men pastorn las och låddes inte att han hörde bråket.

Rätt i rappet hade emellertid karlen bökat sig igenom folkskocken på golfvet och kom fram och ställde sig bredvid den stackars Peter

Magnis samt hade på sig en min, som om all världens ve och väl berott på honom.

— Jäf, jäf, skrek fjärdingsmannen.

Men pastorn dråsade på med brudvigseln och bara tittade lite' ilsket öfver glasögonen på fjärdingsmannen, hvilken han tydligen ansåg vara full.

Då blef emellertid denne etter befängd och vrålade till, så att vi hoppade därvid:

— Jäf, jäf! Ja' anmäler jäf emot vigseln! och så flydde han pastorn sin fullmakt och en hop andra handlingar.

Det blef tyst i stugan som i en graf, medan pastorn läste papperen, och när han slutat läsningen var han blek och sa':

— Den här vigseln måste tillsvidare uppskjutas.

Vi blefvo som om vi fallit ner från skyarne. Peter Magnis tog sig till att gråta som ett barn och sprang sin väg, bruden svimmade och måste bäras ut i nattstugan och pastorn for i väg som ett åskmoln från bröllopsgården.

Det var till en början ett elände utan all gräns. Men när vi sansat oss lite' grand, blefvo vi arga på brudens släktingar, som kommit från staden, och skällde ut dem och mente på, att de inte hade ute hos oss att göra och ställa till spektakel med gammalt folk, utan att de kunde hålla sig hemma i sina babyloniska städer med sina lättfärdiga flickor.

Och så körde vi dem utan förbarmande bort ifrån Hiarum. De måste rent springa sig till räddning, annars hade de fått smörj.

Se'n försökte vi snoka rätt på den arme Peter Magnis, men vi funno honom inte. Han hade gömt sig. Men när vi omsider funno honom, höggo vi in på kalasmaten, körde bort frälsningsmusiken och åto sedan upp alltsammans, hvilket ju också egentligen var ändamålet med vår därvaro. Hvadan bröllopet i alla fall fick en ljufvelig afslutning för oss, om inte just för brudgummen. Hvilket ju också kunde kvitta.

— — —

Jaha, så gick det till i Hiarum den dagen och så slutades gubbaskråens kärlekssaga.

Någon tid efteråt kom sonen hem och tog hand om Peter Magnis, som blifvit alldeles tafsig och föryrad af den sena kärleken, som han inte tålde vid.

Sonen sålde gården och tog gubben med sig till sta'n, och nu spörjs det, att Peter Magnis sitter därinne och stoppar korf kilometervis. Om detta inte är så trefligt som att stoppa kyssar på nitton års flickor, så är det i alla fall bra mycket lugnare för gubben.

Förlofningskalas.

En vecka voro bå' jag och en hel hop andra hårdvallsgubbar och gummor och flickor och pojkar här i socknen, skam till sägandes, nära döden och utstodo svåra och olidliga plågor. Med mig själf var det så nära på utspel, att jag höll mig mer till psalmboken och pietisten än till andra tidningar och tidskrifter. Och då kan en allt veta, att det var allvar å färde.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Och nu ska' jag »remitera» ut hela eländet. Men det går inte för sig, utan att jag får börja från början.

Den här Andreas i Skägganäs, som gubevars alltid haft en viss flax i alla sina affärer, fast han var en ganska framstående dumbom, hade blifvit änkeman för cirka ett halft år se'n. Och inte sörjde han så värst mycke' öfver den saken, för hon, som dog, var svager och halter och hade därtill lungehosta, så karlen hade just aldrig haft nå'n reel nytta af henne, hvarken inom- eller utomhus, hvarken i det ena eller andra hänseendet. Men han hade tagit henne till äkta ändå för hennes medels skull. Och det får man ju inte häda Andreas i Skägganäs för, ty om ett fruntimmer bara har godt om medel, så kvittar det egentligen, om vackerleken inte är så öfverdrifvet stor. Och har hon mycke' på kistbotten, och ä' hon mycke' grömmer, så är då lite' lungehosta hos henne rakt inte att förkasta.

Alltså sörjde inte Andreas i Skägganäs så särdeles mycke' när han blef änker, utan tog den saken kristligen och på ett undergifvet sätt, fast han visste att jordölet, som han fick hålla midt i »Olsmässe-kroken», då vanligen allt är uppätet, skulle gå till inte så illa lite'. Om han därför såg lite' nedslagen och dyster ut, så var det, förstås, för den kostnadens skull. Åtminstone är det min tro. Ty en karl i hans ställning får ju inte ställa till jordöl på knussel, utan på ett hedersamt sätt, särdeles när själfva matmora gått undan.

Och Andreas knusslade inte.

— Du gör nok snart om samma manöver och kniper dej ett rikt gifte till! lät jag till honom vid begrafningen.

— Åh nä, den räf, som varit i sax en gång, aktar sig efteråt! svarade han och ville ta' sig ett annat prat.

— Den som lefver får si, och osvuret är bäst, Andreas! stollades jag!

Och rätt fick jag, ty om jag ska' skräppa med mig själf, så är jag inte nå'n oäfven profet till och med i min egen socken. Hvilket annars är ovanligt.

Serradö, det gick inte längre än till julhelgdagarne, förrän Andreas i Skägganäs började fria härs och tvärs och brant och djupt i trakten, bå' te' flickor och änkor. Men det sades, att han just inte hade så värst stor framgång.

Och om man ska' hålla sig till sanningen och vara uppriktig, hvilket ju alltid är min starka sida, så får man medge, att Andreas just inte blifvit skapad till att dåra fruntimmer.

Någon grannlåtskarl är han då rakt inte, skäggig och snusig och tofvig och skacker och vind, som han är.

Men kvinnan är ett underligt ting, som ingen begriper mer än vår Herre, som skapat henne.

Och Han har nog gjort henne så underlig, på det att vi skulle bli så mycket tosigare efter henne, kan jag tro.

Rätt som det var, dunstade det ut, att Andreas fått kärlek till sin piga och att hon inte skulle ha något emot att bli mor i Skägganäs.

Men det troddes inte, ty dels var flickan ung och grann och så visste vi, att hon hade Johan i Byn till sin bestämde fästman.

Och när man frågade tösen om'et, så bara grinade hon. Sporde man åter Andreas själf, om det låg någon sanning i pratet, så svarade han endast: »Dra åt häcklefjäll bå' mä' er och era geftermålsplaneringar!»

Därför tystnade det talet rätt snart. Men en söndag ställde Andreas till gille i Skägganäs, ett stort och bastant gille för att hedra sin aflidna hustrus minne, lät han.

Och vi kommo dit nästan alla hans känningar och bekanta ifrån Kullen och Räfsebo och Sinkamålen och Fästampen och Snufvebo och Genafä och Pinutten samt torparfolket, som lagt på Andreas' piga, hvilken heter Jenny.

Och vi åt och vi söp, så att det dundrade. Där var ingen brist, ty våra käringar hade haft förning med sig, och Jenny redde sig bra som värdinna. Johan i Byn var där också och satt, förstås, nederst vid bordet bland ungdomen.

Hvar gång Jenny kom dit neråt med faten, ville han påta på henne och vänslas med henne, och då lade jag märke till, att Andreas glodde som en tjur, och att Jenny rodnade och vispade till Johan med näfven.

När vi ätit så pass, att vi knappt kunde röra oss, asade vi oss ut och hofvo oss i gräset vid gafveln nedanför bibänken och dusade och gäspade och päste.

Om en stund fingo vi kaffegök där ute, hvilket muntrade upp oss ett grand.

När vi karlar fått gökarne och fruntimren sina släta i ordning, stötte Andreas till Efraim i Genafä uti sidan.

Strax steg Efraim upp och började hosta och harkla, så att vi förstodo, att han skulle ihop med att göra ett gudeligt tal, hvadan vi andaktsfullt sögo ett grand på våra gökar och höllo oss tysta och väntade. Så hof Efraim upp sin röst, talade och sade:

— Slamra inte med kopparne, utan håll tösst ett grand, ty si jag hafver något att säga eder. Det duger inte, att mannen går allena. Det hade inte dugt för er, det hade inte gått an för mej, och hvarför skulle det då kunna bära sig bättre för Andreas? Hvarför skall han längre gå här i Skägganäs såsom en pelikan i öknen eller såsom en nattuggla i de förstördas städer? Har han inte i rappet gått ut änkåret? Jojo men, hva' han det gjort i ensamhet och stor vedermöda. Men vi ha' en nådig Gu'. Eller ha' vi inte dä'? Jojo men, hva' vi dä' ha. Och han ville inte Andreas illa. Han har bara pröfvat honom. Han tog hans hustru, men nu har han en annan i beredskap åt Andreas. Vet ni, hvem dä' är? Jo, dä' ä' Jenny! Och nu ska' vi tömma denna göken för de nyförlofvade och önska dem löcka och framgång och tur och många barn! Kopp!

— Kopp! sa' vi och kunde inte yttra oss vidare af pin förbluffelse.

Men Johan i Byn blef alldeles toseter och började hoppa och svära och knyta näfven åt Andreas och Jenny och skälla på dem och skymfera dem.

— Jo, nu fick du dej en vacker jösse, du falska Jenny! Si hur kaffegök och snus dräglar om truten på'n. Ska' du inte kössa honom inför oss alla på förlofningsda'n? hånade han.

— Gack din väg, äss du inte kan styra dig, Johan! förmanade Efraim.

— Ja, jag ska' gå! sa' pojken.

Och så raglade han i väg. Jag såg, att han bara gjorde sig till med raglandet, ty han var spik nykter. Men hur han vände sig, drumlade han — med flit förstås — emot bibänken och välte omkull densamma, så att alla kuporna dråsade i backen.

Två sekunder därefter hade vi alla bien öfver oss. Det var bi ur sex kupor, ilskna och ursinniga öfver, att de blifvit störda. De täckte våra ansikten och händer, ja, nästan hela våra kroppar. De flögo upp under fruntimrens kjolar. Andreas fick visst en hel svärm i hufvudet och Jenny hade det inte stort bättre. Ju mer vi slogo, dess ilsknare stucko de sabla kanaljerna. Och skrek man, som fruntimren gjorde, smögo de sig in i själfva munnen och stucko där. Vi hade inte en bar fläck på vår kropp någon utaf oss, där vi inte fingo styng intill styng. Och så kvickt som det gick se'n.

Till slut susade vi ner och vroko oss allesammans med kläderna

på i bäcken. Hela kalasfolket låg i bäcken — och där blefvo vi slutligen fria ifrån bien.

Men ni kan väl tänka er smärtorna. Flera af fruntimren dånade och trodde, att de skulle dö bums. Hur det var, svabbade vi oss slutligen in i stugan, genomvåta från topp och till tå, och sökte lindra plågorna genom att tvätta ansikte och händer i brännvin och ättika. Men det hjälpte föga. I stället svullnade vi upp och blefvo så otäcka att se på, att vi knappt kunde känna igen hvarandra. Och många kunde heller inte se ett tecken, emedan deras ögon grott igen.

Ack, en sådan veklagan där var. Och vattnet rann och skvalade af oss samt fyllde stugugolfvet i Skägganäs, så att vi vadade till fotknölarne.

— Rif upp förlofninga, Andreas! Det började illa, förmanade Efraim.

— Nä' aldri' på tiden! vrålade Andreas, svullen och förvriden i synen, så att han såg ut som själfvaste skam.

Aldrig har väl jorden burit en grömmare fästman på förlofningsdagen.

Jaha, så gick det till på det kalaset.

Men det är är nok sant, hvad jag läst, att biets gadd innehåller ett förgift, ty nästan allesammans blefvo vi efteråt liggande sjuka i feber och yrsel och voro nära förgängelsen.

Men nu är det, gualof, öfver.

På bröllopet i Skägganäs kom jag dock icke, ty Andreas hade fortfarande lefvande bin vid sin stugugafvel.

Decemberstämma.

En dag läste jag i en tidning, att vi bönder ha' det så obeskrifligt godt och bra i december månad, emedan vi inte ha något styft arbete att uträtta vid den tiden.

Vi få sitta inne vid spismuren hos kvinnfolken och röka i pipan och kurtisera! skrefs det.

Men vi få så hundingen heller.

Nänämen! Ty ni ska' betänka, godt folk, att vi ha decemberstämmorna, och aldrig under hela året ha vi, om sanning ska' talas, så många, så maktpåliggande och så farliga sockenbestyr för oss som just under den välsignade månaden.

Den där karlen, som satte ihop och dref igenom nu gällande kommunallagen, visste nog hvad han gjorde, när han förlade alla våra viktigaste kommunalval till december månad, då vi inte ha några jordbruksbestyr, som förströ sinnet och betaga oss tid till politiska och allmännyttiga gärningar.

Hade dessa val nämligen skolat försiggå t. ex. midt i vårsådden eller under skördeandan, skulle det sett illa ut i landet vid det här momanget, ty då hade blott herremännen och andra latstockar i socknen haft tillfälle att gå på stämmorna, och då skulle de slagit hela affären under sig och styrt kommunalen åt häcklefjäll. Hvilket ju är tydligt och uppenbart.

Men i det fallet är det då, gualof, så väl och bra beställdt, att vi få välja våra kommunalledamöter och andra förtroendemän just i december månad, då vi inte ha stort annat att tänka på, och därför bli valen också för det mesta kloka och afvägda.

Därtill kommer ju ock, att en kandidat under denna månad har litet bekvämare att värfva sig röster än vid någon annan tid på året.

Nu kan man skäligen gå till några stycken, som ha en välsignad massa fyrk och säga:

— Kommen te' mej annandagen, så ska' vi titta efter, äss ja' har nå't igen på kuttingen och mor nå't på faten!

Måntro, om man hviskar sådana ord i örat på några hårdvallsgubbar med glänsande fyrkförmåga, så har man inte just så små utsikter att få deras röster vid tillsättandet å decemberstämman af något 'edigt ämbete.

Jojo, den där, som satte ihop kommunallagen, var inte någon vanlig dumbom. Han insåg nog, att vi behöfde lite motion äfven under december månad och han förstod äfven att ställa sakerna så, att det skulle blifva rusch och lif i spelet. Ja, han var sannerligen en stor man. Hvile han i frid!

Men de här valen äro dock stundtals, trots det allvar, med hvilket vi begå dem, rena lotterispel.

Omtanke och spänning och många pengar och mat och dryck kosta de, och ändå händer det, att man drar ett blankt nummer, såsom det timade för mej en gång. Då känns lifvet tungt och öde, och då kan man knappt fira jul med tacksamt och undergifvet sinne.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

I många Herrans år hade jag spekulerat på att få komma in i kommunalnämnden för att få lite husbondevälde öfver en hop oppnosiga odågor här i socknen.

Det där högmodssinnet växte och växte uti mig år efter år. Men länge bar jag det inom mig själf utan att knysta därom till andra. Jag gick i mitt arbete och drömde mig in i höghetens härlighet och grunnade öfver, hur jag skulle bete mig, när jag en gång komme in i de makthafvandes krets.

Jag öfvade upp mig i skrifning och i ett ärevördigt och vördnadsbjudande uppträdande, bjöd folk på brännvin och kaffegök och skaffade mig dymedelst ett parti inom socknen.

Till sist blef mig åtrån öfvermäktig och en dag uti medio af en december månad röt jag till mitt husfolk:

— Bereden er nu på allvar, för annanda'n komma här storgubbar hit på kalas och jag vill att dä' ska' gå te' på folkavis!

— Få vi bara nå't å laga utå, så ska' vi visst rusta te' gille! sa' de.

Nå, så var den saken klar.

Se'n gick jag ut härs och tvärs i socknen och betygade, att Per i Gölen, som ock ville in i kommunalen, var en förhärdad dumbom och slösare. Samtidigt bjöd jag folk på kalas till annandagen med det resultat, att halfva socknen sade mig midt i synen, att de aldrig kunde få någon likare i nämnden än mig, hvilket gladde mitt hjärta och gjorde, att jag köpte in mer och mer till kalaset, allt efter som mina tillskyndare ökades. Men det gjorde jag gladeligt och utan pust.

Så hade jag käringar att ränna omkring och tala om, hur jag slaktade får för att få till stånd det värsta julagille, som stått i mannaminne. Och det gjorde också god verkan och ökade mina utsikter. Ni kan inte tro, hvilken maffe jag var i de dagarne.

Och hemma bakade kvinnfolken och bykte och slaktade och fräste och voro ilskna som bin, hvilket fruntimmer alltid äro, när de ha brådt eller något viktigt för sig. Då vispa de med svansen och lägga

öronen bakut och bita ifrån sig alldeles som gamla hästar göra, när man kör dem med lass i en brantare uppförsbacke.

Jag hade alltså inte just roligt och grufligt mycket att stå i under de dagarne.

Men Per i Gölen var inte overksam han heller, fast han gick i det fördolda med det.

Dagen före stämman kom Sven Magnis i Fästampen upp till mig och såg långnäst och snopen ut.

— Hva' hänger på? lät jag.

— Jo, dä' kommer nog att sitta hårdt åt i mor'n, för Per har fått ihop ett hiskeligt parti för sej och hans folk hänger ihop som ler och långhalm! sa' Sven Magnis.

— Men hur har den dumbomen då vändt sej? inföll jag och kände hur jag började darra och kallsvettas.

— Jo, han har nog lagt sig på en finurlig bog. Han har skänkt nettan par strumpor och tie par mulavantar te' di stackars zulukaffrerna, som gå nakna mellan isbergen i Afrika, och så har han skänkt sjuttan dussin träskedar te' kineserna, som inte ha annat än pinnar att äta mä'. Nu har hans namn kommit in i missionsbla'et och han har hedrats på många andra vis, så han blir inte god att stångas med vid valet, tillade Sven Magnis.

— Och nu är det väl för sent? Annars kunde jag väl svängt till med dubbelt så många strumpor, mulavantar och träskedar, lät jag.

— Dä' ä' för sent, stönade Sven Magnis, som är min verklige vän, ty jag är i borgen för honom.

Följande natt sof jag inte, och jag har aldrig i mitt lif varit så beklämd och orolig eller varit i en sådan spänning som vid stämman följande dag. För jag såg, att Per och jag voro så godt som jämnspelta.

Nå, ordföranden snusade och hoverade sig där framme och tröskade med klubban och justerade fyrktalslängden så godt han förstod. Och efter en lång väntan kom ändtligen valet på tapeten.

— Hvem vell I ha te' ledamot i nämnden för nästkommande fira år efter i herranom afsomnade Jonas i Bolet? predikade ordförar'n.

Thure på Snipen! sa' Sven Magnis.

Per i Gölen! lät en annan.

Så uppstod där en lång tystnad, hvarunder jag bad mina vänner hviska till dem, som sutto omkring Per, att jag slaktat ner min stora stallbagge och köpt hem ett halft pund makaroner, som de bestämdt fingo smaka annanda'n äss de nu vände sig efter.

— Nå, nu ha vi således två kandidater å nu framställer ja' preposition på dom! Hör nu opp, godt folk: di, som vilja ha Thure i Snipen ropa »ja» å di som önska Per i Gölen hojta »nej»! dundrade ordförar'n.

Gu' vet hur karlarne uppfattade det. Mitt folk tog miste och

började skrika »nej» de också, så att det rungade i salen, och när gormandet slutat, upphof ordföranden sin röst och sa:

— Jag finner »ja» vara med öfvervägande »nej» besvaradt! Alltså är Per i Gölen vald till ledamot i nämnden för fira år!

Pang!

Och så vräkte han klubban i bordet som om det gällt att dräpa en oxe.

— Dä' va' la lögn lell. För vi skrek »nej» för te' å visa, att vi inte på några villkor vell ha Per i Gölen, sa' Sven Magnis.

— Dä' sekonderas! brummade mina andra karlar.

— Klubba har fallet! lät ordförar'n.

— Då yrkar jag botering och dä' tvärt! skrek Sven Magnis.

— Klubba har fallet! sa' ordförar'n.

— Då ska' här klagas änna te' kungs, för prepositionen va' orekti', gormade Sven Magnis och var så arg, att han stampade åt ordförar'n.

— Jaså, säjer du att prepositionen inte var redig? Fjäringsman, ta' och kör ut Sven Magnis! komderade ordförar'n. Och fjärdingsmannen vågade inte göra annat än efter befallning.

Men det säger jag. att hade inte prästen kommit in just i detsamma, så hade där blifvit smörj af i kommunalsalen, kanske lika bra som i franska eller österrikiska riksda'n.

Och se'n stod jag där med kalaset för dörren och utan tecken till valuta för alla omak och kostnader.

Det är tungt att gå emot julen på sådana villkor. Men jag ~~sökte~~ bära det såsom en man och en kristen.

Stallbaggen fick lefva och kalaset blef inte öfver sig dundrande. De inbjudne sökte trösta mig medelst förning och medhafda ostpannkakor, och då fann jag på det knepet att stoppa uti dem pannkakorna först. Däraf vordo de allesammans så skrofmätta, att jag fick mitt mesta sofvel i behåll.

Men skulle här en annan gång bli ett ämbete ledigt, så är jag den, som inte ska' glömma hvarken negrer eller kineser eller teologer eller mormoner eller andra hedningar, utan jag skall benåda dem med yllevaror och raggvantar och träskedar och till och med smorläderlångstöflar.

Ty nu vet jag hur opinionerna ska' knipas i dessa dagar.

Gammal kärlek.

Härom kvällen just i solagången vankade jag genom Gisebo skog, som ligger omkring en half mil hemifrån.

Ingen mötte jag och ingen körde förbi mig, utan det var lugnt och ensligt och högtidligt i skogen.

Solen sjönk allt djupare och djupare bakom Traskebo kullar, såsom hon alltid gör om kvällarna, och hon kysste i förbifarten skyarne, så att de rodnade och glödde som flickor göra, när man kysser dem så där helt oförhappandes, då man kilar förbi dem.

Rätt som jag så stretade fram genom skogen i tukt och ära, nykter och anständig, såsom det höfves en karl, fick jag plötsligt höra ett vådligt gormande och rytande framför mig på vägen. Det svors och det turnerades, det röts och hojtades och skvadronerades, så att det ekade i skogen, och jag hajade till och blef liksom ett grand rädd, ifall för resten en karl kan bli förskräckt.

När jag stannade och lyddes, hörde jag emellertid att det var två karlar, som skällde ut hvarandra och brottades litet längre fram.

— Gualof att det är folk och inte troll! tänkte jag och fortade på för att få se på kolifejet.

Jag hade inte gått långt, förrän jag fick se Manne på Näset, gamle beskedlige karlen, ilsk och ursinnig hålla en annan man i kragen. Och främlingen å sin sida hade grabbat tag i Mannes krage och slet och drog så godt han kunde. Jag kände inte igen karlen, men på hans rock såg jag att det var en Flattingebo, ty sådana rockar ha de just ingenstädes här i trakten mer än nere i Flattinge socken.

Manne ville vräka omkull Flattingebon och denne å sin sida vånnades af alla krafter att häfva ner Manne i diket.

De skrefvade och grinade illa och pustade och svettades och illfänades samt voro röda som tuppkammar i synen.

— Nu ä' du min gris lell, och nu kommer du inte att höra gök mer i all din ti'. I tjugu år har ja' väntat på detta ögnableck. Läs dina böner, för nu s'a dä' snart va' slut mä' dej! stönade Manne och sökte sätta krokben för sin fiende.

Men Flattingebon skrefvade och tyade sig undan och stod på benen.

— Nähä, du har för lite talg i tummarne och du ä' för blöter i skjortärmarne, Manne. Släpp me', annars lägger ja' dej i vägen, så

att det inte ska' bli mer igen utå din lekamen än stöflarne. Du känner mej. Ja' har stukat dej förr! genmälde Flattingebon.

Då blef Manne emellertid rent ifrån sig och jag skulle aldrig trott honom om den snabbhet, som han nu utvecklade. Men ilskan kan ju göra underverk ibland. Som en blixt släppte han taget med högra handen i Flattingebons rockkrage och grabbade med densamma fatt i skägget på'n och ryckte och slet och gaf sig till att springa åt vägkanten. Det gjorde måntro ondt i Flattingebon, så att han måste följa med och han vrålade som om man stuckit en knif i honom. När de kommo till dikeskanten, gjorde Manne en sväng och snurrade omkring med karlen ett par hvarf. Se'n slängde han ner honom i diket. Men det var inte nog med det, utan när Flattingebon låg maktlös därnere och innan han kom sig för att resa sig upp, sprang Manne på'n och sparkade honom och trampade på honom och handterade honom riktigt illa.

Jag lät honom hållas en stund, eftersom Manne och jag äro sockenbor och den andre en utsocknes karl. Men så anropade mig Flattingebon om hjälp.

— Hva' är du för ett vilddjur, som kan stå och si på, hur han fördärfvar mej? Ä' du en kresten eller hva' ä' du för en? sa' han till mig.

Då kunde jag väl inte annat än varkunna mig öfver honom. Ty en kresten vill jag vara, om jag just inte är någon värst framstående sådan, som de flesta af mina sockenbor vilja vara.

Jag drog därför upp Manne ur diket och tog honom med mig samt lät Flattingebon ligga ogild. Men han kraflade sig snart upp, ty när jag om en stund tittade mig tillbaka, såg jag honom stå på vägen och höta åt oss. Hans ena polisong var då borta.

När vi vandrat en stund sa' Manne:

— Gud ske tack och lof, att jag fick klå den usslingen! Jag känner mej nu så lätt om hjärtat, att jag har lust att dansa på vägen.

— Hva' är du då så arg på honom för? sporde jag.

Manne gick tyst en stund.

— Jo, sa' han, om någon gjort dej hälften så mycket ondt, som den där gjort mej, hade du längesedan mördat honom.

— Aj, aj — hva' har han då uträttat mot dej? lät jag.

— Åh, dä' kan kvetta! genmälde Manne och bet ihop tänderna och gnisslade.

Men jag släppte honom inte.

— Tala om det, för du vet väl, att hos mej hvilar det som i grafven! tiggde jag.

— Nå så får gå då! Jo, i min ungdom friade jag till Hilda i Hafrabo. Hon hade tietusen riksdaler kalla pengar och en hel hop lösegendom. Däraf kan du veta, att hon var eftersökt och öfversväm-

mad af friare från alla håll. Den där oxen, som jag nyss med Guss hjälp slet skägget af och pryglade i diket, friade också till henne. Men ingen hade så go' tumme med henne som jag.

— Nänä, du hade allt ett rysligt flecketöcke i ungdomen, afbröt jag.

— Flecketöcke! Jo, lita på det. Och jag är, gualof, inte helt och hållet förkastader utaf dem än i dag, om jag ska' skräppa själf.

— Nå — fortsatte han — Hilda och jag voro öfverens och hon sa', att far hennes inte skulle ha nå't emot saken, om jag reste dit och talade karlaord med honom.

En lördagskväll drog jag af till Hafrabo. Jag hade ryktat hästen så att han sken och tvättat vagnen och fiffat ut donen det bästa jag kunde.

När jag så kom te' handlarn i Vrå, som ligger en half fjärdingsväg ifrån Hafrabo, band jag hästen vid staketet och gick in i boden för att få ett kvarter vin och en rökcigar, så att jag skulle komma fram som en karl och lukta som en herre.

Precis som jag kom in i boden gick den här Flattingebon och ett par tre hans kamrater ut därifrån. Men jag lade just inte märke till dem. Jag drack vinet och tände tobaksspolen. Men när jag kom ut, voro häst och åkdon hundingen i våld och stodo inte att finna.

— Bevars väl! Då stod du där vackert! lät jag.

— Jo, jag gjorde det. Men jag begrep genast, att Flattingebon hade löst hästen och skrämt af honom.

— Jag sprang vägen tillbaka för att leta upp honom och rätt i rappet träffade jag pojkarne, som jag mött i boddörren.

— Hva' har ni gjort af min skjuts? skrek jag.

Men de blefvo bara ilskna och rusade på mej och klådde mej, så att näsa och mun stodo i blod och jag var glad att få springa tillbaks till handlarns och söka hjälp och skydd.

— Kors, då var du illa ute, Manne!

— Jo, jag var det. Men när jag kom fram till handlingsboden, stod handlarn på gården och lyddes och sa' att han inte kunde begripa, hvad i all världen det var som blaskade och plumsade så svårt nere i sjön, hvilken ligger bredvid, och så bad han mig följa med och titta efter.

Hvad tror du det var? Jo, inte mer och inte mindre än min häst. De hade skrämt ner honom i sjön, — kan en tänka sig värre hedningar? Hästen höll på att drunkna.

— De borde halshuggits för det, inföll jag.

— Åh, det hade varit för lindrigt. Men till slut fingo vi upp djuret och vagnen och jag for fram till Hafrabo.

— Nå, det var ju välsignadt att du kom dit ändå! utbrast jag.

— Jo, det blef så lagom med välsignelsen. När jag kom fram, stod gubben på gården och synade mej och häst och åkdon.

— Jag hör att du kommer hit för att fria, sa' han.

— Jo, det skulle just va' mitt ärende det, svarade jag.

— Vänd då om med detsamma. Den, som kör så att hästen ser ut såsom om han blifvit dragen ur en sjö, och den som vält och skrubbar näsa och syn, så att han ser ut som du nu gör, en så'n vill jag anagga mej inte ha te' måg! skrek gubben.

— Isak i Flattinge har skrämt hästen i sjön för mej; han är inte blöt utå nå'n fortkörning, och 'hva' blo'en beträffar, så har Isak och hans kamrater utgjutit den, för di har klått mej nere vid Vrå, lät jag.

Men gubben bara grinade.

— Och allra minst vill ja' ha någon till måg, som kan ljuga och vrida sig och skylla sin usselhet på andra, såsom du nu gör. — Vänd om på eviga fläcken och titta inte hit en gång till i friareaffärer! dundrade han.

— Ja, så fick jag köra därifrån med skammen. Flattingebon tog Hilda, och jag fick dra vefven. Var han inte värd den stryken han fick? Jo, bå' den och möcke mer därtill. Men jag träffar honom väl flere gånger . . . Eller tycker du inte, att jag bör klå honom när och hvar jag får korn på honom? slöt Manne.

— Jo, det bör du allt hålla uti med! rådde jag.

Den kärleken.

Stackars gamla Greta i Uppebo! Det fanns väl knappast någon i hela grannhället, som utstått eller fått gå igenom så mycket som hon i sin da'r.

En vindböjtel hade hon haft till man, en hårdsint och arg karl, som röt åt henne och stampade i golfvet, om maten inte stod till reds och rök på bordet, när han kom in. Och det vet man nog, hur pass trefligt det är att ha sådana karlar i huset. Kom han påstruken hem, som man säger, hände det icke sällan, att han hälsade henne med en spark eller ett slag. Men hon hade alltid tagit det tåligt och undergifvet, ty hon hade älskat honom.

Mången af grannarne hade rådt henne att gå bort ifrån honom och taga sin lille pojk med sig.

— Du behöfver inte gå hos ett så'nt vilddjur; han kan ju rent af fördärfva dig! sa' de åt henne.

Men hon bara log och svarade, att det för henne icke fanns någon glädje annat än hos honom. Hon älskade honom trots allt.

Så kommo vi en afton körandes ner till Uppebo med hans trasiga lik. Den oförvägne och dumdristige hade inte förmåtts att aflägsna sig nog långt vid stensprängningen. Ett lösskjutet block hade susat emot honom och krossat honom bums.

Då var det på vippen med Gretas förnuft. Så hon stirrade på liket med tårlösa ögon! Så hon talade till honom, där han låg, stor och krossad och stel, den nyss så starke och manhaftige, och sådana ord, som stötvis vältrade sig fram öfver de bleka och skälfvande läpparne på den arma Greta. Åh, du kärlek, hvilket outgrundligt, bottenlöst och rytande haf är icke du!

Vi trodde som sagdt alla, att Greta skulle mista förståndet, när vi kommo till Uppebo med karlens lik i spjälhäcken. Det var i våren, precis som nu. Ärlorna hoppade på vägen framför hästen och sipporna nego och logo på dikesrenarne.

Det var midt i vårsolskenet som hösten bröt in öfver Greta. Vi tyckte rent af att det skymnade till.

Men just när Greta hade kastat sig öfver den döde och liksom höll på att kväfvas, kom hennes lille pojk fram och nappade henne i kjolen.

— Väck honom inte, för då blir han arger! sa' den lille.

Så snart hon fick se och höra pojken, blef det bättre med henne. Kanhända kom hon att tänka som så, att hon måste taga sitt förnuft till fånga för den lilles skull och att hon måste lefva lifvet för denne.

Hon lugnade sig till sist och lefde se'n verkligen för sonen sin. All sin kärlek, som var mäktig så oerhördt mycket, öfverflyttade och koncentrerade hon på Anders. Hon släpade och arbetade för honom, vakade och svälte ibland för honom och till honom satte hon allt sitt hopp.

— Hon bara skämmer bort honom. En ska' få si, att ho' inte får annat än sorg och skam af'en! lät folket.

Och det såg verkligen ut som om folket den gången profeterat sant.

Anders blef nog en stor och stark och grann gosse, men han blef omöjlig att styra. Han blef en sådan där gök, som aldrig ville gå under någons kommando, som aldrig ville lyda några befallningar eller rätta sig efter hvad folk sa' honom. Han hade, kantänka, fått för litet stryk i barndomen. Greta hade aldrig nänts att slå honom eller stuka till det stridiga och brutala lynne, som han ärft efter far sin. Hon tyckte rent af att detta klädde pojken och påminte henne om den bortgångne, som hon älskat af hela sin själ, till och med när han misshandlade henne. Kvinnorna äro ju så konstiga och obegripliga bå' invärtes och utvärtes.

Också fick den arma Greta stora bekymmer för sin son.

När han gick i skolan och skulle ha' tukt, slog han igen. Han flög på skolläraren som en liten tiger samt blef ansedd som ett vidunder.

— Han har satan i kroppen och kommer nog till sist på häktelset! menade folket.

När han sedan kom ut att tjäna, bar det genast emot för honom. Så fort husbonden började brumma med honom och komdera honom, blef Anders arg och svarade sturskt. Så gaf det ena ordet det andra och alltid slutade det så, att husbonden fick stryk och Anders fick gå sin väg.

Måntro, det var inte roligt för den stackars fattiga Greta att gång på gång få hem sin son tjänstelös. Och så att höra det tal, som gick om honom och hans fördärfvade natur. Det var det allra värsta.

— Men kan du då aldrig ta' ditt förnuft till fånga? Begriper du inte, att du, som tjänar och har dina fötter under andras bord, får lof att lyda och rätta dig efter hvad den säger, som du äter hos? snyftade hon.

— Stackars mor, nok vet jag att det är så. Men jag lider det inte. Jag kan för mitt lif inte låta köra mej som en oxe. Jag begriper hur sakerna ska' göras och jag vill göra dem på mitt vis, det är hela visan. Jag kan svälta, men tjäna, det kan jag nok inte.

När han inte fick något arbete, blef han bitter och hårdsint som fadern. Den andra ungdomen beundrade honom för hans dristiga och ovanliga fasoner, och så blef han liksom en höfding för socknens vilda sällar. De bjödo på honom, följde och lydde honom och hade honom till sin s. k. redtråd vid sina gillen och i sina slagsmål. Anders gick alltid i spetsen. Men det gamla lugna folket höll honom för ett vilddjur och en skräck.

Gaf han sig längre bort från hemhållet och skaffade sig arbete, drogo sockenborna en suck af lättnad. En och annan tös drog visserligen vid sådana tillfällen andra slags suckar, ty flickorna voro tosiga efter honom. Men han blef aldrig länge borta. Han kunde inte rangera sig någonstädes. Hvart han drog blef han visserligen omtyckt af sina kamrater, men det dröjde aldrig länge, förrän han kom i gruff med förmännen och kastade dem ifrån sig som hösäckar. Och så måste han hem igen.

Så kom han gång på gång allt obändigare och hårdare och mera vild till gamla Greta i Uppebo.

I det längsta hade hon hoppats att lifvet skulle stuka honom och göra honom mjuk och anpassa honom på något ställe, där han kunde stanna och bli som folk. Men slutligen började äfven hon förtvifla. Och så låg hon om nätterna och snyftade och tiggde Gud, att han ville skapa om sinnet på den annars så härlige pojken.

— — —

Under tiden hade lilla Kajsa i Rydhemmet vuxit upp och läst sig fram. De, som inte kände henne, tyckte att hon var en yrhätta, som bara grinade åt allt.

— Hon tror att lifvet inte är annat än en lekstuga! sa' gummorna och spådde att hon skulle törna emot någonstädes.

Söt var hon med sitt burriga hufvud och sina klara ögon och sina mjuka lemmar. Hon var rakt som en liten vessla. Pojkarne älskade henne mycket, men hon bara stollades med dem och hade roligt åt deras jolmiga kärleksförklaringar och slank ifrån dem med ett skratt.

De, som närmare kände henne, sa' emellertid, att det fanns sådana tankar och ord i henne, att det var alldeles obegripligt, och de påstodo, att när hon ibland var allvarlig, kunde hon gå djupare in i sakerna än en präst.

Nå, Anders och Kajsa kommo att titta på hvarandra första gången på nyårsgillet i Blankebo, och Anders kände tvärt något underligt inom sig. Han erfor det så, som om de där ögonen hade velat bedja honom om något och som om de tyckt att det vore synd om honom. Han visste inte hur det var, men han drogs till henne. På samma gång skämdes han likväl för henne och för sig själf också. För första gången kom det för honom, att lifvet skulle vara djädringen så här-

ligt tillsammans med den där lilla burriga hoppetossan. Men hvilken tös i världen skulle väl våga gå jämnsides med honom för alltid?

Så blef där, förstås, ett litet kolifej i Blankebo, när gökarne vankats. Där var nå'n som sa' ett glåpord till Anders och så fick denne fatt i gossen och ville hyfva ut honom genom fönstret efter sitt gamla manér. Men det blef ingenting af den gången. Det var någon, som kom emellan.

— Nix, det får du inte, Anders! Jag ställer mig framför, förstår du. Och lyder du mig, så töcker jag om dej!

Det var Kajsa i Rydhemmet. Men den vilde pojken ville inte ge med sig ändå. Det var ju mot hans natur, kantänka. Då höjde hon sig på tå och hviskade i örat på'n.

— Lyder du mej inte — så, så, ja — töcker jag om dej ändå!

Ser ni, godt folk, det låter underligt, men de orden knäckte Anders för alltid. Det var som hade han fått en elektrisk stöt. Han rent af darrade till och släppte ynglingen, som han velat dänga ut och misshandla. Hans ögon, som nyss glott så hårdt och hvasst, fingo ett blidt och vackert uttryck, och vi kände knappt igen rösten på'n, när han ögonblicket efteråt sa':

— Ja, honom ska' jag inte röra. Men så tar jag dej i hans ställe.

Och så tog han Kajsa om lifvet så vackert och varligt som hade hon varit af silke och glas och gick bort med henne från lekstugan. Kajsa följde med midt för näsan på oss, följde honom precis som hon inte haft någon egen vilja. Och vi bara gapade efter dem och undrade om hon var vettig och huru det skulle sluta.

Hvad de pratade om den kvällen, det vet Gud och stjärnorna.

Men finns det nu en hejdundrande pojk i socknen, så är det Anders i Uppebo, och all världen inser, att det är den illmänskade lilla Kajsebiten i Rydhemmet, som skapat om honom och gjort det med honom, som hvarken lag eller hån eller svält eller förföljelse eller ens moderskärleken förmådde.

Det dröjde nu inte länge, förrän han skapade ett litet vackert hem åt Kajsa och sig, dit de fingo flytta in med sin stora och underliga kärlek, som växte sig större och starkare dag ifrån dag.

— Att du ändå så kvickt förmådde vända dig efter förhållandena och bli spak och medgörlig, du med ditt sinne! sa' jag en dag till Anders.

— Åh, jag vänder mej inte efter folk för deras skull, utan för Kajsas skull. Det roligaste göra som finns, det är att göra det, som hon vill. Och spak och medgörlig är jag inte, dä' ä' löx, annat än i hennes händer. Ser du, hela kodiljen är bara småsaker, fnask och elände. Att älska, så som Kajsa och jag, det är det enda, som är värdt att fästa sig vid. Jag har numera inte tid att bli arg på folk eller slåss med folk eller förarga mej längre. Jag har bara håg och

tid att arbeta för Kajsa och älska henne. Skaffa du dej en så'n, så kan du också bli en bra karl, kanske. Men det finns bara en enda Kajsa i hela världen! jublade han.

Och Kajsa är glad och drillar och dansar och klappar i sina små händer, under hvilka den store Anders är som bomull eller en pepparkaksdeg.

Jojo, godt folk, den kärleken, han är ibland en underbar och en välsignad tillställning.

Grannsämja.

Min granne, Sven Månsson, är den konstigaste kropp som finne i världen, och fast jag bott honom på ett par bösshåll nära i snart fyrtifem års tid, är det stört omöjligt att jag ändå kan lära känna den fördömde räfven. Ty en räf är han, full af illfundighet och hyss och lurilej. Jag har naturligtvis kommit att bli granne med honom för mina många och stora synders skull och på det att jag dagligen skall öfva mig i tålamod. Och det har jag sannerligen fått göra.

En konstig kropp är han. Om han t. ex. lånar bara så litet som en snöskofvel eller en hacka eller en grep eller en selpinne utaf mej, så kommer han tillbaka med'et på sagder minut. Det klickar aldrig och har aldrig klickat under alla åren. Och om han skadat skofveln eller grepen eller någon annan doning, som han fått till låns, så är han ledsen och öfvergifven till dess han fått lämna skälig ersättning.

Men om han åter kommer och lånar femti riksdaler på åtta da'r, så händer aldrig att han kommer igen med pengarne ens samma år.

Är inte det underligt?

Och om jag händelsevis kräfver honom, så blir han bara arg och skäller och hatar mig värre än förut.

— Jag kan väl inte stjäla pengar. Eller kanske du tror att jag är gjord utå pengar, efter du skriker, din snålelin! Eller tror du att pengar växa på träd? gormar han och hötar emot mig, precis som han tänkte sig till att leverera mej smörj i ränta. Och när han så till sist efter ett par eller tre års tid betalar igen lånet, så gör han det med en min, som om han gåfve mig beloppet till skänks samt af stor nåd och barmhärtighet, så att jag får tacka och bocka mej och krusa för honom och spendera på'n precis som om han vore min synnerlige välgörare. En sådan granne har jag. Men jag får inte beklaga mig, ty din granne, o, min läsare, är måhända utaf alldeles samma ull och sinne uti lånevägen, kan jag tänka.

Ja, det är ett otyg med grannar. Goda vänner är det inte alldeles omöjligt att stundom träffa på lifvets stig, särdeles om man har det så ställdt, att man kan bjuda och bestå och stiga i borgen. Men trogna grannar, det är löx.

Nåja, är det så att hvar och en ska' en gång få stå till svars för sina handlingar, så får Sven Månsson en het pers att genomgå.

Och det tröstar mig.

År efter år, dag efter dag har han blifvit värre.

Trettondagsafton var där ett stort gille i Östragård, men Måns var inte bjuden dit, hvilket kvalde honom, så att han var arg och försmädad.

Nu vet nog hvar mänska, som var't på kalas och velat ära värdfolket och göra heder åt maten och drycken, att man blir ett grand sjuker dagen efteråt. Och det erkänner jag, att Trettondagen på morgonen var jag i en sådan situation, där jag låg i sängen, att jag liksom tyckte det hela min stuga dansade rundt omkring och att käringen stod på hufvudet vid spisen med träskorna i vädret.

I detsamma kom naturligtvis Sven Månsson in och smilade och spionerade. Där jag låg i min sjukdom föreföll det mig som om han blifvit galen. Jag tyckte att han snurrade rundt liksom stugan och for upp och ner som om han kastats fram af höga böljor. Ända till dess han blef stående på hufvudet vid spisen bredvid min hustru. Där tyckte jag att han stod bå' länge och väl och runkade på hufvudet och tisslade och pustade ända tills han fick gumman i gråt. Sen dansade han ut. Men när han var gången, tog käringen till att värma tegelstenar och tallrikar. Tallrikarna vrok hon öfver bröst och mage på mig, så att skinnet fnurrades och med de heta tegelstenarne bäddade hon kring mig i sängen.

— Ä' du ryss rasande, käring! Vell du steka mej lifslefvandes? vrålade jag.

— Tösst, tösst, du ä' ju dödssjuk och detta ä' ju den enda räddningen för dej. Hjälper dä' inte, få vi lof skicka efter doktorn, grät gumman.

— Dödssjuker? Ja' ä väl så skam heller! Ja' ä' väl bara lite' kalassjuker och dä' går öfver på ett par timmar, mente jag.

Men den sabla Sven Månsson hade så insyltat henne med sin illfundighet att hon inte lät säga sig, utan eldade och värmde tegelsten och gjorde allt i världen för att sveda och steka ihjäl mej, och en Guss nåd var det, att hon inte fick lifvet ur mej, så många brännblåsor framkallade hon i sin välvilja å min kropp denna Trettondagsmorgon.

Men framåt middagstiden blef jag rasande på't och steg upp. Då hade jag inte ett dugg vidare ondt af kalaset och skulle varit precis frisk och återställd, om jag inte varit nästan halfbränd. Sämre var jag i alla fall inte än att jag kunde gå ut och rykta hästen och göra flera andra sysslor, hvilket gjorde mig nästan frisk invärtes. Men i ytterkroppen stack och sved det, som om jag hade haft en hel stack ettermyror innanför kläderna.

När tjänsten var slut i kyrkan, kommo emellertid alla mina känningar hem samt en stor del af dem, som var't med på kalaset.

— Jess, är du oppe och är krykvist! skreko alla med en mun, när de fingo se mig i stalldörren.

— Ja, hvarför skulle jag inte va' frisker? Ja' har Gualof inga andra invärtes krämpor än lite hufvudvärk och den bättrar sej för hvar menut se'n jag kom ut i lufta, svarade jag.

— Åh, herre Gu', vi geck hit för att säja »ajö» åt dej, efter som det bads i kyrkan för dej i dag! gapade folket.

— Ha bönerna gått för mej?

— Visst ha' di dä'! Sven Månsson hade ju bud med sej ifrå' hustru din, att förbönerna skulle gå. Han sa' att ingen trodde, att du skulle lefva dagen öfver! ropade vännerna och voro alldeles bestörta.

Jag trodde att jag skulle sjunka ner genom stallgolfvet, där jag stod. En sådan evinnerlig skam, att bli bedd för, när man bara var kalassjuk! Så'nt har väl aldrig varit spordt förr i vårt land.

— Vi trodde att du fått slaget, för du åt allt väl hårdt i går, suckade Efraim i Bygget.

— Och drack gjorde du allt mer än hälsosamt var, tillade Gustaf i Mossen.

— Och det ser en nog ibland, att folk bli rörda af slag, när kroppen får i sig mer än den tål vid, utlät sig Sven i Backen. Så vi trodde att det var på utspel med dej, när bönerna gingo från predikstolen. Därför masade vi hit. Gualof, att du har bättrat dej, för du behöfver nok lefva än en tid.

Jag höll på att bli galen, där jag stod, när jag tänkte på att det svinet i granngårn besvärat präst och församling och gycklat med det heliga och gjort mej till ett spektakel och gäck i hela socknen.

Men jag sa' vännerna hur det gått till, hur jag legat och varit ett grand kalassjuk i soluppgången, hur Sven kommit in och inbillat min käring, den sjåtan, att jag låg i själatåget, hur han narrat henne att nära på förbränna min kropp med tallrikar och tegelsten samt hur han se'n för att fullborda sitt bofstreck hissat henne att låta prästen be' för mej i församlingen och önska mej en salig ändalykt, när jag bara var lite' dufven efter det stora kalaset. Jag tänkte att karlarne skulle bli arga och erbjuda sig gå bort och smörja upp Sven åt mej. Men de bara grinade, de syndapaltarne. Och så fick jag lof ge dem bå' middag och kaffe, hvilket kostade mej flere riksdaler, utom besväret och förargelsen.

Jo, en sådan granne har jag. När jag nu kommer ut på kalas och lägger för mej en liten gnista på tallriken, är det tvärt någon som passar på och säger:

— Käre, akta dej för all del, så vi slippa be' för dej nästa helgdag.

— — —

Så en söndag tänkte jag att jag skulle ge Sven för gammal ost

Eftersom vi hade vårt skattemöte följande tisdag, tog jag käppen i näfven och gick bort till honom och sa' att jag behöfde mina pengar som han lånade på tre dar vid midsommartiden.

Han var mol ensam i stugan. Hustru hans var i kyrkan och barn eller tjänstefolk består han sig inte med, den skråen.

Nu var han måntro beskedlig och smilefiner, den uslingen, och ba' om ursäkt för dröjsmålet samt att jag inte skulle va' ond på honom för den sakens skull.

— Dä' ä' ju så välsignadt när grannarna kunna dra' jämt! himlade han sej. Så jag kom mej inte för att dyka på honom med något ordentligt ovett, fast jag, gu'bevars, stack honom med ett och annat karlaord.

— Töfva ett grand mens jag går ut en vändning, så ska' ja' komma in och lämna er pengarna! lät han och snodde i vrårna efter sin tröja eller hvad det kunde vara.

Men det dröjde och dröjde och Sven kom inte in. Då blef jag otålig till sist och tänkte gå ut och titta efter hvad han hade för sig.

När jag skulle gå, var det emellertid löx att jag kunde hitta min nya plyschhätta. Jag letade och letade under och på bord och bänkar, men nå'n hätta fann jag inte och ingen annan hufvudbonad heller stod att finna i stugan.

— Kanske Sven fick på sej henne i misshugg, tänkte jag och gick ut på backen och titlade efter honom. Men hvarken Sven eller hätta syntes till.

Just som jag stod där och koxade ilsk som en bålgeting, fick jag minsann se min nya mössa ligga på taket, och begrep tvärt att det var Sven, som var't framme och gjort mej spektakel igen. Han gör ju aldrig annat. Men den som inte var sen att nappa brandstegen och resa den och kila upp till hättan på taket, det var jag. I ilskan gick det som ett nysande. Och det var väl ilskan, som gjorde att jag inte slant på taket, ty där var halt.

Men just i samma ögonblick som jag fått hättan på hufvudet, brakade stegen ner och nu satt jag där jag satt. I början trodde jag att stegen asat ner af sig själf, men när jag ett par minuter efteråt fick se Sven masa åstad neråt Gunnebohållet, förstod jag att han stått gömd i närheten och rifvit ner stegen, när han väl fått mig på taket.

Må Gu' förlåta mej för hvad jag skrek och svor på min ohyggliga grannes tak den sabbatsdagen.

Jag fick sitta där länge och jag satt där som ett lefvande spektakel, när kyrkfolket slutligen kom och frälsade mej och grinade åt mej och frågade mej hur högt jag egentligen tänkt flyga.

Jojo, den som har en sådan granne som jag stackare, han vet att han är till.

Han fick sin lön.

Ärlighet, ärlighet — si det är något, som vi böra sträfva efter af allt vårt hjärta och all vår håg. Eller tycker ni inte att det börjar gå lite väl långt, gubbar, med lögn och lurilej och bedrägeri och skamsfunder här i lifvet? Jojomän. Vi behöfva bromsa och stoppa och backa och söka köra in på bättre vägar, annars är jag verkligen rädd för att det barkar åt det så kallade häcklefjället med oss lite' till mans. Jöss, så vi krångla och ljuga för hvarandra och spela komedi inför hvarandra och söka draga hvarandra vid nosen och trå och trakta den ene efter den andres gods och pengar, hustru och och åsna, jungfru, oxe och dotter.

Och i det stycket är jag inte ett tecken bättre än de andra, hvadan jag måhända icke kan anses lämplig och skickad att predika sanningskärlek och moral.

Men när här icke är någon annan, som gör det, så nödgas jag knäcka till. För resten har jag bättrat mig och blifvit en annan karl på detta nya sekel. Och om detta än icke vore fallet, så kan ni ju ställa mej inför er såsom ett rysansvärdt och afskräckande exempel. Hufvudsaken är att ni bättrar er. Ty här behöfs sannerligen en reel bättring. Här gå hustrurna och ljuga och stjäla från sina män — sälja hafremjöl och ägg och smör i smyg och ödsla bort hvad de få därför på kaffe och annan lyx och elände. Och vi karlar äro inte alltid sanningsenliga inför våra hustrur. Vi dra' dem allt bra vid näsan ibland och äro otrogna emot dem så ofta vi kunna komma åt'et, hvilket dock, gunås, är bra sällan. Men det är i alla fall ledt af oss att vara sådana, och vi borde verkligen veta lite' mera hut och skämmas för att lura våra hustrur, dem vi ju, om vi lefde efter skriften, i stället skulle älska så att det brakade efter'et.

Och så snåla och giriga vi äro se'n! Bara vi kunna komma åt pengar och andra fördelar, tänka vi inte ett dyft på våra själar och hålla inte för rof att lura våra medvandrare. Tvärtom anse vi oss för ena knipsluga och snillrika bjässar, när vi kunna kugga någon med besked.

Hitta vi något af värde på vägen, där vi åka fram, titta vi oss först omkring lite försiktigt. Och syns då ingen, vips skutta vi fram och hugga det och stoppa ner det i vårt åkdon, utan att se'n lysa upp det hvarken på predikstolen eller i tidningen. — Ja, vi äro

måntro ena sköna juveler, när vi bli ordentligt granskade och skärskådade. Nu vill jag ha ändring och förbättring i det här öfverhandtagande syndaeländet, och för den skull skall jag taga fram ett exempel på, hur det kan gå den snåle, den oärlige och den girige.

— — —

När det blef påtagligt, att föret inte skulle stå bi rätt länge, ville Sven i Hägnen passa på och köra ner ett lass bräder till sta'n, innan snön gick sin väg. Och så lässte han med omsorg såsom lässas skall. Det vill säga, att Sven plockade de vinda, kvistiga och sämsta bräderna midt in i lasset och bäddade in dem med de raraste han kunde utleta, så att lasset vid ett hastigt ögonkast såg ut att innehålla alldeles ypperligt virke. Det är Svens vanliga knep och medelst detsamma har han lurat mer än en godtrogen stadsbosnickare och likkistmakare.

Hustru hans gör för resten på samma sätt med sitt smör. Ingen kan stjälpa ner grannare smörtrillingar än hon i smörhandlarns stånna. Men inuti bestå de för det mesta af potatismos och annat elände. Ja, en gång hade hon till och med omgifvit en liten halfdöd spädgris med smör och lurat den stora smörtrillingen på en kringresande smörupphandlare, genom hvilken lyckade kupp hon vann stort rykte bland sina grannkvinnor för framstående förståndsgåfvor.

Nå, när Sven gick och knekade jämte sitt brädlass på stadsvägen och grunnade på hur pass mycket han till en början skulle begära för detsamma, fick han höra en jakt, som gick i skogen, och ett skott som smällde uti illmarkerna till höger om vägen.

— Dä' är nok Fällebopojkarne, som tjufskjuta, tänkte han och manade på hästen.

När han så kört en liten bit, varsnade han en räf ligga död vid vägkanten. Sven begrep schäsen tvärt. Jägarne hade skjutit på rofdjuret. Men räfven hade inte dött på planen utan sprungit och först härute gifvit tappt och andats ut.

Sven ref sig i hufvudet och tittade sig omkring åt alla håll och kanter. Men när han hvarken hörde eller såg några karlar, stoppade han hastigt och lustigt in räfven i sin säck och masade åstad igen.

— Den får jag flera riksdaler för hos buntmakarn! log han för sig själf och var så själaglad, att han lofvade sin kropp ett kvarter trallarevatten, när han skulle beta vid Pinutten, där de hålla löndakrog.

Si, uti Pinutten går det så till, att man lägger en 50-öring på en sten vid husgafveln och sätter en tomflaska på pengen samt går sin väg. Smyger man sedan dit efter en tio minuters tid, så är flaskan inte längre tom, men femtioöringen är såsom bortblåst. Ä'ke det liksom ett trolleri? Men jag talar nu om eländet på det att länsmannen må kunna lägga sig på lur och stäfja ofoget.

När nu Sven nådde Pinutten, band han hästen och kastade för honom en hösudd. Därpå gick han bort och gjorde den vedertagna manövern med femtioöringen och flaskan samt drog sig sedan in i stugan med sitt matsäckaknyte.

Men ser ni, go' vänner — alla dåliga handlingar draga förr eller senare straffet med sig.

Fällebopojkarne, som jagat räfven, hade fått korn på Svens knep. De sågo fjäten efter räfven och platsen, där han legat och Svens steg och så hade de följt efter gubben till Pinutten.

Sven höll just på att med tänderna lösa upp knuten på matknytet, ty i fingrarna var han krumsen, förstås, när den ene af pojkarne trädde in och slog sig i språk med gubben.

— Ha ni fått något i skogen i dag? sporde Sven.

— Inte ett ben! Jag slängde ett skott efter en räf, men han sprang sin väg! lät pojken.

— Jojo, räfven ä' inte go' att lura.

På det viset resonerade karlarne, och pojken hindrade med sitt prat Sven, så att han inte fick tillfälle titta till sin flaska. Och på den grund hade den andre Fällebopojken tid att flå räfven och stoppa kroppen åter i säcken. Ja, han fick också stunder att byta ut Svens brännvinsfyllda flaska på stenen mot en annan med gödselvatten uti.

Men omsider hade Sven betat länge nog i Pinutten, och jägarne uträttat hvad de ville. Så skildes de och Sven knekade af mot stadshållet med räfven i påsen och flaskan i fickan.

— Hon blir rolig att ha på hemvägen! myste han för sig själf.

Nå bräderna var han karl att vända af och fick bra betalt. Glad och belåten tog han se'n säcken på ryggen och larfvade af till buntmakarn.

— Vell herren handla ett fint räfskinn.

— Ja, gubevars — det beror på priset.

— Vi bli nok öfverens! Men saken är den, att räfven är inte flådd — mente Sven.

— Det gör ingenting. Ni får i så fall 75 öre mindre för skinnet, för det tar garfvarn för han dra'r af huden, — genmälde buntmakarn.

Så löste då Sven upp påsen, fattade honom i bottnen och ristade ut räfven på golfvet inför buntmakarn.

Ögonen höllo på att krypa ur hufvudet på Sven af undran och förskräckelse, när han fick se det hudlösa kadavret. Och buntmakarn blef så besatt i sitt sinne, att han undfägnade Sven med den bastantaste örfil man skulle kunna önska sig.

— Vet du då ingen lefvandes hut, din usle bondkanin? skrek han och drämde ytterligare till Sven med sin stora aln.

— Jesses, skona mitt lif! Jag rår inte! Dåliga mänsker ha

flått honom mig ovetandes! bölade Sven och stoppade kadavret tillbaka i påsen och sprang, kraftigt påskyndad af buntmakarens fot.

Tagen nu en varning af detta i alle, som hitten och plocken upp andras egendom på vägarna.

Men när Sven lugnat sig en vändning, tog han till att fundera öfver sin ställning. Och då han funderat en stund, fann han ut, att skära hufvudet och en del af benen af räfven och söka sälja det öfriga såsom en lammkropp till korfmakarn i sta'n.

Men det blef inte galet förr än då. »Charkutisören» var ingen vanlig dumbom. Först pryglade han Sven en stund och se'n skickade han efter hälsopolisen, som blef alldeles besatt, när han förnam Svens tilltag. Där blef bums stämning af naturligtvis, så att det var inte underligt, att gubben såg ohyggligt förkrossad ut, när han omsider drog ut af stadenom.

— Nu ryker alla bräapengarne och mer därtill bara till plikten! grät han för sig själf, där han satt på framkälken och asade undan tårarne med bälgvanten.

— Hå, hojojo! Nu får ja' allt ta' fram mi lella flaska och si om inte ho' kan trösta mej. Och så drog han fram flaskan med det afskyvärda vattnet och satte henne till sina darrande läppar.

Dock icke ens flaskans tröst blef honom beskärd. Sven är ingen vimmelmagad person, det veta alla, men ett sådant fräsande och spottande och svärjande, som han nu anställde på vägen, det låter sig icke beskrifva. Led han inte i alla fall det hans lustar och gärningar värda voro? Jojomän, hvad han det gjorde. Och det värsta återstod ännu. Jag önskar och beder, att himlen ville förskona oss lite' till mans ifrån en sådan kvällsmat, som den Sven i Hägnen fick af sin käring, då han kom hem i solagången och hade omtalat dagens händelser för henne.

Måtte så till sist denna händelse mana oss alla landtgubbar att iakttaga lite' mera ärlighet och rättfärdighet i såväl handel som vandel härute.

Linus i Fänestad.

Om ni ha hört ett riktigt bra hackelseverk skära snabbt och hvasst och immer och immer utan pauser, så kan ni nära på göra er en liten föreställning om hur Britta i Lungemosa gick an, när hon grälade på sina styfdöttrar och Danjel, sin herre och mästare.

Det var inte tu tal att inte Britta var både en ordnings- och arbetsmänniska. Men, Herre Gu', man kan väl både arbeta och bruka ordning utan att man behöfver fräsa och bita kring sig för det!

Dummare är jag dess bättre inte än att jag vet, att »det är en dålig yxa, som det inte är något bett uti». Men det ska' va' en gräns för allt, brukade Johannes på Moen säga.

Och Britta i Lungemosa satte inte nå'n gräns för sitt bullrande och sitt gnatande.

Förkäxad blef gubben och förkäxad vardt Mina, som var Danjels dotter från hans första gifte. Gång på gång ville hon ge sig ut i bygden att tjäna och far hennes understödde henne i det stycket. Men Britta satte alltid p för'et. Hon behöfde henne kan tänka att köra med där hemma och att käxa på. Annars hade Britta kreverat, förstås.

Så snart det därför blef fråga om, att Mina skulle ut, blef Britta rakt toseter och klämde i:

— Jo, dä' kan jag tro, att I vell, att ja' ska' släpa ihjäl mej tvärt utan hjälpe, för Danjel gör då inte ett tecken så långt året är annat än äter och sofver och suckar och snusar och grinar illa och skäller i ett evinnerligt skällande. Och ingenting duger du te' heller, din slankelin, annat än va' ilaker och räkna ut, hur du ska' få en annan att släpa ut sej för din skull. Du tog nok lifvet af din första kvenna, och nu vell du ta knäcken på mej. Du vell ha flecka ut ur huset för att du se'n ska' få husera mä' mej och plåga mej som du vell utan vettne, din bof! Eller ä' inte dä' meninga?

— Talar ja' synn och ska' ja' tiga? säger du. Nä', tack ska' du ha. Ja' behöfver inte tiga för en så'n där gammal luring som du ä', och inte behöfver ja' finhyfla mina ord te' en så'n där gammal evinnerlig stöt som du ä', för dä' ä' du, så mycke' som du vet dä'. Och inte behöfver ja' tala nå't evangelium te' ett så'nt kreatur, som du ä', Danjel! Och flicka stannar hemma och hjälper mej, förstår du! Huru dant skulle dä' gå, om hon komme ut bland en hop karlar i denna ussla värld? Nä, ho' behöfver allt stå under uppsikt än en långlig tid!

Går ho' här och tynar och less? säger du. Åh, dä' ä' inte farligt. Tror du ja' inte vet hva' dä' ä' för sjuka som sätter åt henne? A' dä' lungehosta eller bleksot, säjer du? Asch, din evige stock! Nä', dä' ä' karlagalenskap. Titta på henne! Si hur ögena stå i hösen på henne. Men dä' ä' i alla fall synd om henne, för ho' har inte bättre att bräs på. Ho' har ditt syndia blo i sej och mor hennes var allt ett grant mönster ho' också!... Ska' ja' veta hut och skämmas, säjer du? Nä, tack s'a du ha! Tror du att jag skäms för en tocken uslinge som du, för en usling ä' du, vet du dä'!...

Ja, på det viset gick Britta på. Hon kunde hålla i och tala ex tempore i timvis.

Tänk hvilken predikant det skulle blifvit af henne, om hon varit skapad till karl! Särdeles i denna tid, då folk inte sätter värde på några förberedda tal, utan löper efter sådana, som hvälfva ur sig hvad som kommer för dem.

Var det nu så underligt att både Danjel och Mina blefvo förkäxade? Nej, det var inte underligt. Det var naturligt.

Hände det någon gång att en friare kom till Lungemosa, och det inträffade ett par gånger, ty Mina var en snygg och rar tös, blef Britta alldeles befängd och drabbade på den stackars friaren, så att han nog aldrig glömde det.

Johans pojk i Johanslund kom dit en gång i det ärendet. Han kom i solakvällen, och Britta stod just och rörde till paltsmet vid spisen, ty de hade slaktat den dagen i Lungemosa.

Nå, pojken satt först en stund och koxade och vred hättan emellan näfvarne och visste knappt om han skulle komma sig för med ärendet. Det är minsann inte så lätt att fria som folk tror. Men omsider slapp det ur honom, och så bad han Danjel om besked.

Men det var Britta som gaf honom besked och ett som var både reelt och klart ändå.

Innan Danjel hann öppna sin mun, släppte käringen åstad sitt skälleverk, så att det snurrade efter't.

— Jaså, du kommer hit nu se'n du friat och blett förkastader i hela den andra världen förut, din linhårige gröthöfvel! Hvem tror du vill ha' dej? Här finns inte en so i hela riket, som inte ä' tusen sinom tusende och hundra femti gånger för go' te' å bli svärmor åt en sådan tosse och basse som du ä', vet du dä'! Om jag så hade en meljon styfdöttrar, så skulle du inte få ett ben af dem, din långbente räkel där. Pallra du dej hem och tvätta dej och be' mor din snyta dej mä' ett kvastaskaft, dä' passar bäst för så'na där sillamjölkar, som du är. Här har du friat från dej, så möcke du vet dä'!

Och så slängde hon en skopa tunt paltsmet i hufvudet på Johans son i Johanslund, så att ögon och mun och näsa klentes igen på'n och pojken såg ut som om en bomb eller granat kreverat i ansiktet på'n.

Han sprang, förstås, sin väg. Hvad som händt honom blef spridt och se'n trängdes där, gunås, inte på länge några friare i Lungemosa dörrar. Och underligt var inte det. Till och med jag, som just inte bäfvar tillbaka hvarken för käringar eller frierier, skulle nog betänkt mig ett par gånger, innan jag valt Lungemosa-vägen till min friarestig.

Men vi ha alla en nådig försyn, som hjälper oss till rätta, när det blir för trist och för svårt här i världen. Det fick också Mina bevis på, just när hon började misströsta.

Då kom nämligen Linus i Fänestad och trädde upp på valplatsen. Hur Mina och han träffades, det kan inte precis behöfva höra till den här pjäsen.

Men träffades gjorde de och tyckte om hvarandra gjorde de också så att det sjöng i dem.

Linus bodde i förstukammaren hemma hos far sin och arbetade lite' hvarstans. Arbete tryter inte nu för tiden för den som vill göra något, och betalningen är som en hvar vet inte oäfven. Linus stod sig därför som en karl. Alla ville gärna anlita honom, för han var en rapp och stark pojk och en glad och lustig ture, så att där hvilade inga ledsamheter där han var med, hvarken när det var fråga om arbete eller nöje. Men så tyckte Linus omsider, att det började bli söckent i hans kammare och att det skulle vara så roligt och godt och förmånligt att ha' en mänska, som såge hans gamla föräldrar till godo, när han var borta om dagarne, och som pysslade om honom själf, när han kom hem om kvällarne och var svulten och trötter efter dagsverket.

Till allt det där ansåg han ingen på hela jorden lämpligare än Mina i Lungemosa, och hon å sin sida ville lika gärna till förstukammaren i Fänestad som till Himla, den stackars lilla förkäxade synderskan.

— Men det är aldrig värdt att du sätter dä' i fråga. Mor skulle bara öfverösa dej med ovett och försmädelser, suckade hon.

— Åh, hundingen heller! Jag ska' ta' dej midt för näsan på henne! lät Linus och log.

Så kom han då dit ner till Lungemosa en lördagskväll och satte sig till att fria och fråga om han kunde få Mina.

— Hva' ska' du ha henne till? fräste Britta.

— Te' hustru! Och den som fått sin lärdom af er, moster, den blir nog den likaste hustru som står till att få, smilade den filuren. Britta blef tvärt vänligare.

— Men hva' ska' du fö' henne med?

— Mä' mat och kaffe och dopp! sa' Linus. Och den som lärt sej laga mat af er, moster lella, den kan nok vända till bitarne så att de smaka på folkavis, så säjer di i hela sockna. För I ä' hållen för den bästa matmora i hela pastoratet, dä' säjer bå' höga och låga.

Britta kom sig inte för att skälla. I stället såg hon belåten ut och satte kokarn intill värmen på spisen och bröstade sig och snörpte på munnen.

Ser ni gubbar, bara man skräpper med kvinnfolk och säger åt de unga att de äro vackra och söta och åt de gamla att de laga god mat och äro dråpliga i sina hus, så får man dem hur långt man vill och lite' längre, om det kniper.

— Ja, Mina har allt fått lära sig mer än andra i hennes stånd, för Gud han vet, att jag hållit henne till bå' ett och annat och inte sparat på lärdom. Men hva' har du å gifta dej på, du har väl ingenting, din stackare? sa' hon. Ty ge med sig så tvärt, det ville hon inte. Hon önskade nok höra mer beröm, kantänka.

— Hva' ja' har? Titta så'na armar och läggar ja' har och så har jag inte mindre än säng och soffa och cheffanjer och ett rundbord och sex stolar och sjutton gräslökastånd och ett gladt humör! Ska' vi gå en polska, kära mor, orerade Linus. Och så nappade han tag i Britta och började dansa polka på golfvet med käringen, den stollapojken. I början stretade Britta emot. Men så sa' han:

— Herre Jess, här finns knappt en sjutton års flicka, som dansar så lätt som ni, mor Britta!

När han sagt det, började hon sprattla med.

— Si, hon går precis som en ung brud. Där blir du allt efter, Mina, rätt så tös du är! — Si här Danjel, så'na skutt hon tar! Tänk när hon var i sin gröna ungdom, hva' alla pojkar skulle va' besatta efter henne. Hej! Och så trallade han och dansade och käringen hoppade på strumpfötena och Danjel gapade och gapade och Mina log och Britta krängde med ögonen och hoppade som en tossa allt hvad galet var. Men högfärdsanden hade farit i henne, hvadan hon gnodde på.

Till slut hängde tungan ur munnen på henne och hon var nära att kväfvas. Då släppte Linus henne och satte henne på soffkanten.

— Det var den bästa dans jag gått på länge, tack, tack, kära mor! Och så bockade han sig och krusade förskräckligt.

— Åh, åh, åh, puh-hu-uj huj-uj! Nå, så ta' henne då, din stolle! Välsigna dom du, Danjel, för ja' kan inte andas än! Klara å kaffet, Mina, och hogg sönner socker. Huj — uj — uj! Stolle där! Ta' fram skorpkorgen, Mina. Skynna dej! Kössanet kan ni väl vänta mä' en vändning.

Danjel gapade fortfarande och ville knappt tro sina sinnen.

Men nu lefva Mina och Linus som ett par turturdufvor i Fänestads förstukammare, och när Britta blir för djädrig vid gamlefar i Lungemosa, så går Linus ner och dansar med henne så att det snarkar i stugan.

— Dä' fördelar ettret i henne! säger Danjel.

När högmodet växer.

Det förnimmes en och annan gång, som om ur vår svenska jord i midnattsstunder ginge klagande suckar genom aflöfvade lundar. Det tyckes, som om hon sörjde öfver något och våndades af smärta, som om hon rent af börjat finna sig ensam och ledas vid.

Kanske gör hon så och har skäl därtill. Ty si, hennes söner fly henne samt hålla sig för goda att gifva henne den rykt och ans, som hon tarfvar. Och dock har hon sällan varit sen att belöna de sonliga omsorgerna, som ägnats henne.

Långt framme i slutet af oktober kan man ibland få se långa rader af hafreskylar stå liksom bortglömda utåt fälten, och frosten breder sin isiga och hårda skorpa öfver obärgade potatisskördar.

Under och efter andtiderna synes det bäst, huru det fattas armar som skörda och bärga, och hemmansägarne och deras hustrur, hvilka icke kunna få sig en dräng och en piga med mindre än att de gifva nästan hela intäkten af grödan i lön, hålla på att digna af släp och arbete sent och tida.

Deras egna söner och döttrar hafva dragit bort med nejdens öfriga ungdom, antingen till Amerika eller in till städerna. Fabrikanterna, den fjärran Västern och landthandelsidkarne hafva sugit till sig sönerna. Och döttrarna äro vordna syfröknar.

Därför stå hafreskylarne ännu ute, hvita af oktoberfrosten, därför ligger potatisen ännu i fårorna och längtar efter källarvärmen, därför suckar vår gamla jord så tungt och smärtfullt i midnattstunder, och därför se våra småbönder så utmärglade och så utarbetade ut.

De hafva en allt för lång arbetsdag. Men öfver dem sträcka Stockholmsherrarna, hvilka eljest upphäfva sig till alla arbetande bröders målsmän och förmyndare och hjälpare, icke ut sina faderliga händer annat än till deras skadegörelse.

Ja, det är gunås så, att jorden vill snart ingen människa lägga hand vid, och det ser ut, som om man rätt i rappet började vämjas vi de gamla hederliga yrkena också.

Oskar Blåsjö och Kalle Barkström voro svågrar och bodde på hvar sin sida om ån.

Blåsjö var en färgare, och det var godt och bra att ha honom till hands för att stampa och färga våra vadmal och klännings-

tyg. Barkström var garfvare samt redde våra hudar och skinn på folkavis.

Båd färgarn och garfvarn stodo sig bra och voro till stort gagn och nytta hvar på sitt sätt en långlig tid inom flere kyrksocknar härute.

Och gudfruktiga voro de äfven. Ja, de ledde slutligen så att säga den religiösa rörelsen härute, och de höllos för att hafva större ljus i skriften än inte blott prästen utan till och med självaste biskopen i stiftet.

Det dröjde inte heller länge, förr än de blefvo så pass fullkomliga, att de inte kunde gå till kyrka och skrift ibland de andra fattiga syndarna i socknarna, utan de bildade sig en egen förening af utsökta heliga.

I den föreningen blef färgarn korad till sånganförare. Då tyckte han, att det var försmädligt att stå midt i sångkören och på »mötena» och vifta taktpinnen med en blåfärgad näfve.

Fördenskull började han skämmas vid sitt yrke och fann det lämpligare och finare att förvandla färgboden till en handelsbod. Och så vardt han småningom en handelspatron. Härigenom tvungos vi, hvilka inte längre hade någon, som redde våra vadmal, att köpa och slita sköra schoddyvaror i stället för de starka tyg, våra fruntimmer förut kunnat ställa ihop åt oss under vinterkvällarne. Det var skada och förlust för oss, men det kunde inte hjälpas.

Så hände det en dag, att den store handlaren, för att vara riktigt sorterad i allt, tog hem ett parti färdiggjorda skodon. De voro granna att se uppå och inte så värst dyra heller, hvadan de gingo åt som smör, fastän de inte voro så särdeles starka att slita.

Men öfver den manövern blef den fromme garfvaren alldeles ursinnig. De bägge heliga svågrarne drabbade ihop, och där kastades ord dem emellan, hvilka inte voro så öfver sig kristliga eller kärleksfulla. Ty när det blir frågan om pengar och konkurrens, får vår Herre gunås hålla till godo med att sitta emellan och bli' glömd.

— Ja' ska', min själ, allt bota dej för stöflarne, din fähund, och barka huden åt dig, din skrymtare och högfärdsande! röt garfvaren.

— Dra' du åt helsefyr mä' dej! Vi lefva i ett fritt land, vet du dä', du bölande tjur i Basan! Ja' har rättighet att sälja hva' ja' vell! Gack ur min åsyn, ty du är en affälling, du har fallit ur nåden, din förbanskade girigbuk, och i sångföreningen kommer du inte att sjunga bas fler gånger! genmälde f. d. färgaren och dref ut svåger sin.

Men åtta dagar därefter hade garfvaren tagit hem två vagnslaster mjöl ifrån Motala och knäckte till att sälja det 1 krona billigare pr säck än svågern.

När färgaren förnam detta, förvandlade han sin hy och satte sitt mjölpris 50 öre under garfvarns.

Då tog denne hem kaffe och sill och salt och socker samt höll sig i pris stadigt under sin trosförvant.

— Du fördärfvar dig på det här viset! Bry dig inte om handeln utan håll dig till garfveriet! rådde vi. Men han bara tittade illa och bet på tänderna.

— Här må gärna en tusenlapp spela, dä' ger jag tusingen, bara ja' kan få stuka den drummelen! mente han.

Och färgaren ville naturligtvis inte heller gifva tappt, ty det bodde en stor ande i honom.

Han sänkte och sänkte sitt pris på allt, som garfvaren tog hem och sålde sig till förlust.

— Har han lust att dansa, så ska' ja' spela för honom, den uslingen! rasade han.

På det viset hålla de nu som bäst på att utarma hvarandra, dessa fullkomliga män, uti hvilka ingen vank skulle finnas.

Och inte ha vi heller någon nytta af detta heliga krig. Vi bara köpa mera än vi ha' råd till och mer än vi behöfva. Fruntimren dricka mera kaffe än de tåla och få smak för det extrafina mjölet samt förakt för det sammanmalda, som vi dock ha' oköpandes.

Färgeriet är åt putten och det går nog samma väg med garfveriet också.

Och allt detta är högfärden skuld till, högfärden och denna lust till förnämare men vanskligare sysselsättningar, som komma så många att öfvergifva den anspråkslösare men säkrare bärgningen i jordbruk och yrken.

Anagga mej, tror jag inte, att vi få lof börja predika ett grand emot högmodet här ute på landet, mot både det världsliga och andliga. Bättring är hvad som behöfs.

Skandaler och panik.

— Nej, gubbar, hvarför ska' vi sitta här och bara tala om skandalerna i riket. Vi kan väl hitta på det, som är bättre och roligare att språka om. För resten har det var't en tråkig vår och försommar i år. Bara eldsvådor och skandaler, lät Andreas i Åsen.

— Dä' har du rätt i! Men det, som hela världen pratar om, det alla blad skrifva om, det få väl vi också lof att röra vid, fast jag i alla fall tycker att världen börjar bli bra futtig nu för tiden, log Sven i Maden.

— Hur så?

— Jo, hvarför i hundingen behöfver ett helt land röras upp för det att några knektakäringar nere i Ystad inte kunna sämjas? Hvarför ska' den saken bli till en skandal ända därifrån och upp till Haparanda? Det säjs visst att skandalen ligger däri, att en del af knektakäringarnas män lagt sej i'et och hjälpt sina käringar i deras elakhet och djädrighet. Men svara mej, gubbar: hvad får en inte göra för husfredens skull? När min galanta blef osams med Lisa i Hulan och skällde på och var orättvis emot henne, så ville jag lugna henne. Men det slog fasligt illa ut för mej. Jag fick hvarken mat eller nattro eller någon slags husfred en lång tid, och så fick jag slutligen lof gå in på, att Lisa var en markatta, fast det sved i mej. Ja, hvad får en inte göra för friden i hemmet? sporde Sven.

— Jo, det håller nog streck! Sådant där har en allt fått erfara lite' te' mans och skam till sägandes körde inte min en gång mej till att ge' vår piga en örfil i det oträngdaste mål man kan tänka sig. Men hon hade ödt mej annars och i evighet påstått, att jag höll mej väl med pigestackarn, som var så snäll och oskyldig som en piga kan vara! inföll Linus i Snufvebo.

— Ja, här ser ni. Och fast folk ä' öfverstar och majorer och kaftiner och så vidare, så ä' de väl inte mer än människor ändå. Men för sådana som vi och för alla civila i gemen är den där Ystadsskandalen, di kallar'n, i mitt tycke rätt trösterik, sa' Sven.

— Hur så?

— Jo, när inte öfverstar och majorer och stränga kaftiner, hvilka kunna spänna ögonen i en som skam, när inte sådana förskräckliga bjässar kunna dressera sina käringar bättre än hvad det nu spörjes

från Ystad, hur i all världens tid kan man då begära att vi skulle få någon disciplin på våra?

— Nähä, det är då sant och rätt. Och det må gå hur det vill i Ystad. Det var i alla fall synd om den stackar'n, som fick ta' afsked och dråsa ur landet bara för att han har en nätt och beskedlig gumma, som tydligen inte velat eller kunnat bita ifrån sig, när kopplet flög på henne. Det är ändå lite dumt, att dom inte längre få duellera med sabel eller pikstol. En duell hade klarerat saken bättre än en krigsrätt. Då hade det slutat som en s. k. fanfar i stället för som nu med eländigt skvaller, lögn och förtal! inföll jag.

— Jo, du är just en skön pojk! En dålig kristen har du alltid var't, men att du är så usel, att du önskar att folk ska' dumbellera, dä' trodde jag då aldrig! dundrade Linus och tog på sig en apostolisk min.

— Seså, nu ska' vi inte gräla eller blanda in religion i det här pratet, lät Sven.

— Nä', det ska' vi inte. Men tycker ni inte att det är hundingen hvad det görs skandaler af litet nog nu för tiden. Tänk bara hvad det har varpats ihop mycket, och hvilket rysansvärdt nummer det gjorts bara af en så simpel sak som att två kaptener en dag å Karlsborg talade med tungor till hvarandra och ryckte hvarann i mustascherna ett grand! utbrast en af gubbarna.

— Truppen såg det. Däri låg det eländiga. Kaptener ska' kunna styra sina sinnen. Hur ska' de annars kunna styra en trupp? lät Sven.

— Det har du då rätt uti! inföllo vi alla i korus.

— Jag sitter och tänker — log gamle Olagus i Strängen — hvilken dråpelig skandal våra dagars tidningar skulle kunna hafva skapat till af en liten händelse, som i min ungdom inträffade på kyrkogår'n i Nybo. I vet väl, att jag ä barnfödder därnere?

— Hva' hände där?

— Jo, klockarn och prästen va' osams precis som de här kaptenerna i Karlsborg, som drabbat i hop. Prästen var en skickelig karl och en beskedlig karl. Klockarn däremot var ryseligt högfärdig och ilsk som en bålgeting. Han tålde rakt ingenting. Så hände det en söndag att ett lik skulle jordas och prästen och klockarn stodo vid grafändan. När så den förre skulle jordkasta liket, tog han af sig hatten och räckte den åt klockar'n för att denne skulle hålla honom under tiden. Tvärt blef klockarn rasande, nappade hatten och dängde den långt ut åt kyrkogården, där han trillade fram mellan grafvarne. Ni kan väl tänka er, hur ett sådant tilltag skulle störa andakten och väcka undran bland folket. — Nä'n klädhängare är jag inte! ropade klockaren och gick in åt kyrkan. Var inte detta ett reelt ämne till en skandal? slöt Olagus.

Jo, det tyckte vi alla och förfasade oss. Ty att fruntimmer träta

och vilja äta upp hvarandra, att krigsknektar skälla och slåss, det hörer ju till. Men att kyrkans tjänare krångla med hvarandra midt under en begrafningsakt, det höllo vi för det hemskaste vi hört.

— — — Vi sutto den kvällen nere i ett aflägset torp, där vi voro för att reda en kommunal uppgift. Det var ett fattigt hem med stor spis och låg stuga. Det såg inte mycket ut därinne heller. Men vi sutto kvar för regns skull. Och så pratades ofvanstående karlaord. På ett litet bord stod ett rissel med tallkottar uti som de fattiga barnen samlat i skogen för att säljas till fröklängning. Det hade blifvit mörkt under tiden och regnet öste fortfarande ner. Och det var skumt i stugan också, ty där fanns intet ljus eller olja och ingen eld i spiseln heller. Nå, just som Olagus slutat sitt tal om begrafningsakten i Nybo, fingo vi höra ett asande och ett dån i pipan och skönjde något grufligt som susade ner och rusade fram och satte sig på kanten af risslet, så att detta vältes. I detsamma förnummo vi ett hemskt skri, under det kottarne rullade ut öfver golfvet. Det var mera än vi stodo ut med. Vi foro upp, snafvade öfver kottarne, föllo, slogo näsor blodiga och körde oss fast i dörren. Men slutligen kommo vi ut och knäckte till att springa som vilddjur mot våra hem.

Efteråt kom det i dagen, att det varit en uggla, som råkat rusa ner genom pipan och flugit fram och satt sig på risslet samt åstadkommit eländet.

Nu har det blifvit en skandal här hemma, att kommunalnämnden flytt för en uggla. Skandaler här, skandaler där, skandaler öfver allt!

Nikodemus i Föreberg.

Den verkligen sannfärdiga, lärorika samt för elaka och egoistiska karlar ganska närgående paschasa, som jag nu har att förtälja, är både ynkelig och löjlig. Då densamma emellertid utgör ett kraftigt bevis på huru synden straffar sig själf och blifver ytterligare straffad, anser jag, att hon kan verka bättring här och där i stugorna och i gårdarne, där grymma karlar husera illa med sina stackars hustrur. På dylika karlar är här, gu'nås, ingen missväxt i landet.

Men i slutet af denna berättelse förekommer det kärlek och något föga kyssande, hvadan de damer, som icke tycka om dylika tillställningar, göra bäst uti att hoppa öfver densamma. Ty jag vill icke grumla någon flickas hjärta, ej heller vill jag väcka slumrad björn. Bevare mig Gu'!

Underlig är världen. Här ligga nu framför mig bref från fruntimmer, bref, dem jag endera dagen skall öfversända till den dygderika tidningen »Idun», hvilken nu vill samla upp och återgifva kvinnobref för att visa världen allt det stora och vackra, ädla och underliga, som rörer sig nederst i kvinnans själ. Nåväl, de bref, jag fått och får af fruntimmer, förmana och tillhålla mig att vara anständig och etisk i ord och åthäfvor, så att man kan läsa mig högt och rent i familjekretsen. Annars skulle hin taga mig, mena de. Ja, jag får verkligen bekänna, att det händt mig mer än en gång, att jag svängt in ett och annat ord om kurtis och kyssning och tocke där i mina framställningar af lifvet samt att jag, min store och grofve syndare, jämväl i hastigheten vid sällsynta tillfällen knäckt till med en och annan liten, mycket liten s. k. svordom.

Men när jag tidt och tätt sett fruntimmer, hvilka eljest velat vara blygare och renare än självaste den heliga Genoveva och kommendör Ouchterlony, kyssa skäggiga fästmän midt i familj, så att det smackat i hela salongen, trodde jag inte, att det var farligt att också skrifva om dylika ting, i all ärbarhet, förstås. När jag nu emellertid ser, att jag misstagit mig i detta stycke, ska' jag såsom här ofvan skett, åtminstone varna folk för läsningen, när den onda lustan kommer öfver mig att barka in på kärlekens fridlysta gebit. Men svärjandet, svärjandet skall jag, fördubbla mej, lägga bort.

Joho, det var på det lilla viset, att Nikodemus i Föreberg var ett

odjur till karl emot hustru sin. Inte för att han precis slog eller hårdrog henne, såsom flere här i socknen för sed hafva. Men det finns många andra fina sätt, på hvilka sataniska och Gud- och kärlekslösa män kunna plåga sina stackars hustrur. Visserligen kan ingen säga, att Lisa i Föreberg var någon vidare grannlåt att se på, men hon var såsom skaparen gjort henne, och om hon nu var flat som ett skärbräde samt knotig och tandlös och gick inför med tårna och så vidare, så gaf det inte Nikodemus rätt att nypa hennes armar blå och svälta henne på mat och kaffe och förhålla henne vinterkappa och drifva henne till arbete nätterna igenom. Men allt det där gjorde den uslingen. Nikodemus var lat som en stock. Klockan fyra om morgonen fick den stackars Lisa stiga upp och syssla i la'gård och stall. Karlen iddes inte ens rykta hästen, utan det fick hon göra. Och när hon så gjort ifrån sig utegärningen, fick hon gå in och ställa i ordning dagvard åt Nikodemus. Men det fick lof gå tyst tillväga.

Hon fick inte skramla eller bullra, så att han väcktes i otid. Utan hon fick smyga omkring som en katta på strumpfötena. Och när han så omsider vaknat och ätit, och Lisa i hast fått kasta i sig det, han vrakat och lämnat, måste hon ut och följa honom i arbetet. Och de styfvaste tagen kommo på hennes lott. Se'n hvilade han, men's hon lagade middag åt honom, och så tog han sig en lur och sof, men's hon diskade och fodrade djuren. — Se'n ut igen.

Så gjorde han streck på sockertoppen, så att han skulle se hur hon tog, ritade kors öfverst i mjölbingen, hade mått på fläskböstet, räknade brödkakorna, mätte till henne kaffebönorna i en fingerborg och tog tidt och tätt höjden i mjölkbunkarne.

Gick det ena eller det andra åt fortare än han ville, strök han henne smekande utåt armen och sa':

— Lisa lella, du får lof spara, annars få vi flötta åt fattighuset. När han tog bort näfven, hade hon alltid ett blåmärke mer på öfverarmen. Men det var inte värdt, att hon knystade eller sa' så mycke' som »aj» en gång.

Var det smällkallt eller yrväder, fick Lisa alltid köra till skogs efter ved eller till kvarn med mälden. Nikodemus låg då hemma i sängen och sof och mojade sig i värmen.

Nåja, Lisa var tålig och mild och bar sitt tunga kors som en kristen. Hon var ju kvinna. Men i längden sträfvade hon inte. Det eviga slitet tog knäcken på henne, fast hon var mager och seg. Hon dog på senhösten, och Nikodemus blef ensam.

— Det var väl för det stackars arma lifvet, att hon slapp ifrå't! suckade folket.

Men när nu alla människor visste hurudan Nikodemus varit och hurudana tag det var i honom, så blef det stopp, att han fick något fruntimmer att stå för huset i Föreberg.

Syster hans kom dit, men gick dädan efter åtta da'r. Han var

för djädrig. Se'n fick Nikodemus dit Inga i fattighuset. Då blef där ett förskräckligt trätande och regerande i Föreberg. Efter tre veckor gick Inga sin väg och for se'n omkring som ett torrt skinn i grannhället och skällde ut Nikodemus, så att han var inte ens vatten värd. Till sist blef det ingen annan råd för honom än att vända sig till tjänstebyrån för att få sig en tjänarinna. Och det lyckades för honom. De där byråarne ha ju alltid ett och annat sådant där ambulerande skåp på lager, som ingenstädes kan bli och som ingen reel mänska vill ha, när de lagt sina egenskaper i dagen.

Dyr var hon, tyckte Nikodemus, men han hade ingen annan råd. Han skulle nog kräfva ut så mycket arbete, han kunde af henne, tröstade han sig med, och så for han en dag hän till stationen för att hämta sin nya hjälpreda. Det var emellertid som på ett hår när, att han vändt om ensam, då han fick se henne. Kors, det var en stor och fet män'ska, grann, klädd i hatt och handskar och fin kappa. Så värst ung var hon just inte, men djädringen så bra såg hon ut. Inte passade hon i Föreberg.

— Ho' har nok misstaget sej! inte vell ho' stå för ett bonnahus, så dä' är kanske så godt vi siderar och ho' vänner om! sa' Nikodemus till henne, när de träffades på perrongen.

Men hon var ett fullvaggadt fruntimmer, som, förstås, för tillfället stod utan all anställning. Därför plirade hon mot den arme Nikodemus och svarade:

— Dä' är väl ingen skam å göra hvad som helst, när dä' ä' ärligt. Och ja' kan allting. Tag ni min koffert, så kila vi i väg mä' det samma!

— Men ho' får skölla sej själf, om ho' blir messbelåten! inföll Nikodemus.

— Ja, gu'bevars! Vi ska' nog bli öfverens! log hon tillbaka. Så åkte de af mot Föreberg.

Hon fogade öfver ett sådant lätt målföre. Hon hade, kantänka, var't ute så mycket och därför kommo hon och Nikodemus snart i lifligt samspråk med hvarandra. De hade inte färdats en halffjärdingsväg, förr än hon visste att Nikodemus var barnlös och stod sig godt och var skuldfri.

— Vi ska' nog sköta't! läspade hon och flyttade sig närmare Nikodemus i sätet och log och gjorde sig till och stötte honom med armbågen i sidan, så karlen blef liksom varm och liflig i kroppen.

Han tittade under lugg på henne och kunde icke underlåta tycka, att det var annat till ställning på henne än på salig Lisa.

Grufligt förståndigt tyckte han att hon talade om båd' ett och annat. Hon fördömde ungdomens lättfärdighet och tjänstefolks pretentioner — och slängde en och annan gång in litet bibelspråk i sitt tal. Hon var, som sagdt, fullvaggad.

Dä' ä' bestämdt en dundermän'ska! tänkte Nikodemus. Hon kom

honom emellertid allt närmare i sätet, hvilket han fann godt och behagligt. Och så såg hon så underligt på honom och klatschade med ögonen, så han erfor liksom behof af att lägga vänstra armen om lifvet på henne. Men det tordes han inte.

— Men kommer tid, kommer råd! tänkte han och kände sig riktigt belåten med världen.

Omsider nådde de Föreberg.

— Si, så trefligt här sir ut. Här kommer ja' att trifvas! sa' hon, när hon klef ner ur schäsen. — Och här ska' ni få en liten kyss för go' skjuts och vänligt mottagande! Innan Nikodemus visste ordet af, där han stod med piskan i näfven på backen, hade hon verkligen kysst till honom. Hon var, månntro, utstuderad, den harpan. Eller hur? Kyssen knäckte Nikodemus tvärt. Det blef liksom dimma för ögonen på'n. Han var, kantänka, icke van vid sådan mat. Han glömde rent af att vattna hästen och var så förbryllad och så lycksalig, att det var med knapp nöd, han fick selen af djuret. Han gick som i en dröm.

Tio minuter efteråt hade den nya människan fått hand om hvarenda nyckel i Föreberg. Nikodemus visade henne hvar allt var till finnandes, bå' soflet och kaffet och sockret och hela kosidangsen.

— Säj bara till, när det ta'r slut! lät han. Hon hade tagit knäck på honom i ett enda tempo. Hon visste synbarligen hur en änkeman skulle tagas. När hon sedan satte på kaffet, smatt Nikodemus ut och mjölkade korna själf.

Kan man tänka sig så'nt. Ett svårt och ovant göra var det för honom. Han stönade och svettades och skällde på korna, när de inte stodo still, slog ut hälften af mjölken och hade brådt som en tosing. Men gick gjorde det. Se'n fodrade han och bar in ved och vatten och uträttade själf hvarenda syssla. Hvem skulle väl trott sådant om Nikodemus, den forne latmasken?

— Ja' tror rätt vi koka hvitegröt i kväll! smilade han, när han slutat sina bestyr och fått sitt aftonvardskaffe.

— Hjärtans gärna, min gubbe lelle, log hon.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Jaha, mina vänner, den kvällen blef Nikodemus bet. Ni skulle se, hur han ser ut nu. Han är blek som ett lik och mager som en räf. Nu är det han, som får göra hvart eviga dugg i Föreberg. Nu är det han, som får stiga upp före sol och syssla, han som får koka kaffe och bjuda den nya människan, den han naturligtvis äktade, på kaffe och dopp, innan hon stiger upp. Nu är det han, som får gno och släpa tills långt efter sol gått ner, men's hon sitter inne och fruar sig och smörjer sig och drar sig och tar de bästa bitarne samt slänger rasket till Nikodemus. Och så har hon tagit dit sin mor, en gammal tatterska och sin syster, ett ilsket skrälle. Och dessa tre hålla nu på att jaga lifvet ur Nikodemus.

Buktar han, så drabba de på honom med mortelstötar och brandstakar. Så nog vet han, att han lefver.

Härom sistens talte han om sitt elände och grät:

— Gu' gifve att ja' fått behålla min gamla Lisa; dä' va' annat te' fruntimmer. En vet hva' en har, men inte hva' en får. Men dä' har jag nok för dä' ja' inte var så'n emot henne, som ja' borde var't och för min lathet och snålhet! Måtte ni, gifta karlar, spegla er i mitt elände och husera som folk och kristna med era gummor! slöt han. Ja, måtte vi ha kraft att göra det!

God ränta.

Att vara fattig är allt bra tungt och svårt. Men det är inte godt att säga hvem som har det värst, den fattige, som bor i staden, eller den arme, som fryser och svälter i ensamheten långt ute på en öde mo.

På bägge har ödet kastat tunga olidliga bördor, men det är svårt att afgöra, hvem af dem som fått den tyngsta på sin lott.

Visst är det sant, att stadens arme har bekvämare tillgång till arbete, att han icke behöfver vandra halfmila vägar efter en beta bröd, att barmhärtiga människor, rikt och hjälpsamt folk bo i närheten, från hvilkas bord alltid någon smula faller, att han kan få vård om han sjuknar, att det alltid finns någon till hands som lyfter honom upp, om han dignar, och så vidare.

Men därute i de gråa stugorna på den ödsliga mon eller i skogarnas djup är det ofta blott de ilande, kalla vindarne, som höra den brödlöses jämmer, oftast har han långa mil till den plats, där han kan förtjäna till en skäppa mjöl och en mager sill, de närboende ha kanske icke själfva bröd till egna munnar, sura äro pinnarne, som ryka på hällen, bofällig och fallfärdig den gamla gråa stugan, regnet silar genom dess torftak, snön yr in genom de halfruttnade väggarnes medar, unken och söndermalen är sängarnes halm, trasigt och tunt är lapptäcket, tomma, så kväljande, så pinande tomma äro magarne, — och så lång, så ödsligt lång är leden ner till byn, där det burgna, men oftast kalla folket bor, hvilket heller icke alltid har någon känsla för hvad fattigmannen lider.

Till ett sådant fattigt hem tyar sig gärna den smygande sjukdomen på sitt härjartåg. Där trifs han så väl, där stannar han så gärna, där gräfver han sig in och växer sig stor och stark och segerstolt i de svaga kropparne, där slår han till döds, där gör han fångar, den grymma blodsugaren. Där är hans ljufva valplats, där härjar och bränner han, där förgiftar och ödelägger han, oanfäktad och ostörd. Långt, långt bort är läkaren, långt, långt i fjärran ligga sjukhusen med sina barmhärtighetssystrar, som kunna göra honom segern stridig. Ja, tung och tröstlös och mörk är den fattiges lott ute på vidderna, i de låga ensliga tjällen, i skogskanterna och på de blåsiga ryarne. Men en stor förmån har han dock framför städernas hungrande son. Han slipper se rikemannens orgier. Glansen af med-

människors lycka och välmåga faller icke öfver hans elände, så att detta kommer honom att synas anskrämmeligare än det är eller föda bittra, afundsamma och stygga och rasande tankar i hans barm.

Kanske bär han fördenskull lättare sin börda, fastän hon, som det vill synas, ändå är tyngst.

Frågar du honom, där han sitter och äter sin vassvälling eller där han i våren med sin smutsiga säck på magra skuldror kommer ner åt byn för att be om litet utsäde eller några sättpotäter, frågar du honom hur han kan härda ut, så svarar han:

— Åh, dä' får väl gå! En har växt upp vid svält, en ä' fattigt födder, så en vet ju inte annat om. Dä' får väl gå den ena da'n efter den andra. När dö'en kommer, har en annan lika möcke som den likaste helgår'sbonne, fast han får en finare begrafning. Men hva' kvettar inte dä'!

Jaha, go' vänner, en sådan där resignation hjälper folk att bära den smutsiga påse, i hvilken man tigger »säasäd» och sättpotatis.

Jag tror fördenskull, att det är lyckligare att få gömma sin nöd långt borta i en enslig vrå, fjärran från bullret, ostörd af dem, som tanklösa dansa och piruettera utanför nödens portar.

Men det var det jag ville säga, att

»Ser du en usling vid vägens rand,
Räck ut din hand;
Det hugnar att hjälpa och hjälpas ibland.»

— — —

Klas Jönsson i Gummemåla by var en stor bjässe och en maffig halfgårdsbonde, den förnämste för resten i hela byn. Han stod sig bäst och åt likast. Men han hushållade väl och gaf inga stycken bort.

När de fattiga backstugsittarne kommo ner till Gummemåla i vårdagarne för att be om utsäde till sina täppor, så fingo de minsann icke många korn af Klas Jönsson. Hade han någon slösäd till hands, dängde han kanske till dem några näfvar däraf. Men nog fingo de lika många skällsord som grobara korn och fullt ut lika mycket ovett som det var ogräsfrön bland den säd han kastade ner i deras påsar.

— Di fattie vell rent runera oss. Finge di allt hva' di pocka på att få, skulle en annan snart bli tvungen att gå ifrån bå' gård och grund, plägade han säga. Och det var inte utan att han förmanade sina grannar och andra bönder, att inte vara för gifrunda mot de fattige.

— En ska' inte vänja dem ve' nåra ovanor; dä' ha' di ingen betjäning af, mente han.

Särdeles var han sträng och hånfull mot Petter i Gummemåla Södergård för dennes godhjärtenhet. Petter var den minst burgne i hela byn, men hos honom fingo de fattige ändå alltid mest bå' säd och fägning och goda ord, hvilka många gånger göra lika mycket godt som fläsk och bröd.

— Ja, ös du te' dom, Petter, göd dom och fodra de latstockarne. Du har ju så god råd. Dä' har, gunås, inte jag. Den, som vill göra rätt för sig och själf gå klar för fatti'huset, får allt se opp med det han gör. Men du har så rasanne god råd, så du kan göra hvad du vill, kan jag tro! plägade Klas håna.

Men Petter svarade egentligen aldrig på sådana ord. Ibland hände det visst, att han helt saktmodigt förklarade för Klas, att »den som ger åt de fattige, han lånar åt vår Herre», hvilket alltid stötte Klas och gjorde honom ilsk.

Men Petter gaf det han kunde och så som han plägade. Och inte försämrades hans ställning för det. Tvärtom.

Hans gård hade varit sämst, emedan den var belamrad med en mosse i öster, som sträckte sig ända bort till järnvägen och ansågs värdelös, och södersidan af hans ägor bestod af berg och illmarker, som knappast voro värda att beta.

Men ett år upptäcktes det, att mossen dugde till något. Petter sålde större delen af honom till ett bolag, som satte upp en torfströfabrik, hvilken riktade Petter på många sätt.

Och samtidigt kom en karl och fann ett berg af svart granit i Petters illmarker, och så fick han en grann summa för berget.

Petter blef en storkarl och en dundergubbe i Gummemåla.

Men Klas Jönsson gick det bakut för. Han slog sig en dag i kompani med en herrekarl och satte upp en ångsåg nere vid stationen för att bli rik i ett enda tempo. När sågen var färdig, brann den ner innan den hunnit bli försäkrad.

Så lånade de upp flere pengar och byggde upp på nytt i än större skala.

Men den affären gick inte. Kompanjonen lurade Klas, lånade hans namn och ställde honom i sticket till höger och vänster i bankerna. En dag försvann han — och när sakerna, blifvit klarerade, fick Klas gå bort från sitt hemman så ren och bar som han kommit till världen. Och han fick tacka Gud att han slapp krypa in på köpet för en del vrassel, som han lurats begå.

Nå, nu sitter han i en liten dålig stuga på Gummemåla utmark, en half mil från byn. Pinnarne, som han får plocka till bränsle, äro sura och brinna motvilligt, och riktigt mätt får han väl sällan äta sig. Göra ett dagsverke förmår han icke, gammal och nedbruten som han är. Kring stugan har han fått spadvända en liten »lycka». Men hur skulle han få henne satt och sådd, om inte barmhärtiga människor funnes?

Nu är det hans tur att tigga »säasäd».

Första gången han kom ner till Gummemåla, ville han inte gå in till Petter. Men denne fick syn på'n och tog honom med sig in.

— Antingen vill du ha råg eller hafre, Klas? sporde Petter.

Klas kunde ingenting svara.

— Nå, du ska' få bägge delarne, och en halftunna mjöl och lite fläsk, så att du har nå't att äta mens skörden växer, sa' Petter.

När Klas suttit en stund och tittat i golfvet och stoppat till sig kakan, som Petters hustru räckt honom, torkade han sig i ögonen och sa':

— Nu förstår jag först, hvarför så mycke välsignelse har strömmat på dej och hvarför det gått så illa för mej. Du lånade ut till vår Herre och han knusslar inte med räntan, för han är en makalös låntagare. Jag gömde bara åt mej själf och tänkte bara på mej själf. Därför gick det som det gjorde.

Värre än Ryssen.

Om en del karlar kunde lära sig inse hvilka rysansvärda grömsingar och hvilka skräckinjagande fånar och idioter de äro, när de äro fulla af spritdrycker eller s. k. »bäljänskt öl», skulle de kanske nog mera än som sker hålla sig till måttligheten. Om de kunde förutse, hvilka stollastycken och vedervärdigheter de gå att möta under sitt mosiga tillstånd, skulle de måhända passa sig för att brodda på så skarpt ibland. Gån därför till sides, gubbar, om ni möter brännvin på er väg! Titten inte åt det, slicken inte på det, stigen inte intill det, utan springen med förakt förbi det samma. Det bara lurar er och skämmer ut er och gycklar med er. Det skuffar er mot väggar och plank och hvälfver omkring inälfvorna på er. Gån förbi'et och nicken inte åt'et, utan spotten hellre tre resor och flyn. Det har just intet annat mål i sikte än att skämma ut er och det riktigt ändå. Det kommer er i bästa fall att lukta och stinka, som vore ni vandrande dranktunnor. Hvilken flicka vill kyssa sådana? Vänd ryggen åt'et, ty ger ni er i slang med'et, lockar det er att bliga som idioter och att drägla er och se snoriga och leda ut i synen. Låtsen att ni inte ser det, utan varen maffiga och stolta och karlavulna, när ni bara känner oset af eländet, ty det sabla brännvinet trår bara efter att sätta krokben för er och fälla omkull er i diken och i landsvägssörja. Eller tycker ni att det skulle se trefligt ut att skåda storgubbar klädda i reskappor vältra sig på vägarne i källossningen?

Tvi!

Men sådan är brännvinets innersta natur och väsen, att om det får tillhåll och framsteg hos oss, så slutar det inte förr än det chikanerat oss och släpat oss i träck och dålighet.

Titta inte åt'et! Det är mitt råd, och sämre råd kan ni få, go' vänner.

Men om ni nu efter vanligheten icke viljen tro mig — ty sanningen att säga, ären I allt bra sorglösa och förstockade — så skall jag här lägga framför er ett par exempel, som tala ett rent och osminkadt språk om brännvinets falskhet och illfundighet.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

En dag var vår gamle sexman ute och bar upp resterande prästskatt.

Jag fick, gualof, se honom när han var uppe på backen i min kohage. Han for hit och dit, den sjåtern och skramlade med träskorna och vinglade och rände näfvarne i backen allt ibland. Det syntes på honom, att de inte haft pengar i gårdarne, där han var't och kräft, utan att de i stället spenderat på honom för att få »ett par dars delation». Och han hade inte var't karl att hålla brännvinet på afstånd, den stackars sexmannen. Ja, han är också bra snål och girig, hvilket ju är en rot och ett upphof till dålighet.

Nå, jag såg honom alltså vingla och vagga på afstånd. Jag visste i hvad ärende han kom, och så knallade jag mig förstås af åt ett annat håll. Jag hade ingen kärlek till prästskatten den dagen, hvilket är ett stort fel hos mig.

Jag skubbade alltså af neråt torpen till och blef därför inte i tillfälle att se, hur det gick för sexman eller i stånd att afvärja det spektakel, som hände honom.

Hemma på gatubacken sprungo mina pojkar, och svåger mins pojkar, som äro ena stora vindtböjtlar, och lekte »tjuf och polis» och hade roligt och fyllde luften med sitt skrän. Rätt i rappet kom då sexmannen framraglande och stannade på fäbacken.

— Si, där ha vi en föllehunn! Den ska' vi ta'! hojtade en af pojkarne. Det var nog svåger mins, kan jag tro.

Och det behöfdes inte mer. De orden tände eld i pojkarne som en brand tänder eld i en kruttunna, och i blinken fingo bytingarne fatt sexmannen. Några drogo honom i armarne, andra sköto honom i ryggen under ett förskräckligt hurrande och oväsen. Sexmannen sparkade med träskorna och röt som ett vilddjur:

— Styr er pojka och släpp me', annars slår ja' er fördärfvade. Släpp me', pojka, på eviga fläcken, era bytingar!

Men pojkarne rusade i väg med den arme karlen och skuffade in honom i — svinhuset samt lade på haspeln.

Först när de fått in sexman till svinen, blefvo de rädda. De vågade inte öppna åt honom igen, ty de befarade stryk, när han kom ut. Därför tittade de en stund på hvarandra och sprungo sedan till skogs i bäfvan och stor räddhåga öfver hvad de gjort.

Men sexmannen rasade bland svinen och hojtade och skrek och sparkade sönder bägge sina träskor mot väggarne.

Han var i en ohygglig situation. Men det hade han ju i alla fall brännvinet att tacka för. Han var där han var. Han vrålade så att svinhustaket kunnat lyfta sig, och grisarne stämde in och sekunderade honom efter förmåga. Men ingen hörde dem. Jag hade ju undanstuckit mig neråt torpen, pojkarne voro långt sin kos i skogen och hustru min låg inne sjuk i sin vanliga influensa, så att hon gualof hvarken hörde eller såg.

Efter ett par timmars tid, när jag trodde att sexmannen kunde ha gått sin väg, masade jag hem och fick så höra ett stort gny från

svinhuset. En hes röst svor och grät och förbannade. Och svinen ruffade. De hade ruffat sig hesa de också. Undrande och spörjande sprang jag dit och öppnade dörren.

Ah, hvilken syn! Där stod den hedervärde sexmannen Danjel i Fållen i strumplästen uti smörjan midt i svinahjorden, själf också till utseendet kreatursmässig, ty svinen hade nosat och rotat på'n.

Danjel raglade ut.

— Detta ska' kosta blo'! väsnades han.

— Hvem har bommat in dig här? lät jag.

— Dä' ha dina pojka. Men du ska' betala kalaset! hickade han.

— Jag tror förr att det är brännvinet, som lurat in dej i stian, genmälde jag och flydde honom en halmsudd att ansa af sig med ett grand.

När jag trattat i honom de där orden om brännvinet, föll han synbarligen på. Han sa' inte ett ord, utan bad att få låna ett par träskor. Se'n drog han sina färde och nämnde inte ens en halfdragen ande om prästskatten. Han skämdes, kan veta.

Men tänk nu på den stackars hustrun, som var tvungen att ta' emot honom vid hemkomsten, så handterad som han var efter vistelsen i stian. Stackars kvinnor, som få välkomna sådana jössar. Sannerligen man kan undra på, om de säga ett litet ord vid sådana tillfällen.

Men tänk nu efter. När brännvinet kan till den grad genera och förnedra och nedsätta till och med en sexman, som är ute och kräfver prästskatt, hvad skall det då icke kunna åstadkomma med vanliga simpla människor, sådana som du och jag? Tänk bara efter.

Åt häcklefjäll med allt hvad brännvin heter!

Pojkarne fingo smörj, när de kommo hem i solakvällen.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Så kan jag nämna hvad som hände skogshandlare Månsson i vintras.

Johan i Pålshemmet skjutsade herr Månsson till Oset, där han skulle köpa en skogspark af Sven Israelsson. Nu är herr Månsson liksom alla andra skogshandlare en illfundig och synddrypande man och därför hade han med sig en kutting trallarevatten till Oset, för att därmed bedåra Sven Israelsson och lura honom vid köpet.

Nå, där dracks och pratades stora och gedigna ord. Herr Månsson hoverade sig och vräkte sig och var en gruflig bjässe. Men Sven stod sig. Där dracks och dracks timme efter timme. Men Sven lät icke bedraga sig. Till sist blef i stället herr Månsson själf så pass, att han icke kunde reda någonting och Johan i Pålshemmet var inte stort likare han heller.

Men Sven stod bi. Han satte för hästen åt dem, vältrade upp den bepälsade store skogshandlaren i sätet, och lyfte upp Johan bredvid honom, smackade åt öket och så skumpade herr Månsson och hans skjutsbonde bort, allt under det de sutto och slängde med

sina kroppar hit och dit i åkdonet. Hästen gick, förstås, till Pålshemmet och när han stannade ute vid brunnen vaknade männen till och klefvo ur, fast det vinglade hit och dit med dem. Hästen försökte dricka ur vattenhinken, som var frusen och karlarne raglade vid sidan af honom.

— Kom nu, Pålle, så gå vi åt stallet, mumlade slutligen Johan och sträckte ut näfven samt fick händelsevis tag i herr Månssons pälskrage. Johan trodde att han höll i manen på hästen och drog.

Herr Månsson trodde att Johan ville hjälpa honom in och följde med.

På det viset hamnade de in i stallet. Johan, som hade för sig, att han ledde sin häst, föste in den bålde skogshandlanden Månsson i spiltan, där denne tumlade omkull och blef liggande i strön. Se'n raglade Johan in i stugan, där de hjälpte honom i säng.

— Du har väl satt in hästen riktigt? sporde käringen.

— Ja' ha-ar bå' va-hattnat och sitt om honom å lå-håst sta-halldörren! lallade Johan.

Så somnade de i Pålshemmet.

Men framåt ottan, en stund före dagningen, kom Månssons far och fästmö dit och förde ett grufligt väsen på fönster och dörrar.

— Hvad står på i all världens namn? bäfvade Johans hustru.

— Vi leta efter herr Månsson, som inte kommit hem. Er häst står förspänd ute på la'gårdsplanen. Hvar finns karlarne?

— Jo'an ligger här i sänga. Men hva' herr Månsson ä' vet ja' inte och inte har ja' sett honom heller! sa' gumman.

Nå, efter mycket bråk fingo de lif i Johan. Han blef alldeles perplex, när han fick se hästen ute och i skacklorna, stelfrusen och eländig.

Så barkade de in i stallet. Och där låg då herr Månsson i spiltan såsom ett annat djur. Där blef stor tablå och gråt och ett svårt skällande.

Måntro att finna en fin skogshandlande i sjubbskinnspäls på det viset, det är upprörande och ynkligt.

Det gick också, som man kunde tänka sig:

Herr Månsson fick korgen, hästen fick kvarkan och Johan fick rammel af hustru sin.

Jojo, brännvinet ödelägger folken och deras lycka. Det är som Ryssen, det är kanske värre än själfva Ryssen.

Behöfver ni fler exempel på dess förstörelselusta, gubbar? Nä' jag tror att vi för dagen kunna hålla med detta samt bli öfverens om att köra det från våra knutar. Ä' ni med på det?

Här är näfven!

Sorgligt slut på dansen.

— Hvar och en har sina speciella tycken här i världen. Den ene tycker om surkål, den andre om hafregröt, den ene tycker om Lisa, en annan om Maja, en svärmar för våren, en ann' för hösten, bondgubbarne i skogstrakten jubla åt stränga vintrar med godt före — och jag, jag tycker inte om midsommarn. Hvilket väl är underligt. Åh, midsommarvaka med dans och fiol och midsommarstång och kraftiga kvinnolif att hålla om, ängsbollar i rockuppslaget, det är väl ändå något dråpligt. Och en kyss bakom hasselbusken, yrande polka. Och så att vakna i soluppgången under fågelkvitter och i morgonglans på ängen med hufvudet i Majas knä. Ja, det där känner ni igen se'n ungdomstiden, gubbar, och edra ögon le och edra bröst häfvas vid tanken därpå! Men jag blir alltid ledsen och ifrån mej vid midsommartiden, och jag kan väl inte annat! sa' Fredrik i Skatebo.

— Hur så? Är det för att du tycker att det är synd, att dansen går på Gåryds äng och att ungdomen roar sig med lite bäljaspel och polka i stället för att sjunga sånger? Har du blifvit så gammal och trötter, så att du inte begriper ungdomssinnet längre, Fredrik? inföll jag.

— Gammal och trötter! Nej! Men jag blir ledsen vid midsommar för det att mitt hjärta slogs sönder och min största sorg träffade mig vid den tiden, suckade karlen och tittade uppåt den rödfärgade aftonhimlen.

— Må dä! Du har mistat kreatur vid midsommartiden, kan jag tro. Och det vet en allt, att sådant biter svårt! inföll jag.

Fredrik glodde till på mej med en bå' sorgsen och hånfull min, precis som jag var't en slags sämre människa.

— Nå, hvad hände dig då, som kunde vara värre, Fredrik? Tala om ditt bekymmer. Det brukar allt lätta på lifvet! lät jag. För karlen såg verkligen riktigt ledsen och bedröfvad ut.

Han ville inte gärna gå in på't. Han förstod att jag var en allt för jordevänd mänska för att begripa annat än klöfvervallar och stutapris. Men till sist trängde sig väl minnet på'n så pass, att han inte kunde hålla inne med det, som rörde sig inom honom, och så fick jag hans sorgliga midsommarsaga till lifs. Jo, jo, mänskan är utsatt för mångahanda svårigheter här i tiden. Lycklig den, som antingen kan ta' det såsom en tuktan eller också är mäktig att glömma. Gualof,

jag glömmer. När svedan efter den stingande törnetaggen har lagt sig, minns jag inte längre olycksfallet. Men Fredrik i Skatebo tycks inte kunna glömma. Taggen sitter tydligen kvar i hjärtat på'n och gnager och stinger och äter sig in allt längre och längre. Så länge jag minns honom, har han alltid varit en sorgbunden, svårmodig och dyster karl.

— Kan du tro — yttrade han — att ända till dess jag blef tjugufem år var jag den gladaste, tosigaste gossen här i pastoratet. Det var bara lek och lust.

— Är det möjligt? undrade jag.

— Jo, gunås, det var nok så. Ingenting hade jag heller att sucka för. God hälsa, friska krafter, godt humör och så skulle jag ju få hemmanet efter far min, nära på skuldfritt.

— Ja, det var ljusa utsikter, inföll undertecknad.

— Men ingenting utaf det där gladde mig i alla fall så som vissheten om, att jag skulle få Greta i Åkershult till hustru. Vid henne var jag så glad, att jag syndade därmed. När jag bara tänkte på henne, skalf jag i hela kroppen, när jag fick se henne kändes det som om jag träffats af en sådan där elektrisk stöt. Jag skulle hellre ha försakat gård och grund än henne. Ja, jag var, som sagdt, så glad vid henne, att jag syndade med det. Det var ju ett rent afguderi. Och därför gick det väl såsom det gick. Och så satt han tyst en stund.

— Var hon så grann då? inflickade jag.

— Grann! Jo det var just det hon var. Och frisk och munter och trofast på samma gång. Jag ser henne för mig, när jag blundar. Men jag kan inte beskrifva henne. Hon hade ögon som en källa i skogen och hår som en knippa solstrålar. Och så rund och så mjuk och brinnande liflig, se'n. Ja, jag kan se det, men beskrifva det kan jag inte. Och så hon dansade vid vår sista midsommarvaka! Och så trefligt vi hviskade till hvarandra och gjorde upp huru vi skulle ha, det när vi blefvo gifta. Inte trodde vi då, att hon några timmar efteråt skulle ligga kall och stel och död! stönade Fredrik i Skatebo.

— Dog hon?

— Ja, hon dog!

— Gick det så kvickt?

— Ja, det gick kvickt. Vi voro, som sagdt, på midsommarsdans i Fågelsången, och aldrig har jag haft så roligt. Men aldrig har väl någon rolighet slutat förskräckligare.

Vi kommo dit en hel skock ungdom från vårt håll roende i båtar öfver ån, för att slippa omvägen. Gunås, det gick inte alltid så anständigt till på den tiden vid lekstugor och midsommarsdanser. Det var ju ingen skam eller vanära eller chikan att supa i de gamla dagar, det var snarare tvärtom. Och för den skull medförde alla gossar starkvaror och spenderade på hvarandra mellan danserna, så att vi

blefvo öfverdådiga och tosiga i våra kroppar. Det var så tidens sed. Och jag, som ju var så ung och lycklig och glad och oförvägen. Jag drack den midsommarnatten mer än vanligt. Gu' tröste mig så visst. Och se dansen och värmen se'n — och kärleksyran. Till slut gick det rundt.

— Blef där slagsmål, Fredrik?

— Nej, inte som jag minnes. Nej, där blef ett annat och mycke', mycke' sorgligare slut på dansen.

— Åh hva' i all da'r hände då?

— Jo, det är så att hjärtat vill brista, när jag tänker på't, fast så många år gått se'n dess. Ack, jag talade ju om, att vi tärde starka varor under midsommarvakan. Nå, när vi nu skulle ro hem på morgonen, så skulle vi naturligtvis vagga med småskeppen och göra oss till och visa flickorna hvilka karlar vi voro. Herre Gu', jag minns hur Greta gång på gång förmanade mej att sitta stilla i båten. Men det är ju inte lönt att tala förnuft med en mänska, som har ett halft stop starkvaror i kroppen. »Var du lugn, Greta lilla, jag vet hvad jag gör», svarade jag henne endast, och så log hon och trodde nog, att det inte var så farligt med vaggandet, som det kanske såg ut till. Men rätt i rappet lågo vi i vattnet, och Greta gick till bottnen och kom aldrig upp mer med lifvet. Och hur jag kom till stranden, det vet jag inte.

— Men det där var ju en ryslig tilldragelse!

— Ja, de tviflade länge på, att jag skulle återfå mitt förnuft. En långlig tid satt jag se'n nere vid ån och väntade, att Greta skulle komma upp. Till slut liksom vaknade jag till sans. Men mitt humör var och blef borta och se'n dess har jag inte tyckt om midsommar utan alltid blifvit ledsen och dyster vid den tiden. Och det kan väl ingen undra på? slöt Fredrik och gned med tröjärmen öfver ögonen.

— Nä', det kan ingen förvåna sej öfver, genmälde jag.

Ombytta roller.

Ett litet stycke hinsidan om Ingabos vägskäl synes en liten skogsstig slingra sig inåt illmarkerna österut. Stigen är dock inte så värst liten, ty det synes att folk stundtals vanka fram på densamma med dragkärror när det är barmark och med kälkar då det är vinter och före. Häraf framgår, att vägen troligtvis bär hän till något bebodt ställe och att det någonstädes inåt skogen lärer finnas en gård, ett torp eller en backstuga. Vintertiden syns där spår af träskostöflar i snön och sommartiden skönjas fjät af barfotalassar i den fuktiga dy, hvaraf marken närmast bygdevägen består.

Nåja, där bor folk ett stycke borta i skogen, fast det är en god bit till dem. Öfver mossalaggor och kullar, öfversållade af skrofliga och mossbelupna stenhögar, slingrar stigen fram, och det ser tröstlöst ut rundt omkring. Omsider når man en väldig stubbafälla, som vittnar om att en stor skog för icke längesedan växt där, och midt på fällan ligger en liten stuga, utsatt för vinden från alla håll.

Där bodde Andreas i Skogsbygget och hans gumma.

Hur han kunnat slå sig ner där? frågar ni. Ja, det är en historia om den saken också.

När Andreas var ung i världen, tjänade han nere i Kulhult, å hvars ägor Skogsbygget ligger, och var jämnårig med sonen på stället. Sålunda skulle ock drängen och sonen exercera beväring på samma gång. Sonen Isak var en bångstyrig sälle, ville gärna bråka och slåss, var stursk, öfvermodig och högfärdig, så han kom ofta i klammeri och skulle mer än en gång råkat illa ut, om inte Andreas, som var from och godsint, hjälpt honom och stått på hans kant, då det gick hett till på lekstugor och andra tillställningar. Ty Andreas hade den åsikten, att han skulle hålla med den han åt hos, äfven om denne icke alltid hade rätten på sin sida.

När nu gossarne varit vid beväringsmönstringen och voro på hemväg, blef det naturligtvis slagsmål af. Ty på den tiden slogos beväringspojkarne sockenvis, såsom det, gu'nås, än i dag somligstäds kan hända. Kontingenten från Hiarums socken drabbade efter vanligheten på Lungemosapojkarne vid Ingabo vägskäl, såsom sedvänjan hade varit så långt folk kunde minnas. Efter hvarje beväringsmönstring stod alltid ett slagsmål vid det vägskälet. Det var lika säkert som amen i kyrkan, och inga fjärdingsmän i världen kunde göra något däråt.

Vid det tillfälle, då Andreas och Isak mönstrats, stod ock ett slag därsammastädes och Isak anförde, förstås, Hiarumskontingenten med sådan framgång, att en Lungmosapojk blef nära dödslagen. Han kom visserligen till lifs, men han hade fått en sådan skräll i hufvudet, att det aldrig efteråt blef någon ära med honom. Han förmådde aldrig göra ett ordentligt dagsverke, utan var efter tillfrisknandet fumlig och halfidiotisk i all sin dar. Och dess bättre för honom lefde han heller inte så särdeles länge. Nå, det blef rättegång om saken, och det fanns de, som kunde taga på sin ed, att det var Isak, som med sin blydagg kommit Lungemosapojken till skada.

Men när det kom till kritan, tog Andreas saken på sig. Isak och far hans hade, kantänka, lofvat honom stora fördelar, om han ville lida straffet. Och den beskedlige sjåtern lät lura sig. Han lät häkta sig och bekände sig saker och utstod det honom ådömda häktelset och smäleken.

Och hvad tror ni han fick för sitt besvär och sin dumma hjälpsamhet? Jo, en kal bit här i skogen och virke till en stuga och löfte att få plocka bränsle vid röjning i skogsmarkerna.

— Däruppe kommer du i lugn och slipper att vändas så mycket bland folk, som ju alltid ska' dra sig för dej, som var't i häkte! tyckte Isak.

— Kanske dä'! lät Andreas. Och så kom Skogsbygget till stånd.

Men det såg ut på ett annat sätt däruppe i de dagarne. Den flacka och ganska bördiga fälla, som den stackars Andreas efter sitt självpåtagna lidande för vännen bebyggde, var då kransad af stor och härlig skog, som tog emot stormarne och motade undan frosten. Den gaf skugga i torkår och om vintern var den som en pälsfodrad tröja åt skogsbyggefolket. Andreas och den kvinna, som band sig vid honom och delade hans ensliga och afskilda lif därborta, mådde väl. Där växte goda äringar åt dem. Marken var lättbrukad och de hade lagom mycket öppen jord för att kunna sköta den väl, och uti skogsplanen fanns tillräckligt med bete åt deras fåtaliga fäkreatur.

Österut sträckte sig skogen ner till ån, och där fanns godt om fisk, så att sofvel fattades aldrig i Skogsbygget. Dess invånare trifdes för den skull väl och en rask son växte upp åt dem. Men när denne blef stor nog, längtade han ut ur skogen och for till Amerika.

Under tiden hade Isak tillträdt hufvudgården, hvarest han braverade och ritade värre. När han vuxit ifrån lekstugornas och slagsmålens förströelser, slog han sig på att lefva herre. Han ville åka fint, bo och kalasa på herrskapsmanér och spela kort med handlandena nere vid stationen. Han byggde om Kulhult och vräkte sig som den värste patron, gick i borgen för herreslankar, som ville dricka brorskål med honom, och förlorade den ena summan efter den andra.

Omsider måste han taga till skogen för att reda sig. Park efter park fälldes, kastades i ån och flottades bort.

— Du går väl inte inpå mej med huggandet, så att du släpper nordanvinden öfver min lilla täppa! sa' Andreas ofta till Isak.

— Åhnej, skogen är så vidlöftig, så han räcker nok i bå' din och min tid! lät Isak.

Men det var märkvärdigt med det skogshygget. Ju mer Isak sålde, dess mer behöfde han sälja. Det var ingen välsignelse med de skogspengarne, de gingo som de kommo och togo flera med sig. I många år stod skogen likväl bi, men allt närmare kom man Skogsbygget.

— Du kan väl lämna liksom lite' gardiner kvar kring min täppa — dä' kan du väl göra för gammalt skull! tiggde Andreas.

— Dä' ska vi försöka! lugnade Isak.

Men allt närmare och närmare raspade sågarne rundt omkring Skogsbygget och allt sämre och sämre blef ställningen för Isak. En dag syntes icke längre någon skog kring Andreas' åkrar. Bara stubbar och sten och småbuskar så långt ögat kunde nå. Hvad som inte dugt till timmer, bjälkar, plank eller bräder hade mejats ner till massaved.

Då kommo stormar och frost och torka öfver Skogsbygget. Lägenheten, som förut födt tre kor, stod inte längre ut med att föda en. Där blef ingen nämnvärd äring vidare. Skogsbygget, där det förr varit så lugnt och hälsosamt, blef ett riktigt blåshål. Fisken i ån hade försvunnit på grund af timmerflottandet, och det stackars folket, som förr mått bra och stått sig godt däruppe, fick nu pröfva på att bå' frysa och svälta.

Det var inte underligt om Andreas under sådana omständigheter förbittrades och kände vrede mot Isak.

— Nu får du släppa till föda åt oss, se'n du fördärfvat jord och fiske och jakt och bete och alltsammans med ditt skogshuggande! sa' han.

— Du har lika möcke som jag! murrade Isak.

— Gå då hem och titta i min saltbalja, så får du se hvad jag har, och kakorna på brödkraken ä' snart räknade. Hustru min tål inte vid blåsten, utan är sjuk jämt och samt och harklar och hostar. Och detta allt blef den ståtliga lönen för min beskedlighet mot dej. Ja' vånnar jag väl vore ifrå' denna världen! suckade Andreas.

Isak blef bara ovettig på honom och hotade att vräka honom från stället och sälja jordbiten, om han inte hölle in med sina förebråelser och sitt pip. Andreas hade ingen fasta på stället och kunde tacka Gu' att han fick sitta kvar, mente Isak.

På det viset blefvo karlarne omsider osams. Ju längre det gick, dess uslare blef Skogsbygget. Säden stod där stripig, svag och utpinad i blåsten. Där hjälpte ingen skötsel längre, och ju fattigare Andreas blef, dess mer började han hata Isak.

— Fattighuset blir min lott för dä' jag fördärfvade mej i ungdomen för din skull. Men du får allt igen'et mä' ränta, innan du dör! sa' Andreas mer än en gång.

Men Isak bara hånade honom. Och om Andreas bad om lite' hjälp ibland till utsäde om vårarne, fick han ingenting annat än skällsord.

— Dä' vore bättre ja' tiggde än du! dundrade Isak.

Till sist blef det ingen annan råd för Andreas än att skrifva till sin son i Amerika och tala om sitt förhållande. Han gjorde det ogärna, ty det är ju en sägen att barnabröd skall vara bittert att äta.

Men han redde ut för sonen hela sitt elände, hur han tagit sig på Lungemosapojkens öde och hur han till sist lönats för denna sin uppoffring. Svar och pengar fick Andreas tvärt jämte befallning, att han skulle underrätta när de pantade Kulhult för Isak.

Hvarför pojken ovillkorligen ville veta den saken, förstod Andreas inte. Men när utmätningarna började damma på därnere, skref han likväl till Amerika om saken.

Två månader efteråt såldes Kulhult exekutivt och vid det tillfället kom Andreas underfund med hvarför hans son hade velat få reda på Isaks affärer.

Länsmannen i egen hög och fruktansvärd person stannade för högsta budet, men Andreas vardt skrifven som ägare till hemmanet. Länsman hade fått en anvisning från Amerika med anhållan att köpa Kulhult åt gubben.

Ni kan tro, att det blef ett pratande och rabaskande om denna händelse i hela socknen.

— Där ser en Guds finger! lät folket.

Och när dagen var inne, drog Andreas ner och bosatte sig i Kulhult och började tvärt med att sätta gården i stånd.

Uppe i Skogsbygget bor nu i stället Isak i blåsten och fattigdomen bland stubbarna och i kalmarken, som han själf åstadkommit.

Hjärtslag.

När jag ibland under senhösten sitter och tittar på min gamla lönn, som står så ärevördig på gårdsplanen, förefaller det mig som om löfven hade fasligt svårt att falla af henne. Gula ä' dom, skrynkliga och spröda och torra. Det finns inte ett dyft till saft uti dem, och när kvällvinden rör vid de stackarne, som äro rakt som utlefvade, så rasslar det i dem.

Men de tyckas ändå ha svårt att falla af till fullo, så att man kan få räfsa bort dem och göra fint på planen.

De synas rent af med envishet vilja hänga kvar vid grenarne, liksom bäfvade de för att släppa sina tag och fästen.

Blott några stycken i sänder falla ner i gruset, malas sönder under våra fötter samt sprida denna unkna höstdoft, som stämmer ner våra själar och slappar vår lust.

— Kratta bort löfvet! sa' jag en dag till den gamle drängen.

— Åh, dä' lönar sej inte förr'n fällningen ä' slut. Dä' mesta löfvet hänger ju fast än, svarade han och tittade upp i trädet.

— Men hvem vet när fällningen blir fullständig? Det kan ju dröja i veckotal än.

— Ånej, dä' går kvickt, när det kommer därtill. Dä' behöfs bara en rejäl nattfrost nu och lite blåst, så är det färdigt, förklarade drängen.

Och han hade rätt.

Följande natt kom frosten, stark och hård och knäppte obarmhärtigt af löfvens skaft. Strax efter soluppgången drog en liten blåst-il öfver gården, och när jag tittade ut på morgonen, stod lönnen därute grå och naken såsom ett gammalt vrak och skramlade med sina risiga grenar.

Nu liknade hon ett lik, en mumie, som bara väckte dystra tankar, tankar på förgängelse och död och undergång. Och på dessa tankar får man se'n gå och rufva under långa månader, ända tills våren kommer och väcker upp de döda och gifver dem en ny och ren och härlig skrud igen.

Äss man lefver.

Det är inte utan, att det är med människan som med de där löfven, som falla i höstetid. Man kan mista sina bästa safter, sin friska färg. Sjukdom och sorg kunna flitigt suga must och äta på

nerver och märg. Men man klamrar sig ändå hårdnackadt fast vid sitt gamla fäste; man vill inte ge med sig och det fordras att sorgernas dödskyla vräker sig tungt öfver det rätta stället i hjärtat, innan man förlorar hoppet, släpper sitt tag och låter sig föras bort af stormen, utan att bry sig om hvart det bär hän.

Men hugger sorgen till rakt midt i hjärtat, så är det, förstås, förbi med oss.

— — —

Jag tänker på Erik i Skriperyd.

Han var litet till seg han, och lifvet med dess köld och dimma och mörka höstnätter och tåreregn och stormar hade ett fasligt arbete med den karlen, innan det förmådde länsa honom på allt och göra honom kal och ren och till ett vrak och ett lik som lönnen på gården min.

Han hade haft sin vår han också, förstås. Men våren är kort, det veta vi. Han är lik en älfva, som dansar ifrån oss, och lämnar oss, när kvällen ångar och doftar som skönast och kärleken sjuder som varmast och hoppet glänser och skimrar som grönast.

När löfven sprutto ut en vårmorgon, dog Eriks Kajsa, och så blef det mörker och kyla och nära nog höst med ens i Skriperyd.

Det var ett hårdt slag för Erik, men det hade inte ändå träffat honom på det allra ömtåligaste stället i hjärtat.

Där låg i vaggan en liten pojk, och det var dennes små knubbiga och lekande händer, som trots deras svaghet förmådde mildra smällen så att han inte råkade Erik till döds.

Minnet af den döda, tanken på förlusten gnagde likväl och tärde på hans inre. Men Erik höll sig likaväl uppe och höll i sig.

Så hände det sig en vinter, att Erik och hans far, som bodde hos sonen i Skriperyd och hjälpte honom med arbetet, skulle köra kol öfver sjön till masugnen, hvilken låg midt emot på andra stranden.

Gubben skulle köra med hästen för att komma fortare och slippa hänga så länge i blåsten ute på sjön. Ty Erik var rädd om far sin, hvilket eljest just inte är så vanligt nu för tiden. Stutarne skulle han köra själf.

Så drogo de af.

— Släpp ni på, far lelle, och låt det gå undan, så kommer ni förr fram och får värma er, lät Erik, då de hunnit ner på isen.

Och gubben satte i väg.

Men under natten hade det gått upp en s. k. »råk» tvärt öfver sjön, en bred och svår sådan. På morgonen hade där lagt sig en ishinna öfver henne, så att hvarken gubben eller hästen observerade någonting förr än det var för sent.

Rätt som Erik satt där på sin kolaryss och manade på sina stutar, nåddes han af ett hemskt skrän, och när han tittade framåt sjön, såg han hur hans far och häst sjönko ner genom isen.

Han kastade sina tömmar och sprang, såsom man endast vid sådana tillfällen kan springa, mot det ställe, där han såg sin fars ludna mössa och sin hästs hufvud öfver vattnet vid en iskant. Men han hade lång väg dit, ty gubben hade fått långt försprång, och när han kom fram, var det blott kolryssen och faderns hätta han fann ofvan vattnet. Gubbe och vagn och häst hade gått till botten. Och nu låg där blott en massa svarta kol såsom ett hemskt bårtäcke flytande öfver djupet, som dolde hans faders styfnade lik.

När Erik kom hem efter några timmar, syntes det på honom, att han fått än ett dråpslag af lifvet. Han höll på att segna ner under detsamma. Men han höll sig likväl uppe.

— Gud vare tack, att jag ändå har min pojk, den raske och vackre pojken kvar! suckade han och rätade sig så småningom under bördorna.

— — —

En gång hade Erik förlorat tusen kronor på en borgen och fått låna upp beloppet af landthandlarn att klara affären med.

Den skulden grämde honom, ty han visste aldrig rätt när det skulle bli möjligt för honom att betala densamma.

Så fick han en dag bud om, att han finge ärfva samma summa efter en moster, som dött. Men arfvet skulle icke bli att lyfta förr än om ett år.

— Gualof, nu vet jag då, att jag skall kunna betala handlarn, när ett år gått, sa' han för sig själf och gladdes.

Men i samma vefva började handlarn sätta efter honom.

— Om ett år ska' du få pengar. Till dess kunna de väl få stå. Ja' kan inte betala förr, förklarade Erik.

— Du kan väl ge mej en växel. Du får omsätta den hur du vill, och skulle nå'ngång fattas dej till omsättningen, så ska' jag hjälpa dej, mente fordringsägaren.

På det viset öfvertalade handlarn Erik att uthändiga en växel. Men innan densamma första gången förföll, gick handlarn plötsligt i konkurs. Och nu stod Erik där vackert. Där blef pantauktion och elände i Skriperyd. När länsmannen varit där, såg det ut som om elden gått fram öfver lösegendomen.

Länsmannen gjorde nästan rent hus i både la'gård, stall, svinstia och vagnbod.

Måntro, den gången fick Erik också ett rapp, som kändes. Det sved äfven länge efter'et. Men det fällde honom likväl inte. Det hade inte träffat honom på hans allra ömtåligaste ställe.

Erik liknade nämligen, om jag så får säga, de löf på träden, som inte ramla ner för de första vindstötarne i hösten, utan hörde till dem, hvilka hänga fast tills den riktiga vinterkylan och den sannskyldiga stormen komma rusande nordanfrån.

— Jag har pojken att sträfva för, lät han. Och så tog han nya tag och vånnades med sådan kläm, att han i sinom tid satte upp med båd' fä och redskap å nyo i Skriperyd.

— — —

Men så kom det en tid, när sonen började gå på lekstugor och komma hem drucken i soluppgången om söndagsmorgnarne.

Då blef det så konstigt och kallt inom Erik. Han liksom började vackla.

Det är inga goda tecken, go' vänner, när en faders örongott är genomblött af tårar om morgnarna. Nej, det är dåliga tecken, och Gu' vet, hvad det är för barn, som kunna skönja sådant utan att i kärlek och bättring söka stämma det flödet.

Erik skrumpnade och kroknade. Slagen och dödssmärtorna började närma sig det rätta stället. Men han hängde med ändå, ty hoppet, det välsignade, har en sådan underbar makt att understödja det, som lutar till fall, och hålla det uppe, som vill störta tillsammans.

En söndagsmorgon hade sonen, som vanligt, kommit hem och kastat sig i sin soffa samt slö och slapp och redlös genast fallit i sömn.

— Gualof att han kom! hviskade Erik för sig själf, där han låg vaken och väntande, såsom han legat hela natten och kämpat med Gud i dessa brinnande böner, som endast kunna dallra ur ett blödande och tröstlöst fadershjärta.

När han nu såg sin son hemma, somnade äfven Erik.

Om några timmar vaknade han emellertid vid att stugan fylldes af folk. Och bland dem var länsmannen.

— Hva' i Herrans namn står på? stammade han och reste sig skälfvande i sängen.

— Din son har i natt vid lekstugan i Karlsbygget stuckit ihjäl Karl Johans son i Brantelid. Och jag häktar honom nu.

Ser ni, godt folk, den smällen drabbade Erik just på det rätta stället, midt i hjärtats ömtåligaste punkt, och nu föll han, liksom löfven falla af min lönn, då den rätta nattfrosten kommer och kniper af deras skaft.

När de ledde ut hans raglande, ännu nästan medvetslöse pojk genom dörren, föll Erik ihop i sängen och det grånade hufvudet, till hvilket lifvet burit så många tunga tankar, sjönk ner på den tårdränkta kudden.

Då husfolket efter villervallan kom in och sporde, om han inte ville stiga upp, låg han där stum och kall.

Under ett långt lif hade han stått emot och värjt sig manliga mot ödets slag. Ibland hade han väl segnat, men han hade rest sig igen. Nu kom det dock oemotståndligt och med allvar, nu råkade slaget midt i fadershjärtat, och då föll Erik tyst, snabbt och förgäten, såsom då ett löf rasslar till marken i höstens natt.

En syndapalt.

Handlaren Bengtssons i Skäggebo bokhållare är allt en af de syndfullaste och ogudaktigaste varelser, som finns på jorden. Han är nära på värre än någon annan bokhållare, som jag förr skådat, och då kan man tänka sig hvilken förskräcklig mänska han är.

Aldrig annat än spektakel, aldrig annat än lurilej, aldrig annat än falska varor och svek och stollastycken och gny med gammal och ung.

Djädriga och fulla af hin onde och synd ä' ju alla bokhållare i universum. Men det här vilddjuret i Skäggebo är då en riktig extra prima skrådaling af första sort. En gång bildade vi en s. k. kommitté, bestående af de likaste karlarne inom Skäggebo handelsområde, och gingo ner till handlarn i Skäggebo för att få bokhållaren aflägsnad.

— Vi ä' utkorade te' en deputation, som skulle gå hit och framställa folkets önskningar hos handelsmannen, sa' Jösse i Bolet, som vi utsett att föra ordet.

— Hm — jaså! Hva' ä' det för önskningar, undrade handlarn.

— Ja, dä' ä' vektiga och gedigna saker vi komma med, lät Jösse och råkade spotta i sockerlådorna, som stodo utdragna. Ty Jösse var ifrig och märkelig samt hade inte tid eller håg att reglera sitt spottande i det ögonblicket.

— Om ni också ä' en deputation ifrån afgrunden, så ha' ni inte rätt å spotta snus i mitt socker. Och kommer ni hit för att söka tvinga mig te' nedsättning i mina priser, så tjänar dä' ingenting te', för den lilla avance jag har, den behöfver jag, brummade handlarn, som inte visste, hvad han skulle tänka om oss, där vi stodo grundrika utanför disken och glodde illa på bå' handlarn och bokhållaren, förnämligast på den senare.

— Vi ha inte bedt handelsmannen att få köpa någon slags »avansch», och inte vet ja' heller hvad dä' ä' för slags delikatess eller lektyr. Ä' dä' nå'n nymodig anschofisk, så får han behålla honom själf. Vi ge attan hans »avansch», eller hvad det heter. För dä' ä' väl i alla fall inte annat än nå't, som han vell söka lura bönder med. Men han nös sej den gången! Behåll han sin »avansch» te' dess han surnar eller ruttnar eller dunstar bort! Vi ä' inga spekelanter på'n. Utan vi ha kommit hit för att tala om en annan affärd! dundrade Jösse, som började bli varm och komma i tagen med att hålla tal.

Handlaren drog på munnen, och den synddrypande bokhållarn hångrinade oss midt i synen, fast vi utgjorde en deputation. Ni kan förstå hur dan han är, ty en riktig människa grinar inte åt en kommitté eller deputation.

— Grina ni i häcklefjäll och inte åt oss, för ja' ä' säker på, att åtminstone du, spoling och skrangelhane, ska' skratta lagom, när du får höra, hvad här är fråga om, röt Jösse, och dängde näfven i disken så att våg och lod och andra grejor, som stodo där, hoppade hit och dit.

— Men hvad i all världen är det då fråga om? Har jag inte alltid behandlat er ärligt? sporde handlarn och började draga öronen åt sig, som man plär säga.

— Dä' ä' inte nu fråga om den saken, fast dä' kan va' bå si och så med ärligheten. Men man får ju inte begära mer än tre marker talg utå' en träbock eller nå'n öfverdrifven ärlighet, utå' en handlingsman. Dä' veta vi, gunås. Vi ä' i alla fall komna hit i en annan affär.

— Nå, sjung ut med det då, så vi få komma till saken, lät handelsmannen.

— Åh, vi komma tids nok dit. Men här råder ett allmänt och stort messnöje i orten ibland allt hederligt folk. Och nu ha vi blifvit utsedda att gå hit och anhålla, att handelsmannen bums och på eviga fläcken gör slut på roten och upphofvet te' detta stora messnöje, annars komma vi att flötta all vår handel ner te' Skaftarp. Dit ha' vi vesserligen en bit längre väg. Men så blir en då åtminstone skickligt behandlad där.

— Hva i all min dar har jag då gjort? Eller hvad vill ni att jag ska' göra? pustade handelsmannen.

Jösse sträckte ut sin näfve, pekade som en besvärjare på bokhållarn och sa':

— Jo, vi vell inte mer och inte mindre än att handelsmannen nu tvärt på momangen kör den där fähunnen åt häcklefjäll, för han ä' en dålig mänska och en spektakelmakare och en glöhök!

Handlaren Bengtsson blef förbluffad och tittade tigande först på bokhållarn och se'n på oss.

— Gack med mej in på kontoret, så få vi talas vid, sa' han slutligen.

Och vi följde med in på kontoret. Där fingo vi cigarrer och piccardon och där fingo vi redogöra för hvad vi hade emot bokhållaren. Och jag ska' säga att vi lade fram ett vackert syndaregister.

Isak i Sobo talade om att bokhållaren beställt sig en stor lergök med uppåtsvängd stjärt, och denna lergök hade han trattat full med kimrök. När nu någon blåste i göken, yrde kimrök genom stjärten midt i synen på den blåsande. En dag hade sålunda Isak själf i egen person kommit in i boden och förvånat sig öfver den bålstora lergöken.

— Och ett sådant ljud det är i honom se'n. Pröfva på! hade bokhållaren sagdt.

Isak hade tagit fatt i göken och blåst till af all sin kraft.

Han hade visserligen känt, att det var något som yrde i synen på'n, men han hade inte fäst sig därvid utan trott att det var damm, som samlat sig i gökens innandöme. Men när han kom hem, hade han nästan vettskrämt hustru och barn, ty han var svart som en morian i synen, och husfolket hade trott, att han antingen blifvit biten af en galen hund eller ock att han fått pesten. De hade inte på länge vågat närma sig honom.

— Ä' inte så'nt schvinaktigt? sporde Isak.

— Jo, det ska' han få för! sa' handlarn.

— Åhja, vi ha' nok lite te' mans var't utsatta för hans lergök. Och nu ska' vi ha' slut på't! inföllo vi andra.

— Hm, hm — en så'n drummel! mumlade handlarn.

— Och hur gjorde han inte med gamla Inga i Pinutten! skrek Lars i Fåfängan, som också var med i deputationen.

— Hvad gjorde han med henne?

— Jo, hon hade bedt en del hustrur i roten om ysthjälpe, för hon ville ställa ihop en liten julost åt sig, gummesjåtan. När nu mororna på en viss dag skulle komma till henne med mjölken, ville Inga fägna dem, kantänka. Och så gick hon hit och köpte för trettisex skilling vin. Men den eländige bokhållarn gaf henne i stället sådant där gulaktigt ostlöpe, som ni har på flaskor och säljer. Ni kan väl förstå hur fördärfvade käringarne blefvo i sina magar utå löpet. Min var där också, och med henne blef det ingen reda på fjorton dar's tid. Ä' inte så'nt upprörande och fähunsaktigt? slöt Lars i Fåfängan.

På det viset höllo vi på en timmes tid och lade fram bokhållarens uselheter, af hvilka en del voro sådana, att man knappt kan tala och mycket mindre skrifva om dem.

Handlarn satt och grunnade och ibland log han. Det syntes på'n, att han just inte blef så värst ilsk på bokhållarn.

Slutligen sa' han:

— Jag ska' säja er, gubbar, att det vore synd att köra bort honom. Han är så full af illmarighet och han är karl till att tänka ut så många rackarstreck, att det tydligen blir den likaste handlare, som man kan tänka sig, af honom! Se'n hällde han upp mer piccardon och var så beskedlig, att vi till sist gingo in på att nöja oss med, att bokhållaren inkallades och undfick ett rejält ovett i vår närvaro.

Nå, handlarn kallade in honom på kontoret och skrupensade upp honom och lofvade honom smörj, om han inte bättrade sig. Och bokhållaresvinet grät och bedyrade, att han efteråt aldrig skulle skoja, åtminstone inte med gammalt folk.

Se'n fingo vi mera vin och voro belåtna med utgången af vår sändning.

När vi se'n gingo, stod bokhållarn i boden och grät och bad om förlåtelse, lofvade fullständig bättring samt bjöd oss snus.

— Dä' är alldeles färskt, snyftade han.

Och en del af oss lade in snus i mun, en del snusade.

Men kan ni tänka er en sådan afgrundsande till pojk! Vi hade inte kommit långt, förrän vi upptäckte, att han blandat en faslig hop sådan där Cayennepeppar i snuset.

De, som snusat, började nysa i ett evinnerligt nysande, så att samtliga deras näsor sprungo i blod. Och vi, som lagt in snuset i mun, mådde ingalunda bättre. Det sved, som om den värsta eld flammat i våra gap. Det hjälpte inte att spotta, ej heller halp det, att vi lade oss ner på magarne och drucko ur dikena vid vägen. Det var rent rysligt. Vi tyckte att munnarna blifvit stora som logdörrar. Ögonen runno på oss och vi kunde knappt andas ej heller svärja.

Deputationen tog sig inte just bra ut, där den skred fram på vägen. Och folk, som mötte oss, trodde att vi voro fulla samt att vi varit i slagsmål, på grund af det blod, som frustade ur näsorna på dem af oss, hvilka skredo fram under ett ideligt och fruktansvärdt nysande. Dessa senare kunde heller inte säga ett endaste ord. De förmådde bara nysa och det var då mer än underligt, att de inte nöso ihjäl sig. Vi andra blefvo skinnlösa i munnen och kunde knappt tära en matbit på åtta dars tid.

Så gick det med den deputationen. Men det värsta var, att vi inte kunde lagföra bokhållarn, ty då hade det eländiga missfostret fått häradsrätten och allt folket att skratta åt oss på köpet.

Men smörj fick han.

KRONBIBLIOTEKET

Under den gemensamma titeln "Kronbiblioteket" komma att utgifvas i en likformig, solidt utstyrd upplaga en del såväl svenska som utländska mera kända författares arbeten af hufvudsakligen skönlitterär art. Med afsikt att bereda den vidsträcktaste läsekrets tillfälle att förvärfva en både roande, god och instruktiv läsning till ett särdeles billigt pris, hafva vi satt detta så lågt som till 1 krona för hvarje volym.

Hittills äro följande arbeten i serien utkomna:

1. FRÅN FORNA TIDER. Tre noveller af Theodor Storm.

Detta arbete af den framstående tyske författaren innehåller novellerna Eckenhof, Aquis submersus och En fest på Haderslevhuus, trenne sällsport vackra miniatyrer. — Öfversättningen är på ett synnerligen förtjänstfullt sätt verkställd af Hans Cavallin, känd särskildt från sina utmärkta Kipling-öfversättnningar.

2. BERÄTTELSER FRÅN INDIEN af Rudyard Kipling. Öfversättning från engelskan af Hans Cavallin.

— Hvilken färgglädje ligger det också ej öfver hans ögonblicksporträtt, när han skildrar män på hästryggen eller utsatta för fara till lif och lem eller messens dryckeslag med dess mustiga språk, eller när han återgifver underliga filosofiska tiggare eller eremiter. Hur gärna lyssnar man ej på hans sällsamma historier, hvilka handla om lifvets mest mystiska tilldragelser, där man blir halft spökrädd, eller också om på gränsen till trolldom stående fenomen af djurisk eller mänskligt skarpsinne. (Hellen Lindgren.)

3 o. 4. UTKASTAD I VÄRLDEN. Roman af Hector Malot. Två volymer.

Detta arbete är prisbelönt af Franska akademien.

Obestridligen en den mest sympatiska berättelse — mästerligt skrifven. (Die Gegenwart).

Ett förträffligt verk. — Lägger i högsta grad beslag på vårt intresse. (Schule und Haus.)

En bättre bok, en intressantare berättelse för gammal och ung finnes det icke. (Schweizerische Lehrerzeitung.)

5. FOLKAFORER och STOLLASTÖCKEN. Bygdehistorier af Thure Sällberg.

6. SMÅFOLKSPRAT och STORGUBBATAL. Bygdespråk af Thure Sällberg.

Det är en samling kostliga historier från allmogens lif, som författaren här sammanställt. Bilderna äro tecknade i raska, kraftiga drag, ofta med bjärta färger men dock fria från öfverdrifter. De karaktäriseras af dråplig humor, bred och saftig men alltid af ypperlig verkan. Författaren visar sig som en folkskildrare af stor talang (Hudiksvalls P-n.)

Thure Sällbergs skildringar från småländska landsbygden äro öfverdådigt roliga. Man *måste* skratta, när man läser dem, och skrattet är godt och hälsosamt, ty förf. använder aldrig dåliga medel till att roa och underhålla sin publik. (Karlskrona Weckobl.)

Thure S. är alltjämt samme oförbrännelige humoristiske iakttagare och skildrare. Med vaken och säker blick framdrar han karaktäristiska drag hos sina pojkar och gubbar och ställer dem natursant och lefvande framför läsarens blickar i dessa trefliga små skildringar, hvilka med årens gång blifva allt mera populära. (Göteborgs Aftonbl.)

7. NED MED VAPNEN! En lefnadshistoria af Bertha von Suttner.

»Då världens ryktbaraste fredsroman, som detta obestridligen är, utgifves i en ny upplaga, behöfves ingen mångordig anbefallning. Det är nog, om man säger till dem, som möjligen icke äga den, att de icke längre böra låta en sådan brist vidlåda boksamlingen och att bristen nu kan fyllas på ett förträffligt sätt, ity att romanen nu utgifves i gedigen utstyrsel.» (Krist. Läns Tidn.)

8 o. 9. ENGELBREKT ENGELBREKTSSON. Historisk roman af C. Georg Starbäck. (Två volymer.)

Det är ej stortaliga fraser och öfvermodigt skryt om fornstora bragder, som fylla dessa berättelser, utan en ädel, allvarlig och djup kärlek till fosterlandet, hvilken i ett enkelt, kärnfullt och kraftigt språk skildrar vårt folks djupa elände under Erik XIII:s regering, den store folkhjälten Engelbrekts herrliga framträdande till kamp mot det utländska fogdeförtrycket, hans segertåg genom landet med den svenska allmogen, hans hemska död för lönnmördarens yxa, de bittra inre och unionella striderna under Karl Knutssons vacklande styrelse, de bägge Sturarnes m. fl. kraftiga ingripande till frihetens värn.

— en verklig bokskatt, som borde finnas ej blott i hvarje offentligt bibliotek utan äfven hos hvar och en, som värderar en verkligt god bok. (Nya Skånska Posten.)

Ett sådant arbete är en prydnad och en glädje för hvarje hem. (Smålandsposten.)

Starbäcks medeltidsromaner äro för väl kända i svenska hem att behöfva någon särskild rekommendation.

Mer än andra äro ju dessa böcker ägnade att läsas af alla, gamla och unga. (Göteborgs Aftonblad.)

Tillhör det slag af böcker, som ej böra saknas på någon bokhylla. — Vårt lands mest kände historiske författare. (Korrespondenten.)

10. BLAND PINGVINER OCH SÄLAR. Minnen från den svenska sydpolarexpeditionen 1901—1903 af S. A. Duse.

Sällan ha vi läst en så tilltalande och populärt hållen reseskildring som denna. Man hålles hela tiden i spändt intresse, man tycker sig lefva med därnere i snö och is, och man lär sig beundra modet och uthålligheten hos Nordenskjöld och hans käcka följeslagare. — Kapten Duses bok är en af de intressantaste och mest underhållande reseskildringar, vi på länge läst.» (Skånska Aftonbladet.)

»För hvar och en, på hvilken det okända utöfvar lockelse, för hvarje vän af mannamod och dådkraft, särskildt för hvarje svensk måste denna Kapten Duses skildring af Nordenskjöld och hans kamraters öden och äfventyr i södra polarregionerna välkommen.»
(Vårt Land.)

»— När man läser Kapten Duses 'Bland pingviner och sälar', så frapperas man genast af det sakförhållandet, att författaren har ofantligt mycket mer att berätta än hvad som blef utrymme för i Nordenskjöldska boken 'Antarctic'.

Det är särskildt i fråga om återgifvande af stämningsintryck och naturscenerier Kapten Duses bok excellerar. En outtömligt gifvande natur och en känsligt mottagande naturell förena sig här om framställandet af stämningsbilder, hvilkas friskhet, allvar och innerlighet man icke tröttnar på att njuta.»
(Nya Dagl. Allehanda.)

11. VID RULETTEN. Berättelse af Fedor Dostojewski.

På ett mästerligt sätt skildrar den kände författaren offren för den allt uppslukande spelpassionen och det rasande jäktandet efter penningen vid ruletten i ett utländskt bad. Han lämnar i sitt arbete en kulturbild, som skarpt etsar sig in i vårt medvetande och lägger beslag på vårt fullaste intresse. Äfven sidor af kostlig humor förläna det medryckande arbetet stort behag.

12 o. 13. MÅNSTENEN eller DEN FÖRSVUNNA DIAMANTEN af Wilkie Collins. (Två volymer.)

Det är en egendomlig, spännande och intressant berättelse. Författarens stil påminner i mångt och mycket om Walter Scott och Dickens, den har samma benägenhet som den förres att växa ut på bredden utan att dock blifva trivial och tröttande, och den höjer sig på vissa ställen till den senares skärpa och satir.

Berättelsen handlar om en ytterst värdefull, gul diamant, 'månstenen', som ursprungligen tillhört ett indiskt tempel i Menares men blifvit bortröfvad därifrån, samt om brahminernas oaflåtliga försök att åter bemäktiga sig densamma.

Det är dock visst icke någon vanlig äfventyrare- eller brottmålsroman; författaren öfverraskar oss med flera utmärkta karaktärsskildringar. (Hudiksvallsposten.)

14 o. 15. ONKEL TOMS STUGA. Skildringar från negerslafvarnas lif i Amerikas förenta stater af Harriet Beecher Stowe. (Två volymer.)

'Onkel Toms stuga' torde väl af de allra flesta vara känd åtminstone till namnet. Detta arbete gjorde nämligen sin författarinna världsberömd, och romanen öfversattes till alla civiliserade språk och vann den största spridning, som — med undantag för Bibeln — kommit någon bok till del. Genom den impuls, det gaf åt negerslafveriets upphäfvande blef arbetet ock epokgörande.

Det är en bok, som tillhör hvarje boksamling, dit den nu, tack vare det billiga priset må kunna med lätthet hitta vägen.

Under förberedelse att närmast utgifvas äro "Gammal tid och ny", berättelser af Reinhold Winter samt tvenne nya samlingar bygdehistorier af Thure Sällberg, benämnda "Pojkastreck och gubbafasoner" samt "Bland sockenkungar och backstugusittare".

Obs! Hvarje volym i "Kronbiblioteket" kostar endast 1 krona.

KRONBIBLIOTEKET

Pris för hvarje volym endast 1 krona.

I denna serie hafva hitintills utkommit nedanstående arbeten, rörande hvilka vi hänvisa till den i bokens slut intagna utförligare redogörelsen.

1. FRÅN FORNA TIDER. Tre noveller af *Theodor Storm.*
2. BERÄTTELSER FRÅN INDIEN af *Rudyard Kipling.*

3—4. UTKASTAD I VÄRLDEN af *Hector Malot.*

5. FOLKAFORER och STOLLASTÖCKEN. Bygdeprat af *Thure Sällberg.*
6. SMÅFOLKSPRAT och STORGUBBATAL. Bygdespråk af *Thure Sällberg.*
7. NED MED VAPNEN! En lefnadshistoria af *Bertha von Suttner.*

8—9. ENGELBREKT ENGELBREKTSSON. Historisk roman af *C. Georg Starbäck.*

10. BLAND PINGVINER och SÄLAR. Minnen från den svenska sydpolarexpeditionen 1901—1903 af *S. A. Duse.*
11. VID RULETTEN. Berättelse af *Fedor Dostojewski.*

12—13. MÅNSTENEN eller DEN FÖRSVUNNA DIAMANTEN af *Wilkie Collins.*

14—15. ONKEL TOMS STUGA. Skildringar från negerslafvarnas lif i Amerikas förenta stater af *Harriet Beecher-Stowe.*

Stockholm
BEIJERS BOKFÖRLAGSAKTIEBOLAG.